



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ  
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ &  
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ  
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗ  
ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ, ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΚΑΙ  
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ  
(MASTER IN PUBLIC ADMINISTRATION)

Διπλωματική Εργασία

*«Εθνικά Κληροδοτήματα.  
Πρόταση Στρατηγικού Προγραμματισμού για τη  
Βελτίωση Δομών και Διαδικασιών»*

ΚΟΥΤΟΥΛΑΚΟΥ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ

Επιβλέπων καθηγητής

ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ ΧΡΗΣΤΟΣ

Τρίπολη, Φεβρουάριος 2009

## ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω :

Τους συναδέλφους μου στη Διεύθυνση Εθνικών Κληροδοτημάτων του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, εν ενεργεία αλλά και συνταξιούχων, που χάρη στη πολύτιμη βοήθειά τους κατέστη δυνατή η συλλογή στοιχείων σημαντικών για την εκπόνηση της διπλωματικής αυτής εργασίας.

Τους πανεπιστημιακούς κ. Σοφία Τσακρακλίδη και κ. Χαράλαμπο Οικονόμου που συνέβαλαν με το ηλεκτρονικό τους αρχείο στη συγκέντρωση πληροφοριών από το χώρο της Ευρώπης.

Τους καθηγητές μου στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου αλλά και τους συνάδελφους-συμφοιτητές οι οποίοι δημιούργησαν εκείνο το γόνιμο κλίμα επικοινωνίας και ερευνητικής διάθεσης που στήριξε τις αναζητήσεις μου για την ολοκλήρωση αυτού του έργου.

Οφείλω ένα ιδιαίτερο ευχαριστώ στον επιβλέποντα καθηγητή κ. Χρήστο Διαμαντόπουλο, μιας και οι συζητήσεις μαζί του για τα θέματα της διατριβής αυτής καθοδήγησαν τη βελτίωση και τον εμπλουτισμό της.

Τέλος δεν μπορώ να μην αναφέρω την οικογένεια μου και ιδιαίτερα το σύζυγό μου που στήριξαν τις προσπάθειές μου με υπομονή και καρτερία.

## ΠΙΝΑΚΕΣ

	Σελίδες
Πίνακας 1. Νέα Ιδρύματα 1950-2003.	8
Πίνακας 2. Επιλεκτική παρουσίαση του Οργανογράμματος του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών. Τομέας Οικονομικών.	15
Πίνακας 3. Οργανόγραμμα της Διεύθυνσης Εθνικών Κληροδοτημάτων.	16
Πίνακας 4. Συνεργαζόμενες Υπηρεσίες και Φορείς, με κύριο σημείο αναφοράς τη Διεύθυνση Εθνικών Κληροδοτημάτων.	18
Πίνακας 5. Ίδιοι και εξωτερικοί πόροι	33
Πίνακας 6. Τομείς δραστηριότητας-Συχνότητα σε %.	34
Πίνακας 7. Κύριες ανάγκες των ευρωπαϊκών σωματείων-ιδρυμάτων.	38
Πίνακας 8. Τομείς δραστηριοποίησης κοινωφελών ιδρυμάτων συστημένων μετά το 1950.	57
Πίνακας 9. Περιγραφή και χρονικός προσδιορισμός ολοκλήρωσης της διαδικασίας της εκποίησης ακινήτων στην Αθήνα.	69
Πίνακας 10. Περιγραφή και χρονικός προσδιορισμός ολοκλήρωσης της διαδικασίας χορήγησης υποτροφιών κατόπιν επιλογής.	72

## ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Σελίδα

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ-ΣΥΝΤΜΗΣΕΙΣ	3
ΠΕΡΙΛΗΨΗ-ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ	4
ABSTRACT-KEY WORDS	5
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6

### ΜΕΡΟΣ Α΄

#### ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

##### ΕΘΝΙΚΑ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ

A.1. Βασικές Έννοιες	9
A.2. Κατηγορίες Κληροδοτημάτων	9
A.3. Νομικό Καθεστώς	10
A.4. Γενικές Αρχές	12
A.5. Βήματα Εκσυγχρονισμού	13

#### ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

##### ΔΟΜΕΣ-ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ

B.1. Δομές	15
B.2. Λειτουργίες	19
B.3. Οικονομικοί Πόροι	22

#### ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

##### Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Γ.1. Εισαγωγή	23
Γ.2. Πεδίο Εφαρμογής	23
Γ.3. Ο Ρόλος και η Σημασία Σωματείων και Ιδρυμάτων	24
Γ.4. Η Συνεργασία του Τομέα με τα Ευρωπαϊκά Θεσμικά Όργανα	26
Γ.5. Προβλήματα και Προκλήσεις που Αντιμετωπίζει ο Τομέας	27
Γ.6. Συμπεράσματα	28
Γ.7. Η Έρευνα	31
Γ.8. Επισκόπηση Νομικού-Φορολογικού Πλαισίου Σωματείων/Ιδρυμάτων	38
Γ.9. Το Νομικό Πλαίσιο των Ιδρυμάτων	42
Γ.10. Οι Εξελίξεις	53

#### ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄

##### ΤΑ ΚΟΙΝΩΦΕΛΗ ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Δ.1. Εισαγωγή	56
Δ.2. Ρόλοι των Ιδρυμάτων στην Ελλάδα	57
Δ.3. Μεθοδολογία Συλλογής Στοιχείων	59

## **ΜΕΡΟΣ Β΄**

### **ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄**

#### **ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ**

A.1. Εισαγωγή	60
A.2. Στρατηγικό Μάνατζμεντ και Στρατηγικός Προγραμματισμός	61
A.3. Εργαλεία Ανάλυσης του Εσωτερικού Περιβάλλοντος	62

### **ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄**

#### **ΠΡΟΤΑΣΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΔΟΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ**

B.1. Η Διαδικασία της Εκποίησης Ακινήτων Κοινωφελών Περιουσιών	67
B.2. Η Διαδικασία της Χορήγησης Υποτροφιών κατόπιν Επιλογής	71
B.3. Μεθοδολογία Συλλογής Στοιχείων	74

<b>ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ</b>	75
----------------------------------	----

<b>ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ-ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ</b>	78
---------------------------------	----

<b>ΠΗΓΕΣ-ΣΧΕΤΙΚΑ ΝΟΜΟΘΕΤΗΜΑΤΑ</b>	79
-----------------------------------	----

<b>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ</b>	81
------------------	----

## ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ – ΣΥΝΤΜΗΣΕΙΣ

Α.Ν.	Αναγκαστικός Νόμος
Α.Κ.	Αστικός Κώδικας
Β.Δ.	Βασιλικό Διάταγμα
Δ.Ο.Υ.	Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία
Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Ένωση
Ε.Ο.Κ.	Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
Κ.Ε.Π.Ε.	Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών
Κ.Π.Δ.	Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας
Μ.Κ.Ο.	Μη Κυβερνητικές Οργάνωση/εις
Ν.	Νόμος
Ν.Δ.	Νομοθετικό Διάταγμα
Ν.Π.Δ.Δ.	Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου
Ν.Π.Ι.Δ.	Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου
οικ. έτος	οικονομικό έτος
όπ.π	όπως παραπάνω
Ο.Τ.Α.	Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
παρ.	πράγραφος
Π.Δ.	Προεδρικό Διάταγμα
σελ.	σελίδα
Φ.Ε.Κ.	Φύλλο Εφημερίδος Κυβερνήσεως
Φ.Π.Α.	Φόρος Προστιθέμενης Αξίας

## ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 109 του Συντάγματος της Ελλάδας «Δεν επιτρέπεται η μεταβολή του περιεχομένου ή των όρων διαθήκης, κωδικέλλου ή δωρεάς, ως προς τις διατάξεις τους υπέρ του Δημοσίου ή υπέρ κοινωφελούς σκοπού».

Σε εφαρμογή των διατάξεων αυτών τέθηκε σε ισχύ ο Α.Ν. 2039/1939 που διέπει τα Εθνικά Κληροδοτήματα. Με αυτόν εξασφαλίζεται τόσο η τήρηση αναλλοίωτης της βούλησης των διαθετών όσο και η απρόσκοπτη διοίκηση και διαχείριση των κληροδοτημάτων και ιδρυμάτων καθώς και η διάθεση των πόρων τους για την πραγμάτωση των σκοπών που έταξαν οι διαθέτες

Με τον όρο «Εθνικά Κληροδοτήματα» εννοούμε κάθε περιουσία που καταλείπεται με δωρεά, κληρονομία ή κληροδοσία για την εκπλήρωση σκοπών κοινής ωφέλειας. Μέσω αυτών, το κράτος έχει τη δυνατότητα να ασκεί κοινωνική πολιτική αλλά και να εξοικονομεί κρατικά έσοδα, που μπορεί να διατεθούν για δημόσιες επενδύσεις προωθώντας γενικότερα την οικονομική ανάπτυξη της χώρας.

Η σημασία των μη κερδοσκοπικών ιδρυμάτων αλλά και σωματείων που διαχειρίζονται, είτε κοινωφελείς περιουσίες είτε μόνο έσοδα προς όφελος του κοινού, έγινε αντιληπτή και αναδείχτηκε από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα ήδη από το 1990. Ενδιαφέρουσες ερευνητικές-επιστημονικές προσπάθειες καταγραφής του τομέα και συντονισμού των σχετικών νομοθετημάτων των χωρών βρίσκονται σε εξέλιξη, στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Σκοπός της εργασίας αυτής είναι να παρουσιάσει τον τρόπο λειτουργίας και επιτέλεσης του εποπτικού έργου της αρμόδιας Διεύθυνσης Εθνικών Κληροδοτημάτων του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών αλλά κυριότερα την αναγκαιότητα εκσυγχρονισμού διαδικασιών, που ορίζονται από τον νόμο και είναι απαραίτητες, για να ολοκληρωθούν σημαντικές πράξεις διαχείρισης κοινωφελούς περιουσίας και εκτέλεσης των σκοπών που έχουν τεθεί από τους διαθέτες-δωρητές.

Οι διαδικασίες της εκποίησης ακινήτων και της χορήγησης υποτροφιών αναλύονται διεξοδικά, στο Δεύτερο Μέρος της εργασίας αυτής και προτείνονται παρεμβάσεις, μηδενικού έως ελάχιστου κόστους, στη σχετική ισχύουσα νομοθεσία ώστε να μειωθεί ικανοποιητικά ο χρόνος που παρεμβάλλεται μεταξύ της απόφασης των διοικητών των κοινωφελών περιουσιών και της υλοποίησης της απόφασης αυτής.

### ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ

Διαθέτης

Δωρητής

Εθνικά Κληροδοτήματα

Κοινωφελές Ίδρυμα

Μη Κερδοσκοπικό

Υποτροφίες

Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών

## **ABSTRACT**

According to regulations of article 109 Par.1 of Hellenic constitution «It is not allowed modifications on contents or terms of testaments, codicil or donation, in favour of state or public utilities».

In application of that article, the law 2039/1938 was put into force. This secures the will of donator or testator, the administration and management of national bequests and foundations as well as the disposal of means in order to fulfilled testators will.

The term “National Bequest” means every asset which is given through donation, heritage or bequest to fulfill objectives of common profit. Through these “National Bequests” the state has the possibility to exert social policy and economize incomes for public investments, promoting generally the economic development of the country.

The meaning of non profit foundations as well as organizations that manage assets of public benefit or incomes of common benefit had bothered European Union from 1990. Until today a lot of efforts on sector registration and coordination of member-states legislation are still in progress.

The purpose of the present work is to indicate the function and supervision of competent Directorate for National Bequest of Ministry of Economy and Finance, but mostly to emerge the necessity of modernization of indispensable procedures for management of common assets and the performance of purposes put by donors-testators.

In the second part of this work, can be found analytically the procedures of sale estate and granting scholarships. There are also purposed interventions, with zero or low cost, to minimize the time inserted between the decision issued (by the administrators) and its performance.

## **KEY WORDS**

Founder

Donor

National Bequests

Charitable Foundation

Non profit

Scholarships

Ministry of Economy and Finance



## ΕΙΣΑΓΩΓΗ

### Έννοια

Με τον όρο «Εθνικά Κληροδοτήματα» ή και απλώς «κληροδοτήματα» εννοούμε κάθε περιουσία που καταλείπεται με δωρεά, κληρονομία ή κληροδοσία για την εκπλήρωση σκοπών κοινής ωφελείας (Α.Ν. 2039/1939).

Ο όρος αυτός, από την άποψη της νομικής διατύπωσης, θεωρείται ότι σημαίνει μόνο τις παροχές ωφελημάτων, με τελευταία διάταξη βουλήσεως, που εξυπηρετούν κυρίως εθνικούς σκοπούς.

Όμως, δεν γίνεται χρήση του όρου με την στενή του έννοια, αφού με αυτόν νοούνται και τα περιουσιακά στοιχεία που καταλείπονται με δωρεά ή με κληρονομική εγκατάσταση υπέρ κοινωφελών σκοπών.

Έτσι, ο όρος εκφράζει έννοια στενότερη εκείνης που δηλώνουν οι όροι «κρατικά» και «κοινωφελή» κληροδοτήματα, δηλώνει όμως και την εθνική ωφέλεια, μιας και οι περιουσίες, δεν παύουν να ενδιαφέρουν, να εξυπηρετούν το έθνος και να ικανοποιούν τις πλέον ζωτικές και ευγενέστερες ανάγκες της Ελληνικής κοινωνίας.

Σήμερα, η χρήση του όρου έχει γενικότερη έννοια, υποδηλώνοντας όχι μόνο τις περιουσίες που καταλείπονται στο Κράτος κατόπιν δωρεάς, κληρονομιάς ή κληροδοσίας, αλλά και όσες καταλείπονται προς κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, εφόσον η διάθεση τους γίνεται για την εκπλήρωση σκοπών κοινής ωφέλειας καθώς και αυτές που αφορούν την σύσταση νομικού προσώπου που εξυπηρετεί κοινωφελή σκοπό.

### Ιστορική Εξέλιξη

Ο πατριωτισμός και η κοινωνική αλληλεγγύη που χαρακτηρίζουν τους Έλληνες διαφαίνονται σε όλη την ιστορική πορεία του ελληνισμού και εκφράζονται όχι μόνο με την αφιέρωση της ίδιας τους της ζωής αλλά και με την προσφορά περιουσίας για την εκτέλεση κοινωφελών σκοπών και έργων.

Οι απαρχές των «Εθνικών Κληροδοτημάτων» ανιχνεύονται από τους πρώτους ιστορικούς χρόνους της αρχαιότητας κυρίως με την μορφή των λειτουργιών. Οι λειτουργίες αποτελούσαν στην ουσία έναν τιμητικό αλλά και υποχρεωτικό ταυτόχρονα τρόπο φορολόγησης των πλουσίων πολιτών, μέσω της υποχρέωσής τους να αναλάβουν και να χρηματοδοτήσουν έργα δημοσίου συμφέροντος όπως : διπλωματικές αποστολές, θεατρικές παραστάσεις, συντήρηση και εξοπλισμό τριήρους (πολεμικό αθηναϊκό πλοίο)<sup>1</sup>.

Η χορηγία αποτελούσε μία από τις λειτουργίες στην αρχαία Αθηναϊκή πολιτεία και είχε σχέση με την προετοιμασία πολιτιστικών εκδηλώσεων. Γλωσσολογικά, η αρχική σημασία του όρου ήταν : προσφέρω/καλύπτω τα έξοδα του θεατρικού χορού. Οι πλουσιότεροι πολίτες, αναλάμβαναν τις δαπάνες του χορού σε θεατρικές δραματικές παραστάσεις. Ο χορηγός της τραγωδίας που βραβεύταν έπαιρνε ως τιμητικό βραβείο<sup>2</sup>, ένα χρυσό τρίποδα, που τον τοποθετούσε στην «οδό των Τριπόδων», στους πρόποδες της Ακρόπολης<sup>3</sup>.

Στη διάρκεια των ελληνοβυζαντινών χρόνων εξελίσσεται ο θεσμός της χορηγίας και τη περίοδο του Βυζαντίου αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την ανάπτυξη της τέχνης. Τα ιδρύματα αποτελούσαν ουσιαστικά ένα μείγμα του κράτους και της θρησκευτικής δράσης. Πολλά έργα τέχνης αλλά και σημαντικά οικοδομικά προγράμματα παραγγέλλονταν από μέλη της Βυζαντινής κοινωνίας, ως δώρο προς τον Θεό, με επιδίωξη την προστασία τους αλλά και την ευνοϊκή κρίση κατά την Δευτέρα Παρουσία<sup>4</sup>. Αργότερα, όταν το 1453 η Κωνσταντινούπολη έπεσε στους

<sup>1</sup> <http://el.wikionary.org>

<sup>2</sup> <http://www.paroron.gr/article.asp?intlID=75>

<sup>3</sup> <http://www.globalusers.com/main/chap11.php>

<sup>4</sup> <http://www.archive.gr/modules.php?name=New&file>

Οθωμανούς, η ιδιωτική συμμετοχή στην κοινωνική ζωή έγινε πολύ δύσκολη εξαιτίας του κρατικού ελέγχου<sup>5</sup>, αλλά η εκκλησία συνέχισε να διαδραματίζει έναν σημαντικό ρόλο στην παροχή κοινωνικής πρόνοιας.

Οι χορηγίες κάνουν έντονη την παρουσία τους κατά την περίοδο της δουλείας του Έθνους. Το 1700 οι «Μεγάλοι Ευεργέτες» έγιναν οι φορείς μιας συνεχώς αυξανόμενης Ελληνικής εθνικής ταυτότητας και ενός πολιτισμού φιλανθρωπίας εστιασμένου στην ιδιωτική πρωτοβουλία της οικονομίας<sup>6</sup>. Είναι ακριβώς τότε που ο Π. Σέκερης χρηματοδοτεί την Φιλική Εταιρεία, ιδρύεται η Ευαγγελική Σχολή Σμύρνης και αναδεικνύονται τα Ιωάννινα σε σημαντικό εκπαιδευτικό κέντρο της υπόδουλης Ελλάδας. Αποκορύφωμα όμως αυτής της εξέλιξης του θεσμού αποτελεί η εμφάνιση σημαντικών κληροδοτημάτων, μετά την ανεξαρτησία του Έθνους, που συντέλεσαν στη Αναγέννησή του. Ο πόλεμος για την ανεξαρτησία (1821) συνέβαλε στη δημιουργία μεγάλων κυμάτων μετανάστευσης προς τις Ελληνικές κοινότητες της Ευρώπης, όπου οι πλούσιοι Έλληνες μετανάστες ίδρυσαν ιδιωτικά και δημόσια ιδρύματα στις Ελληνικές πόλεις της καταγωγής τους<sup>7</sup>.

Όταν η Αθήνα έγινε η πρωτεύουσα του πρόσφατα τότε ιδρυμένου Ελληνικού κράτους, οι φιλάνθρωποι κατεύθυναν ένα μεγάλο μέρος των δραστηριοτήτων τους στην ανακούφιση των Αθηναίων και οι γυναίκες της αριστοκρατίας άρχισαν να ιδρύουν φιλανθρωπικά ιδρύματα και ενώσεις όπως η Ελεήμων Εταιρεία (1864) και ο Φιλολογικός Σύλλογος Παρνασσός (1872)<sup>8</sup>. Η Συνθήκη της Λοζάνης το 1923 είχε επίσης επιπτώσεις στην ανάπτυξη των ιδρυμάτων. Το κύμα μετανάστευσης και η άφιξη Ελλήνων από τη Μικρά Ασία οδήγησαν σε μια αλυσιδωτή αντίδραση μεταβολών. Οι μετανάστες δημιούργησαν ιδρύματα, αναπτύχθηκε το Ελληνικό εργατικό κίνημα, τα σωματεία των εργαζομένων είχαν συγκεκριμένες απαιτήσεις κοινωνικής πρόνοιας, οι νέες εργατικές τάξεις απέρριψαν την έννοια της φιλανθρωπίας, τα ιδρύματα έδωσαν τη θέση τους στις ενώσεις μελών και η φιλανθρωπία έδωσε τόπο στον εθελοντισμό<sup>9</sup>. Συγχρόνως η μέτρια αύξηση στο βιοτικό επίπεδο μετά από τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, ενθάρρυνε τους εξέχοντες των πολιτών να αναμιχθούν περισσότερο στην σύσταση και λειτουργία ιδρυμάτων υπέρ των παραμελημένων κοινωνικών ομάδων.

Στο τέλος της δεκαετίας του 1960 και στην αρχή της δεκαετίας του 1970 ιδρύθηκαν πολυάριθμα ιδιωτικά ιδρύματα υπέρ της πρόνοιας ατόμων με ειδικές ανάγκες<sup>10</sup>. Ακολούθησε μια μικρή μείωση κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '80, η οποία μπορεί να εξηγηθεί με την επιβράδυνση της βιομηχανικής ανάπτυξης και από την εθνικοποίηση πολλών ιδιωτικών οργανισμών (Πίνακας Ι). Επιπλέον, μετά από τα μέσα της δεκαετίας του 1980, τα προγράμματα της Ε.Ε. με σκοπό να χρηματοδοτήσουν τους μη αναπτυχθέντες τομείς της κοινωνικής πρόνοιας και της πολιτιστικής δραστηριότητας στις ευρωπαϊκές χώρες και ένα ξαφνικό πολιτικό «άνοιγμα» στην ελληνική κοινωνία των πολιτών, ενθάρρυναν τον πολλαπλασιασμό των ενώσεων μελών. Κατά συνέπεια, τα ελληνικά ιδρύματα έχουν βρεθεί πρόσφατα να ανταγωνίζονται με τον αυξανόμενο πληθυσμό των ενώσεων για τα κονδύλια της Ε.Ε. και του κράτους.

<sup>5</sup> Zakynthinos D. The making of modern Greece: From Byzantium to Independence, London, Basil Blackwell, 1976 and Vacalopoulos A., The Greek Nation 1453-1669 : The Cultural and Economic Background of Modern Greek Society, New Brunswick : Rutgers University Press, 1976.

<sup>6</sup> Καλλιγά Ε., Η Πρόνοια για το παιδί στην Ελλάδα του 19<sup>ου</sup> αιώνα, Δωδώνη 1990 κεφάλαιο 1.

<sup>7</sup> Καλλιγά Ε., όπ.π., κεφάλαιο 10.

<sup>8</sup> Πελένη-Παπαγεωργίου Α., Το ίδρυμα ιδιωτικού δικαίου, Σάκουλας, 1993.

<sup>9</sup> Κασσιμάτης Α., American Influence in Greece 1917-1929, Kent, The Kent State University Press, 1988.

<sup>10</sup> Κ.Ε.Π.Ε. : Κοινωνική Πρόνοια. Εκθέσεις για το πρόγραμμα 1983-1987, ΚΕΠΕ 1985.

Στη συνέχεια παρατίθεται Πίνακας 1.

Νέα Ιδρύματα	1950-1960	1961-1970	1971-1980	1981-1990	1991-2000	2001-2003
Απόλυτοι Αριθμοί	69	107	151	128	221	37
Ποσοστό Μεταβολής		55%	41%	-15%	72%	-33%*

Πηγή: Τα δεδομένα συνέλλεξε η κα Πελένη- Παπαγεωργίου, σελ. 60-65, μέχρι το 1990. Πρόσφατα δεδομένα συγκεντρώθηκαν από τους συγγραφείς.

\* Κατ' εκτίμηση

Πίνακας 1: Νέα Ιδρύματα 1950-2003

Είναι σε όλους γνωστά τα έργα μεγάλων ευεργετών, που μόνο ενδεικτικά μπορούν να αναφερθούν στο συγκεκριμένο πόνημα, όπως: το Ζάππειο Μέγαρο, το Αρσάκειο, το Τσιτίσειο, η Ακαδημία, το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, το Εθνικό Μετσόβειο Πολυτεχνείο, το Αστεροσκοπείο, η Εθνική Βιβλιοθήκη, το Αρχαιολογικό Μουσείο, το Βαρβάκειο Λύκειο, η Ριζάρειος Σχολή, το Ίδρυμα Μποδοσάκη, το Ίδρυμα Α. Μπότση και πολλά άλλα.

### Σημασία των Εθνικών Κληροδοτημάτων

Η διάθεση περιουσιακών στοιχείων, με διαθήκη ή με δωρεά εν ζωή, υπέρ κοινωφελών σκοπών ισοδυναμεί, από οικονομικής απόψεως, με εκούσια μερική ή ολική κοινωνικοποίηση της ατομικής ιδιοκτησίας του διαθέτη ή δωρητή.

Με αυτό τον τρόπο, περιουσίες που δημιουργήθηκαν στα πλαίσια της ελεύθερης οικονομίας, από δραστήρια άτομα στον οικονομικό στίβο, δεν μεταβιβάζονται στους φυσικούς κληρονόμους τους, αλλά περιέρχονται έμμεσα στο κοινωνικό σύνολο που ωφελείται από την επιτέλεση κοινωφελών σκοπών και έργων.

Μέσω αυτών, το κράτος έχει τη δυνατότητα να ασκεί κοινωνική πολιτική αλλά και να εξοικονομεί κρατικά έσοδα, που μπορεί να διατεθούν για δημόσιες επενδύσεις προωθώντας γενικότερα την οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Σηματοδοτείται έτσι, η οικονομική συμβολή των κοινωφελών περιουσιών στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής, απαλύνοντας, στο μέτρο του δυνατού, την δυσπραγία των οικονομικά ασθενέστερων συνανθρώπων μας. Με τους πόρους των περιουσιακών στοιχείων των κληροδοτημάτων εκτελούνται σημαντικά κοινωφελή έργα σε όλη την επικράτεια: κατασκευάζονται νοσοκομεία, οίκοι ευγηρίας, εκκλησίες, σχολεία, πνευματικά κέντρα, χορηγούνται υποτροφίες, εκπονούνται επιστημονικές μελέτες και έρευνες, ενισχύονται οικονομικά αδύνατοι πολίτες και γενικότερα ανυψώνεται το βιοτικό και πολιτιστικό επίπεδο του λαού.

Το ελληνικό κράτος αναγνωρίζοντας την σημαντικότητα των κληροδοτημάτων επιτρέπει τη απαλλαγή από φόρους κληρονομίας, δημόσια και δημοτικά τέλη ή άλλους πρόσθετους φόρους, δασμούς δικαιώματα και άλλα (άρθρο 106 του Α.Ν. 2039/1939).

Σημειώνεται τέλος, ότι η πρώτη εκδήλωση, από τη σύσταση του ελληνικού κράτους και μέχρι σήμερα, με πρωτοβουλία της πολιτείας και τίτλο «Έλληνες Εθνικοί Ευεργέτες-μνήμη και τιμή» πραγματοποιήθηκε στο χώρο του Ζάππειου στις 15 Μαΐου 2007. Κατά τη διάρκεια της εκδήλωσης αυτής, ανακοινώθηκε η ανακήρυξη της 30<sup>ης</sup> Σεπτεμβρίου κάθε έτους, ως ημέρα των μεγάλων εθνικών ευεργετών<sup>11</sup>.

<sup>11</sup> Π.Δ.1/2-1-2007 «Καθιέρωση της 30<sup>ης</sup> Σεπτεμβρίου ως ημέρας μνήμης των Εθνικών μας Ευεργετών» (Φ.Ε.Κ. 1/2-1-2007, τ. Α')

## ΜΕΡΟΣ Α΄

### ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

#### ΕΘΝΙΚΑ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ

##### A.1. Βασικές Έννοιες

*1.1. Κληρονομία:* Το σύνολο της περιουσίας που υφίσταται κατά τον θάνατο του προσώπου και μεταβαίνει εκ του νόμου ή εκ διαθήκης σε ένα ή περισσότερα πρόσωπα (άρθρο 1710 του Α.Κ.).

*1.2. Κληροδοσία:* Η με διαθήκη δήλωση της βούλησης του κληρονομούμενου περί διάθεσης σε τρίτο περιουσιακής ωφέλειας χωρίς να τον καθιστά κληρονόμο (άρθρο 1714 του Α.Κ.).

*1.3. Διαθήκη:* Διάταξη τελευταίας βούλησης προσώπου, η οποία περιέχει την εγκατάσταση του κληρονόμου (άρθρο 1712 του Α.Κ.).

Τύποι διαθήκης: α) ιδιόγραφη, β) μυστική και γ) δημόσια.

*1.4. Δωρεά:* Η, κατόπιν συναίνεσης των μερών, παροχή σε τρίτο ενός περιουσιακού στοιχείου, χωρίς αντάλλαγμα (άρθρο 496 του Α.Κ.).

Τύποι δωρεάς : α) εν ζωή και β) αιτία θανάτου.

*1.5. Κοινωφελής Σκοπός:* Κάθε κρατικός, θρησκευτικός, φιλανθρωπικός και εν γένει επωφελής για το κοινό εν όλω ή εν μέρει σκοπός (άρθρο 1 του Α.Ν. 2039/1939).

*1.6. Κληροδότημα:* Η μεταβίβαση περιουσιακού στοιχείου με διαθήκη, συνήθως για κοινωφελείς σκοπούς<sup>12</sup>.

*1.7. Κοινωφελές Ίδρυμα:* Περιουσία που διατίθεται προς εκπλήρωση, στο διηνεκές ή για ορισμένη διάρκεια, κοινωφελούς σκοπού, η εκτέλεση του οποίου ανατίθεται με συστατική πράξη σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα που συνιστώνται με αυτή ή ήδη υφιστάμενα νομικά πρόσωπα υπό την προϋπόθεση ότι στη τελευταία περίπτωση ορίζεται ιδιαίτερος τρόπος διοίκησης (άρθρο 95 του Α.Ν. 2039/1939).

*1.8. Κεφάλαιο Αυτοτελούς Διαχείρισης:* Περιουσία που διατίθεται προς εκπλήρωση ειδικού κοινωφελούς σκοπού, η εκτέλεση του οποίου ανατίθεται σε υφιστάμενα νομικά πρόσωπα, χωρίς ειδικότερο καθορισμό του τρόπου διοίκησης (άρθρο 96 του Α.Ν. 2039/1939).

*1.9. Άμεση Διαχείριση:* Περιουσία που διατίθεται υπέρ του Κράτους προς εκτέλεση ορισμένου κρατικού ή άλλου ειδικού σκοπού ή έργου και των οποίων η εκκαθάριση και η εκτέλεση δεν ανατίθεται με την συστατική πράξη σε άλλα φυσικά ή νομικά πρόσωπα οπότε υπάγεται στη άμεση διαχείριση του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών (άρθρο 36 του Α.Ν. 2039/1939).

*1.10. Αρμόδια Αρχή:* Η, κατά τις διατάξεις του Α.Ν. 2039/1939 και των σε εκτέλεση των διατάξεων του άρθρου 17 του Ν. 2873/2000 (285 ΦΕΚ Α΄) εκδοθεισών κοινών Υπουργικών αποφάσεων, αρχή.

##### A.2. Κατηγορίες Κληροδοτημάτων

Τα κληροδοτήματα, σύμφωνα με τον Α.Ν. 2039/1939, διακρίνονται στις εξής κατηγορίες :

*2.1. Κληρονομίες, κληροδοσίες και δωρεές προς το Δημόσιο άνευ όρου.*

Οι περιουσίες αυτές λογίζονται ότι καταλείπονται υπέρ του Κράτους και ρευστοποιούμενες εισάγονται στον κρατικό προϋπολογισμό.

*2.2. Κληρονομίες, κληροδοσίες και δωρεές υπέρ του Κράτους προς εκτέλεση ειδικών σκοπών.*

<sup>12</sup> Τεγόπουλος-Φυτράκης, «Ελληνικό Λεξικό», ΑΡΜΟΝΙΑ Α.Ε., 1991

Οι περιουσίες της κατηγορίας αυτής, αφού εκκαθαριστούν, υπάγονται στην άμεση διαχείριση του Υπουργείου Οικονομικών.

2.3. *Κληρονομίες, κληροδοσίες και δωρεές υπέρ κοινωφελών σκοπών εκτελεστέων υπό προσώπων άλλων πλην του Κράτους.*

Στην κατηγορία αυτή ανήκουν :

α) οι περιουσίες που καταλείπονται σε υφιστάμενα κοινωφελή ιδρύματα, διάφορα νομικά πρόσωπα, οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης και άλλα, χωρίς την εκτέλεση ειδικού όρου έργου ή σκοπού.

β) οι περιουσίες που καταλείπονται σε υφιστάμενα κοινωφελή ιδρύματα, νομικά πρόσωπα, Ο.Τ.Α. και άλλα για την εκτέλεση ειδικού όρου έργου ή σκοπού (κεφάλαιο αυτοτελούς διαχείρισης) και

γ) οι περιουσίες που καταλείπονται για την σύσταση κοινωφελούς ιδρύματος.

Διευκρινίζεται ότι οι αρμοδιότητες του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών, οι οποίες με κοινές υπουργικές αποφάσεις μεταβιβάστηκαν στους Γενικούς Γραμματείς των Περιφερειών, αναφέρονται στην τελευταία αυτή κατηγορία με τις υπό στοιχεία α), β) και γ) υποπεριπτώσεις.

Εξαιρούνται όμως τα ιδρύματα και κληροδοτήματα που διαθέτουν περιουσία ή επιτελούν σκοπό σε περισσότερες της μίας περιφέρειες.

Σημειώνεται με κάθε επιφύλαξη, μιας και δεν έχει συνταχθεί μητρώο Εθνικών Κληροδοτημάτων, ότι ο αριθμός των κοινωφελών περιουσιών ανέρχεται περίπου στις 13.000 υποθέσεις εκ των οποίων ο μεγαλύτερος αριθμός έχει ήδη διαβιβαστεί στις κατά τόπους Περιφέρειες και το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών έχει διατηρήσει την αρμοδιότητα εποπτείας σε περίπου 1.700 υποθέσεις που αφορούν περιουσίες που βρίσκονται στο εξωτερικό ή οι σκοποί τους εκτελούνται και οι περιουσίες που καταληφθήκαν βρίσκονται σε περισσότερες της μίας Περιφέρειες<sup>13</sup>.

### **A.3. Νομικό Καθεστώς**

#### *3.1. Σύνταγμα*

Η Συνταγματική προστασία της θέλησης των διαθετών περιουσίας υπέρ του Δημοσίου ή υπέρ κοινωφελούς σκοπού, θεσπίστηκε για πρώτη φορά με το άρθρο 20 του Συντάγματος του 1927.

Η ίδια διάταξη επαναλήφθηκε στην παρ. 5 της Δ' Συντακτικής Πράξης της 14<sup>ης</sup> Οκτωβρίου 1935 και διατηρήθηκε στο άρθρο 106 του Συντάγματος του 1952.

Στο άρθρο 109 του Συντάγματος του 1975 διατηρήθηκε από τα προηγούμενα συνταγματικά κείμενα, μόνο η πρώτη παράγραφος.

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 109 του ισχύοντος Συντάγματος «Δεν επιτρέπεται η μεταβολή του περιεχομένου ή των όρων διαθήκης, κωδικέλλου ή δωρεάς, ως προς τις διατάξεις τους υπέρ του Δημοσίου ή υπέρ κοινωφελούς σκοπού».

Κατά τις διατάξεις της παρ. 2 του ίδιου άρθρου «Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η επωφελέστερη αξιοποίηση ή διάθεση, για τον ίδιο ή άλλο κοινωφελή σκοπό, εκείνου που καταλείφθηκε ή δωρήθηκε, στην περιοχή που καθόρισε ο δωρητής ή διαθέτης ή στην ευρύτερη της περιφέρεια, όταν βεβαιωθεί με δικαστική απόφαση ότι η θέληση του διαθέτη ή δωρητή δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί, για οποιονδήποτε λόγο καθόλου ή κατά το μεγαλύτερο μέρος του περιεχομένου της, καθώς και αν μπορεί να πραγματοποιηθεί πληρέστερα με την μεταβολή της εκμετάλλευσης, όπως νόμος ορίζει».

Με το από 6 Απριλίου 2001 Ψήφισμα της Ζ' Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων, με το οποίο τέθηκαν σε ισχύ οι αναθεωρημένες διατάξεις του Συντάγματος, προστέθηκε παράγραφος 3 στο ίδιο άρθρο 109, σύμφωνα με την οποία : «Νόμος ορίζει τα σχετικά με την σύνταξη μητρώου κληροδοτημάτων γενικά και ανά

<sup>13</sup> [http://news.kathimerini.gr/4Dcgi/4Dcgi/\\_w\\_articles\\_civ\\_11\\_1717/12/2002\\_47540](http://news.kathimerini.gr/4Dcgi/4Dcgi/_w_articles_civ_11_1717/12/2002_47540)

περιφέρεια, την καταγραφή και ταξινόμηση των περιουσιακών τους στοιχείων, τη διοίκηση και διαχείριση του κάθε κληροδοτήματος σύμφωνα με τη βούληση του διαθέτη και κάθε άλλο συναφές ζήτημα».

### 3.2. Α.Ν.2039/1939

Το νομικό καθεστώς που διέπει τα Εθνικά Κληροδοτήματα ρυθμίζεται κυρίως από τις διατάξεις του Α.Ν. 2039/1939 (ΦΕΚ 455 Α'), «Περί τροποποίησης, συμπλήρωσης και κωδικοποίησης των Νόμων, περί εκκαθαρίσεως και διοικήσεως των εις το Κράτος και υπέρ κοινωφελών σκοπών καταλειπομένων κληρονομιών, κληροδοσιών και δωρεών», με τον οποίο εξασφαλίζεται τόσο η τήρηση αναλλοίωτης της βούλησης των διαθετών όσο και η απρόσκοπτη διοίκηση και διαχείριση των κληροδοτημάτων και ιδρυμάτων καθώς και η διάθεση των πόρων τους για την πραγμάτωση των σκοπών που έταξαν οι διαθέτες.

Οι διατάξεις του βασικού αυτού νόμου διατηρήθηκαν σε ισχύ και μετά την εισαγωγή του Αστικού Κώδικα (23-2-1946) σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 101 του Εισαγωγικού νόμου του Α. Κ.

Νέα διοικητική κωδικοποίηση πραγματοποιήθηκε το 1979 ( σχετική η αρ. 28/9-10-1979 εγκύκλιος του Υπουργείου Οικονομικών) και συμπεριέλαβε τις μεταγενέστερα γενόμενες τροποποιήσεις και συμπληρώσεις με τα Ν.Δ. 520/1941, Ν.Δ. 1193/1942, Ν.Δ. 1217/1942, Ν. 462/1943, Ν.Δ. 2157/1943, Ν.Δ. 2708/1953, Ν.Δ. 4154/1961 καθώς και τις διατάξεις των σε εκτέλεση αυτού εκδοθέντων κατά καιρούς κανονιστικών διαταγμάτων και υπουργικών αποφάσεων.

Στη συνέχεια ο βασικός νόμος τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με το Ν. 2386/1996 (ΦΕΚ 43 Α') «ρυθμίσεις θεμάτων εθνικών κληροδοτημάτων, δημοσίων και ανταλλαξίμων κτημάτων και άλλες διατάξεις».

### 3.3. Ν. 455/1976

Με τις διατάξεις του εκτελεστικού του συντάγματος Ν. 455/1976 (ΦΕΚ 277 Α') «Περί επωφελεστέρας αξιοποίησης ή διαθέσεως των υπέρ κοινωφελούς σκοπού καταλειφθέντων ή δωρηθέντων περιουσιακών στοιχείων», ο οποίος καθορίζει αφενός την απαιτούμενη διαδικασία και αφετέρου τον τρόπο της επωφελέστερης αξιοποίησης των περιουσιακών στοιχείων, συμπληρώνεται στη συνέχεια το νομικό πλαίσιο.

### 3.4. Αστικός Κώδικας

Ο Αστικός Κώδικας και ο Εισαγωγικός αυτού νόμος, κυρίως με το κεφάλαιο του Κληρονομικού Δικαίου έχουν καθιερώσει έννοιες, θεσμούς και αρχές που αποτελούν τη βάση της ερμηνείας και της εφαρμογής και του Α.Ν. 2039/1939.

Οι διατάξεις του Α.Κ. έχουν επικουρική ισχύ και εφαρμόζονται στις περιπτώσεις που δεν προβλέπεται σχετική νομοθετική ρύθμιση στον ειδικό ως άνω νόμο.

### 3.5. Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας

Σε διάφορες διατάξεις του Α.Ν. 2039/1939 προβλέπεται η εφαρμογή διαδικασιών κατά τον Κ.Π.Δ., οι οποίες αφορούν κυρίως τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων, τη νομιμοποίηση της αρμόδιας αρχής και την κοινοποίηση εγγράφων και δικογράφων.

Η κυριότερη όμως διάταξη είναι αυτή του άρθρου 825 του Κ.Π.Δ., με την οποία ρυθμίζεται το βασικό θέμα της ερμηνείας των διαθηκών και δωρεών, όσον αφορά την εφαρμογή του Α.Ν. 2039/1939, σε θέματα σχετικά με τον τρόπο της εκκαθάρισης και διαχείρισης της υπέρ του Κράτους ή υπέρ κοινωφελούς σκοπού διατεθείσας περιουσίας και αυτής καθαντής της εκτέλεσης του σκοπού.

Συγκεκριμένα με τη διάταξη του άρθρου αυτού ορίζεται ότι κάθε αμφιβολία ή αμφισβήτηση επί των θεμάτων τα οποία αναφέρονται παραπάνω, επιλύεται από το Εφετείο Αθηνών, ύστερα από αίτηση του Υπουργού των Οικονομικών, των εκπροσώπων της περιουσίας ή του ιδρύματος και κάθε άλλου προσώπου που έχει έννομο συμφέρον.

#### **A.4. Γενικές Αρχές**

##### *4.1. Προστασία της βούλησης του διαθέτη.*

Οι διατάξεις του άρθρου 109 του Συντάγματος εγγυώνται τον σεβασμό στη βούληση του διαθέτη.

Η συνταγματική αυτή αρχή υλοποιείται με την διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 2 του Α.Ν. 2039/1939, κατά την οποία η εν λόγω προστασία αποτελεί υποχρέωση του Κράτους.

Η ίδια αρχή βρίσκει περαιτέρω εφαρμογή στις διατάξεις της παρ. 2 του ίδιου άρθρου, μιας και μέσω αυτής καθιερώνεται η επικουρικότητα των διατάξεων του νόμου αυτού έναντι των διατάξεων των συστατικών πράξεων που κατισχύουν στις περιπτώσεις που ρυθμίζουν διαφορετικά τα θέματα των κοινωφελών περιουσιών.

##### *4.2. Κανόνες Δημόσιας Τάξης.*

Πέρα όμως από την κυριαρχία της βούλησης του διαθέτη και την αρχή της επικουρικότητας που προαναφέρονται, ο νομοθέτης, στα πλαίσια της διασφάλισης και των συμφερόντων των κοινωφελών περιουσιών, φρόντισε παράλληλα να περιορίσει την απόλυτη κυριαρχία της βούλησης του διαθέτη, θεσπίζοντας ότι οι διατάξεις της διαθήκης δεν κατισχύουν στην περίπτωση που αντίκεινται σε κανόνες δημόσιας τάξης.

Η έννοια των κανόνων δημόσιας τάξης όμως δεν είναι νομοθετικά καθορισμένη, μιας και διαφοροποιούνται κατά εποχές. Κατά την κρατούσα άποψη θα μπορούσαν να θεωρηθούν οι κανόνες αυτοί που αντιτάσσουν τα συμφέροντα της ολότητας έναντι των ατομικών συμφερόντων και εξασφαλίζουν γενικότερα τη βάση της έννομης τάξης, της ηθικής και της οικονομικής συμβίωσης.

Σύμφωνα με τον παραπάνω καθορισμό της έννοιας των κανόνων δημόσιας τάξης θα μπορούσαμε ενδεικτικά να χαρακτηρίσουμε ως δημόσιας τάξης τις διατάξεις του Α.Ν. 2039/1939 που αφορούν:

- α) την καθιέρωση της υποχρέωσης του κράτους για την πιστή και επακριβή εκπλήρωση της βούλησης του διαθέτη,
- β) την καθιέρωση της κρατικής εποπτείας και ελέγχου των κοινωφελών περιουσιών,
- γ) την καθιέρωση της ερμηνείας των διαθηκών δια του Εφετείου Αθηνών,
- δ) την καθιέρωση της εποπτείας και πειθαρχικής εξουσίας του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών επί των εκτελεστών των κοινωφελών περιουσιών,
- ε) την απαγόρευση διορισμού εκτελεστών και διοικητών ιδρυμάτων, λόγω ανικανότητας αυτών,
- στ) την λογοδοσία των εκτελεστών και την αντικατάσταση αυτών,
- ζ) την εποπτεία των ιδρυμάτων και την τυχόν αντικατάσταση των διοικητών τους και
- η) την κατάρτιση-υποβολή και έγκριση των προϋπολογισμών και απολογισμών των ιδρυμάτων και κληροδοτημάτων.

##### *4.3. Επωφελέστερη αξιοποίηση κοινωφελών περιουσιών.*

Από την απαρέγκλιτη εφαρμογή της αρχής της απόλυτης κυριαρχίας της βούλησης του διαθέτη ή του δωρητή, θα μπορούσαν να δημιουργηθούν σοβαρές δυσκολίες στην εκπλήρωση της βούλησης των διαθετών στην περίπτωση που από άγνοια θέτουν πολλές φορές όρους ή περιορισμούς, για την διάθεση ή εκμετάλλευση των καταλειπομένων περιουσιακών στοιχείων, οι οποίοι δυσχεραίνουν ή και ματαιώνουν την εκπλήρωση του ήδη ταχθέντος από αυτούς σκοπού.

Οι πλέον συνήθεις περιπτώσεις τέτοιων όρων ή περιορισμών είναι: α) ο όρος του αναπαλλοτρίωτου ακινήτων, κινητών αξιών ή καταθέσεων, οι οποίοι αποτελούν στην ουσία φραγμό στην αξιοποίηση πεπαλαιωμένων ακινήτων ή στην επένδυση περιουσιακών στοιχείων σε άλλα περισσότερο προσοδοφόρα, με αποτέλεσμα να παραμένουν επί σειρά ετών αναξιοποίητες περιουσίες και μη εκτελέσιμοι οι σκοποί, β) η μη ύπαρξη, λόγω μεταβολής των κοινωνικών συνθηκών και πραγματικών δεδομένων, της κατηγορίας των ατόμων που ωφελούνται από την εκτέλεση του κοινωφελούς σκοπού με χαρακτηριστικό παράδειγμα τη διάθεση πόρων για τη

χορήγηση υποτροφιών σε μαθητές σχολείων τα οποία καταργήθηκαν, λόγω έλλειψης μαθητών, γ) η εκτέλεση κοινωφελούς σκοπού ή έργου με προϋποθέσεις οι οποίες δεν είναι πλέον δυνατόν, με τις σημερινές συνθήκες, να τηρηθούν ή που έχει ήδη πραγματοποιηθεί ο σκοπός ή το έργο από άλλο φορέα ή με κρατική μέριμνα και καλύπτονται πλέον οι ανάγκες των κατοίκων της περιοχής. Ένα άλλο επίσης σύνθημα φαινόμενο είναι η επιλογή του όρου που επέλεγαν στο παρελθόν αρκετοί διαθέτες για τη χορήγηση υποτροφιών σε νέους προκειμένου να σπουδάσουν και να υπηρετήσουν υποχρεωτικά στο χωριό του ως δάσκαλοι, ιερείς κ.λ.π. ή όριζαν να ηλεκτροδοτηθεί ή υδροδοτηθεί το χωριό τους, έργα που έχουν ήδη υλοποιηθεί από την πολιτεία σε όλη την επικράτεια.

Προκειμένου να αρθούν οι δυσκολίες αυτές και σε εκτέλεση της σχετικής συνταγματικής επιταγής, η οποία αναφέρεται παραπάνω, εκδόθηκε ο Ν. 455/1976 (ΦΕΚ 277 Α'), όπου και περιγράφονται ενδεικτικά περιπτώσεις επωφελέστερης αξιοποίησης ακινήτων αλλά και κινητών αξιών καθώς και η ακολουθητέα διαδικασία.

Κατ' αυτήν η αρμόδια από το νόμο αρχή, το τετμημένο νομικό πρόσωπο αλλά και οποιοσδήποτε έχει έννομο συμφέρον, υποβάλλει στο Εφετείο Αθηνών αίτηση προκειμένου να βεβαιωθεί το απραγματοποίητο της βούλησης του διαθέτη ή δωρητή, να αρθεί το τυχόν αναπαλλοτριώτο των περιουσιακών στοιχείων και να επιτραπεί η επωφελέστερη αξιοποίηση ή διάθεση αυτών.

#### **A.5. Βήματα εκσυγχρονισμού**

Οι τελευταίες προσπάθειες εκσυγχρονισμού του νομοθετικού καθεστώτος που διέπει τα Εθνικά Κληροδοτήματα πραγματοποιήθηκαν κατά τα έτη 1996 και 2001, με δύο (2) πράξεις.

5.1. Με τον Ν. 2386/1996 (Φ.Ε.Κ.43 Α') «Ρυθμίσεις θεμάτων εθνικών κληροδοτημάτων, δημοσίων και ανταλλαξιμών κτημάτων και άλλες διατάξεις», όπου με τροποποιήσεις και συμπληρώσεις του Α.Ν.2039/1939 επικαιροποιείται, μεταξύ των άλλων, η διαδικασία εκποίησης κινητών πραγμάτων, οι τρόποι διαχείρισης και επένδυσης της κοινωφελούς περιουσίας, οι δυνατότητες αντικατάστασης εκτελεστή διαθήκης, επιλύονται θέματα σχετικά με την αντιπροσώπευση των Διοικητικών Συμβουλίων των ιδρυμάτων και του τρόπου λειτουργίας τους. Επίσης, τίθεται για πρώτη φορά, η ετήσια υποχρέωση δημοσίευσης των απολογισμών εσόδων - εξόδων των ιδρυμάτων και κληροδοτημάτων, για λόγους διαφάνειας, δημοσιοποίησης και κοινωνικού ελέγχου της διαχείρισης των περιουσιών αυτών.

5.2. Με το από 6 Απριλίου 2001 Ψήφισμα της Ζ' Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων, με το οποίο τέθηκαν σε ισχύ οι αναθεωρημένες διατάξεις του Συντάγματος, προστέθηκε παράγραφος 3 στο ίδιο άρθρο 109, σύμφωνα με την οποία: «Νόμος ορίζει τα σχετικά με την σύνταξη μητρώου κληροδοτημάτων γενικά και ανά περιφέρεια, την καταγραφή και ταξινόμηση των περιουσιακών τους στοιχείων, τη διοίκηση και διαχείριση του κάθε κληροδοτήματος σύμφωνα με τη βούληση του διαθέτη και κάθε άλλο συναφές ζήτημα». Το θέμα αυτό ταλανίζει μέχρι και σήμερα το χώρο των κοινωφελών περιουσιών μιας και ακόμα δεν έχει προχωρήσει η διαδικασία σύνταξης του εθνικού αλλά και περιφερειακού μητρώου κληροδοτημάτων.

Στη συνέχεια έλαβαν χώρα δύο (2) προσπάθειες σύνταξης ενός νέου σύγχρονου νομοθέτηματος σε αντικατάσταση του Α.Ν.2039/1939, ο οποίος χαρακτηρίζεται ως «άρτιο για την εποχή του νομοθέτημα», που λειτούργησε με επιτυχία για χρονικό διάστημα πέραν των εξήντα χρόνων.

Η πάροδος όμως του ιδιαίτερα μεγάλου αυτού διαστήματος κατέστησε πολλές από τις διατάξεις του είτε παρωχημένες είτε ανενεργές. Νέα ζητήματα είχαν ήδη προκύψει τα οποία απαιτούσαν σχετικές ρυθμίσεις. Επιπλέον ορισμένες διατάξεις του, αναφορικά με τη διαχείριση των περιουσιών που καταλείπονται για κοινωφελείς



σκοπούς είχαν επικριθεί ως δεσμευτικές και τυπολατρικές, ενώ η αποτελεσματικότερη αξιοποίησή τους απαιτούσε ρυθμίσεις περισσότερο ευέλικτες.

Η τελευταία αναθεώρηση του άρθρου 109 του συντάγματος, που αναφέρεται παραπάνω, κατέστησε επιβεβλημένη τη προσαρμογή του ισχύοντος αυτού νόμου στις νέες συνταγματικές προβλέψεις για τη πλήρη καταγραφή των περιουσιακών δεδομένων των ιδρυμάτων και κληροδοτημάτων.

Τέλος, η αναγκαιότητα ενοποίησης και μεταγλώττισης της νομοθεσίας, η οποία εν τω μεταξύ είχε υποστεί επί μέρους τροποποιήσεις σε διάφορες χρονικές περιόδους, ήταν πλέον προφανής.

Η πρώτη προσπάθεια διήρκεσε περίπου δύο χρόνια. Ολοκληρώθηκε από την, ορισμένη σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 27 παρ. 14 του Ν. 2166/1993 (ΦΕΚ 137 Α') συσταθείσα Ειδική Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή, της οποίας έργο ήταν η μελέτη και σύνταξη του σχεδίου του νέου νόμου, με τίτλο «ΚΩΔΙΚΑΣ ΕΘΝΙΚΩΝ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΩΝ» το οποίο και κατατέθηκε το 2003 την Επιτροπή Επεξεργασίας της Βουλής όπου όμως δεν έτυχε περαιτέρω επεξεργασίας<sup>14</sup>.

Η δεύτερη προσπάθεια, ήταν αποτέλεσμα εντατικών συσκέψεων μιας και ολοκληρώθηκαν οι εργασίες της ανασυγκροτημένης, κατά τις διατάξεις του προαναφερθέντος νόμου, Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής εντός του 2005 και το σχέδιο του νόμου παραδόθηκε «αρμοδίως».

Αυτό το σχέδιο νόμου περιελάμβανε ορισμένες καινοτομίες οι οποίες αποσκοπούσαν στην αποτελεσματικότερη διοίκηση και διαχείριση των κοινωφελών περιουσιών.

Καταβλήθηκε προσπάθεια να ρυθμιστεί η αναγκαία ισορροπία ανάμεσα στην ανάγκη προστασίας, με εποπτεία του Δημοσίου, των περιουσιών αυτών από κακή διαχείριση και στην αναγκαία ευελιξία κατά τη διαχείριση, με κριτήρια που προσιδιάζουν εκείνα του ιδιωτικού τομέα.

Προέβλεπε τη σύνταξη εθνικού και περιφερειακού μητρώου περιουσιών, κατ' επιταγή του συντάγματος, ώστε να καταγραφούν με ενιαίο και συστηματικό τρόπο οι περιουσίες και τα κυριότερα στοιχεία αυτών καθώς και τη δυνατότητα ηλεκτρονικής τήρησης των στοιχείων, η οποία θα επέτρεπε την ευχερή πρόσβαση και γνώση του κοινού όλων των κοινωφελών περιουσιών αλλά και της οικονομικής τους κατάστασης.

Επίσης προτεινόταν: η υιοθέτηση σύγχρονων μεθόδων για την αξιοποίηση των περιουσιακών στοιχείων που διατίθενται για κοινωφελείς σκοπούς, η πρόβλεψη θεσμοθέτησης κλαδικού λογιστικού σχεδίου των ιδρυμάτων, που θα επέτρεπε την αντικειμενική και αξιόπιστη απογραφή της οικονομικής τους κατάστασης καθώς και τη καθιέρωση νέου συστήματος προληπτικού και κατασταλτικού ελέγχου με δυνατότητα ανάθεσης και σε ορκωτούς λογιστές, με τον εν συνεχεία δειγματοληπτικό έλεγχο από την αρμόδια αρχή.

Τέλος ο καθορισμός, με υπουργική απόφαση, πλαισίου κανόνων επενδυτικής συμπεριφοράς αποτελεί στοιχείο πρωτοπορίας του εν λόγω σχεδίου, όπως επίσης και η δυνατότητα να προχωρούν τα ιδρύματα σε πράξεις διοίκησης και διαχείρισης της περιουσίας τους απαλλαγμένα από ικανό αριθμό γραφειοκρατικών ή άλλων δεσμεύσεων.

Μέχρι σήμερα δεν έχει προκύψει άλλο νεότερο στοιχείο ή πληροφορία σχετικά με την τύχη της προσπάθειας εκσυγχρονισμού και επικαιροποίησης του Α.Ν. 2039/1939.

<sup>14</sup> Το σχέδιο του «ΚΩΔΙΚΑ ΕΘΝΙΚΩΝ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΩΝ» είναι αναρτημένο στην ιστοσελίδα της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών [gsis.gr/ggps/yo/yo.html](http://gsis.gr/ggps/yo/yo.html)

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

### ΔΟΜΕΣ-ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ

#### Β.1. Δομές

##### 1.1. Οργανωτική Δομή του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών<sup>15</sup>. Τομέας Οικονομικών.

Αυτή η δομή παρουσιάζεται, επιλεκτικά, ως προς την κάθετη διάρθρωση του αρμόδιου Υπουργείου και καταδεικνύει τη θέση της Διεύθυνσης Εθνικών Κληροδοτημάτων και τους προϊσταμένους αυτής φορείς, στον παρακάτω Πίνακα 2.



Πίνακας 2. Επιλεκτική παρουσίαση του Οργανογράμματος του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών. Τομέας Οικονομικών.

##### 1.2. Οργανωτική Δομή της Διεύθυνσης Εθνικών Κληροδοτημάτων.

Η οργανωτική διάρθρωση της Διεύθυνσης Εθνικών Κληροδοτημάτων προσδιορίζεται από τα άρθρα 147 και 148 του Α.Ν. 2039/1939 καθώς και από το άρθρο 13 του Π.Δ. 284/1988 (Φ.Ε.Κ. 128 Α΄ και Φ.Ε.Κ. 165 Α΄) «Οργανισμός του Υπουργείου Οικονομικών».

Η Διεύθυνση Εθνικών Κληροδοτημάτων αποτελείται από :

α) Το *Τμήμα Εκκαθάρισης* που είναι αρμόδιο για τα εξής :

Όλα τα θέματα που αναφέρονται στην αποδοχή και εκκαθάριση των υπέρ του Δημοσίου κληρονομιών, κληροδοσιών και δωρεών καθώς και στην εκκαθάριση των υπέρ κοινωφελών γενικά σκοπών, καταλειπόμενων ή δωρούμενων περιουσιών.

- Επιμέλεια κατάρτισης και έγκρισης των οργανισμών των ως άνω περιουσιών.
- Θέματα σχετικά με περιουσίες, που καταλείπονται στο εξωτερικό υπέρ κοινωφελών σκοπών που εκτελούνται στην Ελλάδα καθώς και τα σχετικά θέματα

<sup>15</sup> Π.Δ.81/2002 «Συγχώνευση των υπουργείων Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών σε ένα Υπουργείο με τίτλο «Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών» (Φ.Ε.Κ.57/21-3-2002, τ. Α΄).

με περιουσίες Ελληνικών Κοινοτήτων, που έχουν καταργηθεί και κοινωφελών ιδρυμάτων του εξωτερικού.

- Άσκηση διοικητικής εποπτείας στους κηδεμόνες σχολαζουσών κληρονομιών.
- Παρακολούθηση της εφαρμογής των διατάξεων, σχετικά με τον τρόπο διαχείρισης και εκκαθάρισης των σχολαζουσών κληρονομιών.
- Επιμέλεια διορισμού κηδεμόνων και καθορισμός της αντιμισθίας τους.
- Επιμέλεια άσκησης του εξ αδιαθέτου κληρονομικού δικαιώματος του Δημοσίου.
- Παρακολούθηση της εφαρμογής των διατάξεων, αναφορικά με την παραγραφή του Δημοσίου καταθέσεων στις Τράπεζες άλλων αξιών και απαιτήσεων.<sup>16</sup>
- Εκπόνηση τεχνικών μελετών, προϋπολογισμών και έλεγχοι μελετών και προϋπολογισμών που καταρτίστηκαν από τρίτους, σε ότι αφορά ακίνητα αρμοδιότητας του Τμήματος.
- Κατάρτιση σχεδίου προϋπολογισμού εσόδων και εξόδων του Τμήματος.

β) Το Τμήμα Εποπτείας που είναι αρμόδιο για τα εξής :

- Όλα τα θέματα εποπτείας στη διοίκηση και διαχείριση κατά τον Α.Ν. 2039/1939, των ιδρυμάτων και των κεφαλαίων αυτοτελούς διαχείρισης, που υπάγονται στις διατάξεις του νόμου αυτού.
- Επιμέλεια λειτουργίας του Συμβουλίου Εθνικών Κληροδοτημάτων και της Επιτροπής Εθνικών Κληροδοτημάτων.
- Εποπτεία γενικά για την πιστή εκτέλεση του κοινωφελούς σκοπού, που ορίζεται στη συστατική πράξη.
- Όλα τα θέματα, τα συναφή με τη διοίκηση και διαχείριση των περιουσιών, που τελούν υπό την άμεση διαχείριση του Υπουργείου Οικονομικών.
- Εκπόνηση τεχνικών μελετών, προϋπολογισμών και έλεγχοι μελετών και προϋπολογισμών, που καταρτίστηκαν από τρίτους, σε ότι αφορά ακίνητα αρμοδιότητας του Τμήματος.
- Κατάρτιση προϋπολογισμού εσόδων και εξόδων του Τμήματος.

Στη συνέχεια παρατίθεται σχετικός Πίνακας 3.



Πίνακας 3. Οργανόγραμμα της Διεύθυνσης Εθνικών Κληροδοτημάτων.

<sup>16</sup> Ν.Δ.1195/1942 (Φ.Ε.Κ. 80 , τ. Α')

### 1.3. Συνεργαζόμενες Υπηρεσίες και Φορείς.

Η Διεύθυνση, στη πορεία πραγμάτωσης των σκοπών της λειτουργίας της, συνεργάζεται με διάφορες υπηρεσίες αλλά και φορείς που σχετίζονται με κοινωφελείς περιουσίες που έχουν αφεθεί είτε υπέρ του κράτους είτε υπέρ άλλων φυσικών ή νομικών προσώπων, όπως :

- Τη Διεύθυνση Ελέγχων, η οποία μέσω του Τμήματος Διαχειριστικοοικονομικών Ελέγχων αυτής, αναλαμβάνει και τα εξής:  
Τον προγραμματισμό και συντονισμό της έρευνας στην οικονομική κατάσταση και της άσκησης ελέγχου στη διαχείριση των Ν.Π.Δ.Δ., των Ο.Τ.Α. και ιδίως των ιδρυμάτων, σωματείων, συλλόγων, που επιδιώκουν την εκπλήρωση αγαθοεργών, κοινωνικών, πολιτιστικών και αθλητικών σκοπών, εφόσον για τα τελευταία αυτά, υπάρχει αίτηση για το σκοπό αυτό, της διοικητικής αρχής που τα εποπτεύει ή και χωρίς αυτήν, εφόσον επιχορηγούνται με οποιονδήποτε τρόπο από το κράτος.
- Τη Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών και Στέγασης<sup>17</sup>, που συμβάλλει με την τεχνογνωσία της, μέσω του υπαλλήλου που ορίζεται ως εισηγητής σε θέματα αξιοποίησης ακινήτων, λαμβάνοντας μέρος στο αρμόδιο συλλογικό όργανο.
- Τις Δημόσιες Οικονομικές Υπηρεσίες (Δ.Ο.Υ.), όπου υποβάλλονται τα χρηματικά εντάλματα που προκύπτουν από βεβαιώσεις προστίμων (άρθρο 141 του Α.Ν. 2039/1939), οι δηλώσεις φορολογίας εισοδήματος αλλά και ακινήτων των κοινωφελών περιουσιών και δικαιούται ο οικονομικός επιθεωρητής να ελέγξει τα φορολογικά στοιχεία αυτών.
- Τα κοινωφελή ιδρύματα και κληροδοτήματα, που βάσει των διατάξεων του Α.Ν. 2039/1939, εποπτεύονται σε πλείστες όσες των δραστηριοτήτων τους από την εν λόγω Διεύθυνση Εθνικών Κληροδοτημάτων.
- Τους Χρηματοπιστωτικούς Οργανισμούς, όπου είναι κατατεθειμένα τα κεφάλαια των κοινωφελών περιουσιών οι οποίοι εκτελούν τις εντολές των διοικητών των εθνικών κληροδοτημάτων κατόπιν υποχρεωτικού ελέγχου της σχετικής προς τούτο εγκρίσεως του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών.  
Σημειώνεται ότι Υποδιοικητής ή Διευθυντής της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος συμμετέχει ως μέλος στο αρμόδιο γνωμοδοτικό όργανο (Συμβούλιο Εθνικών Κληροδοτημάτων) της Διεύθυνσης Εθνικών Κληροδοτημάτων.
- Τα Πρωτοδικεία της χώρας και το Εφετείο Αθηνών. Τα μεν πρώτα υποχρεούνται, εκτός των άλλων, να διαβιβάζουν στην αρμόδια Διεύθυνση αντίγραφο κάθε διαθήκης που περιέχει στους όρους της την διάθεση περιουσίας για την εκτέλεση κοινωφελούς σκοπού ή έργου. Το δε Εφετείο Αθηνών είναι αρμόδιο για την ερμηνεία των διαθηκών και δωρεών, όσον αφορά την εφαρμογή του Α.Ν. 2039/1939, σε θέματα σχετικά με τον τρόπο της εκκαθάρισης και διαχείρισης της υπέρ του Κράτους ή υπέρ κοινωφελούς σκοπού διατεθείσας περιουσίας και αυτής καθυπόχρεωτης της εκτέλεσης του σκοπού, αλλά και για την επιλογή της κατά το δυνατόν επωφελέστερης αξιοποίησης της ακίνητης περιουσίας των κοινωφελών ιδρυμάτων και κληροδοτημάτων όταν αυτή προστατεύεται από τον όρο του αναπαλλοτριώτου ή δεν είναι δυνατή πλέον η εκτέλεση του ταχθέντος σκοπού λόγω μεταβολής των πραγματικών δεδομένων, της κατηγορίας των ατόμων που ωφελούνται και πολλά άλλα.
- Τους Δήμους και τις Κοινότητες, μιας και πολλές κοινωφελείς περιουσίες έχουν αφεθεί σε Ο.Τ.Α. για την εκπλήρωση των σκοπών τους και ο διαθέτης έχει ορίσει ως όργανο διοίκησης και διαχείρισης της περιουσίας αυτής τα αντίστοιχα δημοτικά και κοινοτικά συμβούλια.

<sup>17</sup> Π.Δ.284/1988 (Φ.Ε.Κ. 186, τ. Α') και [http://gsis.gr/ggpps/technikes\\_ipiresies/dtis.htm](http://gsis.gr/ggpps/technikes_ipiresies/dtis.htm)

- Τις Περιφέρειες, που ανέλαβαν μεγάλο όγκο υποθέσεων της Διεύθυνσης Εθνικών Κληροδοτημάτων, κατά τις διατάξεις του Ν. 2873/2000 (ΦΕΚ 285 Α'), στις περιπτώσεις που η περιουσία βρίσκεται και ο σκοπός εκτελείται σε μία περιφέρεια.
- Τα Υπουργεία, που είτε συμμετέχουν με εκπροσώπους τους στα γνωμοδοτικά όργανα της Διεύθυνσης, όπως : Το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων στο Συμβούλιο Εθνικών Κληροδοτημάτων και το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης στην Επιτροπή Εθνικών Κληροδοτημάτων, είτε εκφράζουν την σύμφωνη γνώμη τους, ως εκ του σκοπού συναρμόδια, στις περιπτώσεις έγκρισης της σύστασης και κύρωσης του οργανισμού διοίκησης και διαχείρισης ιδρυμάτων, με την μορφή των μη κερδοσκοπικών Ν.Π.Ι.Δ.
- Το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους, που αφενός συμμετέχει με ανώτατα στελέχη του στα λειτουργούντα, Συμβούλιο Εθνικών Κληροδοτημάτων και Επιτροπή Εθνικών Κληροδοτημάτων και αφετέρου γνωμοδοτεί, κατά περίπτωση, επί θεμάτων που αφορούν την εφαρμογή του Α.Ν. 2039/1939.
- Το Ελεγκτικό Συνέδριο, που προβαίνει σε προληπτικούς ελέγχους τόσο των χρηματικών ενταλμάτων πληρωμής δαπανών σε βάρος των πιστώσεων του ειδικού προϋπολογισμού των, υπό την άμεση διαχείριση τελούντων Εθνικών Κληροδοτημάτων<sup>18</sup> όσο και των χορηγουμένων πάγιων προκαταβολών κατά το άρθρο 131 του ίδιου νόμου.

Στη συνέχεια παρατίθεται σχετικός Πίνακας 4.



Πίνακας 4. Συνεργαζόμενες Υπηρεσίες και Φορείς, με κύριο σημείο αναφοράς τη Διεύθυνση Εθνικών Κληροδοτημάτων.

<sup>18</sup> Π.Δ. 756/1976 (Φ.Ε.Κ. 273, τ.Α')

## **B.2. Λειτουργίες**

### *2.1. Κρατική Εποπτεία και Έλεγχος.*

Θεμελιώδης διάταξη που διέπει τα Εθνικά Κληροδοτήματα είναι και αυτή της παρ.5 του άρθρου 2 του Α.Ν. 2039/1939, με την οποία καθιερώνεται η δια του Υπουργείου Οικονομικών (Διευθύνσεις Εθνικών Κληροδοτημάτων και Επιθεώρησης) άσκηση εποπτείας και ελέγχου επί της εκκαθάρισης και διάθεσης των καταλειπομένων στο Κράτος και υπέρ κοινωφελών σκοπών περιουσιών.

Με το Ν. 555/1943 (ΦΕΚ 291 Α΄) «περί της αρμοδιότητας των Επιθεωρητών Εθνικών Κληροδοτημάτων», προβλέπεται ότι οι επιθεωρητές αυτοί ασκούν εποπτεία και έλεγχο επί της κατά νόμο εκκαθάρισης, διοίκησης, διαχείρισης και εκτέλεσης του σκοπού κοινωφελών περιουσιών και ιδρυμάτων.

Επίσης, με τις διατάξεις του άρθρου 17 του Ν. 2873/2000 (ΦΕΚ 285 Α΄) προβλέπεται ότι με κοινές υπουργικές αποφάσεις των Υπουργών Οικονομικών και Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης μεταβιβάζονται στο Γενικό Γραμματέα Περιφέρειας, σχετικές αρμοδιότητες που αφορούν τα Εθνικά Κληροδοτήματα.

Προς υποβοήθηση της αρμόδιας αρχής (Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών ή Γενική Γραμματεία της Περιφέρειας), στο έργο της εποπτείας και ελέγχου των κοινωφελών περιουσιών που της ανατίθεται με τις προαναφερθείσες διατάξεις επιβάλλεται, με άλλες διατάξεις του βασικού νόμου, σε τράπεζες, δικαστικούς γραμματείς, συμβολαιογράφους, υπηρεσίες και άλλα πρόσωπα, η υποχρέωση υποβολής διάφορων στοιχείων στην αρμόδια αρχή (Κεφ. ΙΒ΄ «Υποχρεώσεις Τραπεζών» και ΙΓ΄ «Υποχρεώσεις Δικαστικών Γραμματέων, Προξένων και Συμβολαιογράφων» του Α.Ν. 2039/1939).

Τέλος προβλέπεται η νομιμοποίηση της αρμόδιας αρχής, παράλληλα με τον εκκαθαριστή της διαθήκης ή τους διοικητές των ιδρυμάτων, να εγείρει αγωγή για αναγνώριση και διεκδίκηση κοινωφελούς περιουσίας ή για την λήψη ασφαλιστικών μέτρων προς εξασφάλιση αυτής και της παρέχεται το δικαίωμα να παρεμβαίνει σε κάθε στάση της δίκης ακόμη και χωρίς την κοινοποίηση δικογράφου παρέμβασης σε κάθε δίκη που αφορά την κοινωφελή περιουσία (Κεφ. Ι΄ «Δικονομικές και ουσιαστικές διατάξεις» του Α.Ν. 2039/1939).

### *2.2. Συλλογικά Όργανα Εποπτείας*

Κατά τις διατάξεις των άρθρων 3, 4, 32 και 101 του Α.Ν. και σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 91 και 92 του Π. Δ. 284/1988 ( ΦΕΚ 128 και 165/1988 Α΄) καθώς και του άρθρου 2 του Ν. 2993/2002 (ΦΕΚ 58 Α΄) «Τροποποίηση διατάξεων του Κώδικα Οργανισμού Δικαστηρίων και Κατάστασης δικαστικών λειτουργιών και του Κώδικα Δικαστικών Υπαλλήλων και άλλες διατάξεις» συνίστανται :

α) *Συμβούλιο Εθνικών Κληροδοτημάτων* με επταμελή σύνθεση και διετή θητεία. Τα μέλη του είναι: ένας Αντιπρόεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, ως Πρόεδρος και: ένας Νομικός Σύμβουλος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, ο Προϊστάμενος της Διεύθυνσης Εθνικών Κληροδοτημάτων, ένας από τους Προϊσταμένους Τμημάτων της ίδιας Διεύθυνσης, ένας υπάλληλος του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων βαθμού Α΄, ένας Υποδιοικητής ή Διευθυντής της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος και ένας εκπρόσωπος του Τεχνικού Επιμελητηρίου της Ελλάδας, ως μέλη.

β) *Επιτροπή Εθνικών Κληροδοτημάτων*, με πενταμελή σύνθεση και διετή επίσης θητεία. Τα μέλη της είναι : ένας Πάρεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, ως Πρόεδρος και: ένας Νομικός Σύμβουλος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, ο Προϊστάμενος της Διεύθυνσης Εθνικών Κληροδοτημάτων, ένας από τους Προϊσταμένους Τμημάτων της ίδιας Διεύθυνσης και ένας υπάλληλος του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης βαθμού Α΄, ως μέλη.

Τα δύο αυτά γνωμοδοτικά όργανα συγκροτούνται κατόπιν αποφάσεως του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και έχουν σαφώς καθορισμένα θέματα επί των οποίων γνωμοδοτούν.

Παράλληλα, με τις διατάξεις του άρθρου 17 του Ν. 2873/2000 (ΦΕΚ 285 Α΄) συνιστάται σε κάθε διοικητική περιφέρεια Περιφερειακό Συμβούλιο Εθνικών Κληροδοτημάτων, ανάλογης σύνθεσης και θητείας, το οποίο γνωμοδοτεί : α) επί όλων των θεμάτων που σύμφωνα με τις διατάξεις του Α.Ν. 2039/1939 ή άλλων ειδικών νόμων απαιτείται η γνώμη του Συμβουλίου Εθνικών Κληροδοτημάτων ή της Επιτροπής Εθνικών Κληροδοτημάτων και β) επί των θεμάτων που παραπέμπονται σε αυτό από τον Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας.

### 2.3. Διαχείριση της Κοινοφελούς Περιουσίας.

Κατά τη πορεία διαχείρισης της κοινοφελούς περιουσίας, σημαντικότερες πράξεις είναι εκείνες της αξιοποίησης, της εκποίησης καθώς και της εκμίσθωσης ακινήτων, με συχνότερα συναντούμενες τις δύο (2) τελευταίες.

Στις περιπτώσεις αυτές, οι διαδικασίες ολοκλήρωσης του εκάστοτε ζητούμενου είναι δυσχερέστερες, χρονοβόρες και συνήθως η τελική απόφαση λαμβάνεται σε χρόνους που μακράν απέχουν των ρυθμών λειτουργίας μιας σύγχρονης κοινωνίας που κινείται στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και της ελεύθερης οικονομίας.

2.3.1. Η διαδικασία αξιοποίησης των ακινήτων, πραγματοποιείται κατά τις διατάξεις του Ν. 455/1976 (ΦΕΚ 277 Α΄), η οποία αναφέρεται ήδη στο Κεφ. Α΄ παρ.3.3. και πραγματοποιείται σε συνεργασία με την Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών και Στέγασης του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών.

### 2.3.2. Η διαδικασία της εκποίησης ακινήτων<sup>19</sup>

Τα ακίνητα, εφόσον δεν τελούν υπό τον όρο του αναπαλλοτρίωτου, εκποιούνται δια πλειοδοτικής δημόσιας δημοπρασίας κατά την διαδικασία που ορίζεται στο Β.Δ. 30/11-4/12/1939 «Περί τρόπου εκποίησης κινητών και ακινήτων και εκμίσθωσης ακινήτων καταλειπομένων κατά κληρονομίαν, κληροδοσίαν ή δωρεάν εις το Κράτος και υπέρ κοινοφελών σκοπών, ως και των ανηκόντων εις κοινοφελή ιδρύματα και περιουσίας» και στις διατάξεις των άρθρων 71, 74 του Α.Ν. 2039/1939, που έχει συνοπτικά ως εξής:

Η τιμή που τίθεται κατά την διενέργεια της δημοπρασίας ως ελάχιστος όρος προσφοράς είναι τουλάχιστον η ανώτερη μεταξύ της αντικειμενικής αξίας του ακινήτου και της αγοραίας αξίας αυτού όπως προκύπτει από την σχετική έκθεση του Σώματος Ορκωτών Εκτιμητών κατά τις διατάξεις του άρθρου 22 του Ν. 2753/1999 (ΦΕΚ 249 Α΄) όπως αυτός τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε από τις διατάξεις των άρθρων 16 και 23 του Ν. 2873/2000 (ΦΕΚ 285 Α΄),

Η έγκριση ή ακύρωση των πρακτικών της δημοπρασίας ανακοινώνεται από την αρμόδια αρχή, με απόδειξη, στον διοικούντα την κοινοφελή περιουσία (εκκαθαριστή, εκτελεστή, κηδεμόνα, Διοικητικό Συμβούλιο ιδρύματος κ.λ.π.), ο οποίος με την σειρά του την κοινοποιεί με δικαστικό επιμελητή κατά τις διατάξεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας την τρίτη ημέρα από την λήψη της έγκρισης στον αγοραστή, υπολογιζομένης και της ημέρας της λήψης.

### 2.3.3. Η διαδικασία της εκμίσθωσης ακινήτων.

Η εκμίσθωση των ακινήτων διενεργείται δια δημοπρασίας κατά τις διατάξεις του Β.Δ. 30/11-4/12/1939 (ΦΕΚ 523 Α΄) «Περί τρόπου εκποίησης κινητών και ακινήτων και εκμίσθωσης ακινήτων καταλειπομένων κατά κληρονομίαν, κληροδοσίαν ή δωρεάν εις το Κράτος και υπέρ κοινοφελών σκοπών, ως και των ανηκόντων εις κοινοφελή ιδρύματα και περιουσίας». Η ακολουθούμενη διαδικασία είναι παραπλήσια αυτής που αναφέρεται παραπάνω και αφορά την εκποίηση των ακινήτων.

<sup>19</sup> Αναλυτική παρουσίαση της σειράς των απαιτούμενων διαδικασιών παρουσιάζεται στο ΜΕΡΟΣ Β΄ - ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄ της εργασίας αυτής.

Διατάξεις ειδικότερες και μεταγενέστερες του εν λόγω Β.Δ., όπως εκείνες των σχετικών άρθρων του Ν. 2235 /1994 (ΦΕΚ 145 Α΄) περί μισθώσεων και του Π.Δ. 34/1995 (ΦΕΚ 30 Α΄) «Κωδικοποίηση διατάξεων νόμων περί εμπορικών μισθώσεων» όπως έχουν τροποποιηθεί και ισχύουν, υπερισχύουν των αντιθέτων ρυθμίσεων αυτού.

Μετά την κοινοποίηση της έγκρισης και εντός δέκα (10) ημερών απ' αυτήν ο αγοραστής οφείλει να προσέλθει μετά του διοικούντος την περιουσία για την υπογραφή του σχετικού συμβολαίου. Τα έξοδα της δημοπρασίας βαρύνουν τον αγοραστή, με εξαίρεση την αμοιβή του συμπράξαντα δημοσίου υπαλλήλου, η οποία βαρύνει την κληρονομιά.

#### 2.4. Εκτέλεση Τεθέντων Σκοπών

Οι πλέον συνηθέστεροι εκτελεστέοι σκοποί είναι εκείνοι της χορήγησης υποτροφιών, οικονομικών ενισχύσεων και βραβείων καθώς και η ενίσχυση ερευνητικών προγραμμάτων και πολιτιστικών δράσεων. Οι διαθέτες των περιουσιών αυτών συχνότατα επιλέγουν την χορήγηση υποτροφιών, ως το πρώτο ή και μοναδικό προς εκτέλεση σκοπό.

##### 2.4.1. Η διαδικασία της χορήγησης υποτροφιών<sup>20</sup>.

Γενικά, η χορήγηση των υποτροφιών από τις κοινωφελείς περιουσίες σε νέους για την ολοκλήρωση των σπουδών τους, πραγματοποιείται πάντοτε σύμφωνα με τις διατάξεις της διαθήκης ή της πράξης δωρεάς και κατά την διαδικασία η οποία προβλέπεται από τον οργανισμό διοίκησης και διαχείρισης του ιδρύματος σε συνδυασμό με τις διατάξεις του Α.Ν. 2039/1939 όπως ισχύει σήμερα και του από 18/23-8-1941 Κανονιστικού Διατάγματος «Περί του τρόπου απονομής υποτροφιών εκ κληρονομιών, κληροδοσιών και δωρεών καταλειπομένων εις άλλα πρόσωπα νομικά ή φυσικά πλην του Κράτους».

Με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών ή του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας κατά περίπτωση, διορίζονται οι επιλεγέντες υπότροφοι μετά από γνωμοδότηση του Συμβουλίου Εθνικών Κληροδοτημάτων ή του Περιφερειακού Συμβουλίου Εθνικών Κληροδοτημάτων.

##### 2.4.2. Η διαδικασία της χορήγησης οικονομικών ενισχύσεων.

Συνηθέστερα η διαδικασία αυτή αφορά: το οικονομικό βοήθημα γάμου, τα βραβεία σπουδών, την ενίσχυση οικονομικά αδύνατων οικογενειών καθώς και ηλικιωμένων ατόμων.

Ο αριθμός των ενισχύσεων που θα δοθούν εφάπαξ ή περιοδικά καθώς και το ποσό της ενίσχυσης αλλά και ο τρόπος χορήγησης καθορίζεται με απόφαση των διοικούντων, σύμφωνα πάντοτε με τις διατάξεις της διαθήκης ή της πράξης δωρεάς, ανάλογα με το ύψος των ετησίων εσόδων της κληρονομιάς και τις κρατούσες οικονομικές συνθήκες.

.-Οι διοικούντες την κοινωφελή περιουσία καλούν με προκήρυξη –πρόσκληση, κάθε χρόνο όλους τους ενδιαφερομένους που κατά τους όρους της συστατικής πράξης δικαιούνται οικονομική ενίσχυση για την αντιμετώπιση δαπανών γάμου, ανατροφής απόρων και ορφανών παιδιών, για την στήριξη απόρων γερόντων κ.λ.π..

Στη συνέχεια ακολουθείται διαδικασία παραπλήσια εκείνης της χορήγησης υποτροφιών «κατόπιν επιλογής», με τις παρακάτω διαφορές:

α) σε περίπτωση που ο αριθμός των υποψηφίων που πληρούν τις προϋποθέσεις υπερβαίνει τον ήδη αποφασισθέντα αριθμό των οικονομικών ενισχύσεων, η επιλογή μεταξύ αυτών πραγματοποιείται ελεύθερα από τους διοικούντες (συνήθως με κλήρωση),

β) δεν απαιτείται διαβίβαση του φακέλου των δικαιολογητικών και στοιχείων σε κανένα άλλον φορέα ή Υπηρεσία και

<sup>20</sup> Αναλυτική παρουσίαση της σειράς των απαιτούμενων διαδικασιών παρουσιάζεται στο ΜΕΡΟΣ Β΄-ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄ της εργασίας αυτής.



γ) δίδεται εντολή στην Τράπεζα ή το Πιστωτικό Ίδρυμα που βρίσκονται οι καταθέσεις της κοινωφελούς περιουσίας, να καταθέσει τα ποσά της οικονομικής ενίσχυσης σε έντοκο λογαριασμό στο όνομα του κάθε δικαιούχου.

Σε περίπτωση που δεν συμπληρωθεί ο οριζόμενος στην προκήρυξη-πρόσκληση αριθμός θέσεων οικονομικής ενίσχυσης για οποιονδήποτε λόγο, τότε τα αδιάθετα ποσά μεταφέρονται στο επόμενο έτος, με ανάλογη αύξηση του αριθμού των ενισχύσεων, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά από τη συστατική πράξη.

### **B.3. Οικονομικοί Πόροι**

Οι πόροι που δύνανται να χρησιμοποιηθούν για την καλύτερη λειτουργία της Διεύθυνσης Εθνικών Κληροδοτημάτων είτε :

α) αναγράφονται στο Παράρτημα του Γενικού Προϋπολογισμού του Κράτους (άρθρο 47 του Α.Ν. 2039/1939). Συγκεκριμένα, στον ειδικό προϋπολογισμό των Εθνικών Κληροδοτημάτων για το οικ. έτος 2008 (άρθρο 129 παρ.1. του Α.Ν. 2039/1939), με τίτλο: «Διαχείριση Κληροδοτημάτων», είναι εγγεγραμμένα έσοδα ύψους 6.877,00 ευρώ και προέρχονται από την εισφορά των κληροδοτημάτων, που τελούν υπό την άμεση διαχείριση του Υπουργείου Οικονομικών, διατιθέμενα για γραφικά έξοδα της Διευθύνσεως Εθνικών Κληροδοτημάτων κ.λ.π., για έξοδα καταρτίσεως μητρώου διαθετών, αγορά επίπλων, λογιστικών βιβλίων, μηχανών και λοιπών αναγκών της Διευθύνσεως, είτε

β) ορίζονται από τις διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου 147 του Α.Ν. 2039/1939, σύμφωνα με τις οποίες παρακρατείται ποσοστό 1% επί των ποσών των περιουσιών που διατίθενται υπέρ κοινωφελών ιδρυμάτων και προέρχονται εξ εκκαθαρίσεως. Παρακρατείται επίσης ποσοστό 1% επί των εισπραττομένων εσόδων, των διεπομένων από τον παραπάνω αναφερόμενο νόμο κοινωφελών ιδρυμάτων και περιουσιών. Τα ποσά αυτά προορίζονται για την κάλυψη δαπανών διοικήσεως. Όμως η συγκεκριμένη παράγραφος παραμένει ανενεργή. Ο νομοθέτης, στην παρ.5 του ίδιου άρθρου, ορίζει ότι με Β.Δ., θα καθορισθεί ο χρόνος έναρξης της επιβαλλόμενης παρακράτησης καθώς και του τρόπου είσπραξης αυτής.

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

### Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΦΕΛΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

#### Γ.1. Εισαγωγή

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ανακοίνωσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την «Πρόωθηση του ρόλου των Σωματείων και των Ιδρυμάτων στην Ευρώπη»<sup>21</sup>, εξετάζεται ένας τομέας της κοινωνικής οικονομίας – αυτός των σωματείων και των ιδρυμάτων. Οι οργανώσεις αυτές προσφέρουν υπηρεσίες, συμβάλλοντας σημαντικά, όπως διεξοδικά θα αναφερθεί στη συνέχεια, στη δημιουργία απασχόλησης, στη δραστήρια άσκηση των δικαιωμάτων του πολίτη και στη δημοκρατία. Διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο σε αθλητικές και πολιτιστικές γενικότερα δραστηριότητες και εκπροσωπούν τα συμφέροντα των πολιτών σε διάφορες δημόσιες αρχές.

Με δεδομένη την σημαντικότητα της συμβολής των οργανώσεων αυτών στην ανάπτυξη της Ευρώπης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πραγματοποίησε εκτεταμένη έρευνα με στόχο την καλύτερη γνώση του τομέα αυτού, προκειμένου να διαφανούν και να εντοπιστούν τα ζητήματα εκείνα που θα πρέπει να εξεταστούν.

Στόχος της συγκεκριμένης ανακοίνωσης ήταν να περιγράψει την αυξανόμενη σημασία τόσο των σωματείων, όσο και των ιδρυμάτων, που στην μελέτη αυτή μας απασχολεί ιδιαίτερα, να παρουσιάσει τα προβλήματα και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι οργανώσεις αυτές και να συμβάλλει στην μεγιστοποίηση της συμβολής τους στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Περαιτέρω παρουσιάζονται και προτείνονται μέτρα που θα μπορούσαν να ληφθούν τόσο σε επίπεδο κρατών –μελών, αλλά και θέτοντας σαφώς ορισμένους στόχους σε κοινοτικό επίπεδο, βασιζόμενοι στις αρχές της επικουρικότητας και της αναλογικότητας. Τα μέτρα αυτά παρατίθενται στη συνέχεια στα «Συμπεράσματα» της ανακοίνωσης αυτής.

#### Γ.2. Πεδίο Εφαρμογής

Από τους τρεις τομείς της κοινωνικής οικονομίας – συνεταιρισμοί, ταμεία αλληλασφάλισης και σωματεία-ιδρύματα, ο τελευταίος τομέας αναγνωρίζεται από το έγγραφο αυτό ως ο δυσκολότερος να οριοθετηθεί και να προσδιοριστεί.

Τόσο τα σωματεία όσο και τα ιδρύματα ασκούν ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων. Σε πολλές χώρες το ίδρυμα αποτελεί το πλέον χρησιμοποιούμενο μέσο για την επιδίωξη στόχων που σε άλλες χώρες επιδιώκουν τα σωματεία. Από νομική άποψη τα ιδρύματα αποτελούν μια περισσότερο ομοιογενή ομάδα από εκείνη των σωματείων, με μόνη σημαντική διάκριση σε εκείνα που επιδιώκουν ιδιωτικά οφέλη και σε αυτά που επιδιώκουν δημόσια οφέλη. Η εν λόγω ανακοίνωση επικεντρώνεται κυρίως στα ιδρύματα εκείνα που προωθούν το δημόσιο συμφέρον.

Τα ερευνώμενα λοιπόν ιδρύματα είναι φορείς με δικές τους πηγές χρηματοδότησης, που διαθέτουν τους οικονομικούς τους πόρους για δραστηριότητες κοινωφελούς χαρακτήρα. Είναι τελείως ανεξάρτητα από κυβερνήσεις ή δημόσιες αρχές και διοικούνται από ανεξάρτητα διοικητικά συμβούλια.

Όσο δύσκολη είναι η διατύπωση ορισμών για τα σωματεία και τα ιδρύματα, στα πλαίσια βέβαια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, άλλο τόσο δύσκολη είναι και η ταξινόμησή τους σε κατηγορίες. Αυτό οφείλεται στις διαφορετικές εθνικές παραδόσεις αλλά και στην τάση που επικρατεί στους οργανισμούς αυτούς να συνδυάζουν ταυτόχρονα διαφορετικούς στόχους προς πραγμάτωση.

<sup>21</sup> Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «Ανακοίνωση της Επιτροπής για την πρόωθηση του ρόλου των σωματείων και των ιδρυμάτων στην Ευρώπη», Λουξεμβούργο: υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 1997.

Παρόλα αυτά, μπορεί να θεωρηθεί ότι υπάγονται σε έναν ή περισσότερους από τους παρακάτω αναφερόμενους τομείς δραστηριοτήτων:

- α) Παροχή υπηρεσιών: κοινωνικές και υγειονομικής περίθαλψης, ενημέρωσης, παροχής συμβουλών και υποστήριξης.
- β) Άσκηση πίεσης: υποστήριξη ενός σκοπού ή μιας ομάδας με απώτερο σκοπό τον επηρεασμό της κοινής γνώμης ή την μεταβολή της υφιστάμενης πολιτικής.
- γ) Ομάδες αλληλοβοήθειας: ομάδες ατόμων με κοινά ενδιαφέροντα ή ανάγκες που προσφέρουν αμοιβαία βοήθεια, ενημέρωση, υποστήριξη και συνεργασία.

Αρκετά σωματεία και ιδρύματα έχουν εθνική ή και διεθνή διάσταση. Τα περισσότερα όμως δραστηριοποιούνται περιφερειακά ή τοπικά. Συνήθως όσο πιο περιορισμένη είναι η γεωγραφική τους διάσταση τόσο πιο ποικιλόμορφο το φάσμα των δραστηριοτήτων τους.

Τέλος το νομικό και φορολογικό πλαίσιο των σωματείων και των ιδρυμάτων είναι απαραίτητο να είναι σαφές και να διάκειται θετικά για την καλύτερη δυνατή άσκηση των δραστηριοτήτων τους.

### Γ.3. Ο Ρόλος και η Σημασία Σωματείων και Ιδρυμάτων

Από τα αποτελέσματα της κοινοτικής έρευνας προέκυψε ότι τα σωματεία και τα ιδρύματα, αν και στη μεγάλη τους πλειοψηφία είναι οργανώσεις μικρού μεγέθους, διαθέτουν, σαν σύνολο, σημαντικά περιουσιακά στοιχεία και κινητοποιούν μεγάλο τμήμα του ανθρώπινου δυναμικού σε έμμισθη αλλά και εθελοντική βάση. Αρκετά μάλιστα από αυτά ασκούν επίσης οικονομική δραστηριότητα-πωλούν προϊόντα, παρέχουν υπηρεσίες έναντι αμοιβής και εμφανίζουν κέρδη τα οποία στη συνέχεια επανεπενδύουν.

Η σημαντική συμβολή τους στην οικονομία επιβεβαιώθηκε από τα αποτελέσματα της πρώτης συστηματικής συγκριτικής έρευνας που πραγματοποιήθηκε για τον τομέα σε τέσσερα κράτη-μέλη: Ηνωμένο Βασίλειο, Γαλλία, Γερμανία και Ιταλία, υπό τη διεύθυνση του Πανεπιστημίου Johns Hopkins της Βαλτιμόρης<sup>22</sup>.

Τα αποτελέσματα της έρευνας έχουν ως εξής:

**στο Ηνωμένο Βασίλειο**, το 4% του ενεργού πληθυσμού ή πάνω από το 9% των εργαζομένων στον τομέα των υπηρεσιών απασχολούνται στον εν λόγω τομέα. Περίπου 900.000 άτομα απασχολούνται, διαδραματίζοντας σημαντικό ρόλο στην παροχή έρευνας και εκπαίδευσης : οι μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί διαχειρίζονται το σύνολο των γυμνασίων καθώς και το 22% των νηπιαγωγείων και δημοτικών.

**στη Γαλλία**, το 4,2% του συνολικού ενεργού πληθυσμού απασχολείται στον εν λόγω τομέα και πάνω από το 10% των εργαζομένων στο χώρο της παροχής υπηρεσιών. Συνολικά 800.000 άτομα αναλαμβάνουν την παροχή κατ' οίκον υπηρεσιών, σε περισσότερους από τους μισούς ασθενείς που έχουν ανάγκη τέτοιων υπηρεσιών, καθώς και την μέριμνα του 20% περίπου των μαθητών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Η παρουσία τους είναι ιδιαίτερα αισθητή στις κοινωνικές υπηρεσίες και τον αθλητισμό, μιας και το 80% των ατόμων με αθλητικά ενδιαφέροντα ανήκουν σε μη κερδοσκοπικούς αθλητικούς ομίλους.

**στη Γερμανία**, ο τομέας αντιπροσωπεύει το 3,7% της συνολικής απασχόλησης και το 10% της απασχόλησης στον χώρο της παροχής υπηρεσιών. Περίπου 1.000.000 άτομα εργάζονται στον τομέα αυτόν και ειδικότερα στην υγεία: το 40% των ημερών νοσηλείας και το 60% των κατ' οίκον υπηρεσιών αναλαμβάνονται από τον τομέα αυτόν.

**στην Ιταλία**, σχεδόν το 2% απασχολείται στον εν λόγω τομέα και πάνω από το 5% των εργαζομένων στο χώρο της παροχής υπηρεσιών. Η παρουσία του τομέα είναι

<sup>22</sup> Δημοσιεύτηκε το 1994.

ιδιαίτερα έντονη στις κοινωνικές υπηρεσίες και απασχολεί περίπου 400.000 άτομα. Μη κερδοσκοπικές ενώσεις διαχειρίζονται το 20% των παιδικών σταθμών και διασφαλίζουν την παροχή πάνω από το 40% των νοσοκομειακών υπηρεσιών κατ' οίκον.

Τέλος, το σύνολο των δαπανών του τομέα στις χώρες αυτές έφθασε το ποσό των 127 δισ. Ecu (17 δισ. στην Ιταλία, 31,3 δισ. στη Γαλλία, 36,6 δισ. Στο Ηνωμένο Βασίλειο και 42,2 δισ. στη Γερμανία). Οι δαπάνες των μη κερδοσκοπικών οργανισμών, σαν ποσοστό του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος είναι επίσης εντυπωσιακές: 2% στη Ιταλία, 3,3% στη Γαλλία, 3,6%, στη Γερμανία και 4,8% στο Ηνωμένο Βασίλειο.

Τα αριθμητικά αυτά στοιχεία δεν θα πρέπει ίσως να εκπλήσσουν αν ληφθεί υπόψη η ανάπτυξη του τομέα στο πρόσφατο παρελθόν και οι λόγοι που οδήγησαν σ' αυτή (σχετικές οι παράγραφοι του ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ Γ.7. Έρευνα ). Ορισμένοι από τους λόγους αυτούς ενδέχεται να έχουν ιστορικό χαρακτήρα ή συνδέονται στενά με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε κράτους-μέλους. Φαίνεται πάντως ότι και άλλοι παράγοντες-η εμφάνιση νέων αναγκών και η ανάπτυξη νέων κοινωνικών προβληματισμών καθώς και η τάση των κυβερνήσεων-να αναθέτουν στους οργανισμούς την παροχή υπηρεσιών τις οποίες στο παρελθόν προγραμματίζαν και παρείχαν οι ίδιες-διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο σε ολόκληρη την κοινότητα. Τέλος οι πολιτικές εξελίξεις στα ευρωπαϊκά κράτη δεν ήταν ομοιόμορφες και ο βαθμός που συνοδευτήκαν από σαφείς συνταγματικές ή διοικητικές αλλαγές, προκειμένου να διευκολυνθεί η συμμετοχή των μη κερδοσκοπικών οργανισμών, ποικίλλει.

Τα παρατιθέμενα δείχνουν με σαφήνεια ότι ο τομέας στάθηκε ικανός να δημιουργήσει νέες ευκαιρίες συμβάλλοντας όχι μόνο στη βελτίωση της ποιότητας ζωής αλλά και στην αύξηση της απασχόλησης καις την οικονομική ανάπτυξη. Για τον λόγο αυτό προτάθηκε η ενθάρρυνση του τομέα ώστε να διαδραματίσει ένα σημαντικότερο ρόλο στην εκστρατεία δημιουργίας θέσεων εργασίας.

Τα σωματεία και τα ιδρύματα παρέχουν αποτελεσματική κατάρτιση σε διάφορους εθελοντές, που στη συνέχεια βρίσκουν εργασία στην παραδοσιακή αγορά στηριζόμενοι στις αποκτηθείσες εμπειρίες και γνώσεις, προσφέρουν τη δυνατότητα απόκτησης κοινωνικών δεξιοτήτων που θα βελτιώσουν ακόμα περισσότερο την ικανότητα απασχόλησης αλλά και το αίσθημα του μέλους μιας κοινότητας και του ευρωπαίου πολίτη μεταξύ των νέων.

### *3.1. Κοινωνική σημασία*

Ιστορικά, είναι ανεκτίμητη η επίδραση και τα επιτεύγματα των σωματείων και των αδελφών οργανώσεων των ιδρυμάτων. Σ' αυτά οφείλεται η δημιουργία πολυάριθμων υπηρεσιών, όπως η εκπαίδευση, η υγεία και οι κοινωνικές υπηρεσίες, που σήμερα θεωρούνται δεδομένες. Η συμμετοχή τους στην ανάπτυξη των κοινωνικών και πολιτικών ιδεών και στο πνευματικό κλίμα, που ζούμε σήμερα, είναι επίσης σημαντική. Είναι καίριος ο ρόλος τους στη διάδοση των επιστημονικών ιδεών και των τεχνολογικών εξελίξεων και έχουν προσφέρει το κατάλληλο πλαίσιο για την ανταλλαγή απόψεων πάνω σε όλα τα ζητήματα που απασχολούν τον άνθρωπο. Πρωτοστάτησαν στον αγώνα για την αναγνώριση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την αξιοπρέπεια, τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και του φυσικού περιβάλλοντος. Πολυάριθμες οργανώσεις προβάλλουν το πνεύμα της αλληλεγγύης υπέρ των λιγότερο ευνοημένων ατόμων, των ασθενών ή των ατόμων με ειδικές ανάγκες, των φτωχών και των αποκλεισμένων, των ηλικιωμένων και των νέων καθώς και μεταξύ εκείνων που έχουν εργασία και των ανέργων, μεταξύ ανδρών και γυναικών, μεταξύ γενεών, μεταξύ των περιοχών που ευημερούν και των φτωχών ή δοκιμαζόμενων περιοχών. Έχουν διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην κινητοποίηση της κοινής γνώμης υπέρ της ανάπτυξης και έχουν δημιουργήσει προνομιακούς δεσμούς με εκπροσώπους κοινωνικών φορέων στις αναπτυσσόμενες χώρες.

Με τους τρόπους αυτούς, τα σωματεία αλλά και τα ιδρύματα εξακολουθούν να αποτελούν το φυτώριο ή την «τράπεζα γονιδίων» από όπου θα αναπτυχθούν τελικά, οι μελλοντικές κοινωνικές και άλλες πολιτικές. Εξακολουθούν να δημιουργούν το κατάλληλο πνευματικό, πολιτικό και κοινωνικό κλίμα μέσα στο οποίο οι μεταρρυθμίσεις θεωρούνται όλο και περισσότερο απαραίτητες.

### *3.2. Κοινωνική σημασία: Ιδιότητα του πολίτη*

Πολλοί άνθρωποι, συμμετέχοντας ή προσφέροντας εθελοντική εργασία σε σωματεία και ιδρύματα έχουν τη δυνατότητα να αποδείξουν έμπρακτα ότι ενδιαφέρονται για τους συμπολίτες τους και την κοινωνία γενικότερα. Οι οργανώσεις αυτές έχουν από καιρό ενθαρρύνει τις διεθνείς επαφές και την κατανόηση μεταξύ των λαών και δείχνουν έντονο ενδιαφέρον για το ρόλο που έχουν να διαδραματίσουν οι πολίτες στη σφυρηλάτηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στο να αποκτήσει ουσία η Ευρώπη των πολιτών. Η εμπειρία τους και η βασική φιλοσοφία τους, σε συνδυασμό με την αυξανόμενη οργάνωσή τους σε ευρωπαϊκό επίπεδο, τις καθιστούν τις πλέον αρμόδιες για το ρόλο αυτό.

### *3.3. Πολιτική σημασία: Προώθηση της δημοκρατίας*

Τα σωματεία και τα ιδρύματα ενισχύουν το αίσθημα αλληλεγγύης και τη συνείδηση του πολίτη και παρέχουν το απαραίτητο υπόβαθρο της δημοκρατίας μας μπροστά στις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Ευρωπαϊκή Κοινότητα, ιδίως όσον αφορά τις σχέσεις της με τις διάφορες χώρες της Ανατολικής και Κεντρικής Ευρώπης. Συμβάλλουν σημαντικά στη δημοκρατική ζωή της Ευρώπης, μιας και για πολλούς ανθρώπους ίσως να είναι και η μοναδική εμπειρία συμμετοχής σε δημοκρατικές διαδικασίες πέραν της συνήθους εκλογικής. Το γεγονός όμως ότι διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη δημοκρατική διαδικασία, δεν σημαίνει και ότι μπορούν να αναλάβουν το ρόλο των εκλεγμένων αντιπροσώπων ασκώντας πίεσεις, στις δημοκρατικά εκλεγμένες κυβερνήσεις, που είναι δυνατόν να οδηγήσουν στην ανατροπή ισορροπιών ανάμεσα σε ανταγωνιστικά συμφέροντα, τα οποία εκείνες προσπαθούν να διαφυλάξουν.

## **G.4. Η Συνεργασία του Τομέα με τα Ευρωπαϊκά Θεσμικά Όργανα**

Τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα έχουν μακρά παράδοση επαφών και ανεπίσημων διαβουλεύσεων με τον τομέα των σωματείων και των ιδρυμάτων. Οι Μη Κυβερνητικοί Οργανισμοί συμμετέχουν σε σημαντικό αριθμό ερευνητικών έργων και χρηματοδοτούνται στα πλαίσια των σχετικών προγραμμάτων-πλαίσιων. Ωστόσο, επί σειρά ετών οι επαφές μεταξύ των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων και του τομέα των σωματείων-ιδρυμάτων ήταν άτυπη και μόνο το 1992, με τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, τονίστηκε για πρώτη φορά επίσημα η σημασία των δεσμών με τον εν λόγω τομέα στη δήλωση 23 που επισυνάπτεται στη συνθήκη<sup>23</sup>. Μετά την έκδοση της δήλωσης αυτής σημειώθηκαν διάφορες εξελίξεις οι οποίες ενεργοποίησαν τη διαδικασία ενίσχυσης της συνεργασίας με τους Μ.Κ.Ο. και τις υπόλοιπες μη κερδοσκοπικές οργανώσεις.

Οι κυριότερες από τις εξελίξεις αυτές ήταν :

- Η πραγματοποίηση του πρώτου Ευρωπαϊκού Φόρουμ Κοινωνικής Πολιτικής τον Μάρτιο του 1996, που συγκέντρωσε πάνω από 1.000 συμμετέχοντες και η πρόβλεψη της πραγματοποίησης διαλόγου κάθε δυο χρόνια με βασικούς στόχους: να εξασφαλιστεί ότι οι απόψεις αλλά και η εμπειρία που αποκτούν τα σωματεία και τα ιδρύματα θα λαμβάνονται συστηματικά υπόψη από τους

<sup>23</sup> Η δήλωση 23 ορίζει : «Η συνδιάσκεψη τονίζει τη σημασία που έχει, στην επιδίωξη των στόχων του άρθρου 117 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η συνεργασία μεταξύ της Κοινότητας και των διαφόρων φιλανθρωπικών οργανώσεων και ιδρυμάτων, ως φορέων υπεύθυνων για κοινωνικές υπηρεσίες και για μονάδες παροχής κοινωνικών υπηρεσιών»

υπεύθυνους για τη χάραξη πολιτικής σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ώστε οι πολιτικές να μπορούν να προσαρμόζονται στις πρακτικές ανάγκες και να διαβιβάζονται οι πληροφορίες από το ευρωπαϊκό επίπεδο στο τοπικό, οπότε οι πολίτες να ενημερώνονται για τις εξελίξεις και να αισθάνονται ότι συμμετέχουν στην ευρωπαϊκή οικοδόμηση.

- Η σύσταση μιας «Επιτροπής Σοφών» το 1995, επιφορτισμένης με την εκπόνηση έκθεσης για τα θεμελιώδη δικαιώματα προς μετέπειτα συζήτηση στο Φόρουμ Κοινωνικής Πολιτικής.
- Η δημιουργία το 1997, μιας νέας γραμμής του προϋπολογισμού, της Β3-4101, με στόχο αφενός μεν τη προώθηση της συνεργασίας με Μ.Κ.Ο., αφετέρου την ενίσχυση της ικανότητας των εν λόγω οργανώσεων να συμμετέχουν στο διάλογο των πολιτών σε ευρωπαϊκή κλίμακα.
- Η ενσωμάτωση της Δήλωσης 23 στη Συνθήκη και η συμπερίληψη ειδικών διατάξεων για τη διαβούλευση και το διάλογο με τα φιλανθρωπικά σωματεία και ιδρύματα σχετικά με όλα τα πολιτικά ζητήματα που τα αφορούν.

### **Γ.5. Προβλήματα και Προκλήσεις που Αντιμετωπίζει ο Τομέας**

Τα σωματεία και τα ιδρύματα εργάζονται κάτω από τεράστιες πιέσεις σε ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον. Σε ορισμένες περιπτώσεις αναλαμβάνουν την παροχή υπηρεσιών τις οποίες, μέχρι πρότινος, παρείχαν οι δημόσιες αρχές. Ωστόσο ο τομέας αντιμετωπίζει πραγματικά προβλήματα και προκλήσεις στον τρόπο που καλείται να ανταποκριθεί, μιας και βρίσκεται ξαφνικά υποχρεωμένος να πρέπει να διαχειριστεί υπηρεσίες τις οποίες μέχρι τότε απλά υποστήριζε. Αυτό σημαίνει ενδεχομένως νέα μέτρα για το προσωπικό, νέες ανάγκες και δομές διαχείρισης, ολοκληρωτική αλλαγή του τρόπου χρηματοδότησης καθώς και αλλαγή στον τρόπο συνεργασίας με τις δημόσιες αρχές και φυσικά με τα άλλα σωματεία και ιδρύματα.

Οι δημόσιες αρχές παρά το γεγονός ότι αναθέτουν όλο και περισσότερο σε σωματεία και ιδρύματα την παροχή μιας σειράς υπηρεσιών, δεν έχουν ακόμα συνολικά αναγνωρίσει την υποχρέωσή τους να εξασφαλίσουν στον τομέα των σωματείων το καλύτερο δυνατό πλαίσιο προκειμένου να συμβάλλουν αποτελεσματικά στην προώθηση κοινωφελών σκοπών. Το αποτέλεσμα είναι ότι σε πολλά κράτη ο εν λόγω τομέας λειτουργεί σε ουσιαστικά ανύπαρκτο πλαίσιο πολιτικής, τουλάχιστον από στρατηγική άποψη. Αυτή η έλλειψη ενός συνεκτικού πλαισίου δημόσιας πολιτικής τον εμποδίζει να συμβάλλει, όσο το δυνατόν περισσότερο, στην επίλυση προβλημάτων.

Ένα από τα σημαντικότερα θέματα με τα οποία έρχονται αντιμέτωποι οι υπεύθυνοι για την χάραξη της εκάστοτε πολιτικής είναι η σοβαρή έλλειψη ενημέρωσης για τον τομέα. Η δυνατότητα χάραξης πολιτικής εμποδίζεται, σε έναν βαθμό, από την ίδια τη διάρθρωση του δημόσιου τομέα και συγκεκριμένα από τη συνήθεια των δημοσίων αρχών να θεωρούν ότι τα σωματεία και τα ιδρύματα παρέχουν υπηρεσίες σε συγκεκριμένες ομάδες «πελατών» ή ότι αποτελούν συνομιλητές σε συγκεκριμένους τομείς. Οι διευθύνσεις κοινωνικών υπηρεσιών έχουν επαφές με τις οργανώσεις που παρέχουν κοινωνικές υπηρεσίες, οι διευθύνσεις περιβάλλοντος με τις οργανώσεις που ασχολούνται με θέματα περιβάλλοντος και λοιπά. Με τη πάροδο του χρόνου οι διευθύνσεις αυτές μπορούν να έχουν αναλυτικά στοιχεία και πληροφορίες για τη συμβολή των οργανώσεων με τις οποίες συνεργάζονται. Σε επίπεδο κυβέρνησης όμως, οι γνώσεις που μπορούν να συγκεντρώσουν οι αρμόδιοι παραμένουν αποσπασματικές. Συνήθως, είναι μάλλον σπάνιο οι δημόσιες αρχές να έχουν μια συνολική εικόνα του τομέα ή των αναγκών του ή των σημαντικών εξελίξεων που λαμβάνουν χώρα σ' αυτά. Το φαινόμενο αυτό έχει αποτελέσει έναν από τους λόγους που σε ορισμένα κράτη-μέλη, τα σωματεία και τα ιδρύματα δεν έχουν αποκτήσει συνείδηση ότι αποτελούν «τομέα».

Είναι απαραίτητο να αναγνωριστεί ο δημόσιος ρόλος των σωματείων και των ιδρυμάτων και να ενθαρρυνθεί πλήρως η αποδοχή του τομέα σε όλα τα επίπεδα ως ισότιμου κοινωνικού εταίρου στο διάλογο για όλα τα ζητήματα πολιτικής και εφαρμογής που τον αφορούν.

Υπάρχουν, ωστόσο πολλά άλλα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι οργανώσεις αυτές στη προσπάθεια να αναπτύξουν τις διεθνικές ευρωπαϊκές δραστηριότητές τους, όπως:

- δυσκολίες εξεύρεσης οργανώσεων που να συμμερίζονται τις ίδιες απόψεις σε άλλες χώρες, προκειμένου να αναπτύξουν κοινά σχέδια,
- αδυναμία πρόσβασης των οργανώσεων στη ευρωπαϊκή χρηματοδότηση<sup>24</sup>,
- υπερβολική εξάρτηση από ευρωπαϊκά κοινοτικά κεφάλαια που δημιουργεί δυσκολίες σε επίπεδο μακροπρόθεσμου προγραμματισμού και συνέχειας της διαχείρισης λόγω ασυμβατότητας μεταξύ του βραχυπρόθεσμου χαρακτήρα της χρηματοδότησης αυτής και των μακροπρόθεσμων βασικών αναγκών χρηματοδότησης των μη κερδοσκοπικών οργανώσεων,
- δυσκολίες λόγω καθυστερημένης καταβολής της ευρωπαϊκής χρηματοδότησης,
- έλλειψη νομικής αναγνώρισης των οργανώσεων σε άλλες χώρες,
- μικρή εκπροσώπηση σε διαβουλεύσεις,
- έλλειψη επαρκούς κατάρτισης,
- έλλειψη πρόσβασης στις τεχνικές διασύνδεσης.

## Γ.6. Συμπεράσματα

### 6.1. Επίπεδο Κρατών-Μελών

Η Επιτροπή πιστεύει ότι κατά το μεγαλύτερο τους μέρος οι ενέργειες θα πρέπει να αναληφθούν, σε συνδυασμό με την αρχή της επικουρικότητας, σε επίπεδο κρατους-μέλους ή όπου ενδείκνυται, σε επίπεδο περιφέρειας ή τοπικής αρχής. Εκτιμά ότι τα κράτη-μέλη οφείλουν ιδιαίτερη προσοχή στους ακόλουθους τομείς:

- απόκτηση βαθύτερης γνώσης και κατανόηση του τομέα σε όλα τα επίπεδα

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η χάραξη πολιτικής εμποδίζεται από την έλλειψη συστηματικών και αξιόπιστων στοιχείων. Υπάρχουν μέρη στη Κοινότητα που ο τομέας έχει μικρή παρουσία σε δημόσιο επίπεδο, ώστε οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής φαίνεται μάλλον να αγνοούν αυτή καθαυτή την ύπαρξή του. Όλοι οι ενδιαφερόμενοι-ευρωπαϊκές, εθνικές, περιφερειακές, τοπικές αρχές και ο ίδιος ο τομέας των οργανώσεων- θα πρέπει, ως εκ τούτου να εξετάσουν ποιες ενέργειες μπορεί να αναλάβει ο καθένας για την καταγραφή της διάστασης της συμβολής του.

- σχέση (συνεργασία) μεταξύ των δημοσίων αρχών και του τομέα

Οι δημόσιες αρχές σε ολόκληρη την Κοινότητα και η ίδια η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ζητούν από τα σωματεία και τα ιδρύματα να διαδραματίζουν όλο και μεγαλύτερο ρόλο. Για το λόγο αυτό πρέπει να δοθεί η δυνατότητα στο τομέα αυτό να συμμετέχει με τις δημόσιες αρχές, στο σχεδιασμό των υπηρεσιών και στη χάραξη πολιτικής σε όλα τα επίπεδα. Αυτό βέβαια συνεπάγεται συμβατικές υποχρεώσεις μεταξύ των μεμονωμένων σωματείων και των δημοσίων αρχών, υποχρεώσεις που επιβάλλουν τους δικούς τους περιορισμούς. Όποια όμως και αν είναι η σχέση τους με τις κυβερνήσεις τα σωματεία και τα ιδρύματα είναι και πρέπει να παραμείνουν ανεξάρτητα από κυβερνήσεις. Οι δημόσιες αρχές θα πρέπει να επανεξετάσουν τη δημόσια πολιτική και να υποβάλλουν προτάσεις σχετικά με το τι πρέπει να γίνει σε πολιτικό επίπεδο για την υποστήριξη του τομέα ώστε να αναπτύξει τις ικανότητές του και, όπου είναι απαραίτητο, να βελτιωθεί προκειμένου να καταστεί δυνατή η καλύτερη εκπλήρωση του νέου αυτού ρόλου.

<sup>24</sup> Οι αποφάσεις για πολλά ευρωπαϊκά χρηματοδοτικά προγράμματα λαμβάνονται συχνά σε εθνικό και όχι ευρωπαϊκό επίπεδο.

- νομοθεσία που διέπει τα σωματεία και τα ιδρύματα

Οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει να εξετάσουν τα περιθώρια που υπάρχουν για την διασαφήνιση και την προσαρμογή των νομικών πλαισίων ώστε να συμβάλλουν στη πλήρη ανάπτυξη του δυναμικού του τομέα σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

- φορολογική βάση και κανόνες ανταγωνισμού της δραστηριότητας του τομέα

Οι κανόνες φορολογίας θα πρέπει να είναι σαφείς και απλοί. Τα κίνητρα καθώς και οι απαλλαγές πρέπει να μελετηθούν προσεκτικά. Κάθε ξεχωριστή φορολογική μεταχείριση πρέπει να δικαιολογείται από τους ειδικούς περιορισμούς του εν λόγω τομέα και τις μεθόδους εσωτερικής οργάνωσης που τον διαφοροποιούν από τους παραδοσιακούς οικονομικούς φορείς. Θετικά νομικά και φορολογικά συστήματα είναι σημαντικά για την ανάπτυξη του τομέα αλλά και τη διασφάλιση της δημόσιας αξιοπιστίας του σε όλες τις χώρες. Οι δημόσιες αρχές θα πρέπει να διασφαλίσουν ότι η κοινωνία βλέπει θετικά τον τομέα των μη κερδοσκοπικών οργανώσεων και να ενθαρρύνουν τη χρηματοδότηση από τις αρχές και τις επιχειρήσεις αλλά και από ιδιώτες.

- κατάρτιση των μελών των σωματείων και ιδρυμάτων

Η ανάπτυξη του τομέα δεν έχει συνοδευτεί από την αντίστοιχη κατάρτιση που θα βοηθούσε τα σωματεία και τα ιδρύματα να αναπτύξουν τις δεξιότητές τους και την ειδικότητά τους προκειμένου να αντιμετωπίσουν τις νέες ανάγκες. Οι δημόσιες αρχές θα πρέπει να διασφαλίσουν ότι ο τομέας αποκτά την απαραίτητη κατάρτιση προκειμένου να είναι σε θέση να παρέχει τις υπηρεσίες και να εκτελεί τις εργασίες που όλο και περισσότερο του ζητούνται.

- επιτεύγματα της κοινωνίας των πληροφοριών

Ο τομέας έχει προφανές συμφέρον να συμμετέχει από κοντά στις εξελίξεις της κοινωνίας των πληροφοριών και η παρουσία σε πιλοτικά σχέδια, ειδικότερα στον τομέα των εφαρμογών, θα πρέπει να ενθαρρυνθεί.

- καλύτερη πρόσβαση σε προγράμματα χρηματοδοτούμενα από διαρθρωτικά ταμεία

Πολλές οργανώσεις ανησυχούν για την πρόσβασή τους στη χρηματοδότηση από τα διαρθρωτικά ταμεία. Όταν η εφαρμογή των κοινοτικών πλαισίων στήριξης και των λειτουργικών προγραμμάτων εμπίπτει στην αρμοδιότητα των κρατών-μελών, προτρέπονται τα κράτη-μέλη να εξετάσουν ή και να αναθεωρήσουν την ισχύουσα διοικητική πρακτική ώστε να διευκολύνουν τη πρόσβαση και την ευρύτερη συμμετοχή του τομέα.

## 6.2. Επίπεδο Ενώσεων και Ιδρυμάτων

Τα σωματεία και τα ιδρύματα πρέπει να καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για την προβολή τους μέσω της χρήσης των μέσων μαζικής επικοινωνίας και της νέας τεχνολογίας των πληροφοριών, να είναι ανοικτά και προσπελάσιμα ώστε το κοινό και οι δημόσιες αρχές να κατανοήσουν τους σκοπούς, τους στόχους και τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν. Ο τομέας θα πρέπει να επιδιώξει τη διαφοροποίηση της χρηματοδοτικής του βάσης ώστε να είναι εντελώς εξαρτημένος από μόνο μία πηγή χρηματοδότησης.

## 6.3. Επίπεδο Ευρωπαϊκής Κοινότητας

Επιπλέον η Επιτροπή προτείνει τα ακόλουθα:

Οι οργανώσεις αυτές διαδραματίζουν έναν εξαιρετικά σημαντικό ρόλο ως μέσο διασύνδεσης μεταξύ των πολιτών και των δημοσίων αρχών, ο οποίος δεν έχει αναγνωρισθεί στο βαθμό που θα έπρεπε. Η Επιτροπή θα εξακολουθούσε και θα ανέπτυξε περαιτέρω τη συνεχή ανταλλαγή πληροφοριών και απόψεων θεσπίζοντας ένα συστηματικό και τακτικό διάλογο και μια σταθερή διαδικασία διαβουλεύσεων με τους εκπροσώπους του τομέα. Η ήδη λειτουργούσα Συμβουλευτική Επιτροπή



Συνεταιρισμών, Ταμείων Αλληλασφάλισης, Σωματείων και Ιδρυμάτων έχει ως καθήκον να εξασφαλίζει τις διαβουλεύσεις και τον οριζόντιο συντονισμό του τομέα.

Η Επιτροπή θα επεδίωκε επίσης να αναπτύξει τον διάλογό της με τον τομέα μέσω του Ευρωπαϊκού Φόρουμ Κοινωνικής Πολιτικής και μέσω της νέας γραμμής του προϋπολογισμού για την προώθηση της συνεργασίας με τις φιλανθρωπικές οργανώσεις και θα εξέταζε τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να οργανωθεί, όπου ενδείκνυται, η εκπροσώπηση των οργανώσεων αυτών σε άλλες υφιστάμενες συμβουλευτικές επιτροπές.

Πρέπει να καταβληθούν ιδιαίτερες προσπάθειες στην κατεύθυνση της αναγνώρισης και κατανόησης του ρόλου που διαδραματίζουν οι μη κερδοσκοπικές οργανώσεις στη σημερινή κοινωνία. Ένας από τους τρόπους για να υπάρξει πρόοδος στο θέμα αυτό είναι η καλύτερη προβολή των πρωτοβουλιών τους. Προκειμένου λοιπόν να ενισχυθεί η προσπάθεια κατανόησης του τομέα, η Επιτροπή θα μελετούσε πρόταση για την καθιέρωση του ευρωπαϊκού έτους για τα σωματεία/ιδρύματα και την συμμετοχή του πολίτη.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο πρότεινε την εκπόνηση μελετών σχετικά με την ανάπτυξη του τομέα της κοινωνικής οικονομίας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, ιδιαίτερα με την δημιουργία ενός *παρατηρητηρίου* που θα παρακολουθούσε την εξέλιξη του τομέα στην ενιαία αγορά. Πρότεινε επίσης η απογραφή και η ανάλυση, στο πλαίσιο των υφιστάμενων δομών, να εστιάζονται κυρίως στα προβλήματα που αντιμετωπίζουν: προβλήματα που συνδέονται με τις διαφορές νομικής φύσης που υπάρχουν στα διάφορα κράτη, με τη μεταφορά χρημάτων, την ενοικίαση ή αγορά ακινήτων σε άλλα κράτη-μέλη, την είσπραξη επιχορηγήσεων, την αποτελεσματικότητα της αμοιβαίας αναγνώρισης των επαγγελματικών προσόντων, τα εμπόδια που υπάρχουν στα κράτη- μέλη όσον αφορά τις χορηγίες. Παράλληλα θα προσπαθούσε να εντοπίσει διάφορα παραδείγματα πετυχημένης πρακτικής που θα μπορούσαν να προωθηθούν και να διαδοθούν.

Οι μη κερδοσκοπικές οργανώσεις, προκειμένου να αναλάβουν δράσεις σε διεθνές επίπεδο, χρειάζονται μέσα που δεν είναι ακόμα αρκετά διαδεδομένα αλλά είναι εντελώς απαραίτητα, όπως: η γνώση ξένων γλωσσών, η γνώση των διαφορών που υπάρχουν στα κράτη σχετικά με την φορολογία, τις μεθόδους εργασίας, τις διοικητικές διαδικασίες κ.α. Η Επιτροπή πρέπει επομένως, να προωθήσει την καλύτερη πρόσβαση σε ευρωπαϊκά προγράμματα κατάρτισης αλλά και τη συμμετοχή του τομέα στη «δια βίου εκμάθηση».

Τα σωματεία και τα ιδρύματα έχουν πρόδηλο ενδιαφέρον να συμμετέχουν στις εξελίξεις της κοινωνίας των πληροφοριών. Χρειάζονται προσπάθειες για να συνειδητοποιήσουν καλύτερα τις ευκαιρίες και τα οφέλη που μπορούν να προσφέρουν οι τεχνολογίες, οι υπηρεσίες και οι εφαρμογές των πληροφοριών και των τηλεπικοινωνιών.

Πολλά από τα σωματεία και τα ιδρύματα αξίωναν ευκολότερη πρόσβαση στις πηγές χρηματοδότησης, συμπεριλαμβανομένων των διαρθρωτικών ταμείων και άλλων πηγών χρηματοδότησης. Η Επιτροπή, σε συνεργασία με τα κράτη-μέλη, είχε τη πρόθεση να συνεχίσει την έντονη διερεύνηση τρόπων διευκόλυνσης της πρόσβασης στην κοινοτική χρηματοδότηση και γενικά θα πρότεινε τρόπους εξορθολογισμού και απλούστευσης των διαδικασιών στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης των διαρθρωτικών ταμείων, που επρόκειτο να τεθεί σε ισχύ το 2000. Θα μελετούσε ακόμα μέσα για την ευρύτερη δημοσίευση πληροφοριών σχετικά με τους κοινοτικούς πόρους χρηματοδότησης που διατίθενται στα σωματεία και στα ιδρύματα. Τέλος θα εξέταζε τον τωρινό και δυνητικό ρόλο του τομέα στη διαδικασία ανάπτυξης της απασχόλησης και η ικανότητά τους για την δημιουργία θέσεων εργασίας.

Η έρευνα κατέδειξε ότι αυξάνεται σταθερά το ενδιαφέρον του τομέα των μη κερδοσκοπικών οργανώσεων για την ανάπτυξη διεθνικών δραστηριοτήτων. Οπότε η Επιτροπή θα μπορούσε να βοηθήσει τις οργανώσεις αυτές να εξετάσουν τη

δυνατότητα σύστασης ενός *ειδικού ταμείου* προκειμένου να διευκολυνθεί η διεθνική τους προοπτική ανάπτυξης.

Οι πολυάριθμες δυσκολίες που αντιμετωπίζει ο τομέας, κατά την εφαρμογή διεθνικών δράσεων, οφείλονται συχνά στις εθνικές νομοθεσίες που δεν είναι κατάλληλα προσαρμοσμένες στις νέες ανάγκες. Για το λόγο αυτό, η Επιτροπή πρότεινε τη μελέτη και στενή παρακολούθηση των επιπτώσεων που έχουν οι πολιτικές, οι δράσεις και η κοινοτική νομοθεσία στον τομέα των σωματείων και ιδρυμάτων.

### **Γ.7. Η Έρευνα**

Όπως έχει ήδη γίνει σαφές υπήρχε μεγάλη έλλειψη πληροφοριών για τον τομέα των σωματείων και ιδρυμάτων στα κράτη-μέλη και ακόμα περισσότερο σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Η Επιτροπή προκειμένου να διαφωτίσει την όλη κατάσταση, αποφάσισε να διεξάγει σχετική έρευνα στα μέλη της βάσει ερωτηματολογίου. Σύμφωνα με τη μέθοδο που εφαρμόστηκε, στάλθηκαν ερωτηματολόγια στα σωματεία και ιδρύματα σε όλη την Ευρώπη μέσω των οργανισμών εκπροσώπησής τους στις Βρυξέλλες και σε εθνικό επίπεδο. Η έρευνα έλαβε χώρα από τον Ιούνιο έως τον Οκτώβριο του 1993 και συγκεντρώθηκαν περίπου 2.300 απαντήσεις. Ο αριθμός των απαντήσεων κρίθηκε εντυπωσιακά υψηλός και ο βαθμός της ανταπόκρισης μπορεί να εκληφθεί ως ένδειξη για το πόσο πολύ ενδιαφέρονται τα σωματεία και τα ιδρύματα των διαφόρων κρατών-μελών για τις εξελίξεις που σημειώνονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Με δεδομένη τη μέθοδο που χρησιμοποιήθηκε, που ήταν και η μόνη δυνατή κατά την άποψη της Επιτροπής, η έρευνα πρέπει να θεωρηθεί ως *αυστηρά αναγνωριστική* και τα αποτελέσματά της, που σε καμιά περίπτωση δεν είναι επιστημονικά τεκμηριωμένα, θα πρέπει να ερμηνευτούν με ιδιαίτερη προσοχή. Τα συμπεράσματα είναι παρόλα αυτά ενδιαφέροντα και αναλύονται στη συνέχεια.

#### *7.1. Ανάπτυξη του τομέα*

Όλα τα στοιχεία συγκλίνουν στο γεγονός ότι ο τομέας αυτός γνώρισε από το τέλος του τελευταίου πολέμου και ύστερα ταχύτερη ανάπτυξη και η έρευνα αντικατοπτρίζει αυτό ακριβώς το φαινόμενο και ιδιαίτερα τη σημαντική αύξηση του αριθμού των σωματείων και ιδρυμάτων την εικοσαετία 1970-1990. Το 75% των οργανώσεων που συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο ιδρύθηκαν μετά το 1961, ενώ περίπου το 65% μετά το 1971 και περίπου το 45% μετά το 1981.

Υπάρχουν, χωρίς αμφιβολία πολλοί λόγοι που συνέβαλαν σ' αυτή την πολύ έντονη ανάπτυξη όμως, οι ακόλουθοι κυρίως παράγοντες έπαιξαν καθοριστικό ρόλο:

*η αύξηση της ευημερίας, μετά το τέλος του Δεύτερου Παγκόσμιου Πόλεμου και η επακόλουθη αύξηση του ελεύθερου χρόνου (εβδομάδα πέντε ημερών, μεγαλύτερες διακοπές και η αργία του σαββατοκύριακου),*

*η προφανής στροφή προς τον τομέα της παροχής υπηρεσιών, που σημειώθηκε την δεκαετία του 1980, η αυξανόμενη ανάθεση υπηρεσιών, που προηγουμένως αποτελούσαν αρμοδιότητα των δημοσίων αρχών στο εν λόγω τομέα,*

*οι αλλαγές στις προτιμήσεις του κοινού από τις ομοιόμορφες και απρόσωπες κρατικές υπηρεσίες προς τις εξατομικευμένες και προσανατολισμένες προς τον πελάτη υπηρεσίες που παρέχουν οι οργανώσεις αυτές,*

*η εμφάνιση μιας ολόκληρης σειράς νέων αναγκών και η ανάπτυξη νέων κοινωνικών προβληματισμών (ισότητα των δύο φύλων, προστασία του περιβάλλοντος, βοήθεια προς τις αναπτυσσόμενες χώρες, η κρίση της ανεργίας τη δεκαετία 1970 κ.λ.π.).*

*ιστορικοί λόγοι που συνδέονται άμεσα με ορισμένα κράτη-μέλη, όπως η εκρηκτική αύξηση των σωματείων στη Ισπανία και την Πορτογαλία που, πριν από τις εκεί πολιτικές αλλαγές, ήταν απαγορευμένα καθώς και*

*οι δημογραφικές αλλαγές που πραγματοποιούνται στην Ευρώπη, όπως ο αυξανόμενος αριθμός των συνταξιούχων/ανέργων.*

## 7.2. Αριθμός μελών

Τα περισσότερα σωματεία και ιδρύματα είναι μικρά και τα δραστήρια μέλη τους είναι συχνά πολύ λίγα. Λόγω της μεθόδου που χρησιμοποίησε η Επιτροπή, το δείγμα περιλαμβάνει ένα δυσανάλογα μεγάλο αριθμό (30%) «ενδιάμεσων οργανώσεων», με αποτέλεσμα να διογκώνεται το μέσο μέγεθος του τομέα.

## 7.3. Απασχόληση

Ο αριθμός των υπαλλήλων που απασχολούσαν τα σωματεία και τα ιδρύματα κυμαινόταν από κανέναν έως χιλιάδες. Ο συνηθέστερος αριθμός κυμαίνεται μεταξύ του ενός και των πέντε υπαλλήλων. Το πλήρες απασχολούμενο προσωπικό εργάζοταν κατά μέσο όρο 36 ώρες την εβδομάδα και το μερικώς απασχολούμενο 20 ώρες αντίστοιχα. Οι αριθμοί αυτοί παρουσιάζουν μικρότερες διακυμάνσεις από χώρα σε χώρα και μεγαλύτερες ανάλογα με τον τομέα δραστηριότητας της οργάνωσης. Όπως είναι αναμενόμενο οι οργανώσεις που παρέχουν κοινωνικές υπηρεσίες ή υπηρεσίες υγείας τείνουν να απασχολούν περισσότερο έμμισθο προσωπικό από εκείνες που ασχολούνται, για παράδειγμα, με τα πολιτικά δικαιώματα.

## 7.4. Περιουσιακά στοιχεία

Τα σωματεία και τα ιδρύματα, στο δείγμα της εν λόγω έρευνας, είχαν τα εξής περιουσιακά στοιχεία:

διαθέσιμα ύψους	2.208.000	Ecu
ακίνητη ιδιοκτησία αξίας	702.000	Ecu
εξοπλισμό αξίας	1.102.000	Ecu
άλλα περιουσιακά στοιχεία αξίας	835.000	Ecu
<b>συνολικά περιουσιακά στοιχεία αξίας</b>	<b>10.068.000</b>	<b>Ecu</b>

Αυτές οι μέσες τιμές κρύβουν μεγάλες διακυμάνσεις ανάμεσα στις οργανώσεις και στις χώρες. Στα πλουσιότερα κράτη-μέλη, όπως είναι αναμενόμενο, σωματεία και τα ιδρύματα διαθέτουν κατά μέσο όρο περισσότερα περιουσιακά στοιχεία. Στα κράτη εκείνα που υπάρχουν κατάλοιπα από παλαιότερες νομοθετικές ρυθμίσεις για τα αναπαλλοτρίωτα περιουσιακά στοιχεία ή στα οποία το κληρονομικό δίκαιο έχει ιδιαίτερα αυστηρές ρυθμίσεις, ο τομέας έχει μικρότερη περιουσία από εκείνο του τομέα άλλων κρατών-μελών.

## 7.5. Δαπάνες

Οι δαπάνες που πραγματοποίησαν, κατά μέσο όρο, οι οργανώσεις που συμμετείχαν στη δειγματοληπτική έρευνα και κατανεμήθηκαν σε μισθούς, διοικητικές-διαχειριστικές δαπάνες, είναι οι ακόλουθες:

μισθοί και ημερομίσθια	27.743.000	Ecu
διοικητικές δαπάνες	465.000	Ecu
λοιπές δαπάνες	1.044.000	Ecu
<b>συνολικές δαπάνες</b>	<b>29.252.000</b>	<b>Ecu</b>

## 7.6. Πηγές εσόδων

Πολλές οργανώσεις εξαρτώνται, ως ένα βαθμό, από εξωτερικές επιχορηγήσεις, που συνήθως παρέχονται από τα δημόσια αρχές αλλά και από απλούς ιδιώτες ή δωρητές. Συνήθως είναι οικονομικά αυτοδύναμες και τα έσοδά τους προέρχονται από τις συνδρομές των μελών, την παροχή υπηρεσιών ή την πώληση προϊόντων. Προκειμένου να καταστεί σαφής ο τρόπος χρηματοδότησης των δαπανών ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες στην δειγματοληπτική έρευνα, να δηλώσουν το ποσοστό των εσόδων τους που προέρχεται από ιδίους πόρους καθώς και το προερχόμενο από εξωτερικές πηγές, όπως δωρεές και επιχορηγήσεις.

Για τους σκοπούς της έρευνας αυτής, τα έσοδα από την παροχή υπηρεσιών, την πώληση προϊόντων, τις συνδρομές των μελών, τα έσοδα από επενδύσεις και

συμβάσεις, υπολογίστηκαν όλα ως «ίδιοι πόροι». Ενώ, οι επιχορηγήσεις από κυβερνητικούς φορείς και άλλες δημόσιες αρχές καθώς και οι ενισχύσεις από ιδιώτες, διεθνείς φορείς, ιδρύματα και εταιρείες, υπολογίστηκαν ως «εξωτερικοί πόροι».

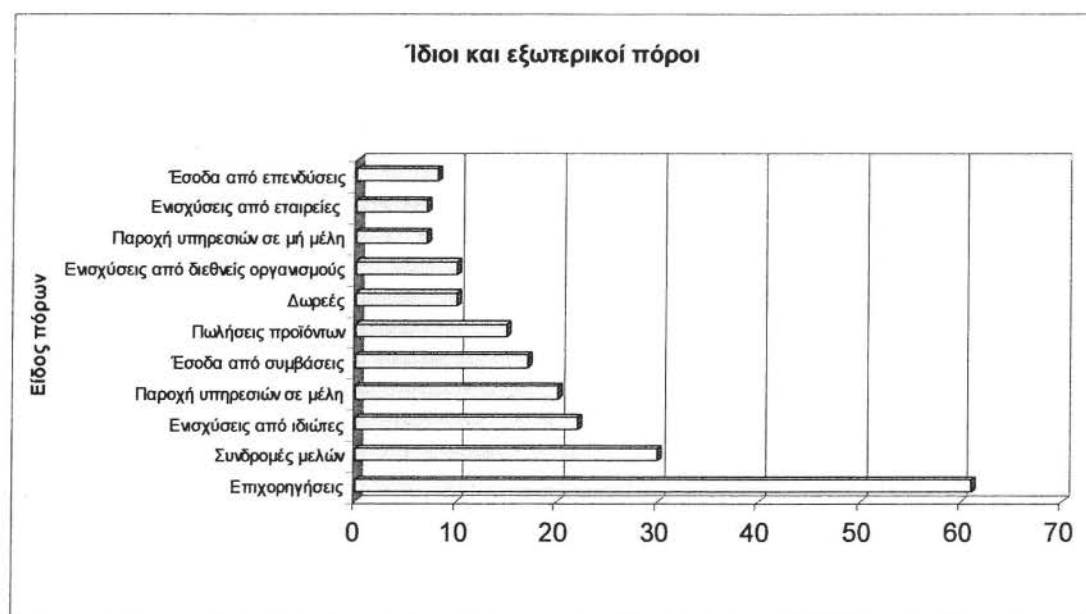
Κατά μέσο όρο, οι συνδρομές των μελών (30%) και η παροχή υπηρεσιών (30%) αποτελούν το μεγαλύτερο μέρος των «ιδίων πόρων» και ακολουθούν οι συμβάσεις (17%), οι πωλήσεις προϊόντων (15%) και τα έσοδα από επενδύσεις (8%). Όμως, αυτές οι μέσες τιμές κρύβουν σημαντικές διακυμάνσεις όσον αφορά τα ποσά που κερδίζουν τα σωματεία και τα ιδρύματα από διάφορες πηγές και όσον αφορά τη σχετική σπουδαιότητά τους. Για παράδειγμα, σε δύο κράτη-μέλη σπουδαιότερη πηγή εσόδων, στην κατηγορία των ιδίων πόρων, ήταν οι πωλήσεις σε μη μέλη και σε κάποιο άλλο κράτος-μέλος παρατηρήθηκε ότι ενώ οι συνδρομές των μελών ελάχιστα συνέβαλαν, οι συμβάσεις με τις δημόσιες αρχές ήταν συγκριτικά σημαντικότερες.

Στους εξωτερικούς πόρους παρατηρήθηκαν μικρότερες διακυμάνσεις. Η σημαντικότερη πηγή εξωτερικών εσόδων είναι οι επιχορηγήσεις από τις δημόσιες αρχές (52%). Ακολουθεί η οικονομική ενίσχυση από ιδιώτες (22%), από διεθνείς φορείς (10%), από ιδρύματα (9%) και τέλος οι ενισχύσεις από εταιρείες (7%).

Από όλες τις πηγές των εσόδων, οι επιχορηγήσεις είναι σαφώς η σπουδαιότερη και ακολουθούν οι συνδρομές των μελών. Στο διάγραμμα που παρατίθεται συγκρίνονται όλες οι πηγές των ιδίων και εξωτερικών πόρων και παρουσιάζεται το μέσο ποσοστό επί του συνόλου.

Ζητήθηκε επίσης από τις οργανώσεις να υποβάλλουν πρόσθετες πληροφορίες σχετικά με το ισοζύγιο «ιδίων» και «εξωτερικών πόρων» για τα οικονομικά έτη 1991 έως 1993. Η αναλογία των ιδίων πόρων προς τους εξωτερικούς πόρους ήταν κατά μέσο όρο περίπου 45 προς 55, χωρίς ιδιαίτερες διακυμάνσεις και στα τρία αυτά έτη. Συμπεραίνεται λοιπόν ότι οι οργανώσεις συγκεντρώνουν σχεδόν τα μισά από τα έσοδά τους μόνες τους, ενώ τα υπόλοιπα εξαρτώνται κυρίως από διάφορες επιχορηγήσεις. Παρόλα αυτά υπάρχουν και ορισμένες οργανώσεις που είναι τελείως αυτόνομες οικονομικά ή στον αντίποδα εξαρτώνται ολοκληρωτικά από εξωτερική βοήθεια.

Στη συνέχεια παρατίθεται σχετικός Πίνακας 5.



Πίνακας 5. Ίδιοι και εξωτερικοί πόροι

### 7.7. Πεδίο Δραστηριότητας

Στο ερωτηματολόγιο χρησιμοποιήθηκαν δέκα κύριοι τομείς δραστηριότητας, για την ταξινόμηση των οργανώσεων.

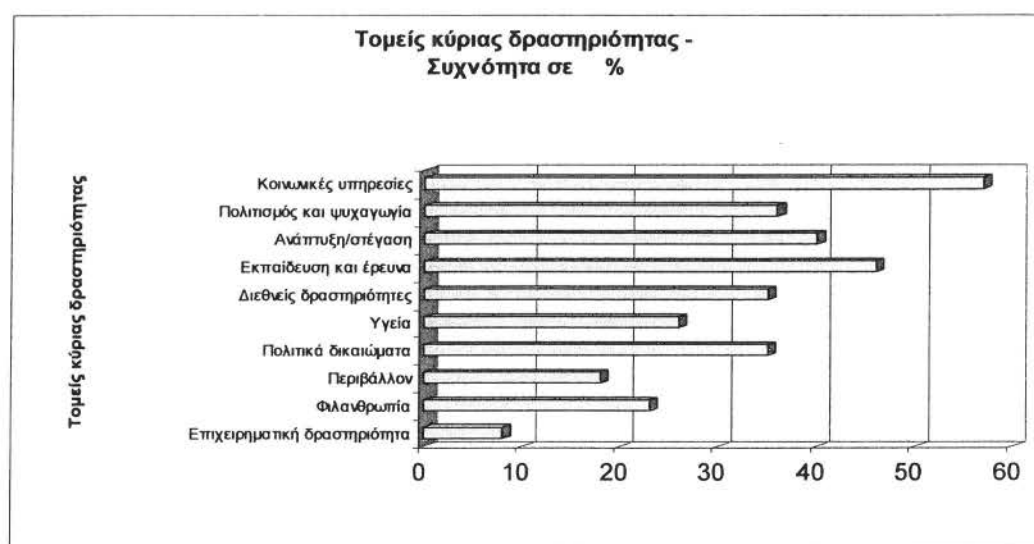
Κοινωνικές Υπηρεσίες	(57%)
Εκπαίδευση και Έρευνα	(46%)
Ανάπτυξη και Στέγαση	(40%)
Πολιτισμός και Ψυχαγωγία	(36%)
Διεθνείς Δραστηριότητες	(35%)
Πολιτικά Δικαιώματα και Άσκηση πίεσης	(35%)
Υγεία	(26%)
Φιλανθρωπία και Εθελοντική Εργασία	(23%)
Περιβάλλον	(18%)
Επιχειρηματικά και Επαγγελματικά Σωματεία	( 8%)

Οι αριθμοί μέσα στις παρενθέσεις αντιστοιχούν στο ποσοστό εκείνων που απάντησαν στην έρευνα και δήλωσαν τον τομέα της κύριας δραστηριότητας. Επίσης, λαμβάνεται υπόψη ότι πολλά σωματεία/ιδρύματα ασχολούνται ταυτόχρονα με διαφόρους τομείς. Αυτό προκύπτει σαφώς από το διάγραμμα που ακολουθεί.

Παρατηρήθηκαν, όπως ήταν αναμενόμενο, αποκλίσεις από χώρα σε χώρα, παρόλο που αξίζει να σημειωθεί ότι ο τομέας των κοινωνικών υπηρεσιών αναφέρεται με την μεγαλύτερη συχνότητα σε όλες τις χώρες, εκτός από δύο. Εάν όμως εξετασθεί ο τύπος των παρεχομένων υπηρεσιών με περισσότερη προσοχή, τότε θα διαπιστωθούν σημαντικές αποκλίσεις μιας και οι οργανισμοί των διαφόρων χωρών τείνουν να ειδικεύονται σε διαφορετικούς τομείς όπως είναι: η οικογενειακή μέριμνα, ή εργασία με τους νέους, η παροχή υπηρεσιών σε ηλικιωμένα άτομα ή άτομα με ειδικές ανάγκες. Οι τελευταίες τρεις ομάδες απαντώνται πράγματι με μεγαλύτερη συχνότητα.

Το γεγονός αυτό ίσως να οφείλεται στο ότι οι κυβερνήσεις απευθύνονται συχνά σε μη κερδοσκοπικές οργανώσεις προκειμένου να τους αναθέσουν την παροχή υπηρεσιών σε αυτές τις συγκεκριμένες ομάδες.

Στη συνέχεια παρατίθεται σχετικός Πίνακας 6.



Πίνακας 6. Τομείς δραστηριότητας-Συχνότητα σε %

Μια προσεκτικότερη εξέταση των αριθμών, που αφορούν για παράδειγμα τον τομέα «Πολιτισμός και Ψυχαγωγία», δείχνει ότι το 41% των οργανώσεων των οποίων

η κύρια δραστηριότητα αφορά τον εν λόγω χώρο, δραστηριοποιούνται επίσης και σε άλλες πολιτιστικές και καλλιτεχνικές δραστηριότητες.-37% με τον αθλητισμό, 29% με ψυχαγωγικούς ομίλους και 27% με τα μέσα μαζικής επικοινωνίας. Ένα άλλο παράδειγμα αποτελεί ο τομέας «Υγεία». Το 36% των οργανώσεων που δηλώνουν ότι κύριο μέλημά τους είναι η υγεία απασχολούνται ταυτόχρονα και με την αποκατάσταση ασθενών, το 35% με δημόσιες υπηρεσίες υγείας και το 26% με οίκους ευγηρίας.

Αυτή η πολυλειτουργικότητα είναι τυπική της φιλοσοφίας των μη κερδοσκοπικών οργανώσεων και αντικατοπτρίζει συχνά το ρόλο που διαδραματίζουν ως βασική πηγή υποστήριξης και ενημέρωσης σε μια συγκεκριμένη περιφέρεια Σπάνια είναι προσανατολισμένα προς ένα και μόνο αντικείμενο: ενδιαφέρονται πάνω από όλα για τους ανθρώπους και τα προβλήματά τους. Στο πλαίσιο αυτό πολλοί οργανισμοί προσφέρουν μια «ολοκληρωμένη υπηρεσία», είτε στους κατοίκους μιας συγκεκριμένης περιοχής είτε σε μια ομάδα που αποτελεί το επίκεντρο του ενδιαφέροντός τους. Επομένως ένας οργανισμός που ασχολείται, για παράδειγμα, με άτομα με ειδικές ανάγκες, δεν απασχολείται απλά και μόνο με τα άμεσα αποτελέσματα μιας συγκεκριμένης αναπηρίας, αλλά θα ασχοληθεί, επίσης, με τις ανάγκες των ατόμων αυτών σε πληροφορίες και συμβουλές καθώς και με ολόκληρο το φάσμα των θεμάτων που τους ενδιαφέρουν και κατά κύριο λόγο με τα δικαιώματά τους ως πολίτες.

Το τελευταίο αυτό θέμα είναι ιδιαίτερα σημαντικό: μια απλή ματιά στο διάγραμμα επιβεβαιώνει ότι: ενώ μόνο το 6% των οργανώσεων, που συμμετείχαν στην έρευνα, δηλώνει ως κύριο τομέα των δραστηριοτήτων του αυτόν των «Πολιτικών Δικαιωμάτων», το 35% δηλώνει ότι ασχολείται και με τον τομέα αυτό. Η πολυλειτουργικότητα αυτή διατρέχει όλο το διάγραμμα.

#### 7.8. Γεωγραφική Διάσταση

Σκοπός της ερώτησης που αφορούσε τη διάσταση αυτή ήταν να γίνει σαφές πόσα από τα σωματεία/ιδρύματα, που απάντησαν στην έρευνα, θεωρούν την Ευρώπη ως σημαντικό στόχο, εάν όχι τον μόνο της οργάνωσής τους. Τα αποτελέσματα παρουσίασαν εντυπωσιακές διακυμάνσεις: σε μια χώρα μόνο το 4% απάντησε ότι οι στόχοι τους αφορούσαν και την Ευρώπη, ενώ σε άλλη χώρα η απάντηση αυτή συγκέντρωσε το 35%. Τα αποτελέσματα αυτά θα πρέπει να εξετασθούν από κοινού με εκείνα (αναφέρονται παρακάτω) που αφορούν τον αριθμό των εταιρικών σχέσεων που έχουν ήδη συναφθεί ή που αναμενόταν να συναφθούν ή άλλες δραστηριότητες που αναλαμβάνονταν σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Είναι εξαιρετικά ενδιαφέρουσα η διαπίστωση ότι δεν φαίνεται να υπάρχει μεγάλη σχέση ανάμεσα στο πόσο σημαντική θεωρεί ένας οργανισμός την Ευρώπη και την τάση των οργανισμών να σχηματίζουν ευρωπαϊκές εταιρικές ενώσεις.

Δεν συνδέεται απαραίτητα το πεδίο ενδιαφέροντος της οργάνωσης με την οργανωτική της διάρθρωση. Ένα σωματείο που είναι δραστήριο σε διεθνές επίπεδο μπορεί να έχει τοπική διάρθρωση, ενώ ένα σωματείο που είναι δραστήριο σε εθνικό επίπεδο σε ένα συγκεκριμένο κράτος-μέλος μπορεί να μην ενδιαφέρεται καθόλου να επεκτείνει τις δραστηριότητές του στην Ευρώπη. Βέβαια, κατά γενικό κανόνα, όσο μεγαλύτερη είναι η γεωγραφική διάσταση ενός οργανισμού τόσο πιο δραστήριος είναι ο ρόλος που διαδραματίζει σε όλα τα επίπεδα. Έτσι, οι περισσότερες εθνικές οργανώσεις δήλωσαν ότι ήταν δραστήριες σε τοπικό αλλά και περιφερειακό επίπεδο, ενώ ήταν λίγες οι τοπικές οργανώσεις που δήλωσαν αντίστοιχα εμβέλεια δραστηριοτήτων πέραν του εθνικού επιπέδου. Με βάση τα παραπάνω οι οργανισμοί που είναι δραστήριοι σε ευρωπαϊκό επίπεδο έχουν εθνική οργανωτική διάρθρωση.

### 7.9. Ομάδες-στόχοι και αποδέκτες των υπηρεσιών

Ζητήθηκε από τις οργανώσεις να δηλώσουν με ποιες ομάδες ατόμων συνεργάζονται ή για ποιες ομάδες ατόμων ενδιαφέρονται καθώς και να δηλώσουν σε ποιον ή σε ποιους φορείς προσφέρουν υπηρεσίες και σε ποια βάση. Η μεγάλη πλειοψηφία των σωματείων/ιδρυμάτων έδωσε έναν ευρύ ορισμό της «πελατείας» της - το 46% δήλωσε ότι εξυπηρετεί το «ευρύ κοινό», ή τους «νέους» (37%), ή τους «ενήλικες» (35%). Πολύ λίγες οργανώσεις ανέφεραν πιο περιορισμένες ομάδες ως αντικείμενο του ενδιαφέροντός τους. Η σημασία του αποτελέσματος στο ερώτημα αυτό είναι τελικά αμφιλεγόμενη. Είναι πολύ πιθανό οι περισσότερες οργανώσεις των οποίων η δραστηριότητα απευθύνεται, αφενός, σε μια ειδική ομάδα ατόμων π.χ. «ναρκομανείς» ή «παλαιίμαχοι» και αφετέρου, στο σύνολο του πληθυσμού (προκειμένου να προβάλουν τις δραστηριότητές τους ή να λάβουν κάποια υποστήριξη) να δήλωσαν τόσο την ειδική ομάδα όσο και το «ευρύ κοινό», επειδή ακριβώς δεν ήταν υποχρεωμένες να περιοριστούν σε μια και μόνη απάντηση από τον κατάλογο των απαντήσεων που περιλάμβανε το υπόψη ερωτηματολόγιο.

Στο ερώτημα που αφορούσε τους αποδέκτες των υπηρεσιών οι απαντήσεις ήταν: «το ευρύ κοινό» (39%), «ομάδα-στόχος» (38%), μέλη (36%), κυβερνήσεις και άλλοι δημόσιοι φορείς (22%). Ο βαθμός στον οποίο οι υπηρεσίες αυτές προσφέρονται δωρεάν ή έναντι αμοιβής παρουσιάζει διακυμάνσεις ανάλογα με τη χώρα και τον αποδέκτη της υπηρεσίας. Δωρεάν υπηρεσίες παρέχονται τις περισσότερες φορές στο ευρύ κοινό και στα μέλη ενώ υπηρεσίες έναντι αμοιβής σε συγκεκριμένη ομάδα-στόχο του σωματείου ή σε πελάτες ή στις δημόσιες αρχές. Σε γενικές γραμμές οι υπηρεσίες ή τα αγαθά που προσφέρονται δωρεάν υπερβαίνουν εκείνα που προσφέρονται έναντι αμοιβής. Ο βαθμός στον οποίο οι υπηρεσίες προσφέρονται δωρεάν ή αντίθετα, έναντι αμοιβής, εξαρτάται κατά κύριο λόγο από τον τομέα της δραστηριότητας των οργανώσεων. Για παράδειγμα, η υποστήριξη των αστέγων είναι πιθανότερο να συνοδεύεται από τη παροχή δωρεάν (ή τουλάχιστον σε πολύ χαμηλές τιμές) αγαθών ή υπηρεσιών ενώ είναι λογικό οι υπηρεσίες που αφορούν την εκπαίδευση ενηλίκων να παρέχονται έναντι αμοιβής. Τα συμπεράσματα αυτά, σε συνδυασμό με εκείνα για τις πηγές των εσόδων των οργανώσεων αυτών, αποτελούν σαφή ένδειξη της σημαντικής αναδιανομής των πόρων που επιτελείται.

### 7.10. Εταιρικές σχέσεις στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα μεταξύ σωματείων και ιδρυμάτων

Λόγω της χρησιμοποιούμενης μεθόδου, το δείγμα περιλάμβανε, αναμφίβολα, μεγαλύτερη αναλογία σωματείων δραστήριων σε ευρωπαϊκό επίπεδο απ' ό,τι θα περιλάμβανε αν ήταν περισσότερο επιστημονικό. Τα αριθμητικά στοιχεία αποτελούν, παραταύτα, εντυπωσιακή απόδειξη του βαθμού στον οποίο ο τομέας τείνει να δημιουργεί εταιρικές σχέσεις σε ολόκληρη την Κοινότητα: το 50% των οργανώσεων που απάντησαν στη σχετική ερώτηση ή σχεδόν το ένα τέταρτο του συνολικού δείγματος, δήλωσαν ότι ασκούν ήδη διασυνοριακές δραστηριότητες με κάποια μορφή εταιρικής σχέσης με υπηκόους ή οργανώσεις άλλων κοινοτικών χωρών.

Με δεδομένο το γεγονός ότι η πλειοψηφία των γνωστότερων δικτύων που λειτουργούν σε ευρωπαϊκό επίπεδο προέρχονται από τις βόρειες χώρες της Κοινότητας, θα περίμενε κανείς η τάση δημιουργίας εταιρικών σχέσεων να είναι λιγότερο έντονη στο Νότο. Τα συμπεράσματα όμως της έρευνας δείχνουν το αντίθετο: υπάρχουν πράγματι αποκλίσεις ανάμεσα στις διάφορες χώρες, για τις οποίες δεν μπορεί να βρεθεί εύκολα μια εξήγηση, αλλά δεν υπάρχει κάποια σαφής διάκριση ανάμεσα στη συνολική εικόνα που παρουσιάζει ο Βορράς και ο Νότος.

Όσον αφορά τις μελλοντικές εξελίξεις, το 46% των οργανώσεων δήλωναν ότι προτίθενται, κάποια στιγμή στο μέλλον, να συνάψουν διασυνοριακές εταιρικές σχέσεις. Αξίζει να σημειωθεί, ότι από τη ανάλυση που έγινε ανά χώρα, προέκυψε

πράγματι ότι οι οργανώσεις που είχαν τις ισχυρότερες μελλοντικές προθέσεις προέχονται από τις χώρες στις οποίες ο μέχρι τώρα αριθμός εταιρικών σχέσεων δεν υπερβαίνει το μέσο όρο. Με άλλα λόγια, διαπιστώνεται ότι, όσον αφορά την απόκτηση ευρωπαϊκής διάστασης, πιο αποφασισμένες να κερδίσουν τον χαμένο χρόνο είναι οι οργανώσεις που προέρχονται από χώρες που μέχρι τότε (1993) είχαν σημειώσει καθυστέρηση στον τομέα αυτό.

Από τις οργανώσεις που είχαν ήδη συνάψει εταιρικές σχέσεις, το 27% απασχολείται στον τομέα των «κοινωνικών υπηρεσιών», το 14% στον τομέα «πολιτισμός και ψυχαγωγία», το 13% σε «διεθνείς δραστηριότητες», το 11% στην «εκπαίδευση και έρευνα» και το 10% στην «ανάπτυξη και στέγαση». Τη μεγαλύτερη προθυμία για την μελλοντική ανάληψη διασυνοριακών δραστηριοτήτων την εκδήλωσαν οι οργανώσεις που απασχολούνται σε τομείς όπου μέχρι το 1993 υπήρχαν λίγες εταιρικές σχέσεις: το 75% των οργανώσεων που ασχολούνται στον τομέα ανάπτυξης και στέγασης, δήλωσαν ότι προγραμματίζουν εταιρικές σχέσεις για το μέλλον. Από την άλλη πλευρά, μόνο το 22% αυτών που είναι δραστήριες στον τομέα της υγείας δήλωσαν κάτι ανάλογο. Η διαπίστωση αυτή μπορεί να αντικατοπτρίζει το γεγονός ότι για πολλές οργανώσεις, που παρέχουν δημόσιες υπηρεσίες και κινούνται σε τομείς διεπόμενους από κανονισμούς, η διεθνής συνεργασία παρουσιάζει λιγότερα πλεονεκτήματα προκαλώντας μικρότερο ενδιαφέρον.

#### 7.11. Δυσχέρειες στη σύναψη εταιρικών σχέσεων

Σχεδόν πάνω από τις μισές οργανώσεις που είχαν δημιουργήσει εταιρικές σχέσεις δήλωσαν ότι αντιμετώπισαν προβλήματα στη σύναψη ή στην λειτουργία των εταιρικών τους σχέσεων. Τα κυριότερα προβλήματα που συνάντησαν ήταν τα παρακάτω:

Φορολογικά	(21%)
Νομικά	(19%)
Διοικητικά	(29%)
Επικοινωνίας	(51%)
Άλλα	(35%)

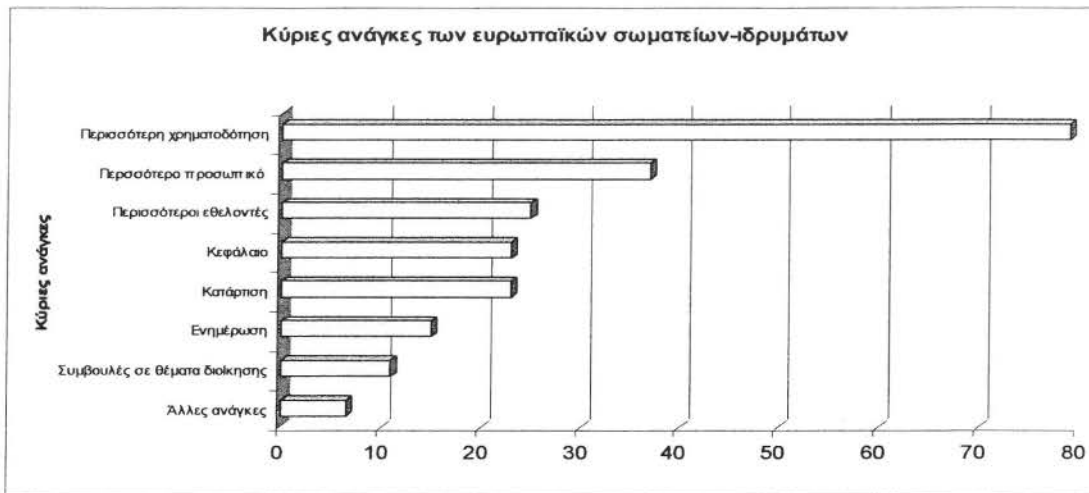
Οι αριθμοί στις παρενθέσεις αντιστοιχούν στο ποσοστό των οργανώσεων που αντιμετώπισαν το συγκεκριμένο πρόβλημα. Μικρές είναι οι διαφορές ανάμεσα στις εθνικές, περιφερειακές ή τοπικές οργανώσεις, παρόλο που διαπιστώθηκε η τάση οι μικρότερες οργανώσεις να ανησυχούν λιγότερο με τα προβλήματα. Ένα πολύ σημαντικό συμπέρασμα, φυσικά, αφορά το βαθμό στον οποίο η επικοινωνία αυτή καθαυτή δημιούργησε προβλήματα. Οι νομικές δυσκολίες αναμένεται να ξεπεραστούν με την ισχύ του καταστατικού του ευρωπαϊκού σωματείου. Η γλώσσα αποτέλεσε το βασικότερο εμπόδιο, στην επικοινωνία, αλλά είναι πιθανό να υπάρχουν και άλλοι περίπλοκοι πολιτιστικοί παράγοντες όπως: η διαφορετική αξιολόγηση του ρόλου και της σημασίας του τομέα δραστηριοποίησης στις διάφορες χώρες, του τρόπου εργασίας των οργανώσεων, της έλλειψης κατανόησης του πολιτιστικού-νομικού και φορολογικού πλαισίου, της ύπαρξης διαφορετικών τρόπων εργασίας κ.λ.π.

#### 7.12. Βασικές ανάγκες των οργανώσεων για το μέλλον

Ζητήθηκε από τις οργανώσεις να δηλώσουν ποιες θεωρούν ότι είναι οι μελλοντικές βασικές ανάγκες τους.



Τα αποτελέσματα δίνονται στον Πίνακα 7.



Πίνακας 7: Κύριες ανάγκες των ευρωπαϊκών σωματείων-ιδρυμάτων

Από τα αποτελέσματα προκύπτει ότι η ανάγκη για μεγαλύτερη χρηματοδότηση και περισσότερο προσωπικό είναι γενική. Τα ίδια αίτημα προβάλλεται από τον εν λόγω τομέα σε όλα τα κράτη-μέλη, παρόλο που, όπως είναι φυσικό, στις φτωχότερες χώρες, όπου ο τομέας είναι λιγότερο αναπτυγμένος, είναι περισσότερο αισθητή η σχετική έλλειψη κεφαλαίων. Η ένταση του κεφαλαίου στις οργανώσεις είναι μάλλον χαμηλή και για τον λόγο αυτό θα περίμενε κανείς να μην υπάρχει έντονη επιθυμία για περισσότερα χρήματα. Παρόλα αυτά το ένα τέταρτο των οργανώσεων θεωρεί την ύπαρξη κεφαλαίων βασική ανάγκη.

Η επιθυμία για περισσότερο έμμισθο προσωπικό φαίνεται να είναι περισσότερο έντονη από τις παλαιότερες οργανώσεις (όσες ιδρύθηκαν από το 1945 έως το 1950). Οι νεότερες, αντίθετα, φαίνεται να έχουν μεγαλύτερη ανάγκη για ενημέρωση και παροχή συμβουλών σε διοικητικά θέματα. Η επιθυμία για εθελοντές, είναι κοινή σε όλους αλλά ιδιαίτερα έντονη στις οργανώσεις που απασχολούνται στους τομείς υγείας, φιλανθρωπίας και εθελοντικής εργασίας. Περισσότερο από το ένα τέταρτο των οργανώσεων δήλωσαν την ανάγκη για περισσότερη κατάρτιση και φαίνεται ότι η ανάγκη αυτή είναι κοινή ανεξαρτήτως τομέα δραστηριότητας και ηλικίας της οργάνωσης.

### 7.13. Αιτήματα προς της Ευρωπαϊκή Επιτροπή : ανάπτυξη του τομέα

Τέλος, ζητήθηκε να δηλωθούν τα θέματα στα οποία θα ήθελαν να επισημάνουν την αναγκαιότητα της προσοχής της Επιτροπής και να κάνουν προτάσεις σχετικά με τον τρόπο που θα πρέπει η Επιτροπή να συμβάλλει στη ανάπτυξη του τομέα σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Οι απαντήσεις κυμάνθηκαν από απλά αιτήματα για μια γενική «αναγνώριση» έως περίπλοκες προτάσεις για αλλαγές στις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Κοινότητας ή για διεύρυνση ορισμένων πολιτικών της.

### Γ.8. Επισκόπηση Νομικού- Φορολογικού Πλαισίου Σωματείων και Ιδρυμάτων

Στη συνέχεια παρουσιάστηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή μια επισκόπηση της νομικής και φορολογικής βάσης των εν λόγω, μη κερδοσκοπικών σωματείων και ιδρυμάτων σε όλα τα τότε κράτη μέλη.

Η φύση της εργασίας αυτής, μιας και αφορά ιδιαίτερα τα κοινωφελή ιδρύματα και κληροδοτήματα στη Ελλάδα και όχι τα σωματεία, επιβάλλει την επιλεκτική προσέγγιση των στοιχείων της επισκόπησης, με επικεντρωμένο το ενδιαφέρον στα πρώτα από αυτά.

### *8.1. Νομική Βάση*

Η ελευθερία σύστασης ή προσχώρησης σε ένα σωματείο ή ακόμα και αποχώρησης από αυτό αποτελούσε αναφαίρετο δικαίωμα (συνταγματικά κατοχυρωμένο) σε όλα τα τότε κράτη-μέλη της Κοινότητας. Γενικά, οι υπήκοοι οποιουδήποτε κράτους-μέλους είχαν και έχουν τη δυνατότητα να συστήσουν σωματείο ή ίδρυμα σε οποιοδήποτε σημείο της Κοινότητας, παρόλο που ορισμένα κράτη απαιτούν την υποχρεωτική συμμετοχή ενός ελάχιστου αριθμού μελών που έχουν την ιθαγένεια του κράτους-μέλους ή διαμένουν στο κράτος-μέλος που συστήνεται το σωματείο ή το ίδρυμα. Στην περίπτωση που η νομοθεσία κάνει διάκριση μεταξύ δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου, τα σωματεία και τα ιδρύματα υπάγονται στο ιδιωτικό δίκαιο. Ορισμένα κράτη-μέλη δεν παρέχουν σαφή ορισμό των σωματείων ή των ιδρυμάτων ενώ άλλα κράτη-μέλη δεν κάνουν καν διάκριση μεταξύ των δύο. Πάντως, στο παρόν πλαίσιο, ως σωματεία θεωρούνται ομάδες προσώπων που συνεργάζονται για κάποιον μη κερδοσκοπικό κοινωφελή σκοπό. Αντίθετα, τα ιδρύματα είναι οργανώσεις υπεύθυνες για τη διαχείριση κεφαλαίων που προορίζονται για κοινωφελείς σκοπούς και προέρχονται από δωρεές ή από κάποια άλλη σταθερή πηγή εισοδήματος.

Το τμήμα του τομέα που μας ενδιαφέρει εδώ δεν είναι επομένως, ούτε αμιγώς ιδιωτικό ούτε αμιγώς δημόσιο. Συνεπώς είναι απαραίτητο, ακόμα και από νομική άποψη, να βρεθεί ο κατάλληλος τρόπος ώστε να διαχωρίζεται το πεδίο δραστηριότητας αυτών των οργανώσεων από εκείνο του αμιγώς ιδιωτικού τομέα, των κυβερνήσεων, των εμπορικών επιχειρήσεων ή άλλων κερδοσκοπικών επιχειρήσεων.

Στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας η διάκριση αυτή γίνεται είτε τυπικά, με τον καθορισμό των βασικών χαρακτηριστικών της εσωτερικής οργάνωσης και διοίκησης τα οποία πρέπει να διατηρούν τα μη κερδοσκοπικά σωματεία και ιδρύματα είτε με βάση το αντικείμενο της δραστηριότητας, με τον καθορισμό των πεδίων κοινωφελούς δραστηριότητας και με τη θέσπιση άλλων κανόνων που καθορίζουν τον τρόπο διασφάλισης του μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα της οργάνωσης.

Γενικά, η πρώτη από τις δύο αυτές προσεγγίσεις- δηλαδή ο καθορισμός των μη κερδοσκοπικών σωματείων και ιδρυμάτων με βάση τα τυπικά χαρακτηριστικά τους-συνθίζεται σε χώρες με παράδοση στο γραπτό δίκαιο ενώ η δεύτερη-δηλαδή ο καθορισμός του πεδίου της μη κερδοσκοπικής δραστηριότητας για κοινωφελείς σκοπούς (φιλανθρωπία)- συνθίζεται σε χώρες με παράδοση στο εθιμικό δίκαιο.

Σε αρκετές χώρες υπάρχουν ειδικές νομικές διατάξεις για τα σωματεία με κοινωφελείς σκοπούς οι οποίες, σε συνδυασμό με διάφορα επίπεδα φορολογικών ελαφρύνσεων, σημαίνουν στη πράξη ότι οι οργανώσεις προσδιορίζονται τόσο στη βάση της τυπικής διάρθρωσής τους όσο και στη βάση των δραστηριοτήτων τους. Είναι επίσης αλήθεια ότι στην πράξη, οι βασικές διατάξεις της νομοθεσίας για τα ιδρύματα (και, ιδιαίτερα η έμφαση που δίδεται στη διατήρηση των περιουσιακών στοιχείων τους με όλα τα συνεπακόλουθα) των χωρών με γραπτό δίκαιο είναι παρόμοιες με τη νομολογία που ισχύει στις χώρες με εθιμικό δίκαιο. Η ομοιότητα αυτή μπορεί να εξηγηθεί ιστορικά. Το εθιμικό δίκαιο για τη φιλανθρωπία, του οποίου η παράδοση δεν διακόπηκε ποτέ, δεν έκανε διακρίσεις ανάμεσα σε σωματεία και ιδρύματα, μιας και τα δυο είχαν φιλανθρωπικούς σκοπούς. Εφόσον τα ιδρύματα αποτελούν τη παλαιότερη μορφή φιλανθρωπικών οργανώσεων, είναι πιθανόν η σχετική νομοθεσία απλά και μόνο να μεταφέρθηκε αργότερα στα σωματεία χωρίς ιδιαίτερες τροποποιήσεις. Αντίθετα, πολλές χώρες στις οποίες ισχύει το γραπτό δίκαιο

δεν γνώρισαν την ίδια συνέχεια και αυτός είναι ακριβώς ο λόγος για τον οποίο η νομοθεσία διαφέρει ανάλογα με το αν αφορά ιδρύματα ή σωματεία.

Όλα τα ιδρύματα έχουν νομική προσωπικότητα, που την αποκτούν μέσω της δημοσίευσης του καταστατικού τους κ.λ.π. Αντίθετα με τα σωματεία όμως, τα ιδρύματα, γενικά, υπόκεινται σε κάποιον προκαταρκτικό έλεγχο ούτως ώστε να διασφαλίζεται ότι τα καταστατικά τους βρίσκεται σε απόλυτη αρμονία με την ισχύουσα νομοθεσία και ότι (εφόσον συχνά η ύπαρξή τους συνεχίζεται στο «διηνεκές») υπάρχουν μηχανισμοί που εγγυώνται τη διαδοχή στη διοίκησή τους και ότι τέλος, η περιουσία τους επαρκεί για την επίτευξη των στόχων τους.

Στις χώρες με εθιμικό δίκαιο, δεν προβλέπεται κάποια ειδική μορφή εταιρείας ούτε για τα σωματεία ούτε για τα ιδρύματα. Υπάρχουν επίσης (αν και σχετικά σπάνια) παραδείγματα φιλανθρωπικών ιδρυμάτων ή και σωματείων που απέκτησαν εταιρική μορφή με ειδική πράξη του κοινοβουλίου ή με βασιλικό διάταγμα.

Σε ορισμένα κράτη-μέλη ούτε τα σωματεία ούτε τα ιδρύματα μπορούν να λάβουν δωρεές ή κληροδοτήματα ή να αποκτήσουν ακίνητη περιουσία χωρίς τη ρητή άδεια της αρμόδιας δημόσιας αρχής. Αποκλίσεις υπάρχουν και στο δύσκολο ζήτημα του βαθμού στον οποίο τα σωματεία ιδιαίτερα αλλά και τα ιδρύματα μπορούν να συμμετέχουν στην οικονομική δραστηριότητα χωρίς αυτό να συνεπάγεται απώλεια των φορολογικών προνομίων τους. Σε όλα τα τότε κράτη-μέλη, επιτρέπεται κάποιος βαθμός οικονομικής δραστηριότητας και ο κανόνας που ισχύει γενικά είναι ότι η δραστηριότητα αυτή δεν πρέπει να αποτελεί την κύρια δραστηριότητα του σωματείου/ιδρυματος με την έννοια ότι δεν πρέπει να διεξάγεται ανεξάρτητα αλλά πάντα σε συνδυασμό με κάποιο μη κερδοσκοπικό σκοπό και πρέπει να είναι *συμπληρωματική* των στόχων του, δηλαδή να συνδέεται άμεσα με τους στόχους της οργάνωσης και όχι απλά να προορίζεται για τη βελτίωση της γενικής οικονομικής θέσης αυτής. Με βάση πάντα τον μη κερδοσκοπικό χαρακτήρα, σύμφωνα με τον οποίο λειτουργούν, οποιαδήποτε κέρδη προκύπτουν από την οικονομική δραστηριότητα πρέπει φυσικά να επενδύονται για την επίτευξη των στόχων τους. Σε ορισμένες νομοθεσίες είναι δυνατό ένα σωματείο ή ίδρυμα να συμπληρώνει το εισόδημά του δημιουργώντας ή αποκτώντας μια εξολοκλήρου αυτόνομη εμπορική επιχείρηση, η οποία στη συνέχεια διαβιβάζει τα έσοδά της στην οργάνωση που ανήκει. Όσον αφορά τους κανόνες του ανταγωνισμού, θα εφαρμοστούν όλοι λαμβανομένων υπόψη των ιδιαιτεροτήτων του τομέα.

## 8.2. Φορολογία

Όλα τα κράτη-μέλη επιτρέπουν στα σωματεία που γενικότερα θεωρούνται ότι προωθούν κοινωφελείς σκοπούς αλλά και στα ίδιου τύπου ιδρύματα, κάποιες ελαφρύνσεις από την άμεση φορολογία είτε με την απαλλαγή τους από φόρους που επιβάλλονται σε εταιρείες και άλλες μορφές κερδοσκοπικών επιχειρήσεων ή με την επιβολή χαμηλότερου συντελεστή από εκείνον που ισχύει για τις εταιρείες ή τέλος, με τη θέσπιση ενός ελάχιστου εισοδήματος κάτω του οποίου δεν επιβάλλονται φόροι. Ορισμένα κράτη-μέλη επιτρέπουν τη μερική ή πλήρη απαλλαγή από φόρους ακίνητης περιουσίας που ανήκει στα σωματεία και στα ιδρύματα ή κατέχεται από αυτά. Επιπλέον, σε σπάνιες περιπτώσεις, μπορεί να υπάρχει η δυνατότητα για μερική φορολογική ελάφρυνση όσον αφορά το φόρο μισθωτών υπηρεσιών.

Παρόλο που η αρχή της φορολογικής ελάφρυνσης υπέρ των σωματείων και των ιδρυμάτων αναγνωρίζεται γενικώς, δεν συμβαίνει το ίδιο και με τον τρόπο που εφαρμόζεται στα διάφορα κράτη-μέλη, ο οποίος παρουσιάζει μεγάλες αποκλίσεις, όπως άλλωστε και ο βαθμός φορολογικής ελάφρυνσης που παραχωρείτε σε οργανώσεις με διαφορετικές δραστηριότητες. Σε ορισμένες νομοθεσίες, τα σωματεία και τα ιδρύματα υπόκεινται, καταρχήν, στο ίδιο φορολογικό καθεστώς που ισχύει για τις εταιρείες και δεν έχουν καμία ελάφρυνση από την άμεση φορολογία εκτός και αν τους αναγνωρίζεται ειδικό φορολογικό καθεστώς (είτε από το νόμο, για τις

δραστηριότητες της οργάνωσης, είτε μεμονωμένα από την αρμόδια αρχή). Σε άλλες νομοθεσίες (και ιδιαίτερα σε εκείνες που ορίζουν ότι τα σωματεία και τα ιδρύματα εξυπηρετούν το δημόσιο συμφέρον) οι ελαφρύνσεις αυτές παραχωρούνται αυτοδικαίως αλλά το δικαίωμα αυτό μπορεί να χαθεί στη περίπτωση που η οργάνωση θεωρηθεί ότι διεξάγει εμπορική ή κερδοσκοπική δραστηριότητα πέραν των ορίων που επιτρέπει η νομοθεσία ή η νομολογία. Υπό τις συνθήκες αυτές, το προνοιακό καθεστώς μπορεί να καταργηθεί εντελώς ή μόνο ως προς τις δραστηριότητες που θεωρούνται κερδοσκοπικές.

Υπάρχουν επίσης σημαντικές παραλλαγές στο τρόπο που τα κράτη-μέλη καθορίζουν το πεδίο δραστηριότητας που θεωρούν ότι εξυπηρετεί το δημόσιο συμφέρον. Ορισμένες νομοθεσίες δίνουν πολύ γενικούς και ευρύς ορισμούς όσον αφορά το πεδίο της κοινωφελούς δραστηριότητας, βάσει του οποίου καθορίζεται η φορολογική ελάφρυνση. Οι νομοθεσίες αυτές συνήθως παραχωρούν πλήρη απαλλαγή σε όλες τις οργανώσεις που καλύπτουν αυτό το ευρύ κριτήριο. Άλλα κράτη υιοθετούν μια πιο περιοριστική προσέγγιση. Πληρέστερη φορολογική απαλλαγή παραχωρείται τότε, μόνο σε οργανώσεις που δραστηριοποιούνται σε ένα περιορισμένο αριθμό τομέων-όπως ο τομέας της υγείας, του πολιτισμού ή των κοινωνικών υπηρεσιών-και υπόκεινται σε αυστηρές διοικητικές και λογιστικές απαιτήσεις. Αυτού του είδους το φορολογικό καθεστώς υπόκειται επίσης στη διακριτική ευχέρεια των διοικητικών και πολιτικών αρχών και σε ορισμένα κράτη-μέλη παραχωρείται όλο και σπανιότερα.

### 8.3. Φορολογικές ελαφρύνσεις υπέρ των δωρητών

Όλα τα κράτη-μέλη παραχωρούν κάποιες φορολογικές ελαφρύνσεις σε όσους κάνουν δωρεές σε σωματεία ή ιδρύματα είτε πρόκειται για ιδιώτες ή για εταιρείες ή άλλους οργανισμούς. Μπορούν επίσης να επιβληθούν κατώτατα ποσά ή ποσοστά και, όσον αφορά τις επιχειρήσεις, η επιτρεπόμενη βάση για τον υπολογισμό του ανώτατου ορίου δωρεάς μπορεί να είναι ο κύκλος εργασιών και όχι τα κέρδη. Ορισμένα κράτη-μέλη παραχωρούν φορολογικές ελαφρύνσεις σε όσους κάνουν δωρεές σε κάποιο σωματείο ή ίδρυμα με κοινωφελή σκοπό γενικά. Αντίθετα αλλού εφαρμόζονται αυστηρότερα κριτήρια: παραχωρούνται μόνο για δωρεές προς οργανώσεις που απολαμβάνουν ειδικό φορολογικό καθεστώς.

Τα κράτη-μέλη έχουν διαφορετικούς κανονισμούς όσον αφορά τα κληροδοτήματα. Σε ορισμένα οι πολίτες είναι ελεύθεροι να κληροδοτήσουν ολόκληρη τη περιουσία τους ή μέρος αυτής σε ένα σωματείο ή ίδρυμα της επιλογής τους και, παρόλο που δεν συμβαίνει τόσο συχνά όσο παλαιότερα πολλοί εξακολουθούν να το κάνουν. Μπορούν επίσης να δημιουργήσουν ένα νέο φορέα-συνήθως ίδρυμα- με κάποιον φιλανθρωπικό σκοπό. Συνήθως αυτές οι εκ διαθήκης δωρεές υπέρ σωματείου ή ιδρύματος απαλλάσσονται από όλους τους φόρους, τόσο όσον αφορά το δωρητή όσο και τον αποδέκτη της δωρεάς. Πάντως, στις χώρες που τα σωματεία και τα ιδρύματα έχουν περιορισμένη νομική ικανότητα, μπορούν να αποδεχθούν ένα κληροδοτήμα που αποτελεί σημαντικό μέρος ακίνητης περιουσίας μόνο εφόσον λάβουν ειδική άδεια από τις αρχές. Η κληροδοσία ακίνητης περιουσίας μπορεί να αποβεί ακόμη πιο περίπλοκη λόγω των αυστηρών διατάξεων που διέπουν τις κληρονομικές σχέσεις ή της απαίτησης αποθεματοποίησης σημαντικών κεφαλαίων προκειμένου να γίνει δυνατή η σύσταση ιδρύματος.

### 8.4. Έμμεσοι φόροι

Σύμφωνα με την έκτη οδηγία 77/388/ΕΟΚ της 17<sup>ης</sup> Μαΐου 1977<sup>25</sup>, τα κράτη-μέλη απαλλάσσουν από την υποχρέωση καταβολής ΦΠΑ τις οργανώσεις που ασκούν «ορισμένες δραστηριότητες γενικού συμφέροντος». Οι δραστηριότητες αυτές μπορεί

<sup>25</sup> Είναι γνωστή ως η «έκτη οδηγία» που διέπει την εναρμόνιση των νομοθεσιών των κρατών-μελών σχετικά με τους φόρους του κύκλου εργασιών και θεσπίζει από τότε ένα κοινό σύστημα ΦΠΑ και μια ομοιόμορφη βάση για τον υπολογισμό του.

να περιλαμβάνουν υπηρεσίες νοσοκομειακής και ιατρικής περίθαλψης, αγαθά και υπηρεσίες που συνδέονται στενά με την κοινωνική πρόνοια και την κοινωνική ασφάλιση, την προστασία των παιδιών ή των νέων την κατάρτιση νέων κ.λ.π.<sup>26</sup>.

Πολλά σωματεία και ιδρύματα ασχολούνται αποκλειστικά και μόνο με την παροχή παρόμοιων υπηρεσιών και οι δραστηριότητες τους απαλλάσσονται του ΦΠΑ μέσω της προηγούμενης αναγνώρισης του κράτους στο οποίο εδρεύει η εν λόγω οργάνωση, δηλαδή απαλλάσσονται από τη υποχρέωση υποβολής δηλώσεων ΦΠΑ, επιβολής ΦΠΑ στους πελάτες τους ή πληρωμής ΦΠΑ από τους ίδιους. Επιπλέον, σύμφωνα με την ίδια οδηγία μπορούν να παραχωρήσουν οποιαδήποτε από τις προαναφερόμενες απαλλαγές σε οποιαδήποτε οργάνωση (εκτός από τους οργανισμούς δημοσίου δικαίου) εφόσον πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις που διασφαλίζουν ότι οι απαλλασσόμενες οργανώσεις είναι, καλή τη πίστη, μη κερδοσκοπικές και οι δραστηριότητές τους δεν επηρεάζουν την ανταγωνιστική θέση των φορολογουμένων εμπορικών επιχειρήσεων. Προφανώς η δυνατότητα να επιβάλλουν τα κράτη-μέλη τους όρους χορήγησης των απαλλαγών θα μπορούσε να δημιουργήσει την εντύπωση ότι υπάρχει ευρύ φάσμα παραλλαγών στον τρόπο αντιμετώπισης των μη κερδοσκοπικών οργανώσεων αλλά, στη πράξη, με ελάχιστες εξαιρέσεις, όλα τα κράτη φαίνεται ότι έχουν εφαρμόσει τις απαλλαγές που καθορίζονται στην παραπάνω αναφερόμενη οδηγία.

Εκτός από τις απαλλαγές αυτές ορισμένα κράτη-μέλη επιβάλλουν μηδενικό συντελεστή για ορισμένες υπηρεσίες. Μια τέτοια δυνατότητα μπορεί να ωφελήσει τις μη κερδοσκοπικές οργανώσεις εφόσον τους επιτρέπει να ζητήσουν την επιστροφή του φόρου που πληρώθηκε κατά το προηγούμενο στάδιο.

### **Γ.9. Το Νομικό Πλαίσιο των Ιδρυμάτων**

Στη συνέχεια παρατίθενται περιληπτικά, για λόγους συντομίας, συγκεντρωτικά στοιχεία που αφορούν μόνο το νομοθετικό πλαίσιο των ιδρυμάτων στα τότε δεκαπέντε κράτη-μέλη των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ( Ε.Ο.Κ. ).

Στοιχεία αναλυτικά κατά κράτος-μέλος για τα φορολογικά θέματα μπορούν να αναζητηθούν στην Ανακοίνωση της Επιτροπής για την «Πρόωθηση του ρόλου των σωματείων και των ιδρυμάτων στη Ευρώπη».

Μια μόνο παρέκκλιση της θέσης αυτής κρίνεται απαραίτητη και αφορά τους «Λογαριασμούς και Εποπτεία» του κράτους-μέλους επί της διαχείρισης της περιουσίας των μη κερδοσκοπικών-κοινοφελών ιδρυμάτων.

#### **Βέλγιο**

##### **Νομικό Πλαίσιο**

##### *1.Ελευθερία Σύστασης*

Δεν υπάρχει. Απαιτείται έγκριση των δημοσίων αρχών για τη σύσταση και το καταστατικό και βασιλικό διάταγμα. Το καταστατικό, τα ονόματα και οι διευθύνσεις των μελών της διοίκησης πρέπει να δημοσιευτούν στα παραρτήματα του *Moniteur*. Κάθε αλλαγή του καταστατικού πρέπει επίσης να εγκρίνεται και να δημοσιεύεται.

##### *2.Ορισμός*

Αμετάκλητη διάθεση περιουσίας για έναν από τους ακόλουθους κοινοφελείς σκοπούς: φιλανθρωπικό, θρησκευτικό, επιστημονικό, καλλιτεχνικό ή εκπαιδευτικό.

##### *3.Απαιτήσεις σχετικά με την ιθαγένεια*

Δεν υπάρχουν για τα μέλη της διοίκησης αλλά η έδρα και η κεντρική διοίκηση πρέπει να είναι στο Βέλγιο.

##### *4.Κτήση της νομικής προσωπικότητας*

<sup>26</sup> Οι απαλλαγές αυτές υπόκεινται σε κάποιους περιορισμούς της παραπάνω οδηγίας και δεν χορηγούνται αυτόματα.

Με βασιλικό διάταγμα έγκρισης του καταστατικού (απόσπασμα του οποίου δημοσιεύεται στο *Moniteur*) και δημοσίευση του καταστατικού στα παραρτήματα του *Moniteur* (μπορεί να γίνει αναδρομικά στη συστατική πράξη).

#### *4. Νομική ικανότητα*

Περιορίζονται στη νόμιμη ιδιοκτησία μόνο της ακίνητης περιουσίας που είναι εντελώς αναγκαία για την εκπλήρωση των σκοπών τους. Οι δωρεές κινητών αξιών από ένα συγκεκριμένο ύψος και πάνω και οι δωρεές ακινήτων πρέπει να εγκρίνονται με βασιλικό διάταγμα. Δεν υπόκεινται σε έγκριση τα αγαθά που μεταβιβάζονται από μια μη κερδοσκοπική οργάνωση σε μια άλλη για τη διευκόλυνση της άσκησης παρόμοιας δραστηριότητας με αυτή της οργάνωσης που κάνει τη δωρεά, δωρεές που χορηγούνται από δημόσιους οργανισμούς, έσοδα εράνων κ.λ.π.

#### *5. Τύχη της περιουσίας σε περίπτωση διάλυσης*

Η περιουσία πρέπει να διατεθεί από τους εκκαθαριστές που ορίζει το δικαστήριο όπως προβλέπει το καταστατικό του ιδρύματος ή για σκοπούς όσο το δυνατόν πλησιέστερους του σκοπού της σύστασης.

#### *Λογαριασμοί και Εποπτεία*

Το κράτος έχει καθήκον να διασφαλίσει ότι τα κεφάλαια του ιδρύματος διατίθενται προς τους σκοπούς για τους οποίους δημιουργήθηκε. Όλα τα ιδρύματα πρέπει να συντάσσουν λογαριασμούς και προϋπολογισμό ετησίως και να τους παρουσιάζουν στη αρμόδια αρχή εντός δύο (2) μηνών από τη σύνταξή τους. Και τα δύο δημοσιεύονται στα παραρτήματα του *Moniteur*. Με αίτημα της εισαγγελίας, το δικαστήριο μπορεί να απαλλάξει από τα καθήκοντά τους τα μέλη της διοίκησης που είναι ένοχα για απάτη ή κακή διαχείριση. Νέα μέλη διοίκησης ορίζονται σύμφωνα με το καταστατικό ή με αίτημα του δικαστηρίου από την αρμόδια αρχή.

#### **Δανία**

##### Νομικό Πλαίσιο

#### *1. Ελευθερία σύστασης*

Υπάρχει, αλλά το κεφάλαιο που διατίθεται πρέπει να είναι ορισμένου τουλάχιστον ύψους. Ιδρύματα με μικρότερο ποσό αρχικού κεφαλαίου μπορεί να δημιουργηθούν, με έγκριση του Υπουργείου Δικαιοσύνης, εφόσον το ποσό επαρκεί δια τον επιδιωκόμενο σκοπό.

#### *2. Ορισμός*

Δεν υπάρχει σε νομοθετική πράξη. Βασικά, διάθεση αγαθών ή κεφαλαίου για την εξυπηρέτηση κάποιου σκοπού ιδρύοντας ένα φορέα με τη δική του νομική προσωπικότητα ο οποίος διοικείται σύμφωνα με το καταστατικό του από ένα ανεξάρτητο συμβούλιο. Δεν υπάρχουν μέλη. Ένα ίδρυμα θεωρείται ότι έχει εταιρική μορφή αν ασχολείται με τη πώληση αγαθών ή υπηρεσιών, εκμεταλλεύεται δικαιώματα ή ασκεί δραστηριότητα σχετική με την πώληση ή τη μίσθωση ακινήτων ή αν έχει μετοχές σε εταιρείες.

#### *3. Απαιτήσεις σχετικά με την ιθαγένεια*

Ιδρύματα μπορούν να δημιουργηθούν από αλλοδαπούς αλλά πρέπει να είναι εγκατεστημένοι στη Δανία. Ακόμη, τουλάχιστον τα μισά μέλη του διοικητικού συμβουλίου και όλα τα μέλη της διοίκησης του ιδρύματος πρέπει να είναι μόνιμοι κάτοικοι Δανίας. Η αρμόδια αρχή μπορεί, ωστόσο, να χορηγήσει απαλλαγή όσον αφορά την υποχρέωση μόνιμης κατοικίας. Σε κάθε περίπτωση, η υποχρέωση αυτή παραμερίζεται εφόσον δεν συμβιβάζεται με τις διεθνείς υποχρεώσεις.

#### *4. Κτήση της νομικής προσωπικότητας*

Τα νεοσύστατα ιδρύματα πρέπει να δηλώνονται στο Υπουργείο Δικαιοσύνης (Διεύθυνση Αστικού Δικαίου) και στις φορολογικές αρχές (τοπική εφορία), εντός τριών (3) μηνών από τη δημιουργία τους. Πρόκειται για μια καθαρά τυπική διαδικασία η οποία δεν επηρεάζει τη νομική μορφή του ιδρύματος. Τα ιδρύματα με

εταιρική μορφή αποκτούν τη νομική τους προσωπικότητα με την εγγραφή τους στο αντίστοιχο μητρώο της Δανικής Υπηρεσίας Εμπορίου και Εταιρειών για την οποία αρμόδιο είναι το Υπουργείο Βιομηχανίας, Εμπορίου και Ναυτιλίας.

*5. Νομική ικανότητα : Απεριόριστη*

*6. Τύχη της περιουσίας σε περίπτωση διάλυσης*

Τα ιδρύματα μπορούν να συγχωνευτούν ή να διαλυθούν αν η περιουσία τους δεν επαρκεί για την εκπλήρωση του σκοπού τους. Η συγχώνευση ή διάλυση-με διανομή του κεφαλαίου-μπορεί να πραγματοποιηθεί ύστερα από αίτηση των μελών της διοίκησης του ιδρύματος και με την έγκριση του Υπουργείου Δικαιοσύνης ή μπορεί να επιβληθεί από τον υπουργό. Οι φορείς που είναι εγκεκριμένοι να λαμβάνουν δωρεές πρέπει να συμφωνήσουν να διαθέσουν οποιοδήποτε πλεόνασμα σε περίπτωση διάλυσης, σε παρόμοιο ίδρυμα. Ιδρύματα με εταιρική μορφή μπορούν να συγχωνευτούν ή να διαλυθούν αν η περιουσία τους δεν επαρκεί πλέον για την εκπλήρωση του σκοπού τους ή αν ο σκοπός είναι ξεπερασμένος. Η συγχώνευση ή η διάλυση-με διανομή του κεφαλαίου-μπορεί να πραγματοποιηθεί ύστερα από αίτηση του διοικητικού συμβουλίου του εν λόγω ιδρύματος και με την έγκριση της αρμόδιας αρχής η οποία είναι κατά κανόνα η Δανική Υπηρεσία Εμπορίου και Εταιρειών, με τη συναίνεση του Υπουργείου Δικαιοσύνης.

*Λογαριασμοί και Εποπτεία*

Τα ιδρύματα πρέπει να συντάσσουν λογαριασμούς, σύμφωνα με την ορθή πρακτική, οι οποίοι εξετάζονται και υπογράφονται από έναν ή περισσότερους ελεγκτές. Οι λογαριασμοί αυτοί πρέπει να αποστέλλονται στο μητρώο ιδρυμάτων εντός έξι (6) μηνών από το τέλος της λογιστικής περιόδου. Η παράλειψη συμμόρφωσης με τις απαιτήσεις εγγραφής ή λογιστικής διαχείρισης τιμωρείται με πρόστιμο.

Η αρμόδια διοικητική αρχή μπορεί να απαλλάξει μέλη του συμβουλίου από τα καθήκοντά τους αν διαπράττουν ενέργειες που τα καθιστούν ανάξια της θέσης τους, δεν πληρούν τις απαιτήσεις σχετικά με την ιθαγένεια ή την κατοικία, δεν ενεργούν σύμφωνα με το καταστατικό ή είναι καταφανώς ανίκανα να εκπληρώσουν το ρόλο τους. Τέλος η διοικητική αρχή μπορεί να διορίσει μέλη του συμβουλίου (ακόμη και αν αυτό δεν συμφωνεί με το καταστατικό).

Οι ιδρυτές και οι συγγενείς τους δεν μπορούν να αποτελούν την πλειοψηφία του συμβουλίου χωρίς την έγκριση της διοικητικής αρχής. Ακόμη, στην περίπτωση ιδρύματος που έχει συσταθεί από εταιρεία, δεν μπορεί κάποιος ο οποίος κατέχει πάνω από το 50% των μετοχών με δικαίωμα ψήφου να αποτελεί, μαζί με τον ιδρυτή και τους συγγενείς του, την πλειοψηφία του συμβουλίου χωρίς την έγκριση της διοικητικής αρχής.

Τα μέλη του συμβουλίου δεν μπορούν να λαμβάνουν μεγαλύτερη αμοιβή για τις υπηρεσίες τους από αυτή που θεωρείται κανονική για το είδος της εκτελούμενης εργασίας και δεν λαμβάνουν μέρος σε συζητήσεις στις οποίες έχουν συμφέρον.

Βασικά, πρέπει να ελέγχονται οι ετήσιοι λογαριασμοί όλων των ιδρυμάτων και αν το ίδιο κεφάλαιο τους κατά τη διάρκεια του προηγούμενου οικονομικού έτους είχε υπερβεί κάποιο ύψος τότε ο έλεγχος διενεργείται από ορκωτό λογιστή. Τα μέλη του συμβουλίου είναι υπεύθυνα για τυχόν ζημιά στο ίδρυμα εξαιτίας της διαχείρισής τους, όπως επίσης είναι, όπου ισχύει, οι ελεγκτές του ιδρύματος και οι τυχόν εταιρείες στις οποίες ανήκουν. Τα ιδρύματα μπορούν να μεταφέρουν λογικά ποσά στο αποθεματικό τους, αλλά πέραν τούτου τα κεφάλαια πρέπει να διατίθενται για το σκοπό τους. Τα ποσά που μεταφέρονται σε αποθεματικό ή δαπανώνται μπορεί να μεταβάλλονται από την αρμόδια αρχή.

## **Γερμανία**

Νομικό πλαίσιο

### *1. Σύσταση*

Με ιδρυτική πράξη που γίνεται από οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο με δικαιοπραξία εν ζωή ή με διάταξη τελευταίας βούλησης. Στην ιδρυτική πράξη πρέπει να καθορίζεται ο σκοπός του ιδρύματος, η περιουσία που αφιερώνεται για την επιδίωξη του σκοπού αυτού και το αρμόδιο ή τα αρμόδια όργανα. Η προβλεπόμενη περιουσία πρέπει να επαρκεί για την επιδίωξη του σκοπού του ιδρύματος. Πρέπει να ζητηθεί έγκριση από το Land στο οποίο έχει την έδρα του το ίδρυμα (σε συνάρτηση με τον νόμο των κρατιδίων). Σε περίπτωση που δεν δοθεί έγκριση μπορεί να ασκηθεί έφεση μόνο βάσει της μη εφαρμογής από τη διοίκηση των δικών της κριτηρίων.

### *2. Ορισμός*

Περιουσία που διαθέτει δική της νομική προσωπικότητα.

### *3. Απαιτήσεις σχετικά με την ιθαγένεια*

Ιδρυτής μπορεί να είναι οποιοδήποτε πρόσωπο.

### *4. Κτήση της νομικής προσωπικότητας.*

Με έγκριση από την αρμόδια αρχή.

### *5. Νομική ικανότητα*

Η ευρύτερη δυνατή ικανότητα για την επίτευξη του σκοπού του ιδρύματος. Το ίδρυμα μπορεί να κάνει ότι είναι αναγκαίο ή απλώς χρήσιμο για την επιδίωξη του σκοπού του.

### *6. Τύχη της περιουσίας μετά τη διάλυση*

Εφόσον η εκπλήρωση του σκοπού καταστεί αδύνατη ή αν το ίδρυμα θέτει σε κίνδυνο το δημόσιο συμφέρον, η διοικητική αρχή μπορεί να τροποποιήσει το σκοπό σεβόμενη όσο γίνεται περισσότερο τις προθέσεις του ιδρυτή. Το διοικητικό συμβούλιο πρέπει να εισακουστεί. Η διοικητική αρχή μπορεί επίσης να διαγράψει ή να διαλύσει το ίδρυμα. Στη περίπτωση αυτή τα περιουσιακά του στοιχεία περιέρχονται στα πρόσωπα που ορίζονται στο καταστατικό. Διαφορετικά περιέρχονται στο δημόσιο.

## **Λογαριασμοί κα Εποπτεία**

Το ίδρυμα πρέπει να συντάσσει ετησίως λογαριασμό κερδών και ζημιών. Αν το ίδρυμα ασκεί και οικονομική δραστηριότητα πρέπει να τηρεί λογιστικά βιβλία, όπως οι επιχειρήσεις, κατ' εφαρμογή του εμπορικού δικαίου.

Το όργανο διοίκησης του ιδρύματος βρίσκεται υπό την κηδεμονία της αρμόδιας διοικητικής αρχής. Ο έλεγχος αυτός αφορά μόνο τη συμμόρφωση με τους κανόνες δημοσίας τάξης. Το όργανο διοίκησης δρα μόνο προς το αποκλειστικό συμφέρον του ιδρύματος. Η εποπτεία των λογαριασμών διέπεται από το καταστατικό.

## **Ελλάδα**

### *1. Σύσταση*

Σύστημα εκχώρησης: ιδρυτική πράξη (με δικαιοπραξία εν ζωή ενώπιον συμβολαιογράφου ή διάταξη τελευταίας βούλησης-μονομερής δικαιοπραξία του ιδρυτή) και προεδρικό διάταγμα που εγκρίνει τη θέληση του ιδρυτή και το οποίο εκδίδεται από τον αρμόδιο υπουργό ανάλογα με τους σκοπούς του ιδρύματος.

### *2. Ορισμός*

Περιουσία που ορίστηκε για την πραγματοποίηση έργου γενικού συμφέροντος (κατά κανόνα) και μη κερδοσκοπικού.

### *3. Απαιτήσεις σχετικά με την ιθαγένεια : Δεν αναγράφονται*

### *4. Κτήση της νομικής προσωπικότητας*

Σύστημα εκχώρησης. Η νομική προσωπικότητα αποκτάται την ημέρα της δημοσίευσης, του διατάγματος που εγκρίνει το ίδρυμα, στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως



### *5. Νομική ικανότητα*

Πλήρης. Η κτήση της νομικής προσωπικότητας δεν συνεπάγεται αυτομάτως την κτήση της περιουσίας που έχει ταχθεί υπέρ του ιδρύματος.

*6. Τύχη της περιουσίας μετά τη διάλυση:* Δεν αναγράφεται

### *Λογαριασμοί και Εποπτεία*

Οι λογαριασμοί ελέγχονται από την Επιτροπή ελέγχου των λογαριασμών και η εποπτεία ασκείται από το κράτος.

## **Ισπανία**

### *1. Σύσταση*

Ένα ίδρυμα μπορεί να συσταθεί είτε με δικαιοπραξία εν ζωή είτε με διάταξη τελευταίας βούλησης: στη πρώτη περίπτωση απαιτείται συμβολαιογραφική πράξη, ενώ στη δεύτερη η σύσταση πρέπει να προβλέπεται στη διαθήκη. Η εγγραφή στο μητρώο ιδρυμάτων, που υπάγεται στη δικαιοδοσία του Υπουργείου Δικαιοσύνης, είναι υποχρεωτική και βάσει αυτής αποκτά νομική υπόσταση.

### *2. Ορισμός*

Το άρθρο 1 του νόμου περί ιδρυμάτων του 1994 ορίζει ως ιδρύματα τις μη κερδοσκοπικές οργανώσεις οι οποίες, με βούληση των δημιουργών τους, διαθέτουν την περιουσία τους διαρκώς για σκοπό δημοσίου συμφέροντος.

### *3. Απαιτήσεις σχετικά με τη ιθαγένεια*

Οι αλλοδαποί μπορούν να συστήνουν ιδρύματα στην Ισπανία. Εξάλλου, πέρα από τα ισπανικά ιδρύματα, τα αλλοδαπά ιδρύματα μπορούν να ασκούν στη Ισπανία δραστηριότητες στο πλαίσιο του στόχου τους και να απολαμβάνουν των προνομίων που χορηγούνται στα ισπανικά ιδρύματα υπό τον όρο ότι έχουν αντιπροσωπεία σε ισπανικό έδαφος και έχουν εγγραφεί στο μητρώο των ιδρυμάτων. Η αίτηση εγγραφής μπορεί να απορριφθεί εάν ο σκοπός των ιδρυμάτων δεν είναι προς το γενικό συμφέρον ή εφόσον δεν έχουν συσταθεί νόμιμα, σύμφωνα με το εθνικό τους δίκαιο.

### *4. Κτήση της νομικής προσωπικότητας*

Τα ιδρύματα αποκτούν νομική προσωπικότητα από τη στιγμή της εγγραφής της συστατικής πράξης στο μητρώο. Η αίτηση εγγραφής μπορεί να απορριφθεί εάν η πράξη αυτή δεν τηρεί τις διατάξεις του νόμου.

### *5. Νομική ικανότητα*

Η περιουσία του ιδρύματος μπορεί να αποτελείται από κάθε είδους περιουσιακά στοιχεία και δικαιώματα που έχουν οικονομική αξία, των οποίων δικαιούχος είναι το ίδρυμα και των οποίων ο κατάλογος πρέπει να εμφανίζεται στο μητρώο. Η διαχείριση και διάθεση της περιουσίας εμπίπτει στην αρμοδιότητα της διοίκησης του ιδρύματος, σύμφωνα με τις διατάξεις του καταστατικού. Ωστόσο θεσπίζονται περιορισμοί στη διάθεση των περιουσιακών στοιχείων του ιδρύματος και απαιτείται για αρκετές ενέργειες η προέγκριση της αρμόδιας εποπτικής αρχής. Εξάλλου τα ιδρύματα δεν μπορούν να συμμετέχουν σε εμπορικές εταιρείες παρά μόνο σε εταιρείες κεφαλαίου.

### *6. Τύχη της περιουσίας*

Τα περιουσιακά στοιχεία και τα δικαιώματα, που προκύπτουν από τη διάλυση, διατίθενται σε ιδρύματα και ιδιωτικούς μη κερδοσκοπικούς φορείς που επιδιώκουν σκοπούς γενικού συμφέροντος, που ορίζονται στο καταστατικό του ιδρύματος. Σε αντίθετη περίπτωση αποφασίζει η διοίκηση του ιδρύματος ή η αρμόδια εποπτική αρχή σε ποιους από τους φορείς αυτούς θα περιέλθουν τα εν λόγω δικαιώματα. Ωστόσο, κατά παρέκκλιση των διατάξεων αυτών, η συστατική πράξη ή το καταστατικό μπορούν να προβλέπουν τη διάθεση των περιουσιακών στοιχείων σε άλλους δημόσιους φορείς που επιδιώκουν σκοπούς γενικού συμφέροντος.

## *Λογαριασμοί και Εποπτεία*

Η διοίκηση του ιδρύματος πρέπει να καταρτίζει κάθε χρόνο απογραφή, ισολογισμό και λογαριασμό αποτελεσμάτων καθώς και υπόμνημα με τις δραστηριότητες του ιδρύματος και την οικονομική διαχείριση. Πρέπει επίσης να πραγματοποιεί εκκαθάριση του προϋπολογισμού εσόδων και εξόδων του προηγούμενου έτους. Όλα τα παραπάνω πρέπει να διαβιβάζονται στην αρμόδια εποπτική αρχή. Εξάλλου, υπό ορισμένες συνθήκες είναι υποχρεωτικός ένας εξωτερικός έλεγχος. Τέλος η διοίκηση πρέπει να καταρτίζει και να υποβάλλει στην αρμόδια εποπτική αρχή, εντός τριών (3) μηνών από το τέλος κάθε χρήσης, τον προϋπολογισμό που αντιστοιχεί στο επόμενο έτος.

Μια εποπτική αρχή πρέπει να διευκολύνει την άσκηση του δικαιώματος ίδρυσης και να διασφαλίζει τη νομιμότητα της σύστασης και λειτουργίας του ιδρύματος. Η εποπτεία ασκείται από τη κρατική διοίκηση για τα ιδρύματα αρμοδιότητας του κράτους. Η εποπτική αυτή αρχή είναι υπεύθυνη για την επαλήθευση των λογαριασμών, μπορεί να ζητήσει από τις δικαστικές αρχές την προσωρινή παρέμβαση στο ίδρυμα και να ασκεί τις αρμοδιότητες της διοίκησης κατά τη διάρκεια της περιόδου που καθορίζεται από το δικαστή.

## **Γαλλία**

### *1. Σύσταση*

Για τη σύσταση ιδρύματος κοινής ωφέλειας, το σχέδιο πρέπει να υποβληθεί στο Υπουργείο Εσωτερικών και στη συνέχεια στο Συμβούλιο της Επικρατείας το οποίο, χορηγώντας την αναγνώριση της κοινής ωφέλειας επιτρέπει στο ίδρυμα να λάβει τη δωρεά. Το καταστατικό πρέπει να συνταχθεί σύμφωνα με το υπόδειγμα που προτείνεται από το Συμβούλιο της Επικρατείας το οποίο προβλέπει τον καθορισμό των μελών του διοικητικού συμβουλίου. Αυτό υπακούει συνήθως στον κανόνα των τρίτων, δηλαδή ένα τρίτο αποτελείται από μέλη που έχουν ορισθεί από τους ιδρυτές, ένα τρίτο από μέλη-όπως ορίζει ο νόμος- που εκπροσωπούν τις δημόσιες αρχές και ένα τρίτο από μέλη που διορίζονται από το διοικητικό συμβούλιο.

Στεγασμένο ίδρυμα: δημιουργείται στους κόλπους ενός ιδρύματος κοινής ωφέλειας χωρίς να δημιουργηθεί μια νέα νομική οντότητα.

### *2. Ορισμός*

«...αμετάκλητη διάθεση περιουσίας, δικαιωμάτων ή πόρων για την εκπλήρωση σκοπού γενικού συμφέροντος και μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα...».

### *3. Απαιτήσεις σχετικά με την ιθαγένεια*

Εξ ορισμού, το ένα τρίτο των μελών του διοικητικού συμβουλίου αποτελείται από αυτοδίκαια μέλη που εκπροσωπούν τις δημόσιες αρχές και άτομα που ορίζονται λόγω της ιδιότητάς τους. Για να ασκεί μόνιμη δράση στη Γαλλία ή να έχει τις ίδιες ικανότητες με ένα γαλλικό ίδρυμα, ένα αλλοδαπό ίδρυμα πρέπει να αποκτήσει την αναγνώριση της κοινής ωφέλειας.

### *4. Κτήση της νομικής προσωπικότητας*

Ένα ίδρυμα αποκτά νομική προσωπικότητα μόλις χορηγηθεί με διάταγμα η αναγνώριση κοινής ωφέλειας από το Συμβούλιο της Επικρατείας και δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

### *5. Νομική ικανότητα*

Μπορεί να λαμβάνει δωρεές και κληροδοτήματα μόνο αν έχει αποκλειστικό σκοπό την αρωγή, τη φιλανθρωπία, την επιστημονική ή την ιατρική έρευνα.

### *6. Τύχη της περιουσίας σε περίπτωση διάλυσης*

Το υπόλοιπο του ενεργητικού, κατόπιν της σύμφωνης γνώμης της διοικητικής αρχής, δεν διανέμεται, αλλά περιέρχεται σε μη κερδοσκοπικό οργανισμό που επιδιώκει παραπλήσιο σκοπό.

### *Λογαριασμοί και Εποπτεία*

Μόνο τα κοινωφελή ιδρύματα, που έχουν οικονομική δραστηριότητα, η οποία υπερβαίνει ορισμένα ανώτατα όρια και όσα επιδοτούνται από τη δημόσια διοίκηση, έχουν νομική υποχρέωση να παράσχουν λογαριασμούς σε κανονική μορφή.

### **Ιρλανδία**

Στην Ιρλανδία δεν υπάρχει ειδική νομοθεσία για τα «ιδρύματα». Ένας φορέας ο οποίος έχει αναγνωρισθεί από την εφορία ότι έχει φιλανθρωπικό χαρακτήρα μπορεί να υποβάλλει αίτηση στους Charitable Donations and Bequests για να υπαχθεί στο νόμο περί φιλανθρωπικού έργου του 1973. Μόνο είκοσι πέντε (25) περίπου τέτοιοι φορείς υπήρχαν στη Ιρλανδία κατά το έτος σύνταξης της οικείας ανακοίνωσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

### **Ιταλία**

#### *1. Σύσταση*

Ιδρυτική πράξη (μονομερής δικαιοπραξία εν ζωή με τη μορφή επίσημου εγγράφου ή διαθήκη).

#### *2. Ορισμός*

Νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου με περιουσία που έχει ορισθεί για συγκεκριμένο σκοπό.

#### *3. Απαιτήσεις σχετικά με την ιθαγένεια : Καμία*

#### *4. Κτήση της νομικής προσωπικότητας*

Η νομική προσωπικότητα αποκτάται αμέσως μετά την έγκριση από το κράτος, με διάταγμα του προέδρου του συμβουλίου των υπουργών.

#### *5. Νομική ικανότητα*

Το νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου δεν μπορεί να αποκτά ακίνητα, ούτε να αποδέχεται δωρεές ή κληρονομίες, ούτε να λαμβάνει κληροδοτήματα χωρίς την έγκριση της αρμόδιας αρχής. Η έγκριση θεωρείται απαραίτητη προϋπόθεση ώστε να μπορεί η κτήση να παράγει τα αποτελέσματά της.

#### *6. Τύχη της περιουσίας σε περίπτωση διάλυσης*

Αν το καταστατικό δεν ορίζει διαφορετικά, η αρμόδια δημόσια αρχή διαθέτει την περιουσία σε άλλους οργανισμούς που έχουν παραπλήσιους σκοπούς.

### *Λογαριασμοί και Εποπτεία*

Η διοικητική αρχή έχει αρμοδιότητες ελέγχου των ιδρυμάτων που συνίστανται κυρίως στην αρμοδιότητα τροποποίησης των σκοπών του ιδρύματος αν έχουν εκπληρωθεί ή έχουν γίνει απραγματοποίητοι, στην αρμοδιότητα συντονισμού των ιδρυμάτων και στην αρμοδιότητα ένωσης πολλών ιδρυμάτων αν η περιουσία τους καταστεί ανεπαρκής.

### **Λουξεμβούργο**

#### *1. Σύσταση*

Ορισμός περιουσιακών στοιχείων με δημόσιο έγγραφο ή διαθήκη, μέσω έγκρισης με απόφαση του Μεγάλου Δουκάτου.

#### *2. Ορισμός*

Ο τομέας του ιδρύματος περιορίζεται από το νόμο, γιατί θεωρούνται ως ιδρύματα οι οργανισμοί οι οποίοι, κυρίως με τη βοήθεια εσόδων-κεφαλαίων που προορίζονται για τη δημιουργία τους ή συλλέγονται στη συνέχεια και αποκλείοντας την επίτευξη υλικού κέρδους, επιδιώκουν σκοπό φιλανθρωπικού, θρησκευτικού, επιστημονικού, καλλιτεχνικού, παιδαγωγικού, κοινωνικού, τουριστικού ή αθλητικού χαρακτήρα.

#### *3. Απαιτήσεις σχετικά με την ιθαγένεια: Καμία*

#### *4. Κτήση της νομικής προσωπικότητας*

Με την έγκριση του καταστατικού με απόφαση του Μεγάλου Δουκάτου.

### *5. Νομική ικανότητα*

Το ίδρυμα δεν μπορεί να έχει στην κατοχή του παρά μόνο τα ακίνητα που είναι απαραίτητα για την επίτευξη των σκοπών του. Δεν υπάρχει περιορισμός για τα κινητά. Οι δωρεές πρέπει πάντα να εγκρίνονται με διάταγμα του Μεγάλου Δουκάτου, εκτός αν πρόκειται για δωρεές κινητών αξιών που δεν υπερβαίνουν ένα συγκεκριμένο όριο.

### *6. Τύχη της περιουσίας σε περίπτωση διάλυσης*

Η διάθεση της περιουσίας προβλέπεται από το καταστατικό ή ο υπουργός δικαιοσύνης διαθέτει την περιουσία για άλλον, παραπλήσιο σκοπό.

### *Λογαριασμοί και Εποπτεία*

Κάθε έτος, μέσα σε δύο (2) μήνες από το κλείσιμο του οικονομικού έτους, οι λογαριασμοί και ο προϋπολογισμός πρέπει να κοινοποιηθούν στο υπουργείο Δικαιοσύνης. Τα έγγραφα αυτά δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Νόμος προβλέπει ότι ο υπουργός Δικαιοσύνης επαγρυπνά ώστε η περιουσία του ιδρύματος να διατεθεί στο σκοπό για τον οποίο δημιουργήθηκε το ίδρυμα.

## **Κάτω Χώρες**

### *1. Σύσταση*

Με δημόσιο έγγραφο που περιλαμβάνει το καταστατικό. Το καταστατικό αυτό πρέπει να κατατεθεί στο ειδικό μητρώο ιδρυμάτων του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου του τόπου της έδρας.

### *2. Ορισμός*

Νομικό πρόσωπο που ιδρύεται με νομική πράξη, δεν έχει μέλη και επιδιώκει το σκοπό που προβλέπεται στο καταστατικό χρησιμοποιώντας την περιουσία που έχει οριστεί για το σκοπό αυτό.

### *3. Απαιτήσεις σχετικά με την ιθαγένεια*

Η έδρα πρέπει να βρίσκεται στις Κάτω Χώρες, ενώ μπορεί να έχει γραφεία στο εξωτερικό.

### *4. Κτήση της νομικής προσωπικότητας : Με συμβολαιογραφική πράξη.*

### *5. Νομική ικανότητα : Τα ιδρύματα έχουν πλήρη νομική ικανότητα.*

### *6. Τύχη της περιουσίας σε περίπτωση διάλυσης*

Ανάλογα με τους όρους διάθεσης που προβλέπονται στο καταστατικό. Αν κανένας δεν μπορεί να διεκδικήσει την υπόλοιπη περιουσία, περιέρχεται στο δημόσιο που τη διαθέτει, στο μέτρο του δυνατού, σύμφωνα με το σκοπό του νομικού προσώπου.

### *Λογαριασμοί και Εποπτεία*

Σύμφωνα με νόμο, τα μέλη της διοίκησης του ιδρύματος υποχρεούνται να συντάσσουν ισολογισμό και λογαριασμό κερδών και ζημιών του νομικού προσώπου εντός έξι (6) μηνών μετά το κλείσιμο του οικονομικού έτους και να τους διατηρούν επί δέκα (10) έτη.

Η εισαγγελική αρχή μπορεί να ζητήσει πληροφορίες από τα μέλη της διοίκησης. Ελλείψει συνεργασίας, ο πρόεδρος του δικαστηρίου μπορεί να διατάξει τη κατάθεση των εγγράφων στην εισαγγελική αρχή. Το δικαστήριο μπορεί, κατόπιν αιτήσεως της αρχής αυτής ή κάθε ενδιαφερόμενου, να ανακαλέσει ή να απολύσει τα μέλη της διοίκησης και να διορίσει αναπληρωτές.

## **Αυστρία**

### *1. Σύσταση : Υπάρχει ελευθερία σύστασης*

### *2. Ορισμός*

Διακρίνονται δύο (2) μορφές ιδρυμάτων: α) ιδρύματα σύμφωνα με τον ομοσπονδιακό νόμο ή σύμφωνα με σχετικούς νόμους ομόσπονδων κρατιδίων, που διαθέτουν, σε μόνιμη βάση κονδύλια για την εκπλήρωση κοινωφελών ή φιλανθρωπικών σκοπών

και β) ιδιωτικά ιδρύματα, με νομική προσωπικότητα στα οποία έχουν διατεθεί κονδύλια από δωρητή με στόχο να χρησιμοποιούνται, να υπόκεινται σε διαχείριση και να αξιοποιούνται για την εκπλήρωση νομίμου σκοπού που έχει ορίσει ο ιδρυτής.

*3. Απαιτήσεις σχετικά με την ιθαγένεια :* Καμία

*4. Κτήση της νομικής προσωπικότητας*

α) Ιδρύματα σύμφωνα με τον ομοσπονδιακό νόμο: αποκτούν νομική προσωπικότητα με απόφαση των αρμοδίων αρχών που επιτρέπει τη συγκρότηση ιδρύματος.

β) Τα ιδιωτικά ιδρύματα διαθέτουν νομική προσωπικότητα που προσδίδεται με την εγγραφή στο μητρώο.

*5. Νομική ικανότητα*

Και οι δύο μορφές ιδρυμάτων διαθέτουν νομική προσωπικότητα, μπορούν δηλαδή να δικαιοπρακτούν, να ενάγουν και να ενάγονται.

*6. Τύχη της περιουσίας σε περίπτωση διάλυσης*

α) Ιδρύματα σύμφωνα με τον ομοσπονδιακό νόμο: με απόφαση των αρχών που είναι αρμόδιες για τα ιδρύματα

β) Ιδιωτικά ιδρύματα: η περιουσία περιέρχεται στον τελικό δικαιούχο που ορίζεται στη ιδρυτική πράξη ή σε περίπτωση ανάκλησης, στον ιδρυτή ή στη Δημοκρατία της Αυστρίας.

## **Πορτογαλία**

*1. Σύσταση*

Με δικαιοπραξία εν ζωή ή με διάταξη τελευταίας βούλησης. Η δικαιοπραξία εν ζωή απαιτείται να γίνει με συμβολαιογραφικό έγγραφο εκτός από την περίπτωση μυστικής διαθήκης. Η ιδρυτική πράξη πρέπει να αναφέρει το σκοπό του ιδρύματος και να ορίζει την περιουσία που έχει ταχθεί για το σκοπό αυτό. Το καταστατικό πρέπει πάντα να έχει τη μορφή δημοσίου εγγράφου.

*2. Ορισμός*

Δεν υπάρχει νομικός ορισμός. Σύμφωνα με τη θεωρία, ίδρυμα είναι η οργάνωση που προορίζεται για την επιδίωξη διαρκούς σκοπού για τον οποίο έχει ορισθεί κάποια περιουσία.

*3. Απαιτήσεις σχετικά με την ιθαγένεια*

Δεν υπάρχουν, αλλά η έδρα πρέπει να είναι στη Πορτογαλία.

*4. Κτήση της νομικής προσωπικότητας*

Τα ιδρύματα αποκτούν νομική προσωπικότητα με τη αναγνώριση που εμπίπτει στην αρμοδιότητα της διοικητικής αρχής.

*5. Νομική ικανότητα*

Τα ιδρύματα απολαύουν νομικής ικανότητας που υπόκειται στην αρχή της ειδικότητας. Σύμφωνα με την αρχή αυτή στα ιδρύματα αναγνωρίζονται όχι μόνο τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις που απαιτούνται, αλλά και τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις που ενδείκνυνται για την επίτευξη του σκοπού τους. Αποκλείονται μόνο τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις που είναι εγγενή του φυσικού προσώπου.

*6. Τύχη της περιουσίας σε περίπτωση διάλυσης*

Η περιουσία που προορίζεται για ορισμένο σκοπό πρέπει να διατεθεί σε άλλο νομικό πρόσωπο που έχει την ίδια υποχρέωση ή προορισμό.

## **Λογαριασμοί και Εποπτεία**

Το ίδρυμα βρίσκεται υπό τη νόμιμη εποπτεία της αρμόδιας αρχής για την αναγνώριση. Το ίδρυμα πρέπει να έχει συμβούλιο φορολογικού ελέγχου. Μπορεί να διαλυθεί από την αρχή που το αναγνώρισε αν ο σκοπός εκπληρώθηκε ή έγινε απραγματοποίητος, σε περίπτωση χρησιμοποίησης παρανόμων μέσων ή σε περίπτωση που θίγεται η δημόσια τάξη ή αν ο σκοπός που επιδιώκεται δεν αντιστοιχεί στο σκοπό που καθορίζει το καταστατικό.

## **Φιλανδία**

### *1. Σύσταση*

Σύμφωνα με το νόμο περί ιδρυμάτων, η σύσταση ενός ιδρύματος υπόκειται στην έγκριση του Εθνικού Συμβουλίου Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας και Εγγραφών.

### *2. Ορισμός*

Ίδρυμα είναι ένας φορέας που δημιουργείται με ιδρυτική πράξη η οποία καθορίζει το σκοπό του και την περιουσία του. Τη διαχείριση του φορέα ασκεί ένα ανεξάρτητο διοικητικό συμβούλιο το οποίο διορίζεται σύμφωνα με το καταστατικό του.

### *3. Απαιτήσεις σχετικά με την ιθαγένεια*

Τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου και τα πρόσωπα που είναι εξουσιοδοτημένα να υπογράφουν εξ ονόματος του ιδρύματος πρέπει να κατοικούν σε ένα κράτος –μέλος. Ωστόσο, τουλάχιστον ένα από τα εν λόγω πρόσωπα πρέπει να κατοικεί στη Φιλανδία, εκτός αν το υπουργείο Εμπορίου και Βιομηχανίας έχει χορηγήσει απαλλαγή.

### *4. Κτήση της νομικής προσωπικότητας*

Η νομική προσωπικότητα αποκτάται με την εγγραφή η οποία είναι υποχρεωτική για τα ιδρύματα.

### *5. Νομική ικανότητα*

Ένα εγγεγραμμένο ίδρυμα έχει πλήρη νομική ικανότητα ως νομικό πρόσωπο. Έτσι μπορεί να ασκεί τα δικαιώματά του και να αναλαμβάνει υποχρεώσεις καθώς και να παρίσταται στο δικαστήριο ως ενάγων και εναγόμενος.

### *6. Τύχη της περιουσίας μετά τη διάλυση*

Σε περίπτωση διάλυσης, μετά την πληρωμή των χρεών, η περιουσία του ιδρύματος, αν το καταστατικό δεν ορίζει διαφορετικά, περιέρχεται στο δημόσιο, το οποίο έχει την υποχρέωση να διαθέσει την περιουσία αυτή για την εκπλήρωση παρόμοιου σκοπού με αυτόν του ιδρύματος.

## *Λογαριασμοί και Εποπτεία*

Το ίδρυμα πρέπει να έχει τουλάχιστον δύο (2) ελεγκτές και δύο (2) βοηθούς ελεγκτές για τον έλεγχο των λογαριασμών του και της διαχείρισης.

Τα Υπουργεία Δικαιοσύνης επιβλέπει αν η διοίκηση του ιδρύματος τηρεί το νόμο και το καταστατικό του ιδρύματος.

## **Σουηδία**

### *1. Σύσταση*

Κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο μπορεί να συστήσει ίδρυμα

### *2. Ορισμός*

Περιουσία η οποία έχει οριστεί από τον ιδρυτή (με δωρεά ή διαθήκη) για τη μόνιμη επιδίωξη συγκεκριμένου σκοπού.

### *3. Απαιτήσεις σχετικά με την ιθαγένεια : Καμία*

### *4. Κτήση της νομικής προσωπικότητας*

Ένα ίδρυμα αποκτά νομική προσωπικότητα μόλις συσταθεί, δηλαδή μόλις οριστεί η περιουσία και τεθεί υπό ξεχωριστή διαχείριση.

### *5. Νομική ικανότητα: Δεν αναγράφεται*

### *6. Τύχη της περιουσίας σε περίπτωση διάλυσης*

Κατά κανόνα, ένα ίδρυμα δεν μπορεί να διαλυθεί εφόσον έχει περιουσία. Ωστόσο, σε ειδικές περιπτώσεις η περιουσία μπορεί να χρησιμοποιηθεί για παραπλήσιο σκοπό. Για τη διαδικασία απαιτείται ειδική έγκριση της αρμόδιας δημόσιας αρχής.

## *Λογαριασμοί και Εποπτεία*

Η εποπτεία των ιδρυμάτων ασκείται κατά κανόνα από τις τοπικές αρχές.

## **Ηνωμένο Βασίλειο**

Στο Ηνωμένο Βασίλειο δεν προκύπτει ιδιαίτερη νομοθεσία ούτε και διαφοροποίηση των ιδρυμάτων από τα υπόλοιπα σωματεία και τις ενώσεις.

### *1. Νομικό πλαίσιο*

Νομική αναγνώριση του συνεταιρίζεσθαι. Το δικαίωμα αυτό δεν υπάρχει γραπτώς αν και υπάρχει ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι. Επίσης υπάρχει η ελευθερία δημιουργίας trust, αν και σε ορισμένες περιπτώσεις τα trust μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα μπορεί να είναι άκυρα.

### *2. Ορισμός*

Δεν υπάρχει ενιαίος ορισμός γενικά αποδεκτός για τους κοινωφελείς οργανισμούς. Υπό την ευρεία του έννοια ένας κοινωφελής οργανισμός είναι μια εθελοντική ένωση δύο (2) τουλάχιστον ατόμων για την εκπλήρωση κοινού σκοπού άλλου από την παραγωγή κέρδους.

### *3. Ελάχιστος αριθμός ιδρυτών :* Πρακτικά δύο

### *4. Είδη σωματείων*

Unincorporated Association

Trust

Company Limited by Guarantee

Industrial and Provident Society

Incorporated by Royal Charter

Incorporated by Act of Parliament

### *5. Ιθαγένεια των μελών*

Δεν υπάρχουν ειδικοί όροι για τους κοινωφελείς οργανισμούς. Σε περίπτωση φιλανθρωπικής οργάνωσης στην Αγγλία και στην Ουαλία, η οργάνωση μπορεί να εγγραφεί μόνο εάν βρίσκεται υπό την δικαιοδοσία της επιτροπής φιλανθρωπικού έργου. Αυτό σημαίνει ότι για την εγγραφή ενός φιλανθρωπικού σωματείου (unincorporated charity) η πλειοψηφία των μελών του διοικητικού συμβουλίου πρέπει να είναι κάτοικοι Αγγλίας και Ουαλίας, ενώ στην περίπτωση μιας εταιρείας (company limited by guarantee, industrial and provident society), μόνο η έδρα πρέπει να βρίσκεται στην περιοχή δικαιοδοσίας.

### *6. Κτήση της νομικής προσωπικότητας*

Company limited by guarantee: αποκτάται με την εγγραφή στο μητρώο εταιρειών.

Industrial and provident society: αποκτάται με την εγγραφή στο Registrar of Friendly Societies.

Incorporated by Royal Charter: αποκτάται με βασιλική απόφαση.

Incorporated by Act of Parliament : αποκτάται με απόφαση του Κοινοβουλίου.

Unincorporated Association: δεν έχει νομική προσωπικότητα.

Το φιλανθρωπικό trust δεν έχει ξεχωριστή νομική προσωπικότητα. Αλλά είναι δυνατό να αποκτήσει μέσω πιστοποιητικού σύστασης εταιρείας που εκδίδεται από την επιτροπή φιλανθρωπικού έργου.

### *7. Νομική ικανότητα*

Δεν υπάρχουν περιορισμοί στο καταστατικό, ωστόσο, σε ορισμένους τομείς η νομική ικανότητα απορρέει από τους σκοπούς και τις εξουσίες που περιλαμβάνονται στη ιδρυτική πράξη.

### *8. Υποχρεωτικές αναφορές στο καταστατικό :* Καμία

### *9. Υποχρέωση εγγραφής*

Εγγραφή από την επιτροπή φιλανθρωπικού έργου για τις φιλανθρωπικές οργανώσεις στην Αγγλία και στην Ουαλία. Για τους άλλους κοινωφελείς οργανισμούς η εγγραφή εξαρτάται από τη νομική διάρθρωση. Οι industrial and provident societies πρέπει να εγγραφούν στο Registrar of Friendly Societies και οι Companies limited by guarantee πρέπει να εγγραφούν στον Registrar of Companies.

### *10. Οικονομική Δραστηριότητα*

Υπάρχει περιορισμός σχετικά με τις εμπορικές δραστηριότητες των φιλανθρωπικών οργανώσεων. Μπορούν να ασκούν ευκαιριακή εμπορική δραστηριότητα σε άμεση σχέση με το σκοπό τους και εφόσον δεν αποτελεί μονίμως τη μοναδική πηγή της χρηματοδότησής τους. Οι φιλανθρωπικές οργανώσεις που επιθυμούν να ασκούν πιο εκτεταμένη κερδοσκοπική δραστηριότητα πρέπει να δημιουργήσουν ξεχωριστή εμπορική εταιρεία η οποία θα εκχωρεί βάσει συμβολαίου τα κέρδη της στη μητρική φιλανθρωπική οργάνωση αφού έχει καταβάλλει το φόρο εισοδήματος εταιρειών.

### *11. Τύχη της περιουσίας σε περίπτωση διάλυσης*

Όσον αφορά τους κοινωφελείς οργανισμούς η περιουσία διατίθεται σύμφωνα με τις διατάξεις του καταστατικού. Στην περίπτωση φιλανθρωπικών οργανώσεων, σε άλλες περιέρχεται σε άλλες με παραπλήσιο σκοπό. Αν το καταστατικό δεν περιλαμβάνει σχετικές διατάξεις, η επιτροπή φιλανθρωπικού έργου αποφασίζει με ένταλμα.

## **Γ.10. Οι Εξελίξεις**

Η σημαντικότητα των κοινωφελών ιδρυμάτων στα πλαίσια των ευρωπαϊκών χωρών καταδεικνύεται και από τη σύσταση και λειτουργία, μιας διεθνούς ένωσης ιδρυμάτων με την επωνυμία «Ευρωπαϊκό Κέντρο Ιδρυμάτων»<sup>27</sup> (European Foundation Center) το οποίο προσφέρει τις υπηρεσίες του μέχρι σήμερα και έχει σαν στόχο τη υποστήριξη και προώθηση των συμφερόντων τους στην Ευρώπη.

Το Κέντρο αυτό ιδρύθηκε το 1989 από επτά (7) ιδρύματα της Ευρώπης, ενώ σήμερα αριθμεί πάνω από διακόσια (200) μέλη.

Μεταξύ των στόχων του είναι και η δημιουργία ενός νομικού πλαισίου ευνοϊκού για τη λειτουργία και απόδοση των κοινωφελών ιδρυμάτων σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο. Για το σκοπό αυτό έχει συστήσει και λειτουργεί νομική υπηρεσία (Lex and Tax Task Forces), η οποία παρακολουθεί και παρεμβαίνει στις εξελίξεις του ευρωπαϊκού δικαίου σχετικά με τα θέματα των φιλανθρωπικών ιδρυμάτων. Παράλληλα έχει ήδη εκπονήσει συγκριτική μελέτη των δικαίων περί ιδρυμάτων όλων των χωρών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Country profiles of the legal environment of foundations). Επιπρόσθετα έχει καταλήξει στη διαμόρφωση πρότασης ως προς τη δημιουργία ενός αυτοτελούς ευρωπαϊκού θεσμού για κοινωφελή ιδρύματα (Proposal for a Regulation on a European Statute for Foundations).

### *10.1. Ευρωπαϊκός Κώδικας Πρακτικής των Ιδρυμάτων*

Το Κέντρο εξέδωσε τον Κώδικα Πρακτικής των Ιδρυμάτων (European Code of Practice for Foundations) το 1996, στα πλαίσια μιας διαδικασίας που ξεκίνησε κατά τη διάρκεια της ετήσιας γενικής συνέλευσης των μελών του EFC (1994) και αναθεωρήθηκε το επόμενο έτος (1995), παρέχοντας μια βάση για έναν ανοικτό και διαρκή διάλογο μεταξύ των ιδρυμάτων με σκοπό την οικοδόμηση μιας δήλωσης αρχών και αμοιβαίων δεσμεύσεων. Τροποποίηση και συνέχεια αυτού αποτελούν οι Αρχές της Ορθής Πρακτικής (Principles of Good Practice).

### *10.2. Οι Αρχές της Ορθής Πρακτικής*

Οι Αρχές αυτές αποτελούν το αποτέλεσμα της τροποποίησης που προέκυψε μετά την αναθεώρηση του Ευρωπαϊκού Κώδικα Πρακτικής των Ιδρυμάτων (European Code of Practice for Foundations) η οποία πραγματοποιήθηκε το 2005/2006 από την ειδικά συσταθείσα για το σκοπό αυτό Επιτροπή (EFC Code of Practice Working Group) και έκτοτε οι αρχές της υπόκεινται σε συνεχή περαιτέρω εξέταση και τροποποίηση.

<sup>27</sup> EUROPEAN FOUNDATION CENTER, <http://efc.be>



Οι Αρχές Ορθής Πρακτικής του Ευρωπαϊκού Κέντρου Ιδρυμάτων (EFC) αντιπροσωπεύουν ένα κοινό όραμα για την ενίσχυση των ορθών πρακτικών και της διαφάνειας στην ευρωπαϊκή κοινότητα. Ως τέτοιες προορίζονται να εφαρμοστούν στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και στα πλαίσια της Ευρώπης ευρύτερα και αναφέρονται τόσο στην εθνική όσο και στη διεθνή διάσταση των εργασιών ενός ιδρύματος. Το EFC καλύπτει με τις δραστηριότητές του ένα ευρύ φάσμα οργανώσεων με ποικίλες δομές, μέγεθος, πολιτισμικές και πολιτικές διαφοροποιήσεις και διαδικασίες. Κάθε ίδρυμα ενθαρρύνεται να σέβεται το πνεύμα των αρχών αυτών και να τις χρησιμοποιεί ως κατευθυντήριες γραμμές σε περίπτωση αναμόρφωσης των τυπικών ή και άτυπων μορφών-τρόπων εργασίας τους.

Τα ιδρύματα δεσμεύονται για την ανάπτυξη και προώθηση αποτελεσματικών δράσεων σε συγκεκριμένες κοινωνικές, οικονομικές, εκπαιδευτικές και περιβαλλοντικές προκλήσεις, όπως επίσης και σε επιστημονικά θέματα, στην υγεία και τον πολιτισμό στη σημερινή κοινωνία. Μπορούν να εκπληρώνουν το ρόλο τους με την υποστήριξη τρίτων ή και με τη διεξαγωγή σχετικών προγραμμάτων στο εσωτερικό και εξωτερικό. Αναγνωρίζουν τη σημασία της δράσης για το κοινό όφελος και εξυπηρετούν τη κοινωνία στο σύνολό της με τον απαιτούμενο σεβασμό στους κανόνες της. Τονίζουν τη σημασία της πολυφωνίας και της επικουρικότητας τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Αποδέχονται επίσης την ανάγκη και την αξία της ανεξαρτησίας και αυτονομίας στο πλαίσιο των προσπαθειών τους για την οικοδόμηση μιας δίκαιης, βιώσιμης και πλουραλιστικής κοινωνίας των πολιτών, την αναγκαιότητα αποτελεσματικής χρήσης των πόρων και την άσκηση χρηστής διαχείρισης, με όρους διαφάνειας, λογοδοσίας και αυτορρύθμισης. Τέλος ενεργούν σύμφωνα με τις ευθύνες και τις υποχρεώσεις τους σε συνεργασία με άλλους σχετικούς φορείς, συμπεριλαμβανομένων των δημοσίων αρχών, των δικαιούχων και του κοινού.

## ΟΙ ΑΡΧΕΣ

- Αρχή 1<sup>η</sup> Συμμόρφωση

Τα ιδρύματα συμμορφώνονται με τη νομοθεσία του κράτους στο οποίο είναι η έδρα τους και ενεργούν σύμφωνα με τους κανονισμούς. Συμμορφώνονται με τις διεθνείς και ευρωπαϊκές συμβάσεις που έχει συμβληθεί το κράτος όπου εδρεύουν.

- Αρχή 2<sup>η</sup> Διακυβέρνηση

Τα ιδρύματα έχουν ένα διακεκριμένο όργανο λήψης αποφάσεων των οποίων τα μέλη θα πρέπει να ορίζονται σύμφωνα με τις θεσμοθετημένες αρχές και διαδικασίες και να ενεργούν βάσει υψηλών ηθικών προτύπων.

- Αρχή 3<sup>η</sup> Πολιτικές ενημέρωσης και διαχείρισης στήριξης προγραμμάτων

Τα ιδρύματα καθορίζουν με σαφήνεια την αποστολή, τους στόχους, τους σκοπούς και τα προγράμματα που διαχειρίζονται όπως και τους τρόπους επανεξέτασης των σχετικών διαδικασιών σε τακτική βάση.

- Αρχή 4<sup>η</sup> Πολιτικές διαχείρισης και χρηματοδότησης

Τα ιδρύματα προωθούν: την αποτελεσματική οργάνωση της λειτουργίας τους, εξασφαλίζοντας ταυτόχρονα συνετή και βιώσιμη διαχείριση, επενδυτικές στρατηγικές και διαδικασίες καθώς και τη καλή χρήση των πόρων για το δημόσιο συμφέρον. Τα ιδρύματα διασφαλίζουν την ορθή τήρηση των λογιστικών βιβλίων σύμφωνα με τους καθιερωμένους κανόνες που ισχύουν στη χώρα της έδρας τους. Οι κανόνες αυτοί μπορούν να συμπληρώνονται με επί πλέον μέτρα σε εθελοντική βάση.

- Αρχή 5<sup>η</sup> Γνωστοποίηση και επικοινωνία

Τα ιδρύματα ενεργούν με διαφανή τρόπο και συμμορφώνονται με τους κανονισμούς διαφάνειας που ισχύουν στις χώρες που λειτουργούν. Τους εν λόγω κανονισμούς έχουν τη δυνατότητα να συμπληρώνουν με επί πλέον δράσεις σε εθελοντική βάση.

- Αρχή 6<sup>η</sup> Παρακολούθηση και αξιολόγηση

Τα ιδρύματα οργανώνουν τη παρακολούθηση και τακτική αξιολόγηση της δράσης και των προγραμμάτων τους.

- Αρχή 7<sup>η</sup> Συνεργασία

Τα ιδρύματα διαχέουν τη τεχνογνωσία και την εμπειρία σε άλλες αδελφές οργανώσεις για τη προώθηση βέλτιστων πρακτικών και συνεργάζονται με αυτές, όταν κρίνεται σκόπιμο προκειμένου να μεγιστοποιήσουν τη παρουσία τους στους αντίστοιχους τομείς δραστηριότητας.

Η αποδοχή των παραπάνω επτά (7) αρχών αποτελεί προϋπόθεση για την εγγραφή κάθε νέου ιδρύματος στο European Foundation Center (EFC).

### 10.3. Περαιτέρω Δράσεις

Το 1993 η πρόταση της Commission για την αναμόρφωση του ευρωπαϊκού εταιρικού δικαίου (Council Regulation of the Statute for a European Association) περιέλαβε στο Προοίμιο της ρύθμισης για τις Ευρωπαϊκές Εταιρείες μνεία για τα κοινωφελή ιδρύματα. Το EFC, όμως με επίσημη ανακοίνωσή του επεσήμανε ότι ο θεσμός της Ευρωπαϊκής Εταιρείας εν γένει δεν συμφωνεί με τη νομική μορφή του ιδρύματος, ούτε παρέχει τη δυνατότητα λειτουργίας του στο νομικό αυτό πλαίσιο.

Η Επιτροπή Ειδικών για το Δίκαιο των Εταιρειών της Commission (European Commission High Level Group of Company Law Experts) που συστήθηκε στη συνέχεια για την αναμόρφωση του ευρωπαϊκού εταιρικού δικαίου, κατέληξε το Νοέμβριο του 2002 στο συμπέρασμα, ότι παράλληλα με το θεσμό της Ευρωπαϊκής Ανώνυμης Εταιρίας θα πρέπει μακροπρόθεσμα να υπάρξουν και άλλες νομικές μορφές, οι οποίες θα διευκολύνουν υπερεθνικές δραστηριότητες. Η ίδια Επιτροπή στο Πρόγραμμα Δράσης για το Ευρωπαϊκό Εταιρικό Δίκαιο στις 21. 5. 2003 (Action Plan for Company Law and corporate governance) συμφώνησε με την ιδέα του Ευρωπαϊκού Ιδρύματος και πρότεινε τη σύσταση επιτροπής, η οποία καλείται να μελετήσει σε βάθος τη δυνατότητα δημιουργίας (feasibility study) ενός νέου νομικού θεσμού. Αυτή η επιτροπή βρίσκεται στη φάση της ολοκλήρωσης του έργου της.

Το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα (European Foundation) είναι μια προτεινόμενη νέα νομική μορφή ιδρύματος σε ευρωπαϊκό επίπεδο, το οποίο θα δίνει την δυνατότητα στους ιδρυτές του να αναλαμβάνουν διασυνοριακή δραστηριότητα και να μην υπόκεινται σε πολλαπλή φορολόγηση από τις χώρες στις οποίες δρουν. Το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα μπορεί να συνυπάρχει με το ίδρυμα των εθνικών ευρωπαϊκών νομοθεσιών. Παράλληλα μια επιστημονική επιτροπή, αποτελούμενη από 25 ειδικούς στο δίκαιο των ιδρυμάτων και στο φορολογικό δίκαιο, εκπόνησε μία ολοκληρωμένη μελέτη με αναλυτική σύγκριση των ευρωπαϊκών νομοθεσιών και πρόταση νομοθετικού κειμένου - για το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα, η οποία έχει τον τίτλο: «The European Foundation A New Legal Approach», από τους Klaus J. Hopt/W. Reiner Walz/Thomas v. Hippel/Volken Then (eds.) Verlag Bertelsmann Stiftung (2006).

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄

### ΤΑ ΚΟΙΝΩΦΕΛΗ ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ενδιαφέροντα στοιχεία για την εξέλιξη των ιδρυμάτων στην Ευρώπη προκύπτουν από την έρευνα που πραγματοποιήθηκε υπό την αιγίδα του καθηγητού Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Δημόσιας Πολιτικής Helmut K. Anheier, με τίτλο «Foundations in Europe» το 2001<sup>28</sup>. Ειδικότερα μάλιστα για την Ελλάδα, στα πλαίσια της παραπάνω έρευνας, στοιχεία έχουν συγκεντρωθεί από την συνεργάτιδά του Σοφία Τσακρακλίδη<sup>29</sup> και τον Χαράλαμπο Οικονόμου.

#### Δ.1. Εισαγωγή

Τα μεγάλα ιστορικά γεγονότα που επηρέασαν την Ελλάδα είχαν ανάλογες επιπτώσεις και στα ιδρύματα της. Τα περισσότερα από αυτά έχουν ιδρυθεί από σημαντικούς επιχειρηματίες και διανοούμενους. Όμως ο πληθυσμός τους υστερεί σε σύγκριση με τους αντίστοιχους τομείς ιδρυμάτων των χωρών της Δυτικής και της Κεντρικής Ευρώπης. Η επικράτηση του κράτους επί της πολιτισμένης κοινωνίας, συμπεριλαμβανομένων των εκκλησιαστικών ιδρυμάτων στο δημόσιο τομέα και των αργών ρυθμών της Ελληνικής εκβιομηχάνισης, απέτρεψε την αύξηση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας.

Τα Ελληνικά ιδρύματα βρίσκονται σε στενή σχέση με το κράτος, εξυπηρετώντας συμπληρωματικά: σκοπούς αναδιανομής, ανάδειξης-συντήρησης του πολιτισμού και προώθησης του πλουραλισμού, παρέχοντας υπηρεσίες πρόνοιας και αναλαμβάνοντας την διαχείριση μικρών επιχορηγήσεων, ενώ ταυτόχρονα, αντισταθμίζουν την κρατική ανεπάρκεια<sup>30</sup>.

Οι περισσότεροι από τους αντιπροσώπους των ιδρυμάτων που έδωσαν συνέντευξη για αυτήν την μελέτη υποστήριξαν είτε ένα φιλελεύθερο δημοκρατικό είτε ένα κοινωνικό δημοκρατικό όραμα των σχέσεων κράτους-κοινωνίας<sup>31</sup>. Εντούτοις, οι δύο ρόλοι των ελληνικών ιδρυμάτων ως φορείς παροχής υπηρεσιών και ως αστικοί κοινωνικοί συνήγοροι, αν και φαίνονται να είναι αντιφατικοί, στην πραγματικότητα δεν είναι. Είτε πρόκειται για την παροχή κονδυλίων και υπηρεσιών στους μη προνομιούχους είτε για την παροχή βήματος, οι συνεισφορές τους είναι σημαντικές και συμπληρωματικές σε αυτές του κράτους.

#### 1.2. Νομικά ζητήματα

Στην Ελλάδα ένα «ίδρυμα» μπορεί να είναι ένα νομικό πρόσωπο που διοικείται σύμφωνα με τις διατάξεις του Α.Κ. (άρθρα 108-121), είτε να είναι μια οργάνωση που λειτουργεί με ένα άλλο σύνολο κανόνων δικαίου. Για τους σκοπούς της μελέτης αυτής τα ιδρύματα έχουν οριστεί ως «περιουσίες» υποστηριζόμενες από οργανώσεις που δεν βασίζονται σε μέλη και οι οποίες είναι ιδιωτικές μη-κυβερνητικές, μη – κερδοσκοπικές εταιρείες - φορείς που εξυπηρετούν έναν δημόσιο σκοπό.

Τα τρία κρισιμότερα στοιχεία του νομικού ορισμού των ιδιωτικών μη κερδοσκοπικών ιδρυμάτων είναι ο σκοπός τους, η ύπαρξη χρηματοδότησης και η οργάνωσή τους.

#### 1.3. Εμπειρικό προφίλ

Με την πάροδο του χρόνου υπήρξαν σημαντικές διαφοροποιήσεις στους τομείς των δραστηριοτήτων των ιδρυμάτων στην Ελλάδα. Μέχρι τη δεκαετία του 1950 και τη δεκαετία του 1960 τα περισσότερα νέα ιδρύματα επικεντρώνονταν σε ζητήματα κοινωνικής πρόνοιας. Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1970, οι

<sup>28</sup> Anheier K. Helmut, Foundations in Europe, Schluter, Then and Walkenhorst, The Directory of Social Change, 2001.

<sup>29</sup> Tsakraklides S., Foundations in Greece, pp.145-155, in Foundations in Europe, ό.π.

<sup>30</sup> Τσουκαλάς Κ., Κράτος, Κοινωνία, Εργασία στην Μεταπολεμική Ελλάδα, Θεμέλιο, 1986

<sup>31</sup> Παράρτημα Γ΄ Συμμετέχοντα στην έρευνα ιδρύματα

υπηρεσίες προς τους ηλικιωμένους, τους τυφλούς και τους διανοητικά ανάπηρους παρέχονταν από ιδιωτικές μη κερδοσκοπικές οργανώσεις, συνήθως ιδρύματα με κάποια κρατική βοήθεια<sup>32</sup>. Στη συνέχεια, κατά τις επόμενες δεκαετίες 1980-1990 δόθηκε ιδιαίτερη βαρύτητα σε θέματα εκπαίδευσης, χωρίς όμως να υπολείπεται δραματικά η κοινωνική πρόνοια. Τέλος τη δεκαετία του 1990 εμφανίζεται ιδιαίτερη ποσοστιαία αύξηση στο τομέα της τέχνης.

Στη συνέχεια παρατίθεται Πίνακας 8 κοινοφελών ιδρυμάτων που ιδρύθηκαν μετά το 1950 αναφορικά με τον τομέα που δραστηριοποιούνται.

<b>Ιδρύματα που συστήθηκαν μετά το 1950, κατά περιοχή δραστηριότητας</b>				
<b>Βασική Δραστηριότητα</b>	<b>1950-1960</b>	<b>1961-1970</b>	<b>1971-1980</b>	<b>1981-1990</b>
	<b>%*</b>	<b>%</b>	<b>%</b>	<b>%</b>
Κοινωνική Πρόνοια	49.2	51.4	33.1	29.6
Υγεία	15.9	4.6	1.9	3.1
Εκπαίδευση	21.7	24.2	43.7	48.4
Επιστήμη	5.7	7.4	.6	3.1
Θρησκεία	4.3	7.4	9.2	3.1
Τέχνη	1.4	0.9	1.9	7.8
Πολιτιστικά Στοιχεία			1.3	
Περιβάλλον	1.4	0.9		
Υποστήριξη ιδρυμάτων		2.8	3.3	3.9
Δημόσια Έργα			4.6	
<b>Συνολικός Αριθμός</b>	<b>69 [100%]</b>	<b>107[100%]</b>	<b>151 [100%]</b>	<b>128 [100%]</b>

Πηγή: Στοιχεία συγκεντρωμένα από την Πελένη-Παπαγεωργίου, σελ. 60-65.  
 \*Ποσόστωση επί του συνόλου των ιδρυμάτων που συστήθηκαν κατά τη δεδομένη δεκαετία. Τα ποσοστά δεν αθροίζονται στο 100% λόγω στρογγυλοποίησης στον πρώτο δεκαδικό αριθμό.

Πίνακας 8: Τομείς δραστηριοποίησης κοινοφελών ιδρυμάτων συστημένων μετά το 1950

Όμως, η επέκταση της κοινωνικής πρόνοιας του Ελληνικού κράτους έχει περιορίσει τελικά την αναγκαιότητα ιδιωτικής παροχής κοινωνικής πρόνοιας, ενώ η παγκοσμιοποίηση και οι πιέσεις από την είσοδο στην Ευρωπαϊκή Ένωση έχουν αυξήσει τις απαιτήσεις για εξειδικευμένη εκπαίδευση και έρευνα την οποία δεν μπορούν να πραγματοποιήσουν τα δημόσια σχολεία και τα πανεπιστήμια, μόνο. Επιπλέον, παρατηρούνται όλο και περισσότερα ιδρύματα στους τομείς της τέχνης, της επιστήμης και του περιβάλλοντος, σε συμφωνία με την παγκόσμια τάση.

## **Δ.2. Ρόλοι των Ιδρυμάτων στην Ελλάδα**

### *2.1. Συνειδητοποίηση*

Γενικά, τα Ελληνικά κοινοφελή ιδρύματα είχαν επίγνωση των συγκεκριμένων ρόλων τους έναντι άλλων τύπων ιδρυμάτων ή του Κράτους αλλά όχι τόσο πολύ για τους ευρύτερους κοινωνικούς ρόλους τους. Σχεδόν οι μισοί από τους εκπροσώπους των ιδρυμάτων που ρωτήθηκαν σχετικά, θα μπορούσαν εύκολα να προσδιορίσουν τη σφαίρα εργασίας του ιδρύματός τους (π.χ. εκπαίδευση) μέσα στον ευρύτερο τομέα της κοινωνίας των πολιτών ή του τρίτου τομέα. Οι περισσότεροι εκπρόσωποι των ιδρυμάτων θεωρούσαν πώς αυτά συμπληρώνουν το ρόλο του κράτους με την κάλυψη των μη ικανοποιηθεισών αναγκών ή τη φροντίδα για τις κοινωνικές ομάδες που παραμελούνται από το κράτος, διαχωρίζοντας σαφώς τον ρόλο τους από εκείνον του κράτους. Εντούτοις, δεν υιοθετούν όρους όπως η καινοτομία και η συμπληρωματικότητα για να περιγράψουν τους ρόλους τους και δεν διακρίνουν με ευκολία και σαφήνεια μεταξύ των διαφορετικών τύπων συμπληρωματικών υπηρεσιών που μπορούν να παρέχουν (τα ιδρύματα) προς το κράτος. Συγκεκριμένα, η

<sup>32</sup> ΚΕΠΕ, όπ.π.

ανακατανομή δεν αναφέρθηκε αλλά οι ερωτηθέντες γνώρισαν καλά ότι οι υπηρεσίες παρέχονται από αυτούς που «έχουν» σε αυτούς που «δεν έχουν» και έτσι έχει χαρακτηριστεί η συνειδητοποίηση του ρόλου της ανακατανομής ως υψηλή. Η συνειδητοποίηση της κοινωνικής αλλαγής, ως ρόλος του ιδρύματος, ήταν μέση, ενώ η διατήρηση των παραδόσεων και του πολιτισμού αναφέρθηκε ως επείγουσα ανάγκη.

Τέλος, ο πλουραλισμός ταξινομείται σε ιδιαίτερη θέση μεταξύ των ρόλων του ιδρύματος επειδή πολλοί ερωτηθέντες έχουν συνειδητοποιήσει την ιδέα μιας δραστηριοποιημένης κοινωνίας πολιτών.

## 2.2. *Οράματα, Πρακτική και Δυνατότητες Υλοποίησης*

Ο βαθμός στον οποίο οι ρόλοι απεικονίζονται στα οράματα των εκπροσώπων των ιδρυμάτων και των φορέων χάραξης πολιτικής δεν ήταν εύκολο, κατά την άποψη της ερευνήτριας, να αξιολογηθεί. Εντούτοις, οι εκπρόσωποι των ιδρυμάτων συμφώνησαν με τα βασικά φιλελεύθερα και κοινωνικά δημοκρατικά οράματα.

Οι Έλληνες διοικητές-εκπρόσωποι βλέπουν τα ιδρύματα, την περίοδο της έρευνας, ως συμπληρωματικά προς στο κράτος από την άποψη της παροχής υπηρεσιών ή της εκπλήρωσης ορισμένων λειτουργιών, αλλά όχι από την άποψη της επίτευξης της αναδιανομής, της προώθησης του πλουραλισμού, ή της καινοτομίας. Η απόκλιση μεταξύ της αντίληψης για τους ρόλους των ιδρυμάτων στη σύγχρονη κοινωνία και της πραγματοποίησης αυτών των ρόλων στο πλαίσιο των ιδρυμάτων του Ελληνικού τομέα είναι ενδεικτική της δυσκολίας στην πραγματοποίηση των στόχων ενός κοινωφελούς μη κερδοσκοπικού οργανισμού.

Επίσης επισήμαναν με προθυμία τα πολυάριθμα ζητήματα ή τα προβλήματα που αποτρέπουν τα ιδρύματα στη εκπλήρωση των ιδανικών στόχων τους, αποδίδοντας αυτήν την αποτυχία στο κράτος, στα ίδια τα ιδρύματα και στην ευρύτερη κοινωνία.

Γενικά τα ιδρύματα φαίνεται να θέλουν περισσότερα από το κράτος αν και γνωρίζουν τις δικές τους δυσκολίες και προβλήματα. Από τη στιγμή όμως που χάνουν μέρος της ανεξαρτησίας τους και υιοθετούν έναν συμπληρωματικό ρόλο προς στο κράτος, τοποθετούν τη μοίρα τους, τουλάχιστον μερικώς, στα χέρια του κράτους.

## 2.3. *Οράματα και προκλήσεις των ιδρυμάτων*

Οι περισσότεροι από τους εκπροσώπους που έδωσαν συνέντευξη<sup>33</sup> συμφωνούν ότι η ιδανική κοινωνία είναι μια αλληλοεπικάλυψη μεταξύ των εκβάσεων ενός ευδιάκριτα φιλελεύθερου συστήματος αξιών και της αφοσίωσης στους κοινωνικούς δημοκρατικούς στόχους. Όμως φαίνεται να υπάρχει μια διαφωνία στο ορισμό του κατάλληλου ή ιδανικού επιπέδου κρατικής παρέμβασης στην κοινωνία πολιτών.

Συμφωνούν επίσης ότι τα ιδρύματα είναι ένα σύγχρονο όργανο μεταρρύθμισης του δημόσιου τομέα και ένα ορόσημο προς τη νέα δημόσια διοίκηση. Αυτό ενθαρρύνει μια συνεργασία κράτους-ιδρύματος που οδηγείται και που αντιμετωπίζεται από το κράτος και αναγνωρίζει την ανάγκη για το κράτος να βρει μη κυβερνητικούς συμμάχους. Εντούτοις, οι ερωτηθέντες ήταν μοιρασμένοι ως προς το εάν η εμμονή των ιδρυμάτων σε ορισμένα πρότυπα ή τα οράματα ήταν μόνο ιδεολογική αντί για «πραγματική». Συμπεραίνεται ότι οι ερωτηθέντες αισθάνθηκαν μια ανάγκη να εγκαταλείψουν τις προηγούμενες κοινωνικές δημοκρατικές πολιτικές και να εισαγάγουν μια νέα εποχή μικρότερης κρατικής επέμβασης.

Αυτό το ιδεολογικό μείγμα των φιλελεύθερων και κοινωνικών δημοκρατικών απόψεων, σε κάθε περίπτωση, απεικονίζει τις σαφώς τρέχουσες πολιτικές και κοινωνικές εντάσεις που επικράτησαν στην Ελλάδα τόσο όσο και σε πολλές άλλες δυτικές δημοκρατίες την εποχή της έρευνας. Κατά συνέπεια ενώ επικρατούσαν τα σοσιαλιστικά ιδανικά, οι φιλελεύθερες πολιτικές –ειδικά στην οικονομία – φαίνονταν ρεαλιστικότερες στους τότε διοικητές των ιδρυμάτων.

<sup>33</sup> Παράρτημα Γ', όπ.π.

Στην αναφερόμενη μελέτη δεν διαφαίνεται η ύπαρξη ομοφωνίας σχετικά με τη μελλοντική ανάπτυξη του ελληνικού τομέα των ιδρυμάτων. Παρόλα αυτά οι ερωτηθέντες επισήμαναν διάφορες προκλήσεις που θα πρέπει να εξετάσουν τα ιδρύματα στα επόμενα έτη ανεξάρτητα από τη γενική τάση ανάπτυξης στον τομέα, συμπεριλαμβανομένου του επαγγελματισμού, της δημιουργίας σχέσεων με την επιχειρηματική κοινότητα, την δημόσια αναγνώριση, την αυξημένη συνεργασία με το κράτος και η βελτίωση των σχέσεων με την Ευρώπη.

Αν και τα ιδρύματα ανήκουν σαφώς στον αποκαλούμενο τρίτο τομέα, υπόκεινται στις ίδιες οικονομικές πιέσεις με τα αντίστοιχα κερδοσκοπικά ιδρύματα. Το κράτος μπορεί να προστατεύσει τα μη-κερδοσκοπικά ιδρύματα από τέτοιες πιέσεις τουλάχιστον μερικώς και έτσι έχει γίνει στην Ελλάδα κατά το παρελθόν. Το μεγαλύτερο δίλημμα για πολλά ελληνικά ιδρύματα προκύπτει εξαιτίας της ανάγκης να γίνουν πιο ανεξάρτητα και ανταγωνιστικά, κατορθώνοντας να διατηρήσουν όσο το δυνατόν περισσότερη κρατική προστασία.

#### 2.4. Συμπέρασμα

Παρά τον σχετικά μικρό αριθμό και την περιορισμένη κλίμακα των ελληνικών ιδρυμάτων που έλαβαν μέρος στη συγκεκριμένη έρευνα, υπήρξαν ενδείξεις ότι ο τομέας αυτός θα διαδραματίσει έναν όλο και περισσότερο σημαντικό ρόλο στην οικονομία. Τα τελευταία χρόνια τα ελληνικά ιδρύματα έχουν ασχοληθεί με πιο εξειδικευμένους τομείς κοινωνικής παροχής που απαιτούν καινοτόμες στρατηγικές και προηγμένη τεχνολογική τεχνογνωσία. Μερικά έδειξαν ενδιαφέρον για τα ανθρώπινα δικαιώματα, το περιβάλλον, την ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών, τις τεχνολογίες πληροφοριών ακόμη και τη φιλανθρωπική δράση έξω από τα ελληνικά σύνορα.

Τα στοιχεία που παρουσιάζονται σε αυτήν την μελέτη υποστηρίζουν έντονα τη θεωρία ότι τα ιδρύματα στην Ελλάδα είναι και θέλουν να είναι συμπληρωματικά προς το κράτος. Δεν επιθυμούν να εξουσιάσουν οποιοδήποτε τομέα δράσης αλλά να παρέχουν την πολύ αναγκαία οικονομική, οργανωτική, επιστημονική και άλλη ενίσχυση. Σε μερικές περιπτώσεις θέλουν να οδηγούν αλλά μόνο μέσα από το καλό παράδειγμα. Συνειδητοποιούν ότι είναι σε θέση να διευκολύνουν την καινοτομία αλλά το αν αυτό είναι δυνατόν ή όχι είναι τυχαίο και δεν αποτελεί τον μόνο σκοπό της ύπαρξής τους. Από την άποψη των ειδικών τομέων δράσης, τα ιδρύματα φάνηκαν πρώτιστα να ενδιαφέρονται για την αναδιανομή πόρων και τη διατήρηση των παραδόσεων και του πολιτισμού. Αυτό συμφωνεί με αυτά που τα ιδρύματα κάνουν πραγματικά στην Ελλάδα: παροχή πρόνοιας και διάφορες πολιτιστικές και εκπαιδευτικές δράσεις.

Στα Ελληνικά ιδρύματα μπορεί έτσι να δοθεί η ευκαιρία να διαδραματίσουν έναν σημαντικό ρόλο στην οικονομία σε μία εποχή που η γενική απογοήτευση προς το κράτος δίνει βήμα υπέρ της ιδιωτικής πρωτοβουλίας. Θέλουν να συμπληρώσουν το κράτος και να οδηγηθούν από το κράτος. Αυτό δεν σημαίνει ότι απολαμβάνουν την επέμβαση στις υποθέσεις τους. Επιδιώκουν την υποστήριξη αλλά μόνο όταν έρχεται μαζί με την ελευθερία και την ευκαιρία. Αυτό που επιζητάται είναι μια σημαντική και ευεργετική *συνεργασία* αμφότερων των συμβαλλόμενων μερών.

### Δ.3. Μεθοδολογία Συλλογής Στοιχείων

Κατά τη έρευνα αυτή δεν χρησιμοποιήθηκαν οι τεχνικές της τυχαίας δειγματοληψίας αλλά μια επιλογή ιδρυμάτων κατά την κρίση της ερευνήτριας, μιας και κατά την άποψή της υπήρξαν λίγες διαθέσιμες πληροφορίες και ακόμα λιγότερα δεδομένα<sup>34</sup>. Στο σχετικό Παράρτημα Β' αναλύονται διεξοδικά ο τρόπος συλλογής στοιχείων, οι σχετικές συνεντεύξεις και οι προϋποθέσεις που τέθηκαν από την ερευνήτρια κατά την πορεία της έρευνας.

<sup>34</sup> Παράρτημα Β' Δειγματοληψία και Συλλογή Δεδομένων

## ΜΕΡΟΣ Β΄

### ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

#### ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ

##### Α.1. Εισαγωγή

Κατά τον Henry Fayol (1841-1925), έναν από τους πρωτεργάτες και ταυτόχρονα μία από τις κυριότερες μορφές στο χώρο του μάνατζμεντ, πέντε (5) είναι οι βασικές διευθυντικές λειτουργίες που χρησιμοποιούνται για την διοίκηση ενός οργανισμού : Προγραμματισμός, Οργάνωση, Διεύθυνση, Έλεγχος και Στελέχωση.

*Προγραμματισμός* είναι ο καθορισμός των στόχων που πρέπει να επιτευχθούν και η χρήση προγραμμάτων, διαδικασιών και στρατηγικών για την επίτευξή τους<sup>35</sup>.

Κατ' αυτόν τον τρόπο, ο προγραμματισμός αποτελεί ένα σύστημα αποφάσεων οι οποίες προηγούνται και προσδιορίζουν τη δράση του ατόμου, της ομάδας ή της οργάνωσης<sup>36</sup> και ασχολείται με τη μελλοντική αποτελεσματικότητα των αποφάσεων που θα ληφθούν σήμερα<sup>37</sup>,

Υπάρχουν δύο (2) βασικοί τύποι προγραμματισμού:

ο λειτουργικός και

ο στρατηγικός.

*Ο λειτουργικός προγραμματισμός* αναφέρεται σε μικρότερη χρονική διάρκεια και προσδιορίζει τον τρόπο λειτουργίας καθιστώντας φανερό πως όσο μικρότερη χρονική περίοδο καλύπτει τόσο πιο λεπτομερειακός και συγκεκριμένος είναι<sup>38</sup>.

*Ο στρατηγικός προγραμματισμός* αναφέρεται σε χρονική διάρκεια πέντε (5) ή και περισσότερων ετών<sup>39</sup>, το κυριότερο αποτέλεσμά του, μετά από την συγκέντρωση των απαραίτητων πληροφοριών είναι ο ορισμός των στρατηγικών στόχων, που πρέπει να είναι συγκεκριμένοι και ρεαλιστικοί<sup>40</sup>.

Κατά τον Henry Mintzberg η έννοια της στρατηγικής είναι αρκετά πολύπλοκη. Το πολυσύνθετο περιεχόμενό της είναι σκόπιμο να αποδοθεί με περισσότερες από μια διαστάσεις. Η στρατηγική λοιπόν, μπορεί να ιδωθεί κάτω από το πρίσμα των εξής διαστάσεων: ως σχέδιο (Plan), ως τέχνασμα ( Ploy), ως υπόδειγμα (Pattern), ως τοποθέτηση (Position), και ως προοπτική ( Perspective).

*Η στρατηγική ως σχέδιο.*

Με βάση το μοντέλο του ορθολογικού προγραμματισμού, η στρατηγική εκλαμβάνεται ως ένα προμελετημένο σχέδιο που προετοιμάζεται συνειδητά και με ιδιαίτερη προσοχή. Το σχέδιο αυτό καταρτίζεται με σκοπό τον έλεγχο της πραγματοποίησης συγκεκριμένων στόχων που η επιχείρηση έχει θέσει. Ως σχέδιο, αποσκοπεί στην πρόληψη μελλοντικών γεγονότων και τον επηρεασμό τους προς επιθυμητή κατεύθυνση.

*Η στρατηγική ως τέχνασμα.*

Η επιχείρηση δηλαδή, επιδίδεται στο σχεδιασμό ενεργειών που θα της δώσουν το προβάδισμα. Η στρατηγική και σε αυτή την περίπτωση, είναι ένα σχέδιο, το περιεχόμενο του οποίου είναι πιο εξειδικευμένο και σταθερά προσανατολισμένο προς την αντιμετώπιση των ανταγωνιστών.

<sup>35</sup> Paul James, Μάνατζμεντ Ολικής Ποιότητας, Κλειδάριθμος, 1998, σελ. 48.

<sup>36</sup> Μπουραντάς Δημήτρης, Μαντζμέντ, Γ. Μπένου, 2002, σελ. 51.

<sup>37</sup> Κωστούλας Γιώργος, Μάνατζμεντ 2, Planning.Από το Επείγον στο Σημαντικό, Ελληνική Ευρωεκδοτική, σελ. 24-26.

<sup>38</sup> Κώστας Τζωρτζάκης-Αλεξία Τζωρτζάκη, Οργάνωση και Διοίκηση, Rosili, 2002,σελ. 119.

<sup>39</sup> Κώστας Τζωρτζάκης-Αλεξία Τζωρτζάκη, όπ.π. ,σελ. 118,119.

<sup>40</sup> Patric J. Montana και Bruce H. Charpov, Μάνατζμεντ, Κλειδάριθμος, 2002, σελ. 148.

*Η στρατηγική ως υπόδειγμα.*

Η διάσταση της στρατηγικής ως υποδείγματος δίνει έμφαση στην πρακτική διάσταση της έννοιας και την εξετάζει από την πλευρά των πραγματοποιηθέντων αποτελεσμάτων. Ανεξάρτητα, από την προϋπαρξη ή όχι σχεδίων και προθέσεων, η στρατηγική εντοπίζεται στις ενέργειες εκείνες που εμφανίζουν συνέπεια στη συμπεριφορά της επιχείρησης και συνιστούν κατ' αυτόν τον τρόπο ένα είδος υποδείγματος.

*Η στρατηγική ως τοποθέτηση*

Ο Mintzberg αντιδιαστέλλει την έννοια της «στρατηγικής» με αυτή της «τακτικής». Σχολιάζει, λοιπόν, ότι οι διάφορες τακτικές της επιχειρησιακής δράσης καλύπτουν τις λεπτομέρειες των θεμάτων που σε γενικές μόνο γραμμές θίγει η στρατηγική. Τονίζει, ωστόσο, ότι θέματα που σήμερα θεωρούνται λεπτομέρειες μπορούν κάποιες φορές να αποδειχτούν άκρως στρατηγικής σημασίας. Σύμφωνα με την παρούσα διάσταση, η στρατηγική είναι τοποθέτηση της επιχείρησης στο περιβάλλον της.

*Η στρατηγική ως προοπτική.*

Σύμφωνα με την τελευταία αυτή διάσταση, η στρατηγική είναι για την επιχείρηση ότι η προσωπικότητα για το άτομο. Η ιδεολογία μιας επιχείρησης, που δεν είναι τίποτα άλλο από τον τρόπο με τον οποίο αυτή αντιλαμβάνεται τον κόσμο γύρω της, μπορεί να πάρει διάφορες μορφές συμπεριφοράς. Έτσι υπάρχουν επιχειρήσεις που ακολουθούν επιθετική συμπεριφορά απέναντι στην αγορά και τους ανταγωνιστές τους, και αυτού του είδους συμπεριφορά είναι απόρροια της ιδεολογίας των μελών τους.

## **A.2. Στρατηγικό Μάνατζμεντ και Στρατηγικός Προγραμματισμός.**

Συχνότατη είναι η ταύτιση του Στρατηγικού Μάνατζμεντ με το Στρατηγικό Σχεδιασμό/ Προγραμματισμό.

Το Στρατηγικό Μάνατζμεντ, σαν δραστηριότητα είναι ευρύτερη του Στρατηγικού Προγραμματισμού. Τον συμπεριλαμβάνει αλλά δεν περιορίζεται αυτόν και μόνον.

Ο Στρατηγικός Προγραμματισμός, μερικές φορές, δυσχεραίνει τη στρατηγική σκέψη αποπροσανατολίζοντας τα στελέχη από το πραγματικό όραμα και εμπλέκοντάς τα στη διαμόρφωση αριθμών και δεικτών. Το Στρατηγικό Μάνατζμεντ απαιτεί δημιουργικότητα, έμπνευση και σύνθεση γνώσεων, κάτι που μάλλον τείνει να μην υπάρχει στη διαδικασία προγραμματισμού.

Ο Στρατηγικός Προγραμματισμός έχει κατηγορηθεί ότι είναι:

περιοριστικός και στατικός.

Περιοριστικός, επειδή αντιμετωπίζει το επιχειρησιακό περιβάλλον σαν κάτι το δημιουργημένο και παγιωμένο και όχι σαν κάτι που θα μπορούσε να διαμορφωθεί, έπειτα από προσχεδιασμένες ενέργειες της οικονομικής μονάδας.

Από την άλλη πλευρά, ο Στρατηγικός Προγραμματισμός είναι και στατικός, με την έννοια ότι εκλαμβάνει τον παράγοντα του ανταγωνισμού σχεδόν σαν απόντα.

Το Στρατηγικό Μάνατζμεντ εκτείνεται και στις παρεπόμενες του Προγραμματισμού διοικητικές δραστηριότητες της υλοποίησης των προγραμματισθέντων καθώς και του ελέγχου των αποτελεσμάτων, επιδιώκοντας τη διόρθωση των αποκλίσεων, ατελειών κλπ.

Το Στρατηγικό Μάνατζμεντ εξάλλου, έχει χαρακτήρα σαφώς δυναμικό. Δεδομένου ότι το επιχειρησιακό περιβάλλον εξελίσσεται ανομοιογενώς, με διαταραχές και ασυνέχεια, η γραμμική παρεμβολή μιας κατά το παρελθόν διαπιστωθείσας τάσεως είναι άχρηστη για την πρόβλεψη μελλοντικών εξελίξεων. Οι μεταβολές στις τάσεις, συνήθειες, επιθυμίες και προτιμήσεις της πελατείας καθώς και στους άλλους χώρους του ανταγωνισμού και της τεχνολογίας, πρέπει να παρακολουθούνται ανελλιπώς, με απώτερο σκοπό τη διαπίστωση ευκαιριών που



προσφέρονται για μελλοντική εκμετάλλευση. Εν συνεχεία, με τη βοήθεια του μάνατζμεντ της «συστηματικής αλλαγής» (planned change), επιλέγονται εκείνες οι ευκαιρίες που παρουσιάζουν τις καλλίτερες πιθανότητες για την ταχεία επίτευξη και αναπτύσσονται συστηματικά τα μέσα και οι ικανότητες του επιχειρησιακού δυναμικού για την εκμετάλλευση των ευκαιριών αυτών. Επίσης το Στρατηγικό Μάνατζμεντ έχει χαρακτήρα πολύ περισσότερο κοινωνικά προσανατολισμένο από το Στρατηγικό Προγραμματισμό και τούτο, γιατί λαμβάνει υπόψη του πέραν των παραδοσιακών μεγεθών και άλλες παραμέτρους, προερχόμενες από το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον.

### 2.1. Το Περιεχόμενο του Στρατηγικού Προγραμματισμού.

Ο στρατηγικός προγραμματισμός πρέπει να είναι : ολιστικός, κατευθυντήριο και ενεργοποιητικός (παρακινητικός).

Περιέχει : α) Αποστολή και Σκοπούς-Στόχους,  
β) Ανάλυση εξωτερικού περιβάλλοντος,  
γ) Προβλέψεις,  
δ) Ανάλυση εσωτερικού περιβάλλοντος και  
ε) Τεχνικές.

Η ανάλυση του εσωτερικού περιβάλλοντος αφορά τις παραμέτρους που χαρακτηρίζουν την οργάνωση. Πρόκειται για τη Δομή, την Κουλτούρα και τους Πόρους της.

Η Δομή περιέχει την εξουσία, τα ιεραρχικά επίπεδα, τις γραμμές επικοινωνίας και τη ροή της εργασίας και αποτυπώνεται στο οργανόγραμμα κάθε οργανισμού.

Η Κουλτούρα της οργάνωσης είναι μια σειρά από αξίες, αντιλήψεις και αποδεκτούς τρόπους συμπεριφοράς. Είναι μοναδική για κάθε φορέα και αποτελεί κοινωνικό προϊόν. Χρήζει ιδιαίτερης προσοχής μιας και μπορεί να οδηγήσει σε ισχυρό συγκριτικό πλεονέκτημα που δεν αντιγράφεται εύκολα.

Οι υπάρχοντες Πόροι –οικονομικοί, φυσικοί, ανθρώπινοι και τεχνολογικοί– είναι σημαντικοί και συμβάλουν στην διαφοροποίηση και στην ικανότητα ή μη του οργανισμού να λειτουργήσει αποτελεσματικά και αποδοτικά.

Η αναγνώριση των δυνάμεων και των αδυναμιών μιας οργάνωσης πραγματοποιείται ευκολότερα αν υπάρχει μια όσο το δυνατόν αναλυτική άποψη της οργάνωσης.

### A.3. Εργαλεία Ανάλυσης του Εσωτερικού Περιβάλλοντος

Η χρήση διάφορων εργαλείων Ανάλυσης του Εσωτερικού Περιβάλλοντος συμβάλλουν στην καλύτερη κατανόηση των στοιχείων που το απαρτίζουν και το διαφοροποιούν από τα περιβάλλοντα άλλων οργανισμών επιτρέποντας τον εντοπισμό των κρίσιμων διεργασιών που επιβάλλεται να βελτιωθούν, να τροποποιηθούν ή ακόμα και να απαλειφθούν προκειμένου να υπάρξει εμφανής πρόοδος.

Σημαντικότερα και πλέον χρησιμοποιούμενα είναι:

- η MOST analysis,
- η SWOT analysis και
- η CHAIN analysis.

#### 3.1. MOST analysis (Mission, Objectives, Strategy, Tactics).

Λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος, ότι το όραμα και η αποστολή (mission) αποτελούν τους πρωταρχικούς κρίκους από τους οποίους τελικά απορρέουν οι στρατηγικοί στόχοι (objectives), η ίδια η στρατηγική του οργανισμού (strategy) καθώς και οι επιμέρους τακτικές ( tactics) για την επίτευξη των στόχων αυτών<sup>41</sup> :

<sup>41</sup> Rangan K. V., *Lofty Missions, Down –to–Earth Plan*, Harvart Business Review, March 2004, pp 112-119

εξασφαλίζεται ομοφωνία σχετικά με τον επιχειρησιακό σκοπό, συμβάλλει στη λήψη στρατηγικών αποφάσεων, καθορίζει το επιχειρησιακό στίγμα και κλίμα, λειτουργεί ως το κεντρικό σημείο αναφοράς, διευκολύνει τη «μετάφραση» των επιχειρησιακών στόχων σε λειτουργικές αρμοδιότητες και τέλος προσδιορίζει τους επιχειρησιακούς σκοπούς με τέτοιο τρόπο ώστε το κόστος, ο χρόνος και η απόδοση να μπορούν να ελεγχθούν.<sup>42</sup>

Το μοντέλο ανάπτυξης της είναι το ακόλουθο:

- ΑΠΟΣΤΟΛΗ (MISSION)
- ΣΤΟΧΟΙ (OBJECTIVES)
- ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ (STRATEGIES)
- ΤΑΚΤΙΚΕΣ (TACTICS)

*Ειδικότερα :*

- Το όραμα και η αποστολή (mission), όταν είναι ρητά ή έστω υponοούμενα, παρέχουν την κατεύθυνση, προσδίδουν βαρύτητα και αποσαφηνίζουν τις αξίες και τα ηθικά στοιχεία της ύπαρξης και λειτουργίας του οργανισμού.
- Οι στόχοι (objectives) οφείλουν να είναι μετρήσιμοι, αποδεκτοί αλλά και εφικτοί από τους εκτελεστές-συμμετέχοντες, συνεπείς με τη στρατηγική και την αποστολή του οργανισμού, πρόσφοροι και κατάλληλοι για την επίτευξη των τεθέντων στόχων.
- Η στρατηγική (strategy) κατευθύνει τον οργανισμό στην πραγμάτωση των στόχων, στη σαφήνεια και στη συνεκτικότητα των αποφάσεων της διοίκησης προς μία δεδομένη προαποφασισμένη πορεία εξέλιξής του.
- Οι τακτικές (tactics) προσδιορίζουν τη καθημερινή εφαρμογή της επιλεγμένης στρατηγικής από την ανώτατη, μεσαία και λειτουργική διοίκηση αυτού.

### 3.2. SWOT analysis (Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats).

Με την συγκεκριμένη ανάλυση οι επιχειρήσεις θα πρέπει να διαπιστώνουν, σε σχέση με τη στρατηγική θέση που έχουν στην αγορά, ποιες δυνατότητες και αδυναμίες έχουν προκειμένου να μπορέσουν να εκμεταλλευτούν ενδεχόμενες ευκαιρίες και να αντιμετωπίσουν ενδεχόμενες απειλές<sup>43</sup>. Κατά τον Barney, η SWOT analysis, είναι ένα μοντέλο καθορισμού των εσωτερικών δυνάμεων μιας επιχείρησης και το μέσο απόκτησης ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος λόγω των δυνάμεων αυτών<sup>44</sup> και έχει αναγνωριστεί ως το πιο δημοφιλές αλλά και το πιο ολοκληρωμένο στη στρατηγική ανάλυση μιας επιχείρησης-οργάνωσης.

Η SWOT analysis ως θεωρία και ιδεολογία παρουσιάστηκε αιώνες πριν ως εργαλείο αναγνώρισης των δυνατοτήτων και αδυναμιών του εχθρού στο πόλεμο. Συγκεκριμένα τότε δεν χρησιμοποιούνταν ως θεωρία αλλά σαν τακτική πολέμου. Ο Shu Zu ο μεγάλος Κινέζος στρατηγός αναφέρθηκε στο βιβλίο του η τέχνη του Πολέμου (2003 δημοσίευση των συγγραμμάτων του που πρωτογράφησαν το 400 π.χ., σελ. 47) στην ανάλυση των δυνατοτήτων και των αδυναμιών που πρέπει να λάβει υπόψη του ένας στρατηγός προκειμένου να πετύχει στη μάχη και να κατευθύνει επιτυχώς το στρατό του. Βλέπουμε ότι αιώνες πριν οι μεγάλοι στρατηγοί και ηγεμόνες, αναγνώριζαν την ανάγκη να διαπιστώσουν δυνάμεις και αδυναμίες του

<sup>42</sup> Παπαδάκης Βασίλης, Στρατηγική των Επιχειρήσεων, Τόμος Α΄, Ε. Μπένος, 2007, σελ.164-165

<sup>43</sup> Proctor T, Establishing a Strategic Direction, MCB University Press, 1997, Vol 35, pp 143-154

<sup>44</sup> Barney, J.B., "Looking inside competitive advantage", Academy of Management Executive, 1995, Vol. 9 No. 4, pp. 49-62

εχθρού και να τις εκμεταλλευτούν ή να τις αποφύγουν χρησιμοποιώντας τις δικές τους δυνάμεις και καλύπτοντας τις δικές του αδυναμίες.

Στα βήματα των μεγάλων θεωρητικών του παρελθόντος, πρωτοπαρουσιάστηκε το 1969 από ερευνητές του πανεπιστημίου του Harvard<sup>45</sup> η SWOT analysis. Το μοντέλο έγινε διάσημο το 1970 μια και οι ερευνητές το χρησιμοποίησαν ως μέσω ανάλυσης της δυναμικής μιας επιχείρησης σχετικά με την εικόνα του περιβάλλοντος στο οποίο συμμετέχει και δραστηριοποιείται. Ο Michael Porter το 1980 παρουσίασε για πρώτη φορά το μοντέλο ανάλυσης της αγοράς, το λεγόμενο μοντέλο των πέντε (5) δυνάμεων. Το συγκεκριμένο μοντέλο παρουσίασε τις δυνάμεις οι οποίες επηρεάζουν μια επιχείρηση και ουσιαστικά έχουν την ικανότητα να περιορίσουν τη δύναμη και την ισχύ της στην αγορά. Το συγκεκριμένο μοντέλο για ένα χρονικό διάστημα, περιόρισε τη φήμη του μοντέλου SWOT, παίρνοντας τα ινία στην ανάλυση της αγοράς αλλά και στην ανάλυση των στρατηγικών μιας επιχείρησης, απέναντι στις δυνάμεις της αγοράς. Το 1990 ο Barney, επανέφερε τη SWOT, ως ένα μοντέλο καθορισμού των εσωτερικών δυνάμεων μιας επιχείρησης και ως μέσω απόκτησης ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος λόγω των δυνάμεων αυτών<sup>46</sup>.

Πρόσφατα στο ξεκίνημα του 21<sup>ου</sup> αιώνα η SWOT ανάλυση, χρησιμοποιήθηκε από πολλούς θεωρητικούς ως ένα μέσω ανάπτυξης και ανάλυσης εταιριών, οι αναλύσεις αυτές είχαν τη μορφή case study. Τα συγκεκριμένα case study χρησιμοποιήθηκαν κυρίως ως διδακτικά εργαλεία από διάφορους καθηγητές του στρατηγικού μάνατζμεντ και του μάρκετινγκ<sup>47</sup>.

Σήμερα η SWOT, συνεχίζει να αποτελεί ένα εργαλείο ανάλυσης για τις επιχειρήσεις. Το πρόβλημα είναι ότι οι περισσότεροι μάνατζερ δεν το θεωρούν ως αποτελεσματικό και αυτό διότι δεν είναι απόλυτα ολοκληρωμένο, δεν μπορεί δηλαδή να λειτουργήσει από μόνο του ως βάση πληροφόρησης για μια επιχείρηση. Συγκεκριμένα οι δυνάμεις και οι αδυναμίες μιας επιχείρησης έχουν να κάνουν με τη γενικότερη ανάλυση του εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος μιας επιχείρησης. Από την άλλη οι ευκαιρίες και οι απειλές, είναι απόρροια πολλών και διαφορετικών εξωτερικών παραγόντων. Η αδυναμία του μοντέλου να λειτουργήσει μόνο του ως εργαλείο ανάλυσης, οδήγησε πολλούς θεωρητικούς να το συνδυάσουν μ' άλλα θεωρητικά υποδείγματα τα οποία το βοήθησαν να γίνει πιο αποτελεσματικό δίνοντας πιο εμπεριστατωμένες απαντήσεις, σε προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι σύγχρονες επιχειρήσεις.

### 3.3. CHAIN analysis

Με την τεχνική της «Αλυσίδας της Αξίας (chain value) επιτυγχάνεται ο διαχωρισμός των δραστηριοτήτων κατά λειτουργία και η αναζήτηση των πόρων και ικανοτήτων κάθε λειτουργίας χωριστά, ώστε να εξετάζεται η πορεία κάθε είδους κόστους καθώς και οι δυνατότητες διαφοροποίησής του. Μελετάται δηλαδή η φύση και ο βαθμός συνέργιας που αναπτύσσεται μεταξύ των εσωτερικών λειτουργιών ενός οργανισμού αλλά και οι διοργανωσιακές συνέργιες.

Η αλυσίδα της αξίας είναι ένα σύνολο δραστηριοτήτων που δημιουργούν αξία. Αρχίζει από τις βασικές πρώτες ύλες που προέρχονται από τους προμηθευτές, συνεχίζει με μια σειρά δραστηριότητες προστιθέμενης αξίας που αφορούν την

<sup>45</sup> Learned, E.P., Christensen, C.R., Andrews, K.R. and Guth, W.D. Business Policy: Text and Cases, Irwin, Homewood, IL, 1991.

<sup>46</sup> Barney, J.B., "Looking inside competitive advantage", Academy of Management Executive, 1995, Vol. 9 No. 4, pp. 49-62.

<sup>47</sup> Barney, J.B., Gaining and Sustaining Competitive Advantage, Addison-Wesley, Reading, MA. 1996.

παραγωγή και το μάρκετινγκ ενός προϊόντος ή μιας υπηρεσίας και καταλήγει σε διανομείς που παραδίδουν τα τελικά αγαθά στα χέρια του τελικού καταναλωτή<sup>48</sup>.

Η ανάλυση της αλυσίδας αυτής αφορά τόσο την κλαδική όσο και την εταιρική.

Η δεύτερη αυτή ανάλυση (η εταιρική) περιλαμβάνει τις παρακάτω φάσεις :

- Εξέταση της αλυσίδας αξίας κάθε σειράς προϊόντων με βάση τις διάφορες δραστηριότητες που εμπλέκονται στην παραγωγή αυτού του προϊόντος ή της υπηρεσίας
- Εξέταση των «δεσμών» μέσα στην αλυσίδα της αξίας κάθε σειράς προϊόντων ή υπηρεσιών. Δεσμοί είναι οι σχέσεις ανάμεσα στον τρόπο με τον οποίο επιτελείται μια δραστηριότητα αξίας και στο κόστος επιτέλεσης μιας άλλης δραστηριότητας. Για παράδειγμα μια λειτουργία μπορεί να εκτελεστεί με διαφορετικούς τρόπους και να προκύψουν διαφορετικά αποτελέσματα.
- Εξέταση της πιθανής συνέργιας ανάμεσα στις αλυσίδες αξίας των διαφορετικών δραστηριοτήτων ή τομέων δραστηριότητας. Κάθε συστατικό της αλυσίδας έχει μέσα του μια οικονομία κλίμακας όπου οι δραστηριότητες πρέπει να εκτελούνται με το χαμηλότερο δυνατό κόστος ανά μονάδα προϊόντος ή παρεχόμενης υπηρεσίας.

Σύμφωνα με τον M. Porter, οι λειτουργίες μιας επιχείρησης μπορούν να διαχωριστούν στις κύριες (που ασχολούνται με τη δημιουργία, διανομή, προώθηση και υποστήριξη ενός προϊόντος) και τις υποστηρικτικές ( οι οποίες περιβάλλουν τις κύριες και παρέχουν την απαραίτητη υποδομή για την διασφάλισή τους)<sup>49</sup>.

Μεταξύ των κύριων λειτουργιών συγκαταλέγονται οι εξής :

- Οι λειτουργίες χειρισμού εισερχομένων (Inbound Logistics).
- Οι λειτουργίες παραγωγής ( Operations).
- Η διαχείριση εξερχομένων (Outbound Logistics).
- Marketing και Πωλήσεις (Marketing and Sales).
- Οι υπηρεσίες μετά την πώληση (Services).
- Στις υποστηρικτικές λειτουργίες μπορούμε να διακρίνουμε τις εξής:
- Τις προμήθειες-αγορές.
- Την έρευνα και ανάπτυξη.
- Τη διοίκηση ανθρωπίνων πόρων.
- Την εσωτερική υποδομή.

Από τη παραπάνω ανάλυση συμπεραίνεται ότι οι δραστηριότητες αξίας αποτελούν τον θεμέλιο λίθο για την επίτευξη ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος. Η δημιουργία αξίας για τους καταναλωτές-πελάτες προσφέρει κατευθυντήριες οδηγίες, κατά την εκτίμηση της αποδοτικότητας μιας επιχείρησης και επισημαίνει τις δραστηριότητες όπου υπάρχουν σημαντικά περιθώρια βελτίωσης<sup>50</sup>.

Η αλυσίδα της αξίας δεν αποτελεί απλά ένα άθροισμα επιμέρους δραστηριοτήτων αλλά ένα οργανικά συνδεδεμένο σύνολο. Οι διάφορες διασυνδέσεις (linkages) που προκύπτουν, ορίζονται ως σχέσεις μεταξύ του τρόπου με τον οποίο εκτελείται κάποια δραστηριότητα και του κόστους ή της απόδοσης μιας άλλης. Ανάλογες διασυνδέσεις μπορεί να υφίστανται μεταξύ των κυρίων δραστηριοτήτων, μεταξύ κυρίων και υποστηρικτικών ή μεταξύ υποστηρικτικών<sup>51</sup>.

<sup>48</sup> J.David Hunger Thomas L. Wheelen, Εισαγωγή στο Στρατηγικό Μάνατζμεντ, Κλειδάριθμος, 2004, σελ. 87-90

<sup>49</sup> Porter M., «Competitive Advantage : Creating and Sustaining Superior Performance», New York ,The Free Press, 1985

<sup>50</sup> Thompson A.A. Jr., A.J. Srtikland III and J. Gable « Crafting and Executing Strategy», Mc Graw-Hill Companies, 2007

<sup>51</sup> Παπαδάκης Βασίλης, ό.π., σελ.122

Με το Ν. 3230/2004<sup>52</sup> καθιερώνεται στο ελληνικό δημόσιο σύστημα διοίκησης μέσω στόχων, με το οποίο επιδιώκεται η αποτελεσματικότερη λειτουργία των υπηρεσιών του και η ανταπόκριση του ανθρώπινου δυναμικού στις σύγχρονες ανάγκες και τα νέα πρότυπα διοίκησης καθώς και η μέτρηση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας της Διοίκησης. Η μέτρηση σκοπεύει στην αξιολόγηση των προσφερόμενων υπηρεσιών με στόχο την βελτίωση των τρόπων εξυπηρέτησης, την επαύξηση της εμπιστοσύνης και του βαθμού ικανοποίησης των αναγκών, την ενίσχυση της διαφάνειας, την πληρέστερη αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων και γενικότερα την άσκηση διοίκησης προς όφελος του πολίτη.

Με σχετική εγκύκλιο<sup>53</sup> παρέχεται η μεθοδολογία για την ανάπτυξη «Συστήματος Στρατηγικής Διοίκησης στις Δημόσιες Οργανώσεις». Κατ' αυτή τα βήματα που συνοπτικά την απαρτίζουν είναι τα παρακάτω :

1. Διαμόρφωση Στρατηγικής
  - α) Διαμόρφωση Οράματος
  - β) Διαμόρφωση Δήλωσης Αποστολής
  - γ) Ανάλυση SWOT (ενδοδιοικητική ανάλυση-ανάλυση εξωτερικού περιβάλλοντος)
  - δ) Διαμόρφωση Στρατηγικών Επιλογών.
2. Εφαρμογή Στρατηγικής(με χρήση τεχνικής *Balanced Scorecard*)
  - α) Καθορισμός Στρατηγικών Στόχων
  - β) Διαμόρφωση Στρατηγικών Διασυνδέσεων
  - γ) Στοχοθεσία-Ανάπτυξη Πρωτοβουλιών
  - δ) Μετρήσεις Αποδοτικότητας και Ανατροφοδότηση.

Με σχετικό προεδρικό διάταγμα συνιστώνται στα Υπουργεία μονάδες ποιότητας και αποδοτικότητας, οι οποίες θα είναι αρμόδιες για τη μέτρηση της αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας, την εκτίμηση των αποτελεσμάτων και τη διατύπωση συγκεκριμένων προτάσεων για τη βελτίωση της λειτουργίας των Υπουργείων και των υπηρεσιών που υπάγονται σ' αυτά.

Στο Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών συστάθηκε και λειτουργεί Διεύθυνση Ποιότητας και Αποδοτικότητας, με το Π.Δ. 123/19-7-2005 (ΦΕΚ 181/21-7-2005 τ. Α'), της οποίας η έναρξη λειτουργίας ορίστηκε για τις 14-4-2008, σύμφωνα με την αρ. 1032661/308/ΑΟΟΟ6/18-3-2008 (ΦΕΚ 512/21-3-2008 τ. Β') απόφαση του αρμόδιου Υπουργού<sup>54</sup>.

Η καθιέρωση της στοχοθεσίας στο ελληνικό δημόσιο και η μέτρηση της ποιότητας και της αποδοτικότητας με τη χρήση δεικτών είναι πρόσφατη και ως εκ τούτου δεν έχουν συγκεντρωθεί ακόμα στοιχεία και δεδομένα ικανά τα οποία θα μπορούσαν να οδηγήσουν, προς το παρόν, σε προτάσεις και δράσεις βελτίωσης του τρόπου λειτουργίας των δημοσίων υπηρεσιών και ακόμα πιο εξειδικευμένα στη Διεύθυνση Εθνικών Κληροδοτημάτων του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών.

Στο επόμενο Κεφάλαιο γίνεται προσπάθεια απεικόνισης συγκεκριμένων διαδικασιών της Διεύθυνσης αυτής και προτείνονται απλές δράσεις βελτίωσης των υπάρχοντων δομών προκειμένου να βελτιωθούν άμεσα οι χρόνοι παροχής υπηρεσιών, που είναι ένα από τα ζητούμενα της διοικητικής μεταρρύθμισης

<sup>52</sup> Ν. 3230/11-2-2004 «Καθιέρωση συστήματος διοίκησης με στόχους, μέτρηση της αποδοτικότητας και άλλες διατάξεις», (ΦΕΚ 44/11-2-2004 τ. Α')

<sup>53</sup> [www.gspa.gr](http://www.gspa.gr) και διαδρομή *Δημόσια Διοίκηση/Εκσυγχρονισμός/Διεύθυνση Ποιότητας και Αποδοτικότητας/Σύστημα Στοχοθεσίας*

<sup>54</sup> Π.Δ. 123/19-7-2005 (ΦΕΚ 181/21-7-2005 τ. Α') και απόφαση αρ. 1032661/308/ΑΟΟΟ6/18-3-2008 (ΦΕΚ 512/21-3-2008 τ. Β') του αρμόδιου Υπουργού, όπ. π.

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

### ΠΡΟΤΑΣΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΔΟΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ

Η διπλωματική αυτή διατριβή έχει σαν ειδικότερο στόχο να ερευνήσει τη δυνατότητα παρουσίασης συγκεκριμένων ενεργειών στη παροχή υπηρεσιών, εξειδικεύοντας ακόμα περισσότερο την αναζήτηση στη παροχή υπηρεσιών στο Δημόσιο Τομέα, προκειμένου να προτείνει τρόπους βελτίωσης συγκεκριμένων δομών και διαδικασιών, οι οποίες αναλύονται διεξοδικότερα στη συνέχεια. .

Είναι βέβαια δεδομένη τόσο η δυσκολία κοστολόγησης όσο και ο έλεγχος της αποδοτικότητας στους χώρους των δημοσίων υπηρεσιών, μιας και μέχρι σήμερα δεν υπάρχουν στοιχεία ικανά για τη διενέργεια στατιστικών αναλύσεων και εξαγωγής γόνιμων συμπερασμάτων<sup>55</sup>.

Δεν είναι δυνατόν όμως να αγνοηθεί η επιτελούμενη διεθνώς αλλά και στη χώρα μας, προσπάθεια διοικητικής μεταρρύθμισης που επικεντρώνεται στην ταχύτερη εξυπηρέτηση του πολίτη με όρους νομιμότητας, διαφάνειας και ευγένειας.

Η προσπάθεια μας στηρίζεται στη λογική της δυνατότητας εξαγωγής κάποιων ικανοποιητικών συμπερασμάτων από την λεπτομερή ανάλυση δύο (2) διαδικασιών, οι οποίες συναντώνται, με ιδιαίτερη συχνότητα στην Διεύθυνση Εθνικών Κληροδοτημάτων του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών<sup>56</sup> και την απεικόνισή τους σε περιγραφικούς πίνακες, με αναφορά στους συνήθεις, κατά μέσο όρο, χρόνους που απαιτούνται για την ολοκλήρωσή τους.

Πρόκειται για τις διαδικασίες

- εκποίησης ακινήτων κοινωφελών περιουσιών και
- χορήγησης υποτροφιών,

οι οποίες παρουσιάζονται αναλυτικότερα στη συνέχεια.

#### **Β.1. Η διαδικασία της Εκποίησης Ακινήτων Κοινωφελών Περιουσιών.**

Τα ακίνητα, εφόσον δεν τελούν υπό τον όρο του αναπαλλοτρίωτου, εκποιούνται δια πλειοδοτικής δημόσιας δημοπρασίας κατά την διαδικασία που ορίζεται στο Β.Δ. 30/11-4/12/1939 «Περί τρόπου εκποίησης κινητών και ακινήτων και εκμισθώσεως ακινήτων καταλειπομένων κατά κληρονομίαν, κληροδοσίαν ή δωρεάν εις το Κράτος και υπέρ κοινωφελών σκοπών, ως και των ανηκόντων εις κοινωφελή ιδρύματα και περιουσίας» και στις διατάξεις των άρθρων 71, 74 του Α.Ν. 2039/1939, που έχει συνοπτικά ως εξής:

- Οι διοικητές της κοινωφελούς περιουσίας αποφασίζουν την εκποίηση του ακινήτου και υποβάλλουν σχετικό αίτημα, στην αρμόδια υπηρεσία, για την κατ' αρχή έγκριση και τον καθορισμό της διαδικασίας (άρθρο 71 του Α.Ν. 2039/39).
- Η τιμή που τίθεται κατά την διενέργεια της δημοπρασίας ως ελάχιστος όρος προσφοράς είναι τουλάχιστον η ανώτερη μεταξύ της αντικειμενικής αξίας του ακινήτου και της αγοραίας αξίας αυτού όπως προκύπτει από την σχετική έκθεση του Σώματος Ορκωτών Εκτιμητών κατά τις διατάξεις του άρθρου 22 του Ν. 2753/1999 (ΦΕΚ 249 Α΄) όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε από τις διατάξεις των άρθρων 16 και 23 του Ν. 2873/2000 (ΦΕΚ 285 Α΄), εάν από τον χρόνο της εκτίμησης και της διενέργειας της δημοπρασίας έχει μεσολαβήσει διάστημα μεγαλύτερο του έτους απαιτείται επανεκτίμηση προς επικαιροποίηση των τιμών.

<sup>55</sup> Με το Π.Δ. 123/19-7-2005 (ΦΕΚ 181/21-7-2005 τ.Α΄) συστήθηκε, στο Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, Διεύθυνση Ποιότητας και Αποδοτικότητας, της οποίας η έναρξη λειτουργίας ορίστηκε για τις 14-4-2008, σύμφωνα με την αρ. 1032661/308/ΑΟΟΟ6/18-3-2008 (ΦΕΚ 512/21-3-2008 τ. Β΄) απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών.

<sup>56</sup> Σχετικές οι σελίδες 21 και 22 της διατριβής αυτής

- Τόπος διεξαγωγής της δημοπρασίας είναι το δημαρχιακό ή κοινοτικό κατάστημα του Δήμου ή της Κοινότητας που βρίσκεται το προς εκποίηση ακίνητο και όπου συνήθως πραγματοποιούνται δημοπρασίες. Είναι δυνατό επίσης η δημοπρασία να πραγματοποιηθεί στην έδρα του ιδρύματος στην περίπτωση που εκποιείται ακίνητο ιδρύματος, ύστερα από ειδική έγκριση του Διευθυντή Εθνικών Κληροδοτημάτων ή του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας.
- Η δημοπρασία ενεργείται πάντοτε Κυριακή ή άλλη εξαιρεσιμη ημέρα και από ώρα 10 έως 12 π.μ. παρουσία του διοικούντος την κοινωφελή περιουσία (νόμιμο εκπρόσωπο του ιδρύματος, εκτελεστή διαθήκης ή εκκαθαριστή περιουσίας) και ενός δημοσίου υπαλλήλου που ορίζεται από τον Διευθυντή Εθνικών Κληροδοτημάτων ή τον Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας κατά περίπτωση.
- Δεκτοί κατά την διαδικασία της δημοπρασίας είναι όσοι προσκομίζουν και καταθέτουν εγγυητική επιστολή τράπεζας ή γραμμάτιο παρακαταθήκης του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων με αξία ίση του 1/10 του ελάχιστου όρου προσφοράς.
- Η δημοπρασία άρχεται με το ποσό το οποίο έχει οριστεί κατά την προκήρυξη, ως ελάχιστος όρος προσφοράς, αυξανόμενο κατά 2% αυτού τόσο για την πρώτη προσφορά όσο και για τις τυχόν επόμενες.
- Οι όροι, βάσει των οποίων θα διεξαχθεί η δημοπρασία, αναγράφονται στην προκήρυξη η οποία συμπληρώνεται από τον διοικούντα την κοινωφελή περιουσία και υποβάλλεται για θεώρηση εκ των προτέρων, στο Διευθυντή Εθνικών Κληροδοτημάτων.
- Περίληψη της προκήρυξης δημοσιεύεται σε δύο (2) τοπικές εφημερίδες, δέκα (10) ημέρες τουλάχιστον πριν την διεξαγωγή της δημοπρασίας. Εάν δεν εκδίδονται δύο (2) εφημερίδες στο Δήμο ή στη Κοινότητα του τόπου της δημοπρασίας είναι δυνατό να δημοσιευθεί μόνο σε μία αλλά σε δύο (2) κατά συνέχεια φύλλα αυτής. Εάν δεν εκδίδονται εφημερίδες τότε η δημοσίευση της προκηρύξεως πραγματοποιείται δια τοιχοκολλήσεως στο Δημοτικό ή Κοινοτικό κατάστημα και δια δημοσιεύσεως σε δύο (2) ημερήσιες εφημερίδες των Αθηνών.
- Μετά το τέλος της δημοπρασίας τα πρακτικά υπογράφονται από τα πρόσωπα που διενήργησαν την δημοπρασία τα οποία είναι δυνατόν να αποφανθούν αιτιολογημένα για το συμφέρον ή όχι του αποτελέσματος της δημοπρασίας. Επίσης τα πρακτικά υπογράφονται και από τον τελευταίο πλειοδότη.
- Τα πρακτικά παραμένουν δύο (2) ακόμα ημέρες στα χέρια του διενεργήσαντος την δημοπρασία και στη συνέχεια, συνοδευόμενα: από τη θεωρημένη διακήρυξη, τα αποκόμματα των εφημερίδων με την δημοσίευση της σχετικής προκήρυξης και την δήλωση των μερών περί του συμφέροντος ή μη του αποτελέσματος της δημοπρασίας, υποβάλλονται αρμοδίως για έγκριση είτε στον Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών είτε στον Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας.
- Δυνατότητα αντιπροσφοράς υπάρχει τόσο κατά το χρονικό διάστημα των δύο (2) ημερών που τα πρακτικά παραμένουν στα χέρια του διενεργήσαντος τη δημοπρασία, όσο και μέχρι της κοινοποίησης της έγκρισης των πρακτικών της δημοπρασίας στον αγοραστή.
- Η αντιπροσφορά αυτή η οποία είναι γραπτή, θα πρέπει να είναι τουλάχιστον 2% μεγαλύτερη από την τιμή που έχει ήδη επιτευχθεί κατά την δημοπρασία, να αναγράφει το αντιπροσφερόμενο ποσό ολογράφως και αριθμητικώς, να συνοδεύεται δε από εγγυητική επιστολή αξίας ίσης προς το 1/10 της τιμής που προσφέρει. Η νέα αυτή προσφορά έχει σαν συνέπεια την επανάληψη της

δημοπρασίας η οποία φέρει σαν ελάχιστο όρο το αντιπροσφερόμενο ποσό, επί του οποίου και πάλι κατά την διάρκεια της δημοπρασίας θα πρέπει να δοθεί από τον αντιπροσφέροντα ή οποιονδήποτε άλλο συμμετέχοντα τουλάχιστον το 2% έπ' αυτού του ποσού.

- Εκτός από τη παραπάνω περίπτωση της αντιπροσφοράς, η δημοπρασία επαναλαμβάνεται και για διάφορους άλλους λόγους, όπως απαριθμούνται στις διατάξεις του άρθρου 35 του Β.Δ. (άγωνα δημοπρασία, άρνηση υπογραφής των πρακτικών διενέργειας της δημοπρασίας από τον πλειοδότη, ακύρωση της δημοπρασίας λόγω του ασύμφορου της προσφοράς κ.λ.π.).
- Κατά την επαναληπτική δημοπρασία η προκήρυξη δημοσιεύεται σε μία εφημερίδα και η δημοπρασία θα πρέπει να πραγματοποιηθεί τρεις ημέρες τουλάχιστον μετά την δημοσίευση.
- Ο Υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών ή ο Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας εγκρίνει τα πρακτικά της πραγματοποιηθείσας πλειοδοτικής δημοπρασίας εκποίησης ακινήτου, κατόπιν σχετικής γνωμοδότησης του αρμόδιου συλλογικού οργάνου με την επωνυμία «Συμβούλιο Εθνικών Κληροδοτημάτων» ή «Περιφερειακό Συμβούλιο Εθνικών Κληροδοτημάτων» αντίστοιχα, κατά τις διατάξεις των άρθρων 5 και 36 του Β.Δ. 30/11-4/12/1939.
- Η έγκριση ή ακύρωση των πρακτικών της δημοπρασίας ανακοινώνεται από την αρμόδια αρχή με απόδειξη στον διοικούντα την κοινωφελή περιουσία (εκκαθαριστή, εκτελεστή, κηδεμόνα, Διοικητικό Συμβούλιο ιδρύματος κ.λ.π.), ο οποίος με την σειρά του την κοινοποιεί με δικαστικό επιμελητή κατά τις διατάξεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας την τρίτη ημέρα από την λήψη της έγκρισης στον αγοραστή, υπολογιζομένης και της ημέρας της λήψης. Μέχρι την αποδεδειγμένη κοινοποίηση στον αγοραστή είναι δυνατό να δοθεί αντιπροσφορά.
- Μετά την κοινοποίηση της έγκρισης και εντός δέκα (10) ημερών απ' αυτήν, κατά τις διατάξεις του άρθρου 38 του παραπάνω αναφερόμενου Β.Δ., ο αγοραστής οφείλει να προσέλθει μετά του διοικούντα την περιουσία για την υπογραφή του σχετικού συμβολαίου και την καταβολή του τιμήματος. Τα τέλη χαρτοσήμου, τα δικαιώματα του συμβολαιογράφου και γενικά τα έξοδα της δημοπρασίας βαρύνουν τον αγοραστή με εξαίρεση την αμοιβή του συμπράξαντα δημοσίου υπαλλήλου, η οποία βαρύνει την κληρονομιά.
- Αντίγραφο της σχετικής συμβολαιογραφικής πράξης υποβάλλεται στην αρμόδια αρχή για την ενημέρωση του οικείου φακέλου.

Στη συνέχεια οι παραπάνω αναλυτικότερα παρουσιαζόμενες διαδικασίες ομαδοποιούνται με τη λογική της αποτύπωσης σε Πίνακα 9:

<i><b>Περιγραφή και χρονικός προσδιορισμός ολοκλήρωσης της διαδικασίας εκποίησης ακινήτων στην Αθήνα.</b></i>	
1	Απόφαση των διοικητών για την εκποίηση του ακινήτου 01
2	Υποβολή αιτήματος για την κατ' αρχήν έγκριση της εκποίησης και απάντηση από την αρμόδια Διεύθυνση Εθνικών Κληροδοτημάτων 70
3	Υποβολή αιτήματος της διοίκησης του ιδρύματος /κληροδοτήματος και απάντηση του Σ.Ο.Ε (Σώμα Ορκωτών Εκτιμητών) για τον προσδιορισμό της αγοραίας αξίας του ακινήτου 30



4	Προσδιορισμός της αντικειμενικής αξίας του ακινήτου από το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών-Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών και Στέγασης (ή μέσω συμβολαιογράφου )	94
5	Θεώρηση των όρων της διακήρυξης της πλειοδοτικής δημοπρασίας	20
6	Δημοσίευση περίληψης της προκήρυξης σε δύο (2) εφημερίδες, δέκα (10) ημέρες τουλάχιστον πριν την διεξαγωγή της δημοπρασίας.	10
7	Διεξαγωγή της δημοπρασίας	01
8	Παραμονή των πρακτικών στα χέρια του διενεργήσαντος την δημοπρασία	03
9	Υποβολή από τους διοικούντες των απαραίτητων στοιχείων και εγγράφων και έγκριση των πρακτικών της δημοπρασίας	30
10	Υπογραφή του σχετικού συμβολαίου της αγοραπωλησίας και υποβολή αντιγράφου της συμβολαιογραφικής πράξης στην αρμόδια αρχή για την ενημέρωση του οικείου φακέλου.	00
<b>ΣΥΝΟΛΟ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΩΝ ΗΜΕΡΩΝ</b>		<b>259</b>
(δηλαδή 8 μήνες και 19 ημέρες).		
Αν παραληφθούν οι διαδικασίες με α/α 2 και 4, που είναι ήδη με γκρι σκίαση, μειώνονται οι ημέρες σε		<b>95</b>
(δηλαδή 3 μήνες και 5 ημέρες)		

Πίνακας 9: Περιγραφή και χρονικός προσδιορισμός ολοκλήρωσης της διαδικασίας της εκποίησης ακινήτων στην Αθήνα.

### Παρατηρήσεις :

**1. Η διαδικασία με α/α 2**, «Υποβολή αιτήματος για την κατ' αρχήν έγκριση της εκποίησης και απάντηση από την αρμόδια Δ/ση Εθνικών Κληροδοτημάτων», είναι δυνατόν να απαλειφθεί μιας και η εν λόγω Διεύθυνση του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, είναι αρμόδια αφενός μεν να ελέγξει κατά την διαδικασία με α/α 5, «Θεώρηση των όρων της διακήρυξης της πλειοδοτικής δημοπρασίας», αν επιτρέπεται η εκποίηση του συγκεκριμένου κάθε φορά ακινήτου (κατά τη βούληση του διαθέτη ή κατόπιν Απόφασης του Εφετείου Αθηνών) και αφετέρου υποχρεούται<sup>57</sup>, κατά την διαδικασία με α/α 9, «Υποβολή από τους διοικούντες των απαραίτητων στοιχείων και εγγράφων και έγκριση των πρακτικών της δημοπρασίας», να εισαγάγει στο οικείο συλλογικό-γνωμοδοτικό όργανο με την επωνυμία «Συμβούλιο Εθνικών Κληροδοτημάτων» το θέμα της εκποίησης ακινήτου κοινωφελούς περιουσίας, όπου και πάλι ελέγχεται αν η εκποίηση του ακινήτου συνάδει με τη βούληση του διαθέτη και είναι σύννομη.

**2. Η διαδικασία με α/α 4**, «Προσδιορισμός της αντικειμενικής αξίας του ακινήτου από το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών-Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών και Στέγασης» είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί παράλληλα με την διαδικασία με α/α 3,

<sup>57</sup> Σχετικά τα άρθρα 70-72 και 94 του Α.Ν. 2039/1939 σε συνδυασμό με τις διατάξεις του Β.Δ. 30/11-4/12/1939 «Περί του τρόπου εκποίησης κινητών και ακινήτων ...».

«Υποβολή αιτήματος της διοίκησης του ιδρύματος /κληροδοτήματος και απάντηση του Σ.Ο.Ε (Σώμα Ορκωτών Εκτιμητών) για τον προσδιορισμό της αγοραίας αξίας του ακινήτου», ώστε να μειωθεί δραστικά ο παρεμβαλλόμενος χρόνος είτε με ανάθεση του έργου του καθορισμού της αντικειμενικής αξίας του προς εκποίηση ακινήτου σε συμβολαιογράφο (με την καταβολή βεβαίως κάποιου σχετικού τμήματος για τις υπηρεσίες που θα προσφέρει), είτε μέσω των σχετικών ιστοσελίδων του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών<sup>58</sup>

**Με την απόλειψη των διαδικασιών αυτών (με α/α 2 και 4) μειώνεται δραστικά ο χρόνος που απαιτείται για την ολοκλήρωση της εκποίησης ενός ακινήτου, που θα μπορούσε πλέον να υπολογίζεται περίπου στο ένα/τρίτο του νυν απαιτούμενου χρόνου ήτοι από 259 σε 95 ημέρες.**

## **B.2. Η Διαδικασία της Χορήγησης Υποτροφιών Κατόπιν Επιλογής.**

Γενικά, η χορήγηση των υποτροφιών από τις κοινωφελείς περιουσίες σε νέους για την ολοκλήρωση των σπουδών τους, πραγματοποιείται πάντοτε σύμφωνα με τις διατάξεις της διαθήκης ή της πράξης δωρεάς και κατά την διαδικασία που προβλέπεται από τον οργανισμό διοίκησης και διαχείρισης του ιδρύματος σε συνδυασμό με τις διατάξεις του Α.Ν. 2039/1939 όπως ισχύει σήμερα και του από 18/23-8-1941 Κανονιστικού Διατάγματος «Περί του τρόπου απονομής υποτροφιών εκ κληρονομιών, κληροδοσιών και δωρεών καταλειπομένων εις άλλα πρόσωπα νομικά ή φυσικά πλην του Κράτους».

Στις περισσότερες των περιπτώσεων οι διαθέτες ή δωρητές ορίζουν με την συστατική τους πράξη τον τρόπο χορήγησης των υποτροφιών (διαγωνισμός-επιλογή) καθώς και τους δικαιούμενους υποτροφίας (καταγωγή, οικονομική-οικογενειακή κατάσταση, επίδοση, κλάδο σπουδών κ.λ.π.).

Σε περίπτωση που από τη συστατική πράξη δεν είναι καθορισμένα τα δικαιούχα πρόσωπα και δεν έχει προσδιορισθεί ο τρόπος εκλογής, τότε διενεργείται διαγωνισμός για την χορήγηση των υποτροφιών κατά τις διατάξεις του άρθρου 107 του Α.Ν. 2039/1939, όπως έχει αντικατασταθεί, συμπληρωθεί και ισχύει σύμφωνα με το άρθρο 10 του Ν. 1582/1985 (ΦΕΚ 222 Α') και το άρθρο 1 παρ. 25 του Ν. 2386/1996 (ΦΕΚ 43 Α').

Με τις διατάξεις του από 18/23-8-1941 Κ.Δ. καθορίζεται η όλη διαδικασία τελέσεως του διαγωνισμού που έχει συνοπτικά ως εξής :

- Οι διοικούντες την κοινωφελή περιουσία προβαίνουν στην σύνταξη πρόσκλησης των ενδιαφερομένων, όπου αναφέρονται οι όροι και οι προϋποθέσεις απονομής της υποτροφίας.
- Η πρόσκληση αυτή υποβάλλεται για έγκριση στην αρμόδια Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Κατά την έγκριση ελέγχεται αν αυτή έχει συνταχθεί σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις της συστατικής πράξης. Μετά την έγκριση αυτή η πρόσκληση δημοσιεύεται δύο φορές σε δύο τοπικές και κατά προτίμηση ημερήσιες εφημερίδες και μία φορά σε δύο ημερήσιες εφημερίδες των Αθηνών σαράντα πέντε (45) ημέρες πριν από την διενέργεια του διαγωνισμού.
- Οι ενδιαφερόμενοι υποβάλλουν σχετική αίτηση συνοδευόμενη με τα απαιτούμενα δικαιολογητικά (άρθρο 6 του Κ.Δ. ),
- Μετά το πέρας της προθεσμίας υποβολής των δικαιολογητικών συντάσσεται ο πίνακας των υποψηφίων που πληρούν τις προϋποθέσεις απονομής της υποτροφίας και πραγματοποιείται η τελική επιλογή των δικαιουμένων.
- Αντίγραφο της πράξης αυτής τοιχοκολλάται και παραμένει στα γραφεία της κοινωφελούς περιουσίας και συντάσσονται αποδεικτικά τοιχοκόλλησης.

<sup>58</sup> [http://www.gsis.gr/ANTIKEIMENIKES\\_AXIES\\_2007](http://www.gsis.gr/ANTIKEIMENIKES_AXIES_2007)

- Κατά του πίνακα των υποψηφίων επιτρέπεται η υποβολή ενστάσεων εντός δέκα (10) ημερών από της τοιχοκόλλησης (άρθρο 20 του Κ.Δ.).
- Μετά την λήξη των δέκα ημερών, η σχετική πράξη των διοικούντων, τα λοιπά στοιχεία αυτού καθώς και οι τυχόν ενστάσεις διαβιβάζονται στη Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης προκειμένου να ελεγχθούν και με τις παρατηρήσεις τους να διαβιβαστούν αρμοδίως είτε στο Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών είτε στον Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας.
- Η παραπάνω αρμόδια αρχή, μετά από έλεγχο συντάσσει εισήγηση στο Συμβούλιο Εθνικών Κληροδοτημάτων ή στο Περιφερειακό Συμβούλιο Εθνικών Κληροδοτημάτων ύστερα από σύμφωνη γνωμοδότηση των οποίων, εγκρίνει τη παραπάνω αναφερόμενη πράξη της διοίκησης της κοινωφελούς περιουσίας και διορίζει τους επιτυχόντες ως υποτρόφους.
- Τέλος, η απόφαση αποστέλλεται στους διοικούντες προκειμένου να ανακοινωθεί στους ενδιαφερομένους και να κληθούν οι επιτυχόντες να υπογράψουν τις σχετικές συμβάσεις υποτροφίας.

Σημειώνεται ότι η πράξη των διοικητών της κοινωφελούς περιουσίας δύναται να τροποποιηθεί αν, μετά από έλεγχο, διαπιστωθεί κάποια παρατυπία ή παράβαση των όρων της συστατικής πράξης.

Η διάρκεια των σπουδών ορίζεται για μεν τους υποτρόφους βασικών σπουδών μέχρι την λήξη των κανονικών τους σπουδών στην βαθμίδα εκπαίδευσης που φοιτούν, για δε τους υποτρόφους μεταπτυχιακών σπουδών μέχρι δύο (2) χρόνια με δυνατότητα παράτασης για δύο (2) ακόμα χρόνια.

Η καταβολή της υποτροφίας, για όσους σπουδάζουν στην αλλοδαπή αρχίζει με την έναρξη του ακαδημαϊκού έτους ή του εξαμήνου, εφόσον η έναρξη αυτού έπεται της άφιξης του υποτρόφου στο εξωτερικό. Διαφορετικά η καταβολή αρχίζει από την ημερομηνία άφιξης.

Για όσους σπουδάζουν στην ημεδαπή, η καταβολή αρχίζει με την έναρξη του σχολικού ή του ακαδημαϊκού έτους ή εξαμήνου στο οποίο αναφέρεται η υποτροφία.

Σε καμιά περίπτωση δεν χορηγείται υποτροφία για χρονικό διάστημα πριν από το σχολικό ή ακαδημαϊκό έτος μέσα στο οποίο εκδόθηκε η σχετική απόφαση των διοικούντων την κοινωφελή περιουσία, για την χορήγηση της υποτροφίας αυτής.

Στη συνέχεια οι παραπάνω αναλυτικότερα παρουσιαζόμενες διαδικασίες ομαδοποιούνται με τη λογική της αποτύπωσης σε Πίνακα 10:

<b>Περιγραφή και χρονικός προσδιορισμός ολοκλήρωσης της διαδικασίας χορήγησης υποτροφιών κατόπιν επιλογής.</b>	
1	Απόφαση, με πράξη των διοικητών, για τη χορήγηση υποτροφιών 01
2	Σύνταξη της πρόσκλησης των ενδιαφερομένων και υποβολή του σχεδίου της για έγκριση στη αρμόδια Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης 18
3	Δημοσίευση της προκήρυξης σαράντα πέντε (45) ημέρες πριν από την διενέργεια της επιλογής και υποβολή των αιτήσεων από τους ενδιαφερόμενους με τα απαιτούμενα δικαιολογητικά (άρθρο 6 του κ. δ. ) 45
4	Ανακήρυξη των υποψηφίων υποτρόφων 45
5	Τοιχοκόλληση της πράξης ανακήρυξης στα γραφεία της κοινωφελούς περιουσίας και δυνατότητα υποβολής τυχόν ενστάσεων 10

6	Διαβίβαση των πρακτικών της επιλογής, των λοιπών στοιχείων και τυχόν ενστάσεων στη αρμόδια Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης για έλεγχο	11
7	Διαβίβαση όλων των παραπάνω, αφού ελεγχθούν, με τις παρατηρήσεις τους στη Διεύθυνση Εθνικών Κληροδοτημάτων	36
8	Έκδοση της σχετικής απόφασης διορισμού των επιτυχόντων ως υποτρόφων	68
9	Υποβολή αντίγραφων των σχετικών συμβάσεων με τους υποτρόφους στην αρμόδια υπηρεσία προς αρχειοθέτηση.	00
<b>ΣΥΝΟΛΟ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΩΝ ΗΜΕΡΩΝ</b>		<b>234</b>
(δηλαδή 7 μήνες και 24 ημέρες).		
Αν παραληφθούν οι διαδικασίες με α/α 2, 6 και 7, που είναι ήδη με γκρι σκίαση, μειώνονται οι ημέρες σε		<b>169</b>
(δηλαδή 5 μήνες και 19 ημέρες)		

Πίνακας 10: Περιγραφή και χρονικός προσδιορισμός ολοκλήρωσης της διαδικασίας χορήγησης υποτροφιών κατόπιν επιλογής.

#### Παρατηρήσεις :

**1. Η διαδικασία με α/α 2,** «Σύνταξη της πρόσκλησης των ενδιαφερομένων και υποβολή του σχεδίου της για έγκριση στη αρμόδια Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης», είναι δυνατόν να απαλειφθεί σε περαιτέρω επικαιροποιημένη τροποποίηση-αντικατάσταση των διατάξεων του άρθρου 10 «Υποτροφίες, διαγωνισμοί, έγκριση εκλογής υποτρόφων εθνικών κληροδοτημάτων» του Ν. 1583/1985 (ΦΕΚ 222 Α')<sup>59</sup> με τις οποίες επιδιώκεται, εκτός των άλλων, η μείωση της γραφειοκρατίας με την μη υπογραφή του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων στις αποφάσεις για την χορήγηση υποτροφιών.

Συγκεκριμένα: οι σχετικές με την έγκριση εκλογής υποτρόφων διατάξεις της παρ. 5 του άρθρου 108 του Α.Ν. 2039/1939 ορίζουν ότι με *κοινή απόφαση* του Υπουργού των Οικονομικών και του αρμόδιου Υπουργού (νοείται ο Υπουργός Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων) εγκρίνεται το πρακτικό των διοικητών της κοινωφελούς περιουσίας περί εκλογής υποτρόφων.

Στη συνέχεια με το παραπάνω αναφερόμενο άρθρο 10 του Ν.1583/1985 αντικαθίσταται το άρθρο 108 του Α.Ν. και πλέον αρκεί η απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών περί έγκρισης εκλογής των υποτρόφων.

**2. Η διαδικασία με α/α 6,** «Διαβίβαση των πρακτικών της επιλογής, των λοιπών στοιχείων και τυχόν ενστάσεων στη αρμόδια Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης για έλεγχο», είναι δυνατόν να απαλειφθεί τόσο για τον λόγο της μείωσης της γραφειοκρατίας, όπως αναφέρεται παραπάνω, όσο και λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι η Διεύθυνση Εθνικών Κληροδοτημάτων του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών είναι αρμόδια να ελέγξει αν η απόφαση του διοικητικού συμβουλίου του ιδρύματος συνάδει ακριβώς με τη βούληση του ιδρυτή και τις

<sup>59</sup> Ν.1583/1985 « Συναξιοδοτικά θέματα του προσωπικού με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου του Δημοσίου, των Ο.Τ.Α. και των άλλων ν.π.δ.δ., που διορίζεται σε μόνιμες θέσει σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 1476/1984 και άλλες διατάξεις»

διατάξεις του οργανισμού διοίκησης και διαχείρισης του ιδρύματος αλλά και των σχετικών νόμων, εισάγοντας στο οικείο συλλογικό-γνωμοδοτικό όργανο με τη επωνυμία «Συμβούλιο Εθνικών Κληροδοτημάτων» το θέμα προς γνωμοδότηση, η οποία πρέπει να είναι σύμφωνη και αιτιολογημένη, όπου και ελέγχονται όλα τα σχετικά με την υπόθεση δικαιολογητικά έγγραφα και στοιχεία, προκειμένου μετά από θετική γνωμοδότηση να εκδοθεί η σχετική απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών<sup>60</sup>.

**Με την απόλειψη των διαδικασιών αυτών (με α/α 2 και 6) μειώνεται δραστικά ο χρόνος που απαιτείται για την ολοκλήρωση χορήγησης μιας υποτροφίας, που θα μπορούσε πλέον να υπολογίζεται περίπου στα δύο/τρίτα του νυν απαιτούμενου χρόνου, ήτοι από 234 σε 169 ημέρες.**

### **B.3. Μεθοδολογία Συλλογής Στοιχείων**

Η συγκέντρωση των απαιτούμενων στατιστικών στοιχείων που αφορούν τους χρόνους διεκπεραίωσης των διαδικασιών, που αναλυτικά παρουσιάστηκαν παραπάνω, πραγματοποιήθηκε χάρη στην εποικοδομητική συνεργασία των υπαλλήλων της Διεύθυνσης Εθνικών Κληροδοτημάτων, με την έρευνα στα υπάρχοντα αρχεία και στοιχεία της υπηρεσίας, την επιτόπια παρατήρηση αλλά και την δεκαετή και πλέον ενασχόλησή της συγγραφέως με το αντικείμενο των Εθνικών Κληροδοτημάτων από διάφορες διοικητικές θέσεις.

---

<sup>60</sup> Σχετικό το άρθρο 108 του Α.Ν.2039/2939, όπως έχει αντικατασταθεί, συμπληρωθεί και ισχύει σύμφωνα με το άρθρο 10 του Ν. 1583/1985 (ΦΕΚ 222 Α') και το άρθρο 1 παρ. 25 του Ν. 2386/1996 (ΦΕΚ 43 Α').

## ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η ελληνική δημόσια διοίκηση στο πέρασμα των χρόνων ταλανίζεται από τον δαίδαλο της γραφειοκρατίας και μάλιστα σε μια από τις δυσχερέστερες μορφές του που στην ουσία, τις περισσότερες φορές, αποκαρδιώνει και εξοργίζει τους πολίτες σε κάθε επαφή τους με το δημόσιο τομέα.

Η Πολυπλοκότητα, η μη επικαιροποίηση (ή και παντελής απουσία) και προσαρμογή του θεσμικού πλαισίου που διέπει τη λειτουργία της διοίκησης, στις τρέχουσες κοινωνικοοικονομικές εξελίξεις, που διαμορφώνουν οι υπάρχουσες –ανά περίπτωση– συνθήκες, απαιτούν τομείς προκειμένου να προσαρμοστούν οι δημόσιες υπηρεσίες.

Η Έλλειψη ολοκληρωμένου συστήματος Διαχείρισης Αλλαγών που συνεπάγεται αδυναμία ολοκληρωμένης προσέγγισης, σχεδιασμού και επαναπροσδιορισμού του έργου της διοίκησης σε συνάρτηση με τις μεταβολές του περιβάλλοντος που λαμβάνουν χώρα σε βάθος χρόνου, αποδυναμώνουν τις οποίες καλές προθέσεις βελτιώσεων.

Την τελευταία δεκαετία οι προσπάθειες αναβάθμισης του δημόσιου τομέα στη χώρα μας έχουν φέρει κάποια αποτελέσματα μιας και η τεχνολογία αλλάζει σταθερά τη καθημερινότητά μας, Ο πολίτης που έρχεται σε επαφή με τις δημόσιες υπηρεσίες διαπιστώνει αλλαγές προς το καλύτερο αλλά ταυτόχρονα βρίσκεται αντιμέτωπος με λάθη, χρονικές υστερήσεις, γραφειοκρατικές διαδικασίες, ανισότητες στην αντιμετώπιση κ.ά.

Το ζήτημα της ποιότητας των παρεχομένων υπηρεσιών και της ποιότητας της διοίκησης αποτελεί σήμερα την κορυφαία προτεραιότητα των μεταρρυθμίσεων στη δημόσια διοίκηση και απασχολεί εύλογα πολιτικούς και υπαλλήλους, ερευνητές αλλά και κατεξοχήν τους χρήστες των δημοσίων υπηρεσιών.<sup>61</sup>

Ποιότητα υπηρεσιών σημαίνει κατανόηση των προβλημάτων και των επιθυμιών του πολίτη. Εάν αυτός ο ορισμός γίνει κατανοητός από τους δημόσιους λειτουργούς, τότε θα αναδειχθεί μια αξιόπιστη και πραγματικά ανθρωποκεντρική διοίκηση, η οποία θα χαρακτηρίζεται από την ταχύτητα εξυπηρέτησης των πολιτών, την ευέλικτη δομή και λειτουργία, τη συνεχή βελτίωση των διαδικασιών και των μεθόδων, την εξασφάλιση ενός εργασιακού περιβάλλοντος βασισμένου στην επικοινωνία, την αμοιβαία εμπιστοσύνη, τη συνεργασία και τη φροντίδα των ατομικών και συλλογικών συμφερόντων.

Στο χώρο της δημόσιας διοίκησης και μάλιστα σε μια ιδιαίτερα εξειδικευμένη μονάδα αυτής, τη Διεύθυνση Εθνικών Κληροδοτημάτων του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών διερευνήθηκε, με την παρούσα εργασία, η δυνατότητα παροχής υπηρεσιών σε ταχύτερους χρόνους ολοκλήρωσης των διαδικασιών που ορίζονται από τους σχετικούς νόμους και αφορούν την εκποίηση ακινήτων κοινωφελών περιουσιών και τη χορήγηση υποτροφιών.

Στη πορεία της εργασίας καταδείχτηκε η δυσχερής, πολύπλοκη και μακρόχρονη σειρά δράσεων που απαιτούνται.

Στη συνέχεια προτάθηκαν τρόποι μείωσης των απαιτούμενων χρόνων ολοκλήρωσης αυτών, με μηδενικό κόστος, που αφορά μάλλον την μη τήρηση διατάξεων που ισχύουν τις τελευταίες δεκαετίες χωρίς να έχουν κατ' ελάχιστο

<sup>61</sup> Μιχαλόπουλος Νίκος, Από τη Δημόσια Γραφειοκρατία στο Δημόσιο Management, Παπαζήση, 2003, σελ. 15

διαφοροποιηθεί, παρόλο που οι γενικότερες εξελίξεις, λόγω της Ε.Ε. αλλά και των νέων τεχνολογιών, επιβάλλουν μια διαφορετικής κατεύθυνσης προσέγγιση.

Με τις προτάσεις αυτές, σε δύο (2) μόνο από τις περιπτώσεις που εποπτεύει η αρμόδια Διεύθυνση, καταδείχτηκαν οι δυνατότητες βελτίωσης της παροχής υπηρεσιών σε όρους ταχύτερης εξυπηρέτησης φορέων και πολιτών.

Στην **πρώτη** περίπτωση, που αφορά τη διαδικασία εκποίησης ακινήτων, η οποία αποτελεί μία από τις σημαντικότερες και συνηθέστερα πραγματοποιούμενες πράξεις διαχείρισης των διοικητών των κοινωφελών περιουσιών, ενώ με το θεσμικό πλαίσιο που ισχύει σήμερα απαιτούνται, κατά προσέγγιση 259 ημέρες (ήτοι 8 μήνες και 19 ημέρες), θα μπορούσαν πλέον να υπολογίζονται 95 ημέρες (ήτοι 3 μήνες και 5 ημέρες), με αποτελέσματα τη δυνατότητα της προφανούς οικονομικής ωφέλειας, μέσω και της ταχύτερης αξιοποίησης του τιμήματος της εκποίησης με την επένδυσή του σε άλλες προσφορότερες μορφές ( όπως: ομόλογα, μετοχές, αγορά νεόδμητου ακινήτου και άλλα).

Στην **δεύτερη** περίπτωση, που αφορά τη διαδικασία χορήγησης υποτροφιών με επιλογή, οι χρόνοι ολοκλήρωσης και τελικής πραγμάτωσης του σκοπού της παροχής οικονομικής στήριξης σε φοιτητές για την περάτωση των σπουδών τους, από τις 234 ημέρες (ήτοι 7 μήνες και 34 ημέρες) θα μπορούσαν πλέον να υπολογίζονται σε 169 ημέρες (ήτοι 5 μήνες και 19 ημέρες), με αποτέλεσμα τη ταχύτερη εκταμίευση του ποσού της κάθε υποτροφίας και τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης φοιτητών που είτε σπουδάζουν σε άλλο τόπο από αυτόν της κύριας κατοικίας τους είτε οι οικογένειές τους έχουν τη δυνατότητα να τους προσφέρουν μόνο τα απολύτως απαραίτητα.

Οι ήδη κατατεθειμένες προτάσεις, δια του σχεδίου του «ΚΩΔΙΚΑ ΕΘΝΙΚΩΝ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΩΝ» προβάλλουν έναν εκσυγχρονισμένο εγγυητικό, εποπτικό και ελεγκτικό ρόλο του κράτους και του θεσμικού πλαισίου λειτουργίας των κοινωφελών οργανισμών και περιουσιών, που έχουν αφεθεί για την εκπλήρωση συγκεκριμένων σκοπών, την αξιοποίηση των ακινήτων και γενικότερα των πόρων τους. Ενισχύουν την αξία της οικονομικής συμβολής των περιουσιών αυτών στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής απαλύνοντας, στο μέτρο του δυνατού, τη δυσπραγία των οικονομικά ασθενέστερων συνανθρώπων μας. Συμβάλλουν επίσης, στην προστασία της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, λειτουργώντας στα πλαίσια αποτελεσματικότερων και αποδοτικότερων παροχών προς τους πολίτες και την κοινωνία.

Η προτεινόμενη αισθητή μείωση των χρόνων ολοκλήρωσης των παραπάνω αναφερόμενων διαδικασιών αναδεικνύει τις απλές εκείνες δράσεις που είναι δυνατόν να ερευνηθούν, να καταγραφούν και να πραγματοποιηθούν στη συνέχεια από τη δημόσια διοίκηση, στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων κάθε ξεχωριστής υπηρεσίας, προκειμένου να συμβάλλουν οι λειτουργοί της διοίκησης στη βελτίωση και μείωση γενικότερα των χρόνων που απαιτούνται για την παροχή υπηρεσιών.

Όμως ο δρόμος προς τη δημιουργία υψηλής ποιότητας δημοσίων υπηρεσιών, οι οποίες θα εμπνέουν εμπιστοσύνη στον πολίτη, είναι ακόμη μακρύς, πλήρης εμποδίων πεπαλαιωμένων τακτικών και νοοτροπιών. Απαιτείται έρευνα, στρατηγικός σχεδιασμός και βέβαια αξιοποίηση βέλτιστων πρακτικών.

Η παγκοσμιοποίηση, που χαρακτηρίζει την εποχή μας όσο και η ταχύτατη διάχυση των πληροφοριών αλλά και των αποτελεσμάτων πράξεων που λαμβάνουν χώρα σε διαφορετικά και συνηθέστατα απομακρυσμένα κέντρα αποφάσεων έχουν εντείνει το αίσθημα ανασφάλειας στους πολίτες. Ένας από τους τρόπους αναστροφής της κατάστασης αυτής είναι και η παροχή βελτιωμένων υπηρεσιών με

## ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ανδρεάδης Α. Οικονομικός Βίος των Αρχαίων Ελλήνων.
2. Barney, J.B., Looking inside competitive advantage, Academy of Management Executive, 1995, Vol. 9 No. 4, pp. 49-62.
3. Κωστούλας Γιώργος, Μάνατζμεντ 2, Planning. Από το Επείγον στο Σημαντικό, Ελληνική Ευρωεκδοτική.
4. Montana J. Patrick και Bruce H. Charnov, Μάνατζμεντ, Κλειδάριθμος, 2002.
5. Μπένγκστον Χέρμαν, Η ιστορία της Αρχαίας Ελλάδας, Μέλισσα.
6. Μπουραντάς Δημήτρης, Μάνατζμεντ, Γ. Μπένου, 2002.
7. Μιχαλόπουλος Νίκος, Αποτη Δημόσια Γραφειοκρατία στο Δημόσιο Management, Παπαζήση, 2003, σελ. 15.
8. Παπαδάκης Βασίλης, Στρατηγική των Επιχειρήσεων, Τόμος Α', Ε. Μπένος, 2007 σελ.164-165.
9. Porter M., Competitive Advantage : Creating and Sustaining Superior Performance, New York ,The Free Press, 1985
10. Proctor T., Establishing a Strategic Direction, MCB University Press, 1997, Vol. 35, pp 143-154.
11. Rangan K. V., Lofty Missions, Down –to-Earth Plan, Harvart Business Review, March 2004, pp 112-119.
12. Τεγόπουλος-Φυτράκης, Ελληνικό Λεξικό, Αρμονία Α.Ε.,1991.
13. Thompson A.A. Jr., A.J. Srtikland III and J. Gable, Crafting and Executing Strategy, Mc Graw-Hill Companies, 2007.
14. Τζωρζάκης Κώστας -Αλεξία Τζωρτζάκη, Οργάνωση και Διοίκηση, Rosili, 2002.
15. James Paul, Μάνατζμεντ Ολικής Ποιότητας, Κλειδάριθμος, 1998.
16. Hunger J. David Thomas L. Wheelen, Εισαγωγή στο Στρατηγικό Μάνατζμεντ, Κλειδάριθμος, 2004.

## ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

1. <http://www.el.wikionary.org>
2. <http://www.paroron.gr/article.asp?intlID=75>
3. <http://www.globalusers.com/main/chap11.php>
4. <http://www.archive.gr/modules.php?name=New&file>
5. [http://news.kathimerini.gr/4Dcgi/4Dcgi/\\_w\\_articles\\_civ\\_11\\_17/12/2002\\_47540](http://news.kathimerini.gr/4Dcgi/4Dcgi/_w_articles_civ_11_17/12/2002_47540)
6. [http://www.gsis.gr/ggps/tehnikes\\_ipiresies/dtis.htm](http://www.gsis.gr/ggps/tehnikes_ipiresies/dtis.htm)
7. [http://www.gsis.gr/ANTIKEIMENIKEΣ\\_AXIEΣ\\_2007](http://www.gsis.gr/ANTIKEIMENIKEΣ_AXIEΣ_2007)
8. <http://www.gsis.gr/ggps/yo/yo.html>



## ΠΗΓΕΣ - ΣΧΕΤΙΚΑ ΝΟΜΟΘΕΤΗΜΑΤΑ

1. Α.Ν. 2039/1939 «περί τροποποιήσεως, συμπληρώσεως και κωδικοποιήσεως των νόμων περί εκκαθαρίσεως και διοικήσεως των εις το κράτος και υπέρ κοινωφελών σκοπών καταλειπομένων κληρονομιών, κληροδοσιών και δωρεών» (Φ.Ε.Κ. 455/ 24-10-1939, τ. Α΄).
2. Β.Δ. 30/11-4/12/1939 «περί του τρόπου εκποιήσεως κινητών και ακινήτων και εκμισθώσεως ακινήτων καταλειπομένων κατά κληρονομίαν, κληροδοσίαν ή δωρεάν εις το κράτος και υπέρ κοινωφελών σκοπών, ως και των ανηκόντων εις κοινωφελή ιδρύματα και περιουσίας» (Φ.Ε.Κ.523/4-12-1939, τ. Α΄).
3. Α.Ν. 2250/1940 «Αστικός Κώδιξ» (Φ.Ε.Κ. 91/15-3-1940, τ. Α΄).
4. Α.Ν. 2783/1941 «Εισαγωγικός νόμος του Αστικού Κώδικα» (Φ.Ε.Κ. 29/30-1-1941, τ. Α΄).
5. Κ.Δ. 18/32-8-1941 «περί του τρόπου απονομής υποτροφιών εκ κληρονομιών, κληροδοσιών και δωρεών καταλειπομένων εις άλλα πρόσωπα νομικά ή φυσικά πλην του κράτους (Φ.Ε.Κ. 286/23-8-1941, τ. Α΄).
6. Ν. 555/1943 «περί της αρμοδιότητος των Επιθεωρητών Εθνικών Κληροδοτημάτων» (Φ.Ε.Κ. 291/3-9-1943, τ. Α΄).
7. Β.Δ. 657/1971 «περί κωδικοποιήσεως των διατάξεων του Κώδικος Πολιτικής Δικονομίας και του Εισαγωγικού αυτού Νόμου» (Φ.Ε.Κ. 219/1-11-1971, τ. Α΄).
8. Π.Δ. 756/1976 «περί ασκήσεως και προληπτικού ελέγχου επί των χρηματικών ενταλμάτων πληρωμής δαπανών εις βάρος πιστώσεων του ειδικού προϋπολογισμού Εθνικών Κληροδοτημάτων» (Φ.Ε.Κ. 273/15-10-1976, τ. Α΄).
9. Ν.455/1976 «περί επωφελεστερας αξιοποιήσεως ή διαθέσεως των υπέρ κοινωφελούς σκοπού καταλειφθέντων ή δωρηθέντων περιουσιακών στοιχείων κατά το άρθρο 109 παρ. 2 του Συντάγματος» (Φ.Ε.Κ. 277/19-10-1976, τ. Α΄).
10. Ν.1583/1985 «Συνταξιοδοτικά θέματα του προσωπικού με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου του Δημοσίου, των Ο.Τ.Α. και των άλλων ν.π.δ.δ., που διορίζεται σε μόνιμες θέσεις σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 1476/1984 και άλλες διατάξεις» (Φ.Ε.Κ. 222/31-12-1985, τ. Α΄).
11. Π.Δ. 284/1988 «Οργανισμός του Υπουργείου Οικονομικών» (Φ.Ε.Κ. 128/14-6-1988, τ. Α΄ και Φ.Ε.Κ. 165/5-8-1988 τ. Α΄ «Διορθώσεις Σφαλμάτων» ).
12. Ν. 2235 /1994 «Τροποποίηση του Ν.1703/1987 και του Ν. 813/1978» (Φ.Ε.Κ.145/1-9-1994, τ. Α΄).
13. Π.Δ. 34/1995 «Κωδικοποίηση διατάξεων νόμων περί εμπορικών μισθώσεων» (Φ.Ε.Κ.30/10-2-1995,τ. Α΄).
14. Ν. 2386/1996 «Ρυθμίσεις θεμάτων εθνικών κληροδοτημάτων, δημοσίων και ανταλλαξίμων κτημάτων και άλλες διατάξεις». (Φ.Ε.Κ.43/7-3-1996, τ. Α΄).

15. Π.Δ. 249/1998 «Τροποποίηση και συμπλήρωση του Οργανισμού του Υπουργείου Οικονομικών (Π.Δ.284/1988)» (Φ.Ε.Κ.186/6-8-1998, τ. Α').
16. Ν. 2753/1999 «Απλοποιήσεις και ελαφρύνσεις στη φορολογία εισοδήματος και άλλες διατάξεις» (Φ.Ε.Κ.249/17-11-1999, τ. Α').
17. Ν.2873/2000 «Φορολογικές ελαφρύνσεις και απλουστεύσεις και άλλες διατάξεις» (Φ.Ε.Κ.285/28-12-2000, τ. Α').
18. Ν 2993/2002 «Τροποποίηση διατάξεων του Κώδικα Οργανισμού Δικαστηρίων και κατάστασης δικαστικών λειτουργών (κ.ν.1756/1988) και του Κώδικα Δικαστικών Υπαλλήλων (κ.ν.2812/2000) και άλλες διατάξεις» (Φ.Ε.Κ.58/26-3-2002, τ. Α').
19. Π.Δ.81/2002 «Συγχώνευση των υπουργείων Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών σε ένα Υπουργείο με τίτλο «Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών» (Φ.Ε.Κ.57/21-3-2002, τ. Α').
20. Ν. 3230/2004 «Καθιέρωση συστήματος διοίκησης με στόχους, μέτρηση της αποδοτικότητας και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 44/11-2-2004, τ. Α').
21. Π.Δ.1/2-1-2007 «Καθιέρωση της 30<sup>ης</sup> Σεπτεμβρίου ως ημέρας μνήμης των Εθνικών μας Ευεργετών» (Φ.Ε.Κ. ½-1-2007, τ. Α').

## **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ**

### **A' Πηγές-Σχετικά Νομοθετήματα**

1. Άρθρο 109 του Συντάγματος της Ελλάδας
2. Ν. 455/1976
3. Ν. 1583/1985-άρθρο 10 αυτού
4. Ν. 2386/1996

### **B' Δειγματοληψία και συλλογή δεδομένων**

### **Γ' Συμμετέχοντα στην έρευνα ιδρύματα**

**Άρθρο 109 του Συντάγματος**

1. Δεν επιτρέπεται η μεταβολή του περιεχομένου ή των όρων διαθήκης, κωδικέλλου ή δωρεάς, ως προς τις διατάξεις τους υπέρ του Δημοσίου ή υπέρ κοινωφελούς σκοπού.
2. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η επωφελέστερη αξιοποίηση ή διάθεση, για τον ίδιο ή άλλο κοινωφελή σκοπό, εκείνου που καταλείφθηκε ή δωρήθηκε, στην περιοχή που καθόρισε ο δωρητής ή ο διαθέτης ή στην ευρύτερή της περιφέρεια, όταν βεβαιωθεί με δικαστική απόφαση ότι η θέληση του διαθέτη ή του δωρητή δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί, για οποιονδήποτε λόγο, καθόλου ή κατά το μεγαλύτερο μέρος του περιεχομένου της, καθώς και αν μπορεί να ικανοποιηθεί πληρέστερα με τη μεταβολή της εκμετάλλευσης, όπως νόμος ορίζει.
3. \*\*3. Νόμος ορίζει τα σχετικά με τη σύνταξη μητρώου κληροδοτημάτων γενικά και ανά περιφέρεια, την καταγραφή και ταξινόμηση των περιουσιακών τους στοιχείων, τη διοίκηση και διαχείριση του κάθε κληροδοτήματος σύμφωνα με τη βούληση του διαθέτη ή δωρητή και κάθε άλλο συναφές ζήτημα.



# ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ  
ΤΗ 19 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1976

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΑΚΟΥ  
277

## ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<b>ΝΟΜΟΙ</b>	
N. 455. Περί επωφελεστεράς αξιοποίησης ή διαθέσεως των υπέρ κοινωφελούς σκοπού καταλειφθέντων ή δωρηθέντων περιουσιακών στοιχείων, κατά το άρθρον 109 παρ. 2 του Συντάγματος. ....	1
N. 456. Περί φωτοβολίων και πυροτεχνημάτων. ....	2
<b>ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ</b>	
762. Περί έγκρισως χρησιμοποίησης εγκαταστάσεων της Έταιρείας «ΠΕΤΡΟΛΑ ΕΛΛΑΣ Α.Ε.» διά την έναποθήκευσιν και διακίνησιν μελάσσης. ....	3
763. Περί μεταφοράς της έδρας της Κοινότητας Καταφυλλίου του Νομού Καρδίτσας. ....	4
764. Περί μεταφοράς της έδρας της Κοινότητας Ποταμιώς του Νομού Κυκλάδων. ....	5
765. Περί κατανομής των θέσεων των Γενικών Διευθυντών και Συμβούλων Νομαρχίας. ....	6
<b>ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ</b>	
Περί τροποποίησης και συμπλήρωσεως της από 24 Αυγούστου 1973 Σύμβασεως μεταξύ του Έλληνικού Δημοσίου και της Έταιρείας «Αντώνιος Χανδρής — Καλώδια Α.Ε.» ως αυτή έτροποποιήθη μεταγενεστέρως, διά την Ξρυσιν έργοστασίου παραγωγής ηλεκτρικών καλωδίων. ....	7

## ΝΟΜΟΙ

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 455

Περί επωφελεστεράς αξιοποίησης ή διαθέσεως των υπέρ κοινωφελούς σκοπού καταλειφθέντων ή δωρηθέντων περιουσιακών στοιχείων, κατά το άρθρον 109 παρ. 2 του Συντάγματος.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ  
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Υ'γρισμένοι: Ολομόνωος μετά της Βουλής, όπεφασίσαμεν:   
\*Άρθρον 1.

1. Ή κατά την παρ. 2 του άρθρου 109 του Συντάγματος αξιοποίησης ή διαθέσεως της καταλειφθείσης ή δωρηθείσης υπέρ κοινωφελούς σκοπού περιουσίας υπό τόν όρον του άνωκαλλοτριώτου ή άλλων τινά περιοριστών δύναται να γίνη έξίς:

α. Διά της άνοιχοδομήσεως επί ζωνοδοτήσεως και παροχής επί του άκινήτου έμπραγματου άσφαλείας ή και επί έφ' ώρι-

σμένον χρόνον έκχωρήσει, έν όλω ή έν μέρει, τών προσόδων του πρós άσφάλειαν και έξυπηρέτησιν του δανείου.

β. Διά της άνοιχοδομήσεως δαπάναις τρίτων, έν όλω ή έν μέρει, επί παραχωρήσει εις αυτούς δι' ώρισμένον χρόνον της χρήσεως και της κατά τούς κανόνας της τακτικής έκμεταλλεύσεως καρπώσεως του άνεγερθησομένου κτιρίου επί μειωμένου μισθώματι ή επί τώ όρω της από κοινού μετά του χρηματοδότου έκμεταλλεύσεως του άκινήτου.

γ. Διά της άνοιχοδομήσεως επί άντιπαροχή κοστοτού έξ άδεισρέτου επί του άκινήτου και συστάσεως διηρημένων ιδιοκτησιών επί αυτότελών όρβρων ή μερών αυτών ή οικοδομημάτων.

δ. Διά της ένοποίησης όμόρων άκινήτων και της έν συνεχεία αξιοποίησης του ένιαίου άκινήτου καθ' οιονδήποτε έν των έν τη παρούση παραγράφω άναφερομένων τρόπων.

ε. Διά της έκποίησης και τοποθέτησεως του τμήματος εις έτεράν μάλλον προσοδοφόρον ή μάλλον άσφαλή επένδυσιν.

στ. Διά της άνταλλαγής πρós ισάξιον τουλάχιστον περιουσιακών στοιχείων.

ζ. Διά της επένδσεως καταθέσεως ή κινητών αξιών εις έτερα πλέον προσοδοφόρα ή πλέον άσφαλή περιουσιακά στοιχεία.

2. Εάν ή καταλειφθείσα ή δωρηθείσα κοινωφελής περιουσία τελή υπό τόν όρον της έκποίησης, επιτρέπεται ή μη εκποίησης ή ή καθ' οιονδήποτε τρόπον επωφελεστερά αξιοποίησης ταύτης, κατά τας διατάξεις του παρόντος νόμου.

\*Άρθρον 2.

Όσάκις ή δέλησις του διαθέτου ή δωρητου, ως πρós τόν ύπ' αυτού ταχθέντα κοινωφελή σκοπόν, ζέν δύναται να πραγματοποιηθή έξ οιονδήποτε λόγου καθ' όλοκληρίαν ή κατά τó μείζον του περιεχομένου ταύτης, επιτρέπεται ή διάθεσις του καταλειφθέντος ή δωρηθέντος πρós τόν αυτόν ή άλλον κοινωφελή σκοπόν εις την υπό του διαθέτου ή δωρητου καθορισμένην περιοχήν ή εις την ευρύτεραν ταύτης περιφέρειαν.

\*Άρθρον 3.

1. Τó κατά τó άρθρον 825 Κώδικος Πολιτικής Δικονομίας δικαστήριον, κατά την διαδικασίαν της έκουσίας δικαιοδοσίας, είναι αποκλειστικώς άρμόδιον να δοθείσχη, κατά τó άρθρον 109 παρ. 2 του Συντάγματος, ότι ή θέλησις του διαθέτου ή του δωρητου ζέν δύναται να πραγματοποιηθή, έξ οιονδήποτε λόγου, καθ' όλοκληρίαν ή κατά τó μείζον του περιεχομένου ταύτης, ως και άν δύναται να ικανοποιηθή πληρέστερον διά της μεταβολής της εκμεταλλεύσεως. Ή αίτησις υποβάλλεται

υπό του Υπουργού των Οικονομικών ή του αρμοδίου εκ του σκοπού Υπουργού ή του υπέρ ου ή κοινοφελής περιουσία νομικού προσώπου ή παντός άλλου προσώπου έχοντος έννομον συμφέρον και άνακρινούται διά της μάλλον κυκλοφορούσης εφημερίδος του τόπου της έδρας του κοινοφελούς Ήθρυματος ή του δικαιούτος τό κληροδότμα Νομικού Προσώπου και έν μη έκδοσει εφημερίδος, διά τοιχοκολλήσεως εις δημοσίους χώρους.

2. Διά της κατά την παρ. 1 εκδιδόμενης άποφάσεως τό δικαστήριον άποφαίνεται και περί του τρόπου της έπιμελετέρας άξιοποιήσεως της περιουσίας ή του σκοπού διά τόν όποιον πρέπει να διατεθή αύτη. Οι ειδικώτεροι όροι και λεπτομέρειαι της έπιμελετέρας άξιοποιήσεως ή διαθέσεως προς τόν αυτόν ή έτερον κοινοφελή σκοπόν του καταλειφθέντος ή δωρηθέντος όρίζονται, κατόπιν προτάσεως της διοικήσεως του υπέρ ου ή περιουσία νομικού προσώπου ή του έκτελεστού της διαθήκης, δι' άποφάσεως του Υπουργού Οικονομικών και του αρμοδίου κατά περίπτωσιν Υπουργού μετά γνώμη του Συμβουλίου Έθνικών Κληροδοτημάτων, τηρουμένων των διατάξεων του Α.Ν. 2039/1939 «περί τροποποιήσεως, συμπληρώσεως και καθορισμού των νόμων όπερι έκκαθαρίσεως και διοικήσεως των εις τό Κράτος και υπέρ κοινοφελών σκοπών καταλειπομένων κληρονομιών, κληροδοσιών και δωρεών», ως ούτος έκάστοτε ισχύει.

#### Άρθρον 4.

Η ισχύς των παρόντων άρξεταί από της δημοσιεύσεώς του εις την Έφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Ο παρών νόμος ψηφισθείς υπό της Βουλής και παρ' Ημών σήμερα κυρωθείς, δημοσιεύθη διά της Έφημερίδος της Κυβερνήσεως και έκτελεσθήτω ως νόμος του Κράτους.

Έν Αθήναις τή 13 Οκτωβρίου 1976

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

**ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Δ. ΤΣΑΤΣΟΣ**

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

**ΚΩΝΣΤ. ΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ**

**ΕΥΑΓΓ. ΔΕΒΛΕΤΟΓΛΟΥ**

Έθεωρήθη και έτέθη ή μεγάλη του Κράτους σφραγίς.

Έν Αθήναις τή 15 Οκτωβρίου 1976

Ο ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ

**ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ**

(2)

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 456

Περί φωτοβολίδων και πυροτεχνημάτων.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ  
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Ψηφισάμενοι άνωφώνως μετά της Βουλής, άπεφασίσαιμεν:

#### Άρθρον 1.

Έγγονα όρων.

Διά την έφαρμογήν του παρόντος νόμου :

1. «Φωτοβolides» νοούνται μείγματα εύφλεκτων υλών έκτοξευόμενα έν άναφλέξει διά κατάλληλου συσκευής, χρησιμοποιούμενα δε προς φωτισμόν περιούχης ή σηματοδοσίαν εις τας Ένόλους Δυνάμεις και την Ναυτιλίαν.

2. «Βεγγαλικά» νοούνται μείγματα εύφλεκτων υλών καιομένων μετά λαμπράς φλογός, ή όποία, διά προσθήκης καταλληλών μεταλλικών άλάτων, χρωματίζεται ποικιλοτρόπως, χωρίς να δημιουργηται εκ της καύσεως κίνδυνος σωματικών βλαβών ή πυρκαϊάς.

«Κροτίδες» νοούνται πυροτεχνουργικά κατασκευάσματα διαφόρων τύπων (τρακατρούκες, δαρκαλότα κ.λ.), τά όποία διά τριβής, έναύσματος, κρούσεως ή έκτοξεύσεως των τή βοηθεία ειδικής συσκευής ή μη, εκρήγνυνται είτε επί του εδάφους είτε εις τόν άέρα και παράγουν ισχυρόν κρότον.

«Πυροτεχνικά παιδικά άθύρματα» νοούνται μείγματα εύφλεκτων υλών διαφόρων τύπων τά όποία χρησιμοποιούνται προς τέρψιν και καινται δι' έναύματος, τριβής, κρούσεως ή τή βοηθεία ειδικής συσκευής, χωρίς να προκαληται εκ της καύσεως των ένοχλητικός θόρυβος ή κίνδυνος σωματικών βλαβών ή πυρκαϊάς.

#### Άρθρον 2.

Άδειαι εισαγωγής.

1. Η εισαγωγή εκ της άλλουδακής των έν άρθρω 1 αναγραφόμενων ειδών πυροτεχνίας εξαιρείται κροτίδων, επιτρέπεται μόνον κατόπιν άδειας της, παρ' τω Έμπορικώ και Βιομηχανικώ Έπιμελητηρίω Αθηνών, Έπιτροπής της υπ' αριθ. 71877/1952 άποφάσεως του τέως Συμβουλίου Έξωτερικού Έμπορίου, εκδιδόμενης τή προσκομίσει πρωτοτύπου άδειας της οικείας αρμοδίας Αστυνομικής Αρχής, όριούσης συγκεκριμένως την κατηγορίαν και την ποσότητα των εισαχθέντων ειδών πυροτεχνίας. Η έν λόγω άδεια της Αστυνομικής Αρχής ισχύει επί έν έτος από της έκδόσεώς της.

2. Διά την εισαγωγήν φωτοβολίδων προς χρήση τούτων υπό των Ένόλων Δυνάμεων δεν απαιτείται ουδεμία εκ των άνωτέρω άδειών.

#### Άρθρον 3.

Κατασκευή.

1. Η έντός του Κράτους κατασκευή φωτοβολίδων, βεγγαλικών και πυροτεχνικών παιδικών άθύρματων επιτρέπεται μόνον κατόπιν άδειας της κατά τόπον αρμοδίας Αστυνομικής Αρχής. Η άδεια αύτη, προϋποθέτουμε λεπτομερώς τό είδος των κατασκευαζομένων προϊόντων και την ποσότητα αυτών καθώς και τόν χώρον έντός του όποιου πραγματοποιείται ή κατασκευή, εκδίδεται κατόπιν προσαγομένης υπό του ενδιαφερομένου βεβαίωσης τω Γενικώ Χημείου του Κράτους πιστοποιούσης την σύνθεσιν των υπό κατασκευήν ειδών, ως άνω, και ότι εκ της χρήσεως τούτων δεν δημιουργείται κίνδυνος διά τό κοινόν ουδέ ένοχλητικός θόρυβος. Η διάρκεια ισχύος της άδειας όρίζεται: έτηρία. Η έν λόγω άδεια εκδίδεται μετά την χορήγησιν της κατά νόμον απαιτούμενης άδειας έγκαταστάσεως και λειτουργίας, εκδιδόμενης υπό της κατά περίπτωσιν αρμοδίας Γαληρείας του Υπουργείου Βιομηχανίας και Ένεργείας.

2. Η έντός του Κράτους κατασκευή κροτίδων (τυποποιημένων ή άυτοσχεδίων) άπαγορεύεται.

#### Άρθρον 4.

Έμπορία.

1. Η έμπορία φωτοβολίδων, βεγγαλικών και πυροτεχνικών παιδικών άθύρματων επιτρέπεται κατόπιν άδειας της κατά τόπον αρμοδίας Αστυνομικής Αρχής, τηρουμένων των εις τας άπομείνας παραγράφους όρων. Η άδεια αύτη ισχύει επί έν έτος. Η έμπορία κροτίδων άπαγορεύεται.

2. Οι εισάγοντες, κατασκευάζοντες ή έμπορεύμενοι φωτοβολίδας και βεγγαλικά ύποκεινται εις την τήρησιν βιβλίου κινήσεως των ειδών τούτων, εις τό καταχωρίζουν την εις την διάθεσιν των ύπαρχουσων ποσότητα, την πηγήν έξ ής έπρομηθεύθησαν ταύτην, ως και την έξ αυτής πολυομένην τοιαύτην μετά των στοιχείων ταυτότητος του άγοραστάου, καθώς και τά στοιχεία της άδειας εισαγωγής ή κατασκευής του είδους. Τά παιδικά άθύρματα δεν καταχωρίζονται εις τά τηρούμενα ως άνω βιβλία, αλλά πωλούνται έλευθέρως. Τά έν λόγω βιβλία σελοδομετρούνηται και θεωρούνται υπό της κατά τόπον αρμοδίας Αστυνομικής Αρχής.

3. Η υπό των εισαγωγών ή κατασκευαστών φωτοβολίδων πώλησις τούτων επιτρέπεται μόνον προς τούς κατόχους σκαφών θαλάσσης, όρειβάτας και κυνηγούς, ενώ ή διάθεσις των βεγγαλικών επιτρέπεται άνευ περιορισμού προς τό έμπόριον, υπό την άπαραίτητον όμως προϋπόθεσιν ότι οι ενδιαφερόμενοι διά την άγοράν τούτων (φωτοβολίδων και βεγγαλικών) είναι έφοδιασμένοι δι' άδειας της κατά τόπον αρμοδίας Αστυνομικής Αρχής. Έν τή άδειά ταύτη μνημονεύεται ή



# ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Α Θ Η Ν Α  
31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1985

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ  
222

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 1583

Συνταξιοδοτικά θέματα του προσωπικού με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου του Δημοσίου, των Ο.Τ.Α. και των άλλων ν.π.δ.δ., που διορίζεται σε μόνιμες θέσεις σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 1476/1984 και άλλες διατάξεις.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ  
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Κυρώνουμε και εκδίδουμε τον ακόλουθο νόμο που ψήφισε η Βουλή:

Άρθρο 1.

Διεύρυνση ασφαλιστικού φορέα.

1. Στο άρθρο 84 του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων (π.δ. 1041/1979) προστίθεται: παρ. 4 με το ακόλουθο περιεχόμενο:

«4. Το προσωπικό, που διορίζεται σε μόνιμες θέσεις του Δημοσίου σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 1476/1984 (ΦΕΚ 136), τα άρθρα 13 και 14 του ν. 1540/1985, εκτός από το Θεραπευτήριο Ευαγγελισμού Αθηνών και το άρθρο 38 του ν. 1545/1985 και αμειβόταν με ημερομίσθιο, καθώς και το προσωπικό που αμειβόταν με μηνιαίο μισθό και είχε επιλέξει, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 5 του ν. 765/1978 (ΦΕΚ 49), τη συνταξιοδότησή του από το ΙΚΑ ή από άλλο φορέα κύριας ασφάλισης, μπορεί με δήλωσή του που δεν ανακαλείται κατά το διορισμό ή μέσα σε τρεις μήνες από τη δημοσίευσή του νόμου αυτού να διατηρήσει το δικαίωμα συνταξιοδότησής του από το ΙΚΑ ή από άλλο φορέα κύριας ασφάλισης, άλλως υπάγεται αυτοδικαίως από το διορισμό του στη συνταξιοδοτική προστασία του Δημοσίου».

2. Το προσωπικό, που διορίζεται σε μόνιμες θέσεις των Ο.Τ.Α. και των άλλων ν.π.δ.δ. σε εφαρμογή των διατάξεων του ν. 1476/1984 και αμειβόταν με ημερομίσθιο ή μηνιαίο μισθό, μπορεί με δήλωσή του που δεν ανακαλείται κατά το διορισμό ή μέσα σε τρεις μήνες από αυτόν να διατηρήσει το συνταξιοδοτικό καθεστώς που είχε, αντί για το συνταξιοδοτικό καθεστώς στο οποίο θα υπαγόταν αυτοδικαίως μετά το διορισμό του στη μόνιμη θέση.

3. Οι διευθύνσεις προσωπικού των υπηρεσιών όσων από το παραπάνω προσωπικό έχουν διορισθεί σε μόνιμες θέσεις μέχρι την ισχύ του νόμου αυτού οφείλουν να ζητήσουν εγγράφως από αυτούς την παραπάνω δήλωση μέσα σε προθεσμία τριών (3) μηνών από τη δημοσίευσή του νόμου αυτού.

Άρθρο 2.

Αναγνώριση προϋπηρεσιών.

1. Μετά το πρώτο εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 13 του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων (π.δ. 1041/1979) προστίθεται εδάφιο με το ακόλουθο περιεχόμενο:

«Εξαιρητικά το προσωπικό που διορίζεται σε μόνιμες θέσεις του Δημοσίου, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 1476/1984, τα άρθρα 13 και 14 του ν. 1540/1985, εκτός από το Θεραπευτήριο Ευαγγελισμού Αθηνών και το άρθρο 38 του ν. 1545/1985, μπορεί ν' αναγνωρίσει και προσμετρήσει ως συντάξιμες τις προϋπηρεσίες του προηγούμενου άρθρου και: πριν από τη συμπλήρωση της πλήρους πενταετούς πραγματικής υπηρεσίας του προηγούμενου ελαφίου, εφόσον ο υπάλληλος έχει συμπληρώσει δεκαετή τουλάχιστο συνεχή ή διακεκομμένη υπηρεσία στο Δημόσιο ως έκτακτος ή επί συμβάσει υπάλληλος με μηνιαίο μισθό ή ημερομίσθιο ή με ποσοστά μέχρι το διορισμό του στη μόνιμη θέση».

2. Οι διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου έχουν εφαρμογή και για το προσωπικό των Ο.Τ.Α. και των άλλων ν.π.δ.δ. που διορίζονται σε μόνιμες θέσεις σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 1476/1984.

3. Ο χρόνος προϋπηρεσίας του προσωπικού των Ο.Τ.Α. και των άλλων ν.π.δ.δ. στο Δημόσιο, στους Ο.Τ.Α., στα θια ή και άλλα ν.π.δ.δ., που αναγνωρίζεται συντάξιμος σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις των οικείων συνταξιοδοτικών φορέων, προσμετρείται ανεπίφορα στη λοιπή συντάξιμη υπηρεσία του που παραχέθηκε μετά το διορισμό του στη μόνιμη θέση.

Άρθρο 3.

Επικουρική ασφάλιση.

1. Το προσωπικό, που διορίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 1476/1984, τα άρθρα 13 και 14 του ν. 1540/1985, εκτός από το Θεραπευτήριο Ευαγγελισμού Αθηνών και το άρθρο 38 του ν. 1545/1985 σε μόνιμες θέσεις του Δημοσίου, των Ο.Τ.Α. και άλλων ν.π.δ.δ. και διατηρεί, σύμφωνα με το άρθρο 1, την κύρια ασφάλιση που είχε πριν από τη μονιμοποίησή του, διατηρεί υποχρεωτικά και το αντίστοιχο καθεστώς επικουρικής ασφάλισης και πρόνοιας, αντί για το συνταξιοδοτικό καθεστώς στο οποίο θα υπαγόταν αυτοδικαίως μετά το διορισμό του στη μόνιμη θέση.

2. Η αναγνώριση των προϋπηρεσιών στο Δημόσιο, τους Ο.Τ.Α. και τα άλλα ν.π.δ.δ. του προσωπικού της προηγούμενης παραγράφου από τα Ταμεία Επικουρικής Ασφάλισης και Πρόνοιας γίνεται μόνο ύστερα από αίτηση των ενδιαφερομένων και με την καταβολή από τους ίδιους των προβλεπόμενων εισφορών εξηγητάς των προϋπηρεσιών αυτών.

#### Άρθρο 4.

##### Υγειονομική περίθαλψη.

Το προσωπικό, που διορίζεται σε μόνιμες θέσεις σύμφωνα με το ν. 1476/1984, τα άρθρα 13 και 14 του ν. 1540/1985, εκτός από το «Θερμακωτήριο Βιομηχανικών Αθηνών» και το άρθρο 38 του ν. 1545/1985, δικαιούται την υγειονομική περίθαλψη των υπαλλήλων που έχουν το ίδιο συνταξιοδοτικό καθεστώς κύριας ασφάλισης.

#### Άρθρο 5.

Συνταξιοδότηση υπαλλήλων της τέρως Ελληνικής Επιτροπής Ατομικής Ενέργειας.

1. Οι υπάλληλοι με σύμβαση αβρίτου ή ορισμένου χρόνου, που υπηρετούν κατά την ισχύ του ν. 1514/1985 (ΦΕΚ 13) στην Ελληνική Επιτροπή Ατομικής Ενέργειας και έχουν υπαχθεί στις διατάξεις του ν.δ. 874/1971 (ΦΕΚ 81) και οι οποίοι εντάσσονται ή κατατάσσονται ή με οποιοδήποτε τρόπο μεταφέρονται, σύμφωνα με τις διατάξεις του παραπάνω νόμου και των προεδρικών διαταγμάτων που εκδίδονται ύστερα από εξουσιοδότηση του σε άλλους φορείς έρευνας και τεχνολογίας οποιασδήποτε νομικής μορφής, διατηρούν το συνταξιοδοτικό καθεστώς που είχαν μέχρι την έναρξη της ισχύος του ν. 1514/1985 και όλη η εφεξής υπηρεσία τους στα ν.π.δ.δ. ή ν.π.δ., στα οποία μεταφέρονται, θεωρείται συντάξιμη από το Δημόσιο.

2. Οι υπάλληλοι της προηγούμενης παραγράφου υπάγονται για επικουρική ασφάλιση στο ΙΚΑ—ΕΤΝΒΑΜ εφόσον δεν υπάγονται σε άλλο ταμείο ή κλάδο επικουρικής ασφάλισης για την απασχόλησή τους αυτή.

#### Άρθρο 6.

Οι διατάξεις του ν.δ. 874/1971 δεν έχουν εφαρμογή για τους επί συμβάσεως υπαλλήλους που διορίζονται στο Δημόσιο μετά την ισχύ του ν. 1476/1984 (ΦΕΚ 136).

#### Άρθρο 7.

Στην παρ. 2 του άρθρου 1 του ν. 1476/1984 (ΦΕΚ 136) προστίθεται, από τότε που ίσχυσε, περίπτωση (ιδ) που έχει ως εξής:

«ιδ. Το προσωπικό των Υπηρεσιών Αυτεπιστασίας του ΕΟΓ κλην της Υπηρεσίας Τουριστικών Εκδηλώσεων (Υ.Τ.Ε.) και Ελεγκτών».

#### Άρθρο 8.

1. Η παράγραφος 4 του άρθρου 22 του ν. 1543/1985 αντικαθίσταται, από τότε που ίσχυσε, ως εξής:

«4. Μεταβολές της υπηρεσιακής κατάστασης των αγωνιστών της Εθνικής Αντίστασης, που έγιναν μέχρι 30 Σεπτεμβρίου 1985 και εφαρμογή του π.δ. 379/1983 (ΦΕΚ 136), όπως τροποποιήθηκε με το π.δ. 132/1985 (ΦΕΚ 52), λαμβάνονται υπόψη για τον κανονισμό ή την αξίωση της σύνταξής τους, σύμφωνα με τις διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων του άρθρου αυτού».

2. Η προθεσμία που ορίζεται στην παρ. 1 του άρθρου 30 του ν. 1543/1985 (ΦΕΚ 73 Α') ορίζεται σε δύο χρόνια.

#### Άρθρο 9.

Η παράγραφος 1 του άρθρου 6 του ν. 1624/1951 «περί κυρώσεως, τροποποιήσεως και συμπληρώσεως του α.ν. 1565/1950 «περί συστάσεως Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού» αντικαθίσταται από 15 Νοεμβρίου 1985 ως εξής:

«1. Γενικός γραμματέας διορίζεται με π. δ/γμα, μετά από πρόταση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και με τριετή θητεία, που θα δύναται να ανανεώνεται, πρόσωπο αναγνωρισμένου κύρους, που διαθέτει την απαιτούμενη διοικητική πείρα. Αυτός, κατά τη διάρκεια της θητείας του, δεν μπορεί να ασκεί ενεργά ιδιωτική επιχείρηση ή άλλο ελεύθερο επάγγελμα. Η διάταξη του άρθρου 1 παρ. 4 του ν. 1256/1982 έχει εφαρμογή και στην προκείμενη περίπτωση».

#### Άρθρο 10.

Υποτροφίες, διαγωνισμοί, έγκριση εκλογής υποτρόφων εθνικών κληροδοτημάτων.

1. Το άρθρο 55 του α.ν. 2039/1939 (ΦΕΚ Α' 455) αντικαθίσταται ως εξής:

##### α' Άρθρο 55.

##### Διάρκεια και έναρξη υποτροφιών.

1. Η διάρκεια των υποτροφιών ορίζεται για υποτρόφους βασικών σπουδών μέχρι τη λήξη των κανονικών τους σπουδών στις σχολές που φοιτούν και για υποτρόφους μεταπτυχιακών σπουδών μέχρι δύο χρόνια, που μπορεί να παραταθούν μέχρι δύο ακόμη χρόνια. Για την παράταση αυτή των μεταπτυχιακών σπουδών απαιτείται, μετά από σχετική αίτηση του ενδιαφερομένου, απόφαση της Διαχειριστικής Επιτροπής της κοινωφελούς περιουσίας και πρόταση του αρμόδιου νομάρχη.

Στη συνέχεια εκδίδεται απόφαση του Υπουργού Οικονομικών, μετά από σύμφωνη γνώμη της Επιτροπής Εθνικών Κληροδοτημάτων.

2. Η καταβολή της υποτροφίας, για αυτούς που σπουδάζουν στην αλλοδαπή, αρχίζει από την έναρξη του ακαδημαϊκού έτους ή του εξαμήνου, εφόσον η έναρξη του ακαδημαϊκού έτους ή του εξαμήνου έπεται της άφιξής τους στην αλλοδαπή, διαφορετικά από την άφιξή τους στην αλλοδαπή, με πρώτη εφαρμογή από το ακαδημαϊκό έτος 1985—1986.

Για αυτούς που σπουδάζουν στην ημεδαπή, η καταβολή της υποτροφίας αρχίζει από την έναρξη του σχολικού ή ακαδημαϊκού έτους ή εξαμήνου, στο οποίο αναφέρεται η υποτροφία. Σε καμιά περίπτωση όμως δεν θα χορηγείται υποτροφία για χρονικό διάστημα πριν από το σχολικό ή ακαδημαϊκό έτος μέσα στο οποίο έχει εκδοθεί η σχετική απόφαση της Διαχειριστικής Επιτροπής της κοινωφελούς περιουσίας για τη χορήγηση της υποτροφίας.

Για αυτούς που σπουδάζουν στην αλλοδαπή καταβάλλονται και τα έξοδα μεταβάσεως και επιστροφής. Το ποσό των υποτροφιών καθώς και των εξόδων θα καθορίζονται στην απόφαση του διορισμού τους.

3. Σε περίπτωση, κατά την οποία θα διακοπούν οι σπουδές του υποτρόφου στην αλλοδαπή από λόγους ανώτερης βίας, μπορούν να συνεχισθούν στην ημεδαπή με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών, που θα εκδίδεται μετά από πρόταση του αρμόδιου νομάρχη και ύστερα από σύμφωνη γνώμη της Επιτροπής Εθνικών Κληροδοτημάτων, περιορισμένου όμως, στην περίπτωση αυτή, του ποσού της υποτροφίας τους».

2. Το άρθρο 107 του α.ν. 2039/1939 αντικαθίσταται ως εξής:



## α' Άρθρο 107

## Διαγωνισμοί.

1. Στην περίπτωση, που από τη συστατική πράξη η χρήση των υποτροφιών έχει ανατεθεί σε άλλα πρόσωπα και όχι στο κράτος, τότε οι ενταλμένοι την εκτέλεση των υποτροφιών υποχρεούνται να διενεργούν διαγωνισμούς ενώπιον εξεταστικών επιτροπών, που ορίζονται από τον αρμόδιο νομάρχη.

2. Οι διαγωνισμοί ενεργούνται μετά από προκήρυξη, που εκδίδουν οι ενταλμένοι την εκτέλεση των υποτροφιών, η οποία προκήρυξη εγκρίνεται από τον αρμόδιο νομάρχη, ο οποίος μπορεί να ακυρώσει τη διενέργεια του διαγωνισμού και να υποβάλει ή να τροποποιήσει την προκήρυξη, εφόσον δεν κρίνεται σύμφωνη με τη θέληση των διαθετών ή δωρητών ή με τις διατάξεις του οργανισμού.

3. Η προκήρυξη, μετά από την έγκριση ή την τροποποίησή της, δημοσιεύεται 45 ημέρες τουλάχιστον πριν από την ημέρα του διαγωνισμού δύο φορές σε δύο τοπικές εφημερίδες, κατά προτίμηση ημερήσιες, που εκδίδονται στον τόπο της τέλεσης του διαγωνισμού ή στην περιφέρεια του τόπου του διαγωνισμού και μία φορά σε δύο ημερήσιες εφημερίδες της Αθήνας ή όπου αλλού κρίνουν οι διαχειριζόμενοι την κοινωφελή περιουσία. Επίσης τοιχοκολλάται στο δημοτικό ή κοινοτικό κατάστημα, στο κατάστημα διενέργειας των διαγωνισμών και στα γραφεία της κοινωφελούς περιουσίας.

3. Το άρθρο 108 του α.ν. 2039/1939 αντικαθίσταται ως εξής:

## α' Άρθρο 108.

## Έγκριση εκλογής υποτρόφων.

1. Με βάση τα πρακτικά των εξεταστικών επιτροπών εκδίδεται πράξη της διαχειριστικής επιτροπής της κοινωφελούς περιουσίας, για την εκλογή των υποτρόφων, στην οποία ερίζονται οι υπότροφοι, ο γενικός βαθμός που πήραν στο διαγωνισμό, ο κλάδος των σπουδών, η διάρκεια της υποτροφίας τους και το ποσό της υποτροφίας τους.

2. Η πράξη αυτή τοιχοκολλάται στο κατάστημα όπου έγινε ο διαγωνισμός, στα γραφεία της κοινωφελούς περιουσίας και στο κοινοτικό ή δημοτικό κατάστημα για δέκα (10) ημέρες και μετά την πάροδο του χρόνου αυτού υποβάλλεται, μαζί με τις υπάρχουσες τυχόν ενστάσεις, στον αρμόδιο νομάρχη, ο οποίος διαβιβάζει αυτά με τις δικές του παρατηρήσεις στο Υπουργείο Οικονομικών.

3. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών, μετά από σύμφωνη και αιτιολογημένη γνώμη του Συμβουλίου Εθνικών Κληροδοτημάτων, εγκρίνονται τα πρακτικά του διαγωνισμού και η κατά την παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου απόφαση ή μπορεί να ακυρωθούν ή να τροποποιηθούν αυτά στο σύνολό τους, ως προς όλους τους υποψήφιους ή ως προς μερικούς από αυτούς, αν ο διαγωνισμός δεν έγινε σύμφωνα με τη συστατική πράξη ή τον οργανισμό ή τις διατάξεις που ισχύουν. Η κατά την παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου πράξη εκτελείται μετά την εγκριτική ή τροποποιητική απόφαση του Υπουργού Οικονομικών.

4. Στην περίπτωση εκλογής των υποτρόφων χωρίς διαγωνισμό, σύμφωνα με τις διατάξεις της συστατικής πράξης ή του οργανισμού, εφόσον υπάρχει από τις διατάξεις αυτές ειδική διαδικασία εκλογής των υποτρόφων, ακολουθείται η διαδικασία αυτή και το πρακτικό της εκλογής υποβάλλεται στον αρμόδιο νομάρχη, ο οποίος διαβιβάζει αυτό στο Υπουργείο Οικονομικών με τις τυχόν παρατηρήσεις του. Εφόσον όμως δεν υπάρχει ειδική διαδικασία εκλογής υποτρόφων, τότε για την εκλογή τους οι διαχειριζόμενοι την κοινωφελή περιου-

σία συντάσσουν πρόσκληση, στην οποία αναφέρεται ο αριθμός των υποτροφιών, οι κλάδοι σπουδών, οι κρούσθες απονομής της υποτροφίας και τα απαιτούμενα δικαιολογητικά. Η πρόσκληση αυτή δημοσιεύεται 45 ημέρες τουλάχιστον πριν από την ημέρα επιλογής δύο φορές σε δύο τοπικές εφημερίδες, κατά προτίμηση ημερήσιες, που εκδίδονται στον τόπο της έδρας της κοινωφελούς περιουσίας.

Τοιχοκολλάται επίσης στο δημοτικό ή κοινοτικό κατάστημα, στα γραφεία της κοινωφελούς περιουσίας και όπου αλλού ήθελε κριθεί σκόπιμο. Με βάση τα υποβληθέντα στοιχεία εκδίδεται πράξη της διαχειριστικής επιτροπής της κοινωφελούς περιουσίας για την επιλογή των υποτρόφων. Στη συνέχεια ακολουθείται ανάλογα η διαδικασία των παραγράφων 2 και 3 του παρόντος άρθρου.

5. Όπου αναφέρεται «αρμόδιος νομάρχης» νοείται ο νομάρχης της περιφέρειας της έδρας της κοινωφελούς περιουσίας.

## Άρθρο 11.

1. Στην παράγραφο 2 του άρθρου 1 του ν. 1476/1984 προτίθεται περίπτωση ιε', που έχει ως εξής:

«(ιε) το προσωπικό της ΕΡΤ-2 και οι δημοσιογράφοι της Γενικής Γραμματείας Τύπου και Πληροφοριών. Δικαιώματα για διορισμό σε μόνιμες θέσεις ή μετατροπή συμβάσεων, που κτήθηκαν με τις διατάξεις του ν. 1476/1984, δεν δίνονται».

2. Στην περίπτωση δ' της παρ. 1 του άρθρου 2 του ν. 1476/1984 η φράση ανα έχουν προσληφθεί μέχρι την 17.4.1984 αντικαθίσταται, ατότου ίσχυος, με τη φράση «η απόφαση πρόσληψής τους να έχει εκδοθεί μέχρι και τις 17.4.1984, ανεξάρτητα από το χρόνο ανάληψης υπηρεσίας».

3. Καρτώνεται από τότε που ίσχυσε και αποκτά ισχύ νόμου η απόφαση του Υπουργού Προεδρίας της Κυβέρνησης αριθ. Γ.Γ. 1615/12.11.1985, που έχει ως εξής:

«Αθήνα 12 Νοεμβρίου 1985

Αριθ. Πρωτ. Γ.Γ. 1615

## ΑΠΟΦΑΣΗ

## Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

## Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις α) του ν. 1476/1984 (ΦΕΚ 136/1984) «Διορισμός σε μόνιμες θέσεις του προσωπικού με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου του δημοσίου, των ν.π.δ.δ., των Ο.Τ.Α. και άλλες διατάξεις», β) του άρθρου 40 του ν. 1563/1985 (ΦΕΚ 151) «Διαρρυθμίσεις στην άμεση και έμμεση φορολογία».

2. Το γεγονός ότι ορισμένες υπηρεσίες βρίσκονται σε αντικειμενική αδυναμία να εκπέσουν τις πράξεις διορισμού των συμβαλλόντων σε μόνιμες θέσεις σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 1476/1984 πριν από τη λήξη της σχετικής προθεσμίας (18.11.1985, άρθρο 40 του ν. 1563/1985), αποφασίζουμε:

1. Παρατείνουμε την προθεσμία έκδοσης των πράξεων διορισμού σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 1476/1984 από τη λήξη της μέχρι και την 31 Ιανουαρίου 1986.

2. Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και να κυρωθεί με νόμο.

Ο Υπουργός  
Α.Π. ΤΣΟΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ.



# ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

## ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ

Αρ. Φύλλου 43

7 Μαρτίου 1996

### ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 2386

*Ρυθμίσεις θεμάτων εθνικών κληροδοτημάτων, δημοσίων και ανταλλαξίμων κτημάτων και άλλες διατάξεις.*

#### Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Εκδίδωμε τον ακόλουθο νόμο που ψήφισε η Βουλή:

#### ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

#### ΕΘΝΙΚΑ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΑ

##### Άρθρο 1

Τροποποιήσεις και συμπληρώσεις  
του α.ν. 2039/1939 (ΦΕΚ 455 Α')

Οι διατάξεις του α.ν. 2039/1939, όπως ισχύουν, τροποποιούνται και συμπληρώνονται ως εξής:

1. Οι διατάξεις του άρθρου 14 αριθμούνται ως παράγραφος 1 και προστίθενται παράγραφοι 2 και 3, που έχουν ως εξής:

2. Τα τιμοληφά είναι δυνατόν να εκποιούνται από τη Διεύθυνση Ενεχυροδανειστηρίων του Ταχυδρομικού Ταμειοτηρίου ή άλλο σχετικό δημοσίον οργανισμό ή υπηρεσία, με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών μετά από γνωμοδότηση της Επιτροπής Εθνικών Κληροδοτημάτων.

3. Τα αυτοκίνητα, ως και άλλα κινητά πράγματα, είναι δυνατόν να εκποιούνται από τον Οργανισμό Διαχείρισης Δημοσίου Υλικού (Ο.Δ.Δ.Υ.), με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών μετά από γνωμοδότηση της Επιτροπής Εθνικών Κληροδοτημάτων.

2. Η παράγραφος 2 του άρθρου 15 αντικαθίσταται ως εξής:

"2. Οι κινητές αξίες με τα τοκομερίδια και τις μερισματοποδείξεις αυτών, ποροδίδονται ή μεταφέρονται για φύλαξη, με εντολή του εκκαθαριστή, στην Τράπεζα της Ελλάδος ή στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων ή σε άλλη αναγνωρισμένη Τράπεζα ή Πιστωτικό Ίδρυμα.

Ο Υπουργός Οικονομικών διατάσσει την εκποίηση όλων ή μέρους αυτών, από την Τράπεζα της Ελλάδος ή το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων ή τις παραπάνω Τράπεζες και Πιστωτικά Ίδρυματα, τα οποία διενεργούν την εκποίηση τούτων σύμφωνα με τη σχετική εντολή

του και αποδίδουν στο Δημόσιο το τίμημα αυτών, το οποίο βεβαιώνεται ως δημόσιο έσοδο από τη Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία (Δ.Ο.Υ.), που ειδοποιείται προς τούτο από την παραπάνω Τράπεζα ή το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων ή το Πιστωτικό Ίδρυμα."

3. Στο άρθρο 15 προστίθεται παράγραφος 3, που έχει ως εξής:

"3. Χρεώγραφο και κινητές αξίες γενικά, που είναι αντικείμενο διαπραγμάτευσης στο Χρηματιστήριο, είναι δυνατόν να εκποιούνται σ' αυτά, από τις παραπάνω Τράπεζες, το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων και τα Πιστωτικά Ίδρυματα, με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών μετά από γνωμοδότηση της Επιτροπής Εθνικών Κληροδοτημάτων."

4. Το τελευταίο εδάφιο της παραγράφου 3 του άρθρου 17 αντικαθίσταται ως εξής:

"Με την απόφαση αυτή καθορίζεται επίσης ο αριθμός των δόσεων, η προθεσμία εξόφλησης κάθε δόσης, ως και το είδος και το ποσό της ασφάλειας που πρέπει να δώσει ο υποχρεός για την καταβολή του κληροδοτήματος. Οι δόσεις αυτές είναι εντοκές, με επιτόκιο ίσο με το επιτόκιο τραπεζικών καταθέσεων ταμειοτηρίου που ισχύει κατά την έκδοση της απόφασης."

5. Στο άρθρο 17 προστίθεται παράγραφος 4, που έχει ως εξής:

"4. Σε περίπτωση εκπρόθεσμης εξόφλησης κάποιας δόσης, ο υποχρεός με την καταβολή του κληροδοτήματος, επβαρύνεται με την πληρωμή τόκου υπερημερίας."

6. Στην παράγραφο 1 του άρθρου 23 προστίθενται δύο εδάφια, που έχουν ως εξής:

"Με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών μετά από γνωμοδότηση της Επιτροπής Εθνικών Κληροδοτημάτων, δύναται να επιτραπεί η πληρωμή χρεών και βαρών της κληρονομίας, από τα μετρητά ή τα έσοδα ή το προϊόν εκκαθάρισης των περιουσιακών της στοιχείων, που δεν έχουν βεβαιωθεί ως δημόσια έσοδα, εφόσον επαρκεί προς τούτο το ενεργητικό της. Με τις ίδιες προϋποθέσεις και διαδικασία, είναι δυνατή και η πληρωμή των εξόδων εκκαθάρισης της κληρονομίας, ως και η διάθεση ποσού στον εκκαθαριστή της, για την πληρωμή επειγουσών δαπανών εκκαθάρισης, με τον όρο απόδοσης σχετικού λογαριασμού διάθεσής του."

7. Η παράγραφος 1 του άρθρου 35 αντικαθίσταται ως εξής:

1. Όλες οι παραπάνω διατάξεις εφαρμόζονται και για τις κληρονομιές, κληροδοσίες και δωρεές που καταλείπονται στο Ταμείο Εθνικής Αμυνας, στο Ταμείο Εθνικού Στόλου και στο Ταμείο Αεροπορικής Άμυνας, στα οποία και αποδίδεται το προϊόν της κοθεμιάς εκκαθάρισης αυτών.

8. Η παράγραφος 4 του άρθρου 35 καταργείται.

9. Η παράγραφος 1 του άρθρου 37 αντικαθίσταται ως εξής:

1. Η τομεακή διαχείριση των κεφαλαίων από την εκκαθάριση των περιουσιών του προηγούμενου άρθρου ενεργείται από την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος ή την Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος ή το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων ή άλλη αναγνωρισμένη Τράπεζα ή Πιστωτικό ίδρυμα. Τα κεφάλαια αυτά και τα πλεονάσματα της διαχείρισής τους, εφόσον δεν ορίζεται διαφορετικά στη συστατική πράξη, τοποθετούνται ή επενδύονται, μετά από απόφαση του Υπουργού Οικονομικών και σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου Εθνικών Κληροδοτημάτων ή της Επιτροπής Εθνικών Κληροδοτημάτων, κατά τις διακρίσεις του Οργανισμού του Υπουργείου Οικονομικών, με τους παρακάτω τρόπους:

α) Είτε σε εντοκή κατάθεση προθεσμίας ή ταμειωτηρίου στις παραπάνω Τράπεζες, το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων και λοιπά Πιστωτικά Ιδρύματα.

β) Είτε σε ακίνητα

γ) Είτε σε ομόλογα ή ομολογίες του Ελληνικού Δημοσίου με ρήτρα εξωτερικού συναλλάγματος ή ευρωπαϊκής νομισματικής μονάδας (ΕCΥ) ή ομόλογα δραχμικά ή εντοκά γραμμάτια ή άλλο τίτλο δανεισμού, που εκδίδει το Δημόσιο.

δ) Είτε σε μετοχές αναγνωρισμένων τραπεζών.

ε) Είτε σε ομολογιακά δάνεια αναγνωρισμένων τραπεζών ή άλλων πιστωτικών ιδρυμάτων, που λειτουργούν στην Ελλάδα.

στ) Είτε σε άλλες μορφές δανεισμού και διαχείρισης κεφαλαίων που διατίθενται στην ελληνική αγορά ή άλλο περιουσιακό στοιχείο, εφόσον η τοποθέτηση ή η επένδυσή τους σ' αυτά είναι η πλέον προσοδοφόρα και ασφαλής και δεν κωλύεται η εκτέλεση του κοινωφελούς σκοπού ή έργου, που ορίζεται στη συστατική πράξη. Κατ' εξαίρεση και με την ίδια διαδικασία, επιτρέπεται η επένδυση σε χρεωγράφο του εξωτερικού, του προϊόντος των κληρουμένων στο άρτο όμοιων χρεωγράφων, ως και η επένδυση κεφαλαίων και πλεονασμάτων από τη διαχείριση των κεφαλαίων που βρίσκονται στο εξωτερικό, σε άλλα περιουσιακά στοιχεία στο εξωτερικό, εφόσον κρίνεται επωφελέστερη και συμφέρουσα ή, κατά τον τρόπο αυτόν, αξιοποίηση τους.

10. Η παράγραφος 2 του άρθρου 51 αντικαθίσταται ως εξής:

2. Οι διαγωνισμοί ενεργούνται κατόπιν κοινής προκήρυξης του Υπουργού Οικονομικών και του αρμόδιου από το σκοπό υπουργού, περίληψη της οποίας δημοσιεύεται σσράντο πέντε (45) τουλάχιστον ημέρες πριν από την ημέρα του διαγωνισμού δύο φορές σε δύο τουλάχιστον ημερησίες εφημερίδες, που εκδίδονται στην Αθήνα.

11. Το τρίτο εδάφιο της παραγράφου 2 του άρθρου 55 αντικαθίσταται ως εξής:

Σε καμία περίπτωση όμως δεν χορηγείται υποτροφία για χρονικό διάστημα πριν από την έναρξη του σχολικού ή ακαδημαϊκού έτους, για το οποίο προκηρύχθηκε η

υποτροφία.

12. Η παράγραφος 2 του άρθρου 63 αντικαθίσταται ως εξής:

2. Σε περίπτωση που δεν ορίζεται εκτελεστής, η εκκαθάριση ενεργείται από τον κληρονομο ή τον κληροδόχο, εφόσον ο τελευταίος αυτός βαρύνεται ειδικά με την εκτέλεση του κοινωφελούς σκοπού ή έργου ή από τους διοικητές του ιδρυματος, εφόσον με τη διαθήκη συνιστάται κοινωφελές ίδρυμα. Οι παραπάνω υποχρεούνται σε δήλωση αποδοχής ή απαρτοποίησης του λειτουργήματος του εκτελεστή κατά το οριζόμενο στο άρθρο 66 του παρόντος. Σε περίπτωση αποδοχής του λειτουργήματος τούτου ο κληρονομος, ο κληροδόχος και ο διοικητής συσταθέντος κοινωφελούς ιδρυματος έχουν όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του εκτελεστή, εφαρμόζονται δε ως προς αυτούς και οι περι ανικανότητας και αντικατάστασης διατάξεις των άρθρων 65 και 66 του παρόντος.

13. Η παράγραφος 2 του άρθρου 69 αντικαθίσταται ως εξής:

2. Όλες οι εισπράξεις από την εκκαθάριση της κληρονομίας κατατίθενται από τον εκτελεστή της διαθήκης σε εντοκή κατάθεση προθεσμίας ή ταμειωτηρίου, ανάλογα με τις ανάγκες και το είδος κατάθεσης που εξυπηρετεί την κληρονομία, κατά προτίμηση όμως σε εντοκή κατάθεση προθεσμίας, σε μία από τις Τράπεζες ή το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων ή το Πιστωτικό Ιδρύματα που αναφέρονται στο άρθρο 73, εφόσον δεν ορίζεται διαφορετικά στη συστατική πράξη.

14. Στο άρθρο 70 προστίθεται παράγραφος 4, που έχει ως εξής:

4. Τα τιμολόγια είναι δυνατόν να εκποιούνται από τη Διεύθυνση Ενεχυροδανειστηρίων του Ταχυδρομικού Ταμειωτηρίου ή άλλο σχετικό δημόσιο οργανισμό ή Υπηρεσία, με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών μετά από γνώμη του Συμβουλίου Εθνικών Κληροδοτημάτων.

15. Η παράγραφος 1 του άρθρου 73 αντικαθίσταται ως εξής:

1. Οι υπερ κοινωφελών σκοπων περιουσίες, των οποίων τα κεφάλαια προορίζονται για την εκτέλεση κοινωφελούς σκοπού, αφού ρευστοποιηθούν κατά τις διατάξεις του παρόντος, κατατίθενται, μέχρι να καταστεί δυνατή η εκτέλεση του σκοπού και εφόσον δεν ορίζεται διαφορετικά στη συστατική πράξη, σε εντοκή κατάθεση προθεσμίας ή, εφόσον από ειδικούς λόγους επιβάλλεται, σε εντοκή κατάθεση ταμειωτηρίου στην Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος ή στην Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος ή στο Ταχυδρομικό Ταμειωτήριο ή στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων ή άλλη αναγνωρισμένη Τράπεζα ή Πιστωτικό Ιδρύμα. Στις ίδιες Τράπεζες ή το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων ή τα Πιστωτικά Ιδρύματα καταθέτονται για φύλαξη και τα χρεώγραφα της κληρονομίας.

16. Η παράγραφος 1 του άρθρου 85 αντικαθίσταται ως εξής:

1. Ο εκτελεστής μπορεί να αντικατασταθεί με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών, μετά από σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου Εθνικών Κληροδοτημάτων, για τους αναφερόμενους στην επόμενη παράγραφο λόγους, μετά από προηγούμενη γνωστοποίηση των λόγων αντικατάστασης και κλητεύση αυτού με απόδειξη από τον Υπουργό Οικονομικών, για τυχόν αντίκρουση των λόγων αντικατάστασης του εντός προθεσμίας είκοσι

(20) ημερών από την επομένη της επίδοσης της παραπάνω κλήσης. Η προθεσμία αυτή μπορεί να παραταθεί μέχρι και δέκα (10) ημέρες, για σπουδαίο λόγο, μετά από αίτηση του ενδιαφερομένου.

17. Το τελευταίο εδάφιο της παραγράφου 2 του άρθρου 86 αντικαθίσταται ως εξής:

«Σε επείγουσες περιπτώσεις, όταν υπάρχει σύγκρουση συμφερόντων του εκτελεστή της διαθήκης ή των παραπάνω συγγενών αυτού προς την κληρονομία, είναι δυνατόν να διοριστεί, με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών, μετά από σύμφωνη γνώμοδότηση του Συμβουλίου Εθνικών Κληροδοτημάτων, προσωρινός εκτελεστής της διαθήκης, για τη διενέργεια ορισμένων πράξεων, για τις οποίες υπάρχει η παραπάνω σύγκρουση συμφερόντων.»

18. Η παράγραφος 3 του άρθρου 86 αντικαθίσταται ως εξής:

«3. Όταν έχουν οριστεί περισσότεροι από ένας εκτελεστές διαθήκης, η αποποίηση, η παραιτήση, ο θάνατος, η ανικανότητα, η έκπτωση ενός ή περισσότερων εξ αυτών δεν συνεπάγεται αναγκαστικά την αντικατάσταση ή πλήρωση της κενής θέσης, αλλά εξακολουθούν τη διαχείριση οι λοιποί εκτελεστές, εκτός εάν κατά την έννοια της διαθήκης απαιτείται η πλήρωση των θέσεων του εκτελεστή που θα κενωθούν, οπότε μέχρι το διορισμό αντικαταστάτη τους οι λοιποί εκτελεστές διαθήκης ασκούν εγκύριως τα λειτουργήματά τους.»

19. Οι παράγραφοι 7 και 8 του άρθρου 86 αντικαθίστανται ως εξής:

7. Σε περίπτωση που είναι ανέφικτος ο διορισμός αντικαταστάτη εκτελεστή διαθήκης, κατά τις διατυπώσεις που ορίζονται στη συστατική πράξη, διορίζεται αντικαταστάτης αυτού, κατά τα οριζόμενα στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου.

8. Η απόφαση του Υπουργού Οικονομικών, περί αντικατάστασης του εκτελεστή της διαθήκης κοινοποιείται και στον εκτελεστή που αντικαθίσταται, ο οποίος υποχρεούται να προβεί στην άμεση παρόδοση των στοιχείων της διαχειριζόμενης από αυτόν περιουσίας στο νέο εκτελεστή και να υποβάλει λογαριασμό, κατά τα οριζόμενα στις διατάξεις του άρθρου 82.

Ο εκτελεστής που παραβίνει τα καθήκοντά του τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δυο (2) ετών, εφόσον δεν υπάρχει βαρύτερη παράβαση του νόμου.

20. Το άρθρο 89 αντικαθίσταται ως εξής:

#### Άρθρο 89

##### Εκλογή κοινωνικού σκοπού ή έργου

1. Αν η εκλογή του κοινωνικού σκοπού ή έργου ή του τρόπου εκτέλεσης αυτών ή του κοινωνικού ιδρύματος, στο οποίο πρέπει να διατεθεί η καταλειφθείσα κοινωνική περιουσία, έχει ανατεθεί στους εκτελεστές της διαθήκης ή άλλα πρόσωπα, τα πρόσωπα αυτά οφείλουν να δηλώσουν ενώπιον του Γραμματέα Πρωτοδικών ή του Προξένου της κατοικίας ή διαμονής τους, την επιλογή τους αυτή προς εκπλήρωση των διατάξεων της συστατικής πράξης.

Ο Γραμματέας Πρωτοδικών ή ο Προξένος οφείλει να υποβάλει στο Υπουργείο Οικονομικών, μέσα σε δέκα (10) ημέρες το πολύ, αντίγραφο της παραπάνω δήλωσης, η οποία συντάσσεται απελάς.

Αν η παραπάνω εκλογή έχει ανατεθεί στο Δημόσιο ή στα παραπάνω πρόσωπα, αλλά αυτά πεθάνουν χωρίς

να έχουν προβεί στην επιλογή αυτή, η εκλογή γίνεται με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών μετά από σύμφωνη γνώμοδότηση του Συμβουλίου Εθνικών Κληροδοτημάτων. Αντίγραφο της απόφασης αυτής αποστέλλεται στο Γραμματέα Πρωτοδικών Αθηνών και καταχωρείται στο οικείο βιβλίο του Πρωτοδικείου.

2. Ο Υπουργός Οικονομικών μπορεί να ορίσει με σχετική πρόσκληση του, που κοινοποιείται κατά τις διατάξεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, προθεσμία, μέσω στην οποία οι εκτελεστές διαθήκης ή τα άλλα πρόσωπα της προηγούμενης παραγράφου οφείλουν να δηλώσουν τον εκτελεστέο σκοπό ή έργο ή τον τρόπο εκτέλεσης αυτών ή το κοινωνικό ίδρυμα, στο οποίο πρέπει να διατεθεί η καταλειφθείσα κοινωνική περιουσία. Η προθεσμία αυτή είναι δυνατόν να παραταθεί από τον Υπουργό Οικονομικών, μετά από αίτηση των προσκληθέντων και γνώμοδότηση του Συμβουλίου Εθνικών Κληροδοτημάτων. Σε περίπτωση παρέλευσης άπρακτης της προθεσμίας αυτής η διαφωνία μεταξύ των εκτελεστών της διαθήκης ή των άλλων υπόχρεων προς τούτο προσώπων ως προς τον παραπάνω σκοπό ή έργο ή τρόπο εκτέλεσης αυτών ή το ίδρυμα που πρέπει να διατεθεί η καταλειφθείσα κοινωνική περιουσία, τούτο καθορίζεται με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών, κατά τις διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου.

3. Αν η, κατά τα ανωτέρω, επιλογή από τους εκτελεστές της διαθήκης ή τα άλλα πρόσωπα, δεν αφορά κοινωνικό σκοπό, κατά την έννοια του άρθρου 1 του παρόντος ή δεν είναι σύμφωνη με τις διατάξεις της συστατικής πράξης, ο Υπουργός Οικονομικών, μετά από σύμφωνη γνώμοδότηση του Συμβουλίου Εθνικών Κληροδοτημάτων, προσκαλεί τους εκτελεστές της διαθήκης ή τα άλλα πρόσωπα, κατά τις διατυπώσεις της προηγούμενης παραγράφου, να εκλέξουν νέο σκοπό ή έργο ή τρόπο εκτέλεσής τους ή κοινωνικό ίδρυμα, σύμφωνα με τις διατάξεις της συστατικής πράξης και του παρόντος. Σε περίπτωση παρέλευσης άπρακτης της τασσομένης με την πρόσκληση προθεσμίας ή επιμονής των εκτελεστών της διαθήκης ή των άλλων προσώπων, στην εκλογή του ίδιου σκοπού ή έργου ή τρόπου εκτέλεσης αυτών ή ιδρύματος ή εκλογής νέου σκοπού μη κοινωνικού ή μη συμφώνου προς τις διατάξεις της συστατικής πράξης, ο κοινωνικός σκοπός ή έργο ή τρόπος εκτέλεσης αυτών ή το κοινωνικό ίδρυμα ορίζεται με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών, κατά τις διατάξεις του τελευταίου εδαφίου της προηγούμενης παραγράφου.

21. Το δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 3 του άρθρου 96 αντικαθίσταται ως εξής:

«Οι περιουσίες αυτές διατίθενται, κατά τη διαδικασία του ν. 455/1976 (ΦΕΚ 277 Α'), υπέρ υφιστάμενων άλλων ιδρυμάτων ή νομικών προσώπων κ.λπ. ως άνω ή για τη σύσταση νέου κοινωνικού ιδρύματος, για την εκτέλεση του τυχόν οριζόμενου στη διαθήκη κοινωνικού σκοπού ή άλλου παρεμφερούς κοινωνικού σκοπού ή για την επαύξηση της περιουσίας του υφιστάμενου ιδρύματος ή του νομικού προσώπου.»

22. Το τελευταίο εδάφιο της παραγράφου 4 του άρθρου 96 αντικαθίσταται ως εξής:

«Σε περίπτωση κατά την οποία ο παραπάνω κοινωνικός σκοπός ή το έργο δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί, για οποιόνδήποτε λόγο, η περιουσία διατίθεται για άλλον παρεμφερό σκοπό ή έργο ή για την ενίσχυση υφιστάμενου κοινωνικού ιδρύματος ή για τη σύσταση νέου κοινωνικού ιδρύματος, κατά τη διαδικασία του

ν 455/1976 .

23. Στο άρθρο 99 προστίθεται παράγραφος 6, που έχει ως εξής:

6. Όταν στον οργανισμό κοινωφελούς ιδρύματος ορίζεται άρτιος αριθμός μελών του διοικητικού συμβουλίου του και λόγω ισοψηφίας δεν επιτευχθεί η συγκρότησή του σε σώμα σε τρεις συνεδριάσεις, που η τελευταία δεν μπορεί να απέχει από την πρώτη περισσότερο από ένα (1) μήνα, ούτε προβλέπεται στη συστατική πράξη και τον οργανισμό του ιδρύματος ειδικός τρόπος επίλυσης του προβλήματος τούτου, διενεργείται προς τούτο ψηφοφορία, στην οποία δεν συμμετέχει ένα μέλος που αναδεικνύεται έπειτα από δημόσια κληρονομία. Αδικαιολογητή αποασία από την ψηφοφορία αυτή θεωρείται ως παύση. Κατ'εξαιρεση, είναι δυνατόν, σε κατεπείγουσες περιπτώσεις, να λαμβάνονται επαικώς απολογημένες αποφάσεις από το διοικητικό συμβούλιο του ιδρύματος, για θέματα διοίκησης και διαχείρισης της περιουσίας και εκτέλεσης του κοινωφελούς σκοπού και πριν από την ανωτέρω συγκρότηση σε σώμα, εφόσον υπάρχει η προβλεπόμενη από τη συστατική πράξη και τον οργανισμό του ιδρύματος απαρτία των μελών και πλειοψηφία.

Οι παραπάνω συνεδριάσεις, εφόσον δεν ορίζεται διαφορετικά στη συστατική πράξη και τον οργανισμό του ιδρύματος, συγκαλούνται με πρωτοβουλία και επιμέλεια δύο τουλάχιστον μελών του διοικητικού συμβουλίου.

24. Στο τέλος της παραγράφου 1 του άρθρου 101 προστίθενται εδάφια, που έχουν ως εξής:

Ο απολογισμός των παραπάνω ιδρυμάτων δημοσιεύεται με φροντίδα των διοικητών ή διαχειριστών τους, μία φορά τουλάχιστον σε μία ημερήσια εφημερίδα, που εκδίδεται στον τόπο που εδρεύει το ίδρυμα ή αν δεν εκδίδεται ημερήσια σε άλλη τοπική εφημερίδα. Σε περίπτωση που δεν εκδίδεται εφημερίδα στον τόπο αυτόν, δημοσιεύεται σε εφημερίδα που εκδίδεται στην ευρύτερη περιφέρεια ή στο νομό. Αντίτυπο της εφημερίδας αυτής αποστέλλεται υποχρεωτικά από τους παραπάνω διοικητές ή διαχειριστές, στην αρμόδια κατά νόμο για την έγκριση του απολογισμού αρχή, εντός δύο (2) μηνών το πολύ από την υποβολή του απολογισμού στην παραπάνω αρχή.

Η μη δημοσίευση ή μη υποβολή αντίτυπου εφημερίδας, κατά τα ανωτέρω, αποτελεί πειθαρχική παράβαση της παραγράφου 2 του άρθρου 140 του παρόντος νόμου.

25. Στο τέλος της παραγράφου 1 του άρθρου 107 προστίθενται δύο εδάφια, που έχουν ως εξής:

Κατ'εξαιρεση, σε περίπτωση που δεν ορίζεται ειδικότερα με τη διαθήκη ή τη συστατική πράξη ο τρόπος της εκλογής των υποτρόφων, είναι δυνατόν, με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών μετά από γνωμοδότηση του Συμβουλίου Εθνικών Κληροδοτημάτων ή του αρμόδιου νομάρχη μετά από γνωμοδότηση της Επιτροπής Δημοσίων Κτημάτων, κατά τις διακρίσεις του π.δ/τος 97/1993 (ΦΕΚ 43 Α'), να παραλείπεται η διενέργεια του διαγωνισμού, όταν από το χαρακτήρα του κληροδοτήματος ή για εξαιρετικούς λόγους ή ειδικούς όρους της διαθήκης ή της συστατικής πράξης, είναι ανέφικτος ή δυσχερής ή εξαιρετικά δαπανηρή για το κληροδοτήμα η διενέργεια του διαγωνισμού. Στην περίπτωση αυτή, η εκλογή των υποτρόφων ενεργείται σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 4 του άρθρου 108 του παρόντος ή κατά τον τρόπο που θα καθοριστεί με ειδικό οργανισμό του κληροδοτήματος τούτου, ο οποίος

θα κυρωθεί με προεδρικό διάταγμα.

26. Η παράγραφος 3 του άρθρου 107 αντικαθίσταται ως εξής:

3. Περίληψη της προκήρυξης, μετά από την έγκριση ή την τροποποίησή της, δημοσιεύεται σαράντα πέντε (45) τουλάχιστον ημέρες πριν από την ημέρα του διαγωνισμού, δύο φορές σε δύο τοπικές εφημερίδες, κατά προτίμηση ημερήσιες, που εκδίδονται στον τόπο της τέλεσης του διαγωνισμού ή στην περιφέρεια του τόπου του διαγωνισμού και μία φορά σε δύο ημερήσιες εφημερίδες της Αθήνας. Η προκήρυξη τοιχοκολλάται επίσης στο δημοτικό ή κοινοτικό κατάστημα, στο κατάστημα διενέργειας του διαγωνισμού και στα γραφεία της κοινωφελούς περιουσίας.

27. Το τρίτο εδάφιο της παραγράφου 4 του άρθρου 108 αντικαθίσταται ως εξής:

Περίληψη της πρόσκλησης αυτής δημοσιεύεται σαράντα πέντε (45) τουλάχιστον ημέρες πριν από την ημέρα επιλογής των υποτρόφων, δύο φορές σε δύο τοπικές εφημερίδες, κατά προτίμηση ημερήσιες, που εκδίδονται στον τόπο της έδρας της κοινωφελούς περιουσίας, ως και μία φορά σε δύο ημερήσιες εφημερίδες της Αθήνας.

28. Η παράγραφος 1 του άρθρου 136 αντικαθίσταται ως εξής:

1. Όλες οι ενεργοίμενες, με φροντίδα των κληρονόμων, εκτελεστών διαθήκης και άλλων διαχειριστών ή του Δημοσίου, σε Τράπεζες, το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων και Πιστωτικό Ιδρύματα γενικά, καταθέσεις κεφαλαίων ή εισοδημάτων από κληρονομίες, κληροδοσίες και δωρεές, προς εκπλήρωση κοινωφελών σκοπών, γίνονται από την κατάθεση τους αυτοδίκαια έντοκες.

Οι τόκοι των καταθέσεων αυτών, προστίθενται με φροντίδα της Τράπεζας ή του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων ή του Πιστωτικού Ιδρύματος που έχουν κατατεθεί, χωρίς καμία άλλη εντολή, στο κεφάλαιο, με το ίδιο επιτόκιο, εφόσον πρόκειται για καταθέσεις ταμειυτηρίου, ή μεταφέρονται σε ιδιαίτερο έντοκο λογαριασμό ταμειυτηρίου, εφόσον πρόκειται για καταθέσεις προθεσμίας, και ενημερώνεται προς τούτο ο ενεργήσας την κατάθεση και το Υπουργείο Οικονομικών (Διεύθυνση Εθνικών Κληροδοτημάτων).

Από τη δημοσίευση του παρόντος νόμου, όλες οι κατά τα ανωτέρω κριστάμενες καταθέσεις σε άτοκο λογαριασμό, μετατρέπονται αυτοδίκαια σε έντοκες με επιτόκιο καταθέσεων ταμειυτηρίου, με φροντίδα της οικείας Τράπεζας ή του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων ή του Πιστωτικού Ιδρύματος και χωρίς καμία άλλη εντολή.

Οι κάθε φύσης καταθέσεις διαθετών σε Τράπεζες, στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων και σε Πιστωτικό Ιδρύματα γενικά, που καταλείπονται με κληρονομία ή κληροδοσία στο Κράτος ή υπέρ κοινωφελών σκοπών, είναι αυτοδίκαια έντοκες, ως καταθέσεις ταμειυτηρίου με ανατοκισμό από τη χρονολογία θανάτου του διαθέτη ή από τη λήξη της προθεσμίας της προθεσμιακής κατάθεσης, εφόσον πρόκειται για προθεσμιακές καταθέσεις, ανεξαρτήτως από το χρόνο νομιμοποίησης των δικαιούχων των καταθέσεων τούτων. Ο τόκος των παραπάνω καταθέσεων υπολογίζεται μετά τη νομιμοποίηση ή κατά την απόδοση αυτών στους δικαιούχους κληρονόμους, κληροδόχους, εκτελεστές διαθήκης ή άλλους νόμιμους διαχειριστές αυτών, με το επιτόκιο που ισχύει για τις καταθέσεις ταμειυτηρίου, κατά την

περίοδο αυτή.

Από τη δημοσίευση του παρόντος νόμου, όλες οι υφιστάμενες ως άνω όσες καταθέσεις, μετατρέπονται αυτοδικαίως σε έντοκες, με επιτόκιο καταθέσεων ταμειυτηρίου, με φροντίδα της οικείας Τράπεζας ή του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων ή Πιστωτικού Ιδρύματος και χωρίς καμία άλλη εντολή.

#### Άρθρο 2 Γενικές διατάξεις

1. Όπου στις διατάξεις του α.ν. 2039/1939 ορίζεται "κατάθεση όψεως" και δεν ρυθμίζεται διαφορετικά με τον παρόντα νόμο, θεωρείται ως κατάθεση ταμειυτηρίου, με το επιτόκιο που ισχύει κάθε φορά για τις καταθέσεις ταμειυτηρίου.

2. Όπου στις διατάξεις του α.ν. 2039/1939 προβλέπεται κοινοποίηση προσκλήσεων και λοιπών εγγράφων του Υπουργού Οικονομικών, προς τους εκτελεστές διαθηκών, εκκαθαριστές κληρονομιών, κληροδοσιών και δωρεών, διοικητές κοινωφελών ιδρυμάτων ή άλλα πρόσωπα, με δικαστικό επιμελητή, είναι δυνατή η επίδοση τούτων και με επιμελητή του Υπουργείου Οικονομικών.

3. Οι διατάξεις της παραγράφου 2 του άρθρου 95 του ν. 670/1977 (ΦΕΚ 232 Α), ισχύουν και για τα κοινωφελή ιδρύματα, τα κεφάλαια αυτοτελούς διαχείρισης και τις περιουσίες γενικά υπέρ κοινωφελών σκοπών, των άρθρων 95, 96 παράγραφος 1, και 1 του α.ν. 2039/1939, αντίστοιχα.

4. Οι διατάξεις του άρθρου 42 του ν.δ/τος 3026/1954 (ΦΕΚ 235 Α), δεν εφαρμόζονται για τα ιδρύματα και τις περιουσίες της προηγούμενης παραγράφου του παρόντος άρθρου.

5. Η παράγραφος 5 του άρθρου 5 του ν. 1894/1990 (ΦΕΚ 110 Α) αντικαθίσταται ως εξής:

"5. Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου, δεν θίγουν το περιεχόμενο και τους όρους διαθηκών κωδικελλών ή δωρεών ως προς τις διατάξεις τους, που αφορούν περιουσία σχολείων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

6. Αν ο αγοραστής ή ο μισθωτής κινητών ή ακινήτων κοινωφελούς περιουσίας δεν προσέλθει ή αρνηθεί να υπογράψει το οικείο συμβόλαιο, δύναται να καλείται ο δεύτερος κατά σειρά πλειοδότης για την υπογραφή του συμβολαίου, εφόσον αποδέχεται τούτο με την τιμή της προσφοράς του πρώτου πλειοδότη.

Στην περίπτωση αυτή, καταπίπτει η εγγύηση του πρώτου πλειοδότη υπέρ της κοινωφελούς περιουσίας.

7. Δικαστικές αποφάσεις που εκδίδονται με βάση τις διατάξεις της παραγράφου 2 του άρθρου 109 του Συντάγματος, σε συνδυασμό με τα άρθρα 825 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, 119 έως 121 του Αστικού Κώδικα και 3 του ν. 455/1976, αποτελούν δεδικασμένο και εκτελεστό τίτλο από το χρόνο που καθίστανται αμετάκλητες.

8. Όταν, με δικαστική απόφαση της προηγούμενης παραγράφου, διατίθενται περιουσιακά στοιχεία από ένα κοινωφελές ίδρυμα σε άλλο, για την εκπλήρωση κοινωφελούς σκοπού, η μεταβίβαση τούτων επέρχεται αυτοδικαίως από το χρόνο που καθίσταται η απόφαση αμετάκλητη. Η απόφαση της προηγούμενης παραγράφου, με την οποία μεταβιβάζονται εμπράγματα δικαιώματα σε ακίνητα μεταγράφεται κατά το άρθρο 1192 του Αστικού Κώδικα, με αίτηση του ιδρύματος προς το οποίο γίνεται η μεταβίβαση και κάθε τρίτου που έχει εννομο

συμφέρον. Το ίδρυμα, προς το οποίο διατίθενται περιουσιακά στοιχεία κατά το πρώτο εδάφιο της παραγράφου αυτής, υπεισέρχεται αυτοδικαίως, από το χρόνο που καθίσταται αμετάκλητη η δικαστική απόφαση, στα δικαιώματα, στις υποχρεώσεις και στις εννομες σχέσεις με τρίτους ως προς τα μεταβιβαζόμενα περιουσιακά στοιχεία του ιδρύματος από το οποίο αφαιρούνται. Η διάταξη αυτή του προηγούμενου εδαφίου δεν αίρει την ευθύνη σύμφωνα με το νόμο της διοίκησης του ιδρύματος, από το οποίο αφαιρέθηκαν τα περιουσιακά στοιχεία, για τη μέχρι τη μεταβίβαση διαχείριση.

9. Οι διατάξεις των παραγράφων 7 και 8 του άρθρου αυτού εφαρμόζονται και στις περιπτώσεις δικαστικών αποφάσεων της παραγράφου 7, που έχουν καταστεί αμετάκλητες πριν από τη δημοσίευση του νόμου αυτού.

#### Άρθρο 3 Τροποποίηση και συμπλήρωση του α.ν. 1920/1939 (ΦΕΚ 346 Α) που αφορά στη διοίκηση της καταλειφθείσας στο Έθνος περιουσίας του Ευαγγέλη Ζόππα

1. Στο τέλος της παραγράφου 1 του άρθρου 3 του α.ν. 1920/1939 προστίθεται εδάφιο, που έχει ως εξής:

"Με απόφαση του Υπουργού των Οικονομικών μπορεί να παρέχεται στα μέλη της Επιτροπής Ολυμπίων και Κληροδοτημάτων (Ε.Ο.Κ.Κ.) και στον μετέχοντα στις συνεδριάσεις αυτής Γενικό Γραμματέα της, μηνιαία ή κατά συνεδρίαση αποζημίωση, το ύψος της οποίας καθορίζεται κάθε φορά με όμοια απόφαση."

2. Η παράγραφος 2 του άρθρου 8 του α.ν. 1920/1939 αντικαθίσταται ως εξής:

"2. Νομικός Σύμβουλος της Επιτροπής ορίζεται ένας Νομικός Σύμβουλος ή Πάρεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (Ν.Σ.Κ.), επικουρούμενος στο έργο του από ένα δικαστικό αντιπρόσωπο του Ν.Σ.Κ.. Ο διορισμός αυτών γίνεται με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών. Με όμοια απόφαση καθορίζεται ή ανακαθορίζεται μηνιαία αποζημίωση για το Νομικό Σύμβουλο ή Πάρεδρο και το Δικαστικό Αντιπρόσωπο πέραν από τις αποδοχές, επιδόματα και λοιπές απολαβές της οργανικής τους θέσης. Οι παραπάνω παρίστανται ενώπιον όλων των Δικαστηρίων (πολιτικών, ποινικών, δικαιοδικών) κατά τις διατάξεις περί Ν.Σ.Κ. και εκπροσωπούν την Επιτροπή στις δίκες της χωρίς να είναι αναγκαίο να προσκομίσουν απόφαση του Δ.Σ. της Επιτροπής για τη νομιμοποίησή τους."

3. Η παράγραφος 6 του άρθρου 8 του α.ν. 1920/1939 αντικαθίσταται ως εξής:

"6. Η Επιτροπή απελλάσσεται από τα τέλη χαρτοσήμου, καθώς και από το παράβολο για την άσκηση και αυξητήση ενδίκων μέσων ενώπιον οποιουδήποτε δικαστηρίου και έχει όλες τις άλλες ατέλειες και προνόμια, ως να επρόκειτο για το ίδιο το Δημόσιο (όπως οικονομικά, δικαστικά, συγκοινωνία, μεταφορών), ουδέμια δε παραγραφή ή απαράδεκτο ισχύει εναντίον της Επιτροπής για οποιασδήποτε δοσοληψίας της με το Δημόσιο. Οι διατάξεις περί παραγραφής των αξιώσεων κατά του Δημοσίου ισχύουν και για τις αξιώσεις κατά της Επιτροπής.

"Όλες ανεξαιρέτως οι διατάξεις του Κώδικα Εισπράξεως Δημοσίων Εσόδων, περιλαμβανομένων και αυτών που επιβάλλουν υποχρεώσεις σε τρίτους που επισπεύδουν πλειστηριασμό, κατά τις διατάξεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, εφαρμόζονται και για την εισπραξη

## Παράρτημα Β΄

### Δειγματοληψία και συλλογή δεδομένων

Υπάρχουν δυστυχώς λίγες διαθέσιμες πληροφορίες για τον ελληνικό μη κερδοσκοπικό τομέα και ακόμα λιγότερα δεδομένα. Επιπλέον, οι διαθέσιμοι πόροι για την μελέτη *Οράματα και Ρόλοι* ήταν περιορισμένοι. Κατά συνέπεια δεν υιοθετήθηκαν οι τεχνικές της τυχαίας δειγματοληψίας σε αυτή τη μελέτη. Μετά από τη συλλογή πολυάριθμων μη συνολικών (μερικών) καταλόγων ιδρυμάτων από τους ερευνητές, τα ιδρύματα, τηλεφωνικούς καταλόγους και άλλες πηγές, ξεκινήσαμε την διαδικασία επιλέγοντας αυθαίρετα τα ιδρύματα.

Στην επιλογή μας καθοδηγηθήκαμε από τρία αρχικά ζητήματα:

1. Είναι η γενική επιλεγμένη ομάδα αντιπροσωπευτική της ποικιλίας των ιδρυμάτων στην Ελλάδα;
2. Έχουμε συμπεριλάβει ιδρύματα στο δείγμα μας, τα οποία χωρίς συμβιβασμό στο προηγούμενο ζήτημα, ανήκουν στις διάφορες μορφές, και τους τομείς της δραστηριότητας που υπάρχουν στον πληθυσμό των ιδρυμάτων στην Ελλάδα;
3. Μπορούμε να έχουμε πρόσβαση στα επιλεγμένα ιδρύματα;

Προσπαθώντας να τηρήσουμε τα ζητήματα που αναφέρθηκαν παραπάνω, έχουμε επιλέξει διάφορα ιδρύματα, τα οποία θεωρούμε ότι ως ομάδα αποτελούν ένα καλό δείγμα για το Ελληνικό έργο της μελέτης. Έχουμε βασίσει την επιλογή αυτών των ιδρυμάτων στις διαθέσιμες σε μας πληροφορίες από την προσωπική έρευνά μας, άλλη δευτεροβάθμια έρευνα, και κάποια προκαταρκτική έρευνα δηλ. από το διαδίκτυο το οποίο μας παρείχε κάποιες αρχικές πληροφορίες για τα χαρακτηριστικά αυτών των ιδρυμάτων.

Το τελικό δείγμα μας περιελάμβανε: 11 ιδρύματα και 25 εκπροσώπους και μετόχους των ιδρυμάτων, ή 7 λειτουργικά ιδρύματα, 1 ίδρυμα επιχορηγήσεων και 3 μικτά ιδρύματα.

Συνολικά πραγματοποιήσαμε εκτενείς συνεντεύξεις χρησιμοποιώντας μια μετάφραση πάνω στο συμφωνηθέν ερωτηματολόγιο με 25 εκπροσώπους ιδρυμάτων, που ακολουθήθηκαν από μια συνεργασία χωρών στην οποία συμμετείχαν πέντε από τους ίδιους εκπροσώπους. Επιπλέον, συλλέξαμε διάφορα στοιχεία από το διαδίκτυο και μέσω έρευνας σε βιβλιοθήκες.

## **Παράρτημα Γ'**

### **Συμμετέχοντα στην έρευνα ιδρύματα**

#### **1. Φάρος Τυφλών της Ελλάδος (Lighthouse for the Blind)**

This is one of the oldest operating foundations in Greece. It has been the cornerstone of care and education for the Blind. It operates a permanent library and various training workshops. It also organizes or cosponsors a variety of cultural events throughout the year. For more information go to: [www.hellaslab.gr/faros.htm](http://www.hellaslab.gr/faros.htm)

#### **2. Ίδρυμα Μελετών Λαμπράκη (Lambrakis Research Foundation)**

The Lambrakis Research Foundation is a research and development non-profit foundation. It was founded in Athens in 1991 by Christos Lambrakis, main shareholder and president of the Lambrakis Press Group SA. This foundation is primarily concerned with issues in education, culture, and regional development especially in the new context of Europe. This is a mixed foundation with some corporate links. For more information go to: [www.lrf.gr](http://www.lrf.gr)

#### **3. Ίδρυμα Κοινωνικής Εργασίας (Social Work Foundation)**

Operating since 1967 this foundation runs a number of operations in the Athens area, including a vocational school for persons with disabilities and a center for the treatment and support of persons with disabilities. For more information go to: <http://www.di.uoa.gr/speech/hestia/ike.htm>

#### **4. Μουσείο Μπενάκη (Benaki Museum)**

One of the largest operating foundations in Greece in the area of culture. «The Benaki Museum» ranks among the great benefactions which have enriched the material assets of the Greek state. At the same time, it is the oldest museum in Greece, which functions as a Foundation under Private Law. More at [www.benaki.gr](http://www.benaki.gr).

#### **5. Ίδρυμα Μποδοσάκη (Bodossaki Foundation)**

The famous Greek businessman Bodossakis bequeathed his entire fortune to this foundation established in 1973. The principal objectives of the foundation are: the promotion of higher education in Greece, the promotion of medical care in Greece, and the protection of the natural environment. The Bodossaki foundation is a grant-making foundation. It supports various other foundations and projects throughout Greece. For more information go to: [www.bodossaki-foundation.gr](http://www.bodossaki-foundation.gr).

#### **6. Ίδρυμα Κόκκαλη (Kokkalis Foundation)**

Established in 1998, the Kokkalis Foundation honours the vision of Socrates Kokkalis, an international business leader in information technology and telecommunications, and his father Petros Kokkalis, an eminent surgeon and professor of medicine at the University of Athens. According to the foundation's mission statement, «the foundation promotes education and training, culture and social welfare, medical research and information technology, and athletics, both in Greece and abroad». This is clearly both an operating and a grant-making corporation. It is very flexible financially and it both runs and sponsors a variety of projects. For more information go to: [www.kokkalisfoundation.gr](http://www.kokkalisfoundation.gr).

#### **7. Ίδρυμα Ανδρέα Παπανδρέου (Andreas Papandreou Foundation)**

The Andreas Papandreou Foundation (APF) was established in 1996 in commemoration of the initiator of PASOK and former Prime Minister of Greece, Andreas Papandreou. APF is an independent, non-profit organisation, with the intention of contributing to the fields of social research, political analysis and peace



building, according to the vision and ideas of the academic, leader and politician Andreas Papandreou. This is an operating foundation. For more information go to: [www.agp.gr](http://www.agp.gr).

**8. Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού (Foundation of the Hellenic World)**

Established in 1993, this foundation has devoted its wealthy resources to the study and preservation of Greek history and civilization. While running a permanent collection, it makes its greatest contribution in the development of interactive and information media suitable for instructional support in various settings. This foundation is mixed in its activities; it creates a lot of its own projects but also provides funding for outside programs. For more information go to: [www.ime.gr](http://www.ime.gr)

**9. Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (Marangopoulos Foundation for Human Rights)**

Founded shortly before the Greek Junta, this foundation was destined to become a haven for human rights advocates in Greece. Effectively, it begun operation after the end of the Junta when a famous Greek judge, Marangopoulos donated a large part of his fortune. This foundation is concerned with the education of the Greek public on human rights. This is a watchdog type of organization. For more information go to: [www.mfhr.gr](http://www.mfhr.gr)

**10. Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (Foundation for Economic and Industrial Research)**

Founded in 1975 IOVE performs research in various aspects of the Greek economy for the purpose of increasing understanding and enhancing possibilities for development in problem areas. This is clearly an operating foundation which receives funding from some corporate sources. For more information go to: [www.iobe.gr](http://www.iobe.gr)

**11. Ίδρυμα Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου – Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου (Themistocles and Dimitris Tsatsos Foundation - Centre for European Constitutional Law)**

According to this foundation's mission statement, "the Centre's objective is to perform theoretical and applied scientific-research in the field of Greek, European and Comparative Public Law and in relative branches of the legal science. Enhancing public awareness and promoting scientific debate over institutional developments in the European Union and the member states are within the Centre's priorities." This is an operating foundation. For more information go to: [www.cecl.gr](http://www.cecl.gr)